

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

**PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUS – UHKA VAI MAHDOLLISUUS?
TULKINTAREPERTUAARIEN MUUTOS JULKISISSA TEKSTEISSÄ
2011–2021**

Jere Sjögren

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Johtamisen koulutusohjelma

2022

Lapin yliopisto

Tiedekunta:	Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Työn nimi:	Puolustusvoimauudistus – uhka vai mahdollisuus? Tulkintarepertuaarien muutos julkisissa teksteissä 2011–2021
Tekijä:	Jere Sjögren
Koulutusohjelma/oppiaine:	Johtaminen
Työn laji:	Pro gradu -tutkielma
Sivumäärä:	126, liitteiden lukumäärä: 8
Vuosi:	2022

Tiivistelmä:

Puolustusvoimissa toteutettiin vuosina 2012–2015 laaja organisaatiomuutos, jota kutsutaan puolustusvoimauudistukseksi. Puolustusvoimauudistuksella oli merkittäviä vaikutuksia Puolustusvoimien organisaatioon ja toimintaan. Tutkielmassani tarkastelen tekstien avulla toimijoiden tekemiä tulkin-toja puolustusvoimauudistuksesta ja sen vaikutuksista vuosina 2011–2021. Tutkielmani osallistuu organisaatiomuutoskeskusteluun yhteiskuntatieteiden kielellisen käänteen ja monitarinaisen organisaatiomuutosprosessin näkökulmista. Tutkielmani vastaa myös aiemman puolustusvoimauudistus-tutkimuksen haasteeseen tarkastella organisaatiomuutosta pitkällä aikavälillä. Tutkielmani tieteenfi-losofinen tausta on sosiaalisessa konstruktionismissa, ja menetelmällisesti työni edustaa diskurssin-tutkimusta. Aineistoni koostuu 292 julkisesta tekstistä, jotka keräsin Googlen hakukoneen avulla vuosina 2019–2022. Analyysimenetelmänä sovelsin diskursiivisen psykologian diskurssianalyysia.

Analyysin avulla tunnistin poliittisen johdon, Puolustusvoimien, etujärjestöjen ja kansalaisaktiivien julkisista teksteistä henkilöstön, puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden, hyvän työnanta-jan, politiikan, johtamisen, koulutuksen, asevelvollisuuden, lain, turvallisuusympäristön, infrastruk-tuurin, maanpuolustustahdon, kustannusten nousun sekä tieto- ja viestintätekniiikan tulkintarepertua-arit, joita toimijat käyttävät omien päämääriensä edistämiseen. Tarkastelin myös näiden tulkintare-pertuaarien muutosta vuosien 2011–2021 välisenä aikana. Puolustuskyvyn ideologinen dilemma ra-kentuu, kun poliittisen johdon hallituksen ja Puolustusvoimien ylimmän johdon tulkinnat puolustus-voimauudistuksen vaikutuksista puolustuskykyyn erovat poliittisen johdon opposition tulkinnosta. Henkilöstön tulkintarepertuaarin ideologinen dilemma rakentuu Puolustusvoimien ylimmän johdon ja etujärjestöjen Upseeriliiton välille.

Johtopäätöksenä totean, että puolustusvoimauudistus organisaatiomuutoksena ei ole vain organisaat-ion sisäinen episodinen muutos. Organisaatiomuutoskeskusteluihin liittyy useita toimijoita ympäri suomalaista yhteiskuntaa, jotka hyödyntävät puolustusvoimauudistusta omien päämääriensä edistä-miseen. Organisaatiomuutoksen valmisteluvaiheessa toimijaryhmät tulkitsivat uudistusta erityisesti puolustuskyvyn, henkilöstön ja talouden tulkintarepertuaareilla. Toteutusvaiheessa uudistusta tulkit-tiin erityisesti henkilöstön, organisaatorakenteen ja puolustuskyvyn tulkintarepertuaareilla. Toteu-tusvaiheen jälkeen uudistusta tulkittiin erityisesti puolustuskyvyn, henkilöstön ja organisaatoraken-teen tulkintarepertuaareilla. Tutkielmani tuottaa suhteellisen harvoin toteutetun esityksen organisaat-iomuutoksen monitoimijaisesta etenemisestä pitkällä ajanjaksolla.

Avainsanat: Puolustusvoimauudistus, yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne, organisaatiomuutos monitarinaisena prosessina, sosiaalinen konstruktionismi, diskurssintutkimus, tulkintarepertuaari

X Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	JOHDATUS TUTKIMUSAIHEESEEN	6
1.2	TUTKIMUSKYSYMYKSET	10
1.3	TUTKIELMAN RAKENNE	11
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA AIEMPI TUTKIMUS	12
2.1	YHTEISKUNTATIETEIDEN KIELELLINEN KÄÄNNE	12
2.2	ORGANISAATIOMUUTOS MONITARINAISENA PROSESSINA	14
2.2.1	DISKURSSIT	18
2.2.2	TULKINTAREPERTUAARIT	20
2.3	AIEMPI TUTKIMUS PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUKSESTA	22
3	TIETEENFILOSOFIA JA METODOLOGIA	28
3.1	SOSIAALINEN KONSTRUKTIONISMI.....	28
3.2	DISKURSSINTUTKIMUS JA DISKURSSIANALYYSI	30
3.3	DISKURSSINTUTKIMUKSEN JA DISKURSSIANALYYSIN KRITIIKKI	34
3.4	AINEISTON KERÄÄMINEN	35
3.5	AINEISTON ANALYSOINTI.....	37
3.6	TUTKIJAN POSITIO JA LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI	41
4	TUTKIMUSTULOKSET	46
4.1	TULKINTAREPERTUAARIT PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUKSESSA	46
4.1.1	POLIITTINEN JOHTO	49
4.1.2	PUOLUSTUSVOIMAT	57
4.1.3	ETUJÄRJESTÖT	63
4.1.4	KANSALAISAKTIIVIT	69
4.2	IDEOLOGISET DILEMMAT.....	74
4.2.1	PUOLUSTUSKYKY-TULKINTAREPERTUAARIN IDEOLOGINEN DILEMMA.....	74
4.2.2	HENKILÖSTÖ-TULKINTAREPERTUAARIN IDEOLOGINEN DILEMMA	79
4.3	TOIMIJARYHMIEN TULKINTAREPERTUAARIEN PAINOTTUMINEN 2011–2021	83
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KESKUSTELU	92
5.1	MERKITTÄVIMMÄT TULKINTAREPERTUAARIT JA IDEOLOGISET DILEMMAT.....	92
5.2	MERKITTÄVIMPIEN TULKINTAREPERTUAARIEN PAINOTTUMINEN 2011–2021	95
5.3	KONTRIBUUTIO SUHTEESSA MUUTOSDISKURSSI- JA PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUSKESKUSTELUUN	97
5.4	JATKOTUTKIMUSTARPEET JA -MAHDOLLISUUDET	101
5.5	LOPUKSI.....	102
	LÄHTEET	104

LIITELUETTELO

LIITE 1 Puolustusvoimien organisaatio 1.1.2012

LIITE 2 Puolustusvoimien organisaatio 1.1.2015

LIITE 3 Puolustusvoimien henkilöstön tunnuslukuja 2012–2015

LIITE 4 Poliittisen johdon havaintoyksiköt puolustusvoimauudistuksen
tulkintarepertuaareissa

LIITE 5 Puolustusvoimien havaintoyksiköt puolustusvoimauudistuksen
tulkintarepertuaareissa

LIITE 6 Etujärjestöjen havaintoyksiköt puolustusvoimauudistuksen
tulkintarepertuaareissa

LIITE 7 Kansalaisaktiivien havaintoyksiköt puolustusvoimauudistuksen
tulkintarepertuaareissa

LIITE 8 Toimijaryhmien tulkintarepertuaarien jakautuminen 2011–2021

KUVA- JA KAAVIOLUETTELO

KUVAT

KUVA 1 Koonnos toimijoiden hyödyntämistä tulkintarepertuaareista (s. 47)

KUVA 2 Poliittisen johdon hyödyntämät tulkintarepertuaarit (s. 50)

KUVA 3 Puolustusvoimien hyödyntämät tulkintarepertuaarit (s. 57)

KUVA 4 Etujärjestöjen hyödyntämät tulkintarepertuaarit (s. 64)

KUVA 5 Kansalaisaktiivien hyödyntämät tulkintarepertuaarit (s. 70)

KUVA 6 Tulkintarepertuaarien muuttuminen 2011–2015 (s. 85)

KUVA 7 Tulkintarepertuaarien muuttuminen 2016–2021 (s. 88)

KAAVIOT

KAAVIO 1 Tekstien lukumäärät toimijaryhmän ja julkaisuvuoden mukaan (s. 39)

KAAVIO 2 Tulkintarepertuaarien esiintyvyys korpuksessa (s. 47)

KAAVIO 3 Tulkintarepertuaarien ajallinen esiintyvyys 2011–2021 (s. 84)

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus tutkimusaiheeseen

Puolustusvoimien tehtävänä on turvata Suomen aluetta, kansan elinmahdollisuuksia ja valtiojohdon toimintavapautta sekä puolustaa laillista yhteiskuntajärjestystä¹. Näin ollen Puolustusvoimat on yhteiskunnallisesta näkökulmasta merkittävä instituutio. Puolustusvoimissa toteutettiin vuosina 2012–2015 laaja organisaatiomuutos, jota kutsutaan puolustusvoimauudistukseksi. Puolustusvoimauudistuksella oli merkittäviä vaikutuksia Puolustusvoimien organisaatioon ja toimintaan. Herää kysymys, onko puolustusvoimauudistuksella ollut vaikutusta suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kysymykseen voidaan vastata tarkastelemalla asiaa määrällisestä näkökulmasta vuosien 2012–2015 tunnusluvuilla. Puolustusvoimissa palveluksen suoritti uudistuksen aikana yhteensä 86 584² varusmiestä ja 1 573³ vapaaehtoista naista⁴. Lisäksi puolustusvoimissa palveli palkattua henkilöstöä enimmillään 14 046⁵ henkilöä⁶. Kertausharjoituksissa koulutettiin yhteensä 33 528⁷ reserviläistä⁸. Näistä luvuista puuttuu Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kouluttamat reserviläiset, eivätkä ne huomioi välillisiä vaikutuksia esimerkiksi perheisiin, läheisiin, suomalaisiin yrityksiin tai työnantajiin. Puolustusministeriön hallinnonalan menot

¹ Puolustusvoimat. 2022c. Tietoa meistä. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

² Varusmiehet vuosittain: 2012 = 21 934, 2013 = 21 904, 2014 = 21 418 ja 2015 = 21 328

³ Vapaehtoiset naiset vuosittain: 2012 = 384, 2013 = 389, 2014 = 380 ja 2015 = 420

⁴ Pääesikunta Henkilöstöosasto. 2016, 18–19. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁵ Henkilöstömäärä vuosittain: 2012 = 14 046, 2013 = 13 728, 2014 = 13 513 ja 2015 = 12 049

⁶ Pääesikunta Henkilöstöosasto. 2016, 9. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁷ Koulutetut reserviläiset vuosittain: 2012 = 4 321, 2013 = 4 863, 2014 = 5 818 ja 2015 = 18 526

⁸ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2013, 4. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022); Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2014, 31. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022); Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2015, 20. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022); Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016a, 15. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

olivat kyseessä olevien vuosien aikana hieman yli 11⁹ miljardia euroa¹⁰. Näin ollen Puolustusministeriön hallinnon alan menot ovat olleet suurimmillaan 1,4 %¹¹ bruttokansantuotteesta¹². Lisäksi varuskuntien ja joukko-osastojen lakkauttaminen on vaikuttanut kuntien talouteen. Määrällisen tiedon valossa voidaan todeta, että puolustusvoimauudistus on koskettanut monia ihmisiä.

Kysymykseen voidaan vastata myös laadullisesta näkökulmasta tarkastelemalla julkisia keskusteluja¹³. Keskustelut muodostuvat teksteistä¹⁴, jotka sisältävät erilaisia tulkintarepertuaareja¹⁵. Tämän vuoksi kysymykseen on järkevää vastata tarkastelemalla muutosta yhteiskuntatieteiden kielellisen käänteen, organisaatiomuutoksen monitarinaisen prosessin ja diskursiivisuuden avulla. Kysymykseen vastaaminen edellä mainituilla keinoilla voi tuottaa erilaisia tulkintoja puolustusvoimauudistuksesta, sillä uudistukseen liittyviin keskusteluihin osallistuu laajasti toimijoita, jotka tulevat erilaisista positioista ja edustavat yhteiskunnallisesti erilaisia näkemyksiä. Tämä johtaa siihen, että puolustusvoimauudistuksen yhteiskunnallisen vaikutuksen tulkintaan voi liittyä ristiriitoja, kuten on havaittavissa seuraavista valtiojohtoon toimijoiden kommentteista vuonna 2012: ”Vähemmän huomiota on kiinnitetty sii-

⁹ Puolustusministeriön hallinnonalan menot (milj. euroa): 2012 = 2 804,5, 2013 = 2 851,9, 2014 = 2 670,8 ja 2015 = 2 691,7

¹⁰ Puolustusministeriö. 2021. Puolustusministeriön hallinnonalan menojen osuus BKT:sta (%). Defmin.fi. (Viitattu 14.4.2022). Valtiovarainministeriö. 2014. Talousarvioesitys 2014. Puolustusministeriön hallinnonala. Budjetti.vm.fi. (Viitattu 14.4.2022); Valtiovarainministeriö. 2015. Talousarvioesitys 2015. Puolustusministeriön hallinnonala. Budjetti.vm.fi. (Viitattu 14.4.2022); Valtiovarainministeriö. 2016. Talousarvioesitys 2016. Puolustusministeriön hallinnonala. Budjetti.vm.fi. (Viitattu 14.4.2022); Valtiovarainministeriö. 2017. Talousarvioesitys 2017. Puolustusministeriön hallinnonala. Budjetti.vm.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹¹ Puolustusministeriön hallinnonalan menojen osuus BKT:sta (%): 2012 = 1,40, 2013 = 1,40, 2014 = 1,29 ja 2015 = 1,27

¹² Puolustusministeriö. 2021. Puolustusministeriön hallinnonalan menojen osuus BKT:sta (%). Defmin.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹³ Keskustelu on puhuttua ja ei-kielellistä vuorovaikutusta, jolla ihmiset toimivat jokapäiväisessä elämässään (Tieteen termipankki. 2022. Kielitiede: Arkikeskustelu. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]) ja jossa osallistujat ovat erilaisissa asemassa tiedollisesti, kielellisten valmiuksiensa tai tilanteeseen liittyvien tehtäviensä vuoksi (Tieteen termipankki. 2022. Selkokielen tutkimus: Epäsymmetrinen keskustelu. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]). Tutkielmassani keskustelut tekevät näkyväksi tekstit ja tulkintarepertuaarit.

¹⁴ Teksti on mitä tahansa, joka on tulkittavissa merkityskokonaisuudeksi (Burr, V. 2015, 239; Tieteen termipankki. 2022. Filosofia: Teksti. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]) ja siihen voi kuulua kirjallisen materiaalin lisäksi puheakteja, ei-kielellisiä symboleita ja kuvia (Hardy, C., Lawrence, T. & Grant, D. 2005, 61; Burr, V. 2015, 239). Tutkielmassani tekstit tulevat näkyväksi julkisessa keskustelussa.

¹⁵ Tulkintarepertuaarit koostuvat rajoitetusta termien valikoimasta, joita käytetään tavalla, joka noudattaa tiettyä tyyliä ja kielioppia. Yleensä nämä termit johdetaan yhdestä tai useammasta keskeisestä metaforasta. Tulkintarepertuaari ilmaistaan usein tietyillä troopeilla tai kielikuvilla, joita käytetään, kun kuvataan tai arvioidaan toimintaa, tapahtumia tai arkipäiväisiä asioita. (Potter, J. & Wetherell, M. 1987, 138, 149; Wetherell, M. & Potter, J. 1988, 172; Wetherell, M. 1998, 400; Wetherell, M. 1996, 38; Edley, N. 2001, 198.) Tutkielmassani tulkintarepertuaarit ovat pienempiä kokonaisuuksia kuin diskurssit.

hen, että uudistuksen ensisijaisena tarkoituksena on ylläpitää riittävä kansallinen puolustuskyky myös tulevaisuudessa¹⁶ verrattuna ”puolustusvoimauudistus esitetyssä muodossaan on katastrofi Suomen puolustukselle¹⁷”. Toimijoiden välillä vallitsee ideologinen dilemma¹⁸, joka liittyy puolustuskyvyn tulkintarepertuaariin. Organisaatiomuutoksen tulkintojen perusteella herää kysymys, liittyykö puolustusvoimauudistukseen muitakin tulkintarepertuaareja ja onko näissä tulkintarepertuaareissa havaittavissa ideologisia dilemmeja. Toisaalta muutoksen kohteena ollut organisaatio on todennut vuonna 2016 seuraavasti: ”Kokonaisuutena katsoen puolustusvoimauudistus toteutti vuonna 2012 annetut tavoitteet. Uudistus toteutettiin suunnitellussa aikataulussa¹⁹.” Tämän perusteella voidaan todeta, että organisaatiomuutoksesta keskustellaan myös muutoksen jälkeen. Lisäksi sitaatti edustaa positiivista tulkintaa muutoksesta. Toisaalta sitaatissa ei ole havaittavissa puolustuskyvyn tulkintarepertuaaria. Tämä herättää kysymyksen, muuttuvatko organisaatiomuutokseen liittyvät tulkintarepertuaarit ajan myötä.

Buchanan ja Dawson kritisoivat monologisia organisaatiomuutostutkimuksia, jotka eivät huomioi moniäänisiä kertomuksia organisaatiomuutoksista. Heidän mukaansa tarvitaan kattavampia tapaustutkimuksia, joissa kielellinen lähestymistapa yhdistetään organisaatiomuutosprosessin analyysiin.²⁰ Boje suhtautuu kriittisesti monologisiin tutkimuskertomuksiin, jotka väittävät tuottavansa tarkkoja ja objektiivisia versioita tapahtumista²¹. Toimijoiden teksteissä rakentuu erilaisia todellisuusversioita organisaatiomuutoksesta ja sen vaikutuksista. Näin ollen yksittäiset tekstit tarjoavat lukijalle rajoitetun kuvan puolustusvoimauudistuksesta. Samalla yksittäiset tekstit saattavat olla ainoa todellisuuden perusta toimijan mielikuvalle. Tämän rajoitetun kuvan perusteella ei ole mahdollista hahmottaa tekstien tai tulkintarepertuaarien laajuutta keskusteluissa. Näin ollen on tärkeää tarkastella tekstejä laajasti, jotta eri toimijoiden näkökulmat tulevat esille. Tutkielmani auttaa laajentamaan tätä ymmärrystä, sillä se tuo esiin useiden toimijoiden tulkintarepertuaarit ja niiden muuttumisen ajan

¹⁶ Niinistö, S. 2012b. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe Puolustusvoimain lippujuhlan päivän paraatissa Helsingissä 4.6.2012. Presidentti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁷ Niinistö, J. 2012b. Perussuomalaiset: Vedä jo johtopäätökset Wallin. Mtvuutiset.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁸ Ideologiset dilemmat muodostuvat vastakohtista, jotka syntyvät vastakkaisten arvojen tai tulkintojen kohtaamisesta (Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D. & Radley, A. 1988, 17). Nämä kilpailevat ideologiat näkyvät usein tulkintarepertuaareissa. Ideologiset dilemmat voivat korostaa kilpailevia ideologioita, joita löytyy aineistosta. (Goodman, S. 2017, 149.)

¹⁹ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 4. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁰ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 669

²¹ Boje, D. M. 2001, 9

myötä. Tämä auttaa ymmärtämään ja tarkastelemaan organisaatiomuutosta yhteiskunnallisella tasolla.

Sonenshein kritisoi olemassa olevaa organisaatiomuutostutkimusta. Hänen mukaansa se edustaa kapeaa näkemystä siitä, millaisia merkityksiä johtajat ja työntekijät rakentavat muutoksen aikana keskittyessään muutoksen positiivisiin ja negatiivisiin merkityksiin²². Yhteiskunnallisesti vaikuttavassa organisaatiomuutoksessa myös organisaatioon kuulumattomien toimijoiden todellisuutta rakentavilla teksteillä on merkitystä moniäänisessä muutosprosessissa. Grantin ja Marshakin mukaan yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne on johtanut uuden organisaatiodiskurssitutkimuksen alan syntymiseen. Tämä on lisännyt kiinnostusta organisaatiodiskurssin ja organisaatiomuutoksen välistä suhdetta kohtaan. Vaikka organisaatiomuutos sisältää monimutkaisen joukon viestinnällisiin ja kielellisiin prosesseihin perustuvia lähestymistapoja, diskurssiin²³ liittyvät lähestymistavat muutosdynamiikan ymmärtämiseen ja hallintaan ovat jääneet suhteellisen vähälle tutkijoiden ja toimijoiden huomiolle.²⁴

Julkisessa keskustelussa on samanaikaisesti useita tekstien rakentamia todellisuuksia, jotka kamppailevat hallitsevasta asemasta. Jokainen puhe ja teksti on teko, jolla on päämäärä tai tavoite. Näillä pyritään muokkaamaan lukijan mielipidettä vallitsevasta todellisuudesta. Muutokseen liittyvien tulkintojen viestiminen keskustelujen ja tekstien kautta on tärkeää, sillä ihmiset jäsentävät ja muodostavat käsityksen muutoksesta niiden avulla. Tulkintarepertuaarien tarkastelu mahdollistaa toimijoiden tulkintojen sekä ajan myötä tapahtuvan muutoksen tutkimisen. Tämä mahdollistaa monitarinaisen organisaatiomuutoksen tutkimisen pidemmällä aikavälillä.

Mielenkiintoni organisaatiomuutosta ja yhteiskuntatieteiden kielellistä käännettä kohtaan heräsi Aalto-yliopiston Organisaation kehittäminen -kurssilla vuonna 2019. Kurssin teemat innoittivat minua tekemään organisaatiomuutosanalyysin puolustusvoimauudistuksesta. Muutosanalyysia varten perehdyin Viitasalon vuonna 2013 laatimaan tutkimukseen *Puolustusvoimauudistus – Analyysi diskurssien näkökulmasta*. Tutkimuksessaan Viitasalo esittää

²² Sonenshein, S. 2010, 478

²³ Diskurssi on puheen ja tekstin kautta tapahtuva prosessi, joka muodostaa merkityksiä (Oswick, C. 2011, 104), joiden tarkoituksena on kuvata sosiaalista vuorovaikutusta tietystä näkökulmasta (Fairclough, N. 1993, 3; Tieteen termipankki. 2022. Kielitiede: Diskurssi. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]; Mantere, S. & Vaara, E. 2008, 341) ja samalla järjestelmällisesti muokata tietoa sekä rakentaa sosiaalista todellisuutta. (Suoninen, E. 2020. Diskurssianalyysi. Fsd.tuni.fi. [Viitattu 14.4.2022]). Lisäksi diskurssi on laajempi kielellinen yksikkö kuin esimerkiksi keskustelu (Tieteen termipankki. 2022. Filosofia: Diskurssi. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]) tai tulkintarepertuaari (Edley, N. 2001, 202).

²⁴ Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 204

jatkotutkimuskohteeksi puolustusvoimauudistuksen vaikutuksen vertaamista tutkimukseen löytämiinsä merkityksiin. Viitasalo toteaa, että puolustusvoimauudistuksen vaikutukset ovat todennettavissa kokonaisuudessaan vasta vuoden 2015 jälkeen.²⁵ Tutkielmani vastaa osittain Viitasalon esittämään jatkotutkimuskohteeseen. Mielenkiintoni kohdistuu siihen, millaisia tulkintarepertuaareja ja ideologisia dilemmoja esiintyy toimijaryhmien julkisissa teksteissä puolustusvoimauudistuksen kontekstissa²⁶ sekä miten merkittävimmät tulkintarepertuaarit muuttuvat ajan kuluessa. Tutkielmassani jaan Puolustusvoimauudistusta käsittelevät tekstit neljään toimijaryhmään sekä erilaisiin tulkintarepertuaareihin. Toimijaryhmien tulkintarepertuaarien avulla havainnollistan, millaisia ideologisia dilemmoja puolustusvoimauudistukseen liittyy. Lisäksi osoitan, miten toimijaryhmien merkittävimmät tulkintarepertuaarit muuttuvat muutoksen valmistelu- ja toteutusvaiheessa sekä toteutusvaiheen jälkeen.

1.2 Tutkimuskysymykset

Kuvaamaani ilmiötä voidaan tutkia seuraavien tutkimuskysymysten avulla.

- Millaisia tulkintarepertuaareja puolustusvoimauudistuksesta rakentuu julkisissa teksteissä?
- Millaisia ideologisia dilemmoja toimijaryhmien tulkintarepertuaarien välillä on havaittavissa?
- Miten eri toimijaryhmien merkittävimmät tulkintarepertuaarit muuttuvat puolustusvoimauudistusta käsittelevissä julkisissa teksteissä 2011–2021?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä selvitän toimijoiden teksteissä rakentuvat tulkintarepertuaarit. Tulkintarepertuaarien selvittäminen mahdollistaa kokonaiskuvan muodostamisen puolustusvoimauudistuksesta käydystä keskustelusta. Toisella kysymyksellä selvitän toimijaryhmien tulkintarepertuaarien välillä vallitsevia ideologisia dilemmoja. Tämän avulla on mahdollista tehdä näkyväksi organisaatiomuutokseen liittyvät ristiriitaiset tulkinnat tulkintarepertuaareissa. Kolmannella tutkimuskysymyksellä selvitän, miten merkittävimmät tul-

²⁵ Viitasalo, J. 2013, 123

²⁶ Konteksti on tulkintaan vaikuttava yhteys tai kulttuurinen tausta (Tieteen termipankki. 2022. Kielitiede: Konteksti. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]), johon teksti tai sen osa asetuu ja josta käsin se on ymmärrettävissä (Tieteen termipankki. 2022. Kirjallisuuden tutkimus: Konteksti. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]). Tutkielmani konteksti on puolustusvoimauudistus.

kintarepertuaarit muuttuvat ajan yli. Tämä tekee näkyväksi, miten merkittävimpien tulkintarepertuaarien esiintyvyys on muuttunut muutoksen eri vaiheissa ja miten tulkintarepertuaarit ovat painottuneet toimijaryhmien välillä.

1.3 Tutkielman rakenne

Tutkielmani jakautuu viiteen päälukuun. Johdannossa johdatan lukijan tutkielman aiheeseen esittelemällä ja perustelemalla tutkimusaiheen, tutkimuskysymykset sekä tutkielman rakenteen.

Toisessa luvussa esittelen teoreettisen viitekehyksen, joka koostuu yhteiskuntatieteiden kielellisestä käänteestä, organisaatiomuutoksesta monitarinaisena prosessina ja puolustusvoimauudistukseen liittyvästä aiemmasta tutkimuksesta. Näin ollen tutkielmani laajentaa sellaisten organisaatiomuutostutkimusten vähälukuista joukkoa, jossa muutoksen diskursiivista rakentumista on tarkasteltu useiden toimijoiden näkökulmista pitkällä ajanjaksolla.

Kolmannessa luvussa esittelen metodologian. Tutkielmani on diskurssintutkimus, jossa sovellan diskursiivisen psykologian diskurssianalyysia. Lisäksi raportoin yksityiskohtaisesti tutkimuksen toteuttamisesta. Lopuksi reflektoin tutkijapositioni ja arvioin tutkielmani luotettavuutta.

Neljännessä luvussa esitän tutkimustulokset. Aloitan esittämällä koonnoksen eri toimijaryhmien tulkintarepertuaareista, minkä jälkeen käsittelen jokaisen toimijaryhmän omana kokonaisuutenaan. Lisäksi käsittelen tulkintarepertuaarien välisiä ideologisia dilemmoja. Lopuksi esitän, miten toimijaryhmien merkittävimmät tulkintarepertuaarit muuttuivat julkisissa teksteissä 2011–2021 välisenä aikana.

Viidennessä luvussa teen tutkimustuloksista johtopäätökset. Lisäksi vertailen johtopäätöksiäni aiempiin tutkimuksiin, reflektoin tutkielmani tieteellistä kontribuutiota sekä pohdin mahdollisen jatkotutkimuksen tarvetta.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA AIEMPI TUTKIMUS

Tässä luvussa esittelen tutkielmani teoreettisen viitekehysten ja tarkastelen aiemmin tehtyä tutkimusta. Tutkielmani teoreettinen viitekehys rakentuu yhteiskuntatieteiden kielellisestä käänteestä, organisaatiomuutoksesta monitarinaisena prosessina ja puolustusvoimauudistuksen aiemmasta tutkimuksesta. Pohdin tarkasti, millaiseen teoreettiseen viitekehykseen ja teoriaan tutkielmani nojaa, jotta pystyn rakentamaan selkeän ja johdonmukaisen yhteyden tieteenfilosofisiin ja metodologisiin valintoihini. Valitsemani teoreettinen viitekehys muodostaa koherentin kokonaisuuden aineiston ja metodologisten valintojen kanssa.

Ensimmäisessä alaluvussa käsittelen yhteiskuntatieteiden kielellistä käännettä, joka on vaikuttanut merkittävästi johtamis- ja organisaatiotutkimukseen. Kielellisen käänteiden jälkeen kieltä on alettu pitää merkittävänä todellisuuden rakentajana ja eri ilmiöistä käytyjä keskusteluja tärkeinä tutkimuskohteina. Toisessa alaluvussa käsittelen organisaatiomuutosta monitarinaisena prosessina. Tutkielmani kannalta keskeisiä kokonaisuuksia ovat moniääninen organisaatiomuutostutkimus, diskurssit ja tulkintarepertuaarit. Kolmannessa alaluvussa käsittelen aiempaa puolustusvoimauudistukseen liittyvää tutkimusta. Käytän puolustusvoimauudistuksen loppuraporttia havainnollistamaan Puolustusvoimien virallista tulkintaa organisaatiomuutoksesta, joka sisältää viralliset päivämäärät uudistuspäätöksistä, muutoksien ajankohdista ja keskeisimmistä tunnusluvuista. Aiemmat tutkimukset auttavat ymmärtämään puolustusvoimauudistuksen ajallista ja historiallista kontekstia. Ajallisesti ne sijoittuvat uudistuksen sekä valmistelu- että toteutusvaiheelle.

2.1 Yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne

Deetzin mukaan kielellinen käänne syntyi kritiikistä subjekti-objekti-dualismia kohtaan sekä kokemuksen psykologisesta perustasta. Kielellisen käänteiden syntymään vaikutti sosiaalinen konstruktionismi.²⁷ Kuortin, Mäntynen ja Pietikäisen mukaan yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne perustuu sosiaalisen konstruktionismin paradigmaan. Kielellisen käänteiden käsite

²⁷ Deetz, S. 2003, 421–422; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.1 Kieli sosiaalisena toimintana

muokkaa ja rakentaa yhteiskunnan kielellistymistä ja yhteiskunnallistumista teorian ja käytännön tasolla.²⁸ Kielellinen käänne ei pidä kieltä maailmasta erillisenä vaan korostaa näkemystä, jonka mukaan kieli hallitsee, ylläpitää ja luo todellisuutta²⁹. Tutkielmassani tämä tarkoittaa sitä, että huomio kiinnittyy puolustusvoimauudistukseen liittyvien tekstien rakentamiseen todellisuusversioihin. Kielellisen käänteen taustalla vaikuttaa konstruktionistinen näkökulma, jonka mukaan kieli ymmärretään toimijoiden tuottamaksi, tilannesidonnaiseksi ja olennaiseksi osaksi sosiaalista elämää. Kielellisten valintojen suhde monimerkityksellisyyteen ja tilannesidonnaisuuteen liittyy keskeisesti kielellisen käänteen tuomiin tutkimusnäkökulmiin. Konstruktionistisesta näkökulmasta tutkimuksen keskiössä ei ole yksi, absoluuttinen totuus vaan erilaiset tekstien merkityksellistämisen tavat: millaisia todellisuusversioita tekstit rakentavat tapahtumista, miten ne elävät ajassa, mitkä jäävät vähälle huomiolle tai mitkä puuttuvat kokonaan.³⁰

Kuortin, Mäntynen ja Pietikäisen mukaan kielellisen käänteen vaikutus näkyy diskurssintutkimuksessa, joka on ollut yksi näkyvimmistä merkeistä yhteiskunnallisessa tutkimuksessa. Kielellisen käänteen tutkimuksia voi tehdä monella tapaa, mutta kaikkia tapoja yhdistää sosiaalisen konstruktionismin paradigma. Tämä tarkoittaa, että todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja tekstit voivat rakentaa useita eri todellisuusversioita. Nämä todellisuudet ovat ajallisia ja paikallisia.³¹

Alvessonin ja Kärremanin mukaan yhteiskuntatieteissä kieli voidaan nähdä merkitysjärjestelmänä³². Kieli on empiirinen ilmiö, joka esiintyy ihmisten eri yhteyksissä tuottamissa teksteissä ja keskusteluissa³³. Kieli on aktiivinen ja tuottava ilmaisutapa, retorinen ja vallan väline, jolla voidaan muodostaa sosiaalista maailmaa, väline sosiaalisten kysymysten selvittämiseen ja yhteiskuntatieteiden keskeinen kiinnostuksen kohde. Kieli rakentaa todellisuutta ja tuottaa siitä tietyn version, joka on kontekstiriippuvainen.³⁴ Kielellinen käänne on muun muassa tuonut uusia ajattelutapoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä niiden suhteesta sosiaali-

²⁸ Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008, 25

²⁹ Kuortti, J. 1998, 147–148; Kärreman, D. 2014, 201

³⁰ Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008, 27–28; Wood, L. A. & Kroger, R. O. 2000, 10

³¹ Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008, 30–31

³² Alvesson, M. & Kärreman, D. 2000a, 138; Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008, 28

³³ Alvesson, M. & Kärreman, D. 2000a, 141; Pynnönen, A. 2003, 5–6

³⁴ Alvesson, M. & Kärreman, D. 2000a, 142; Taylor, S. 2001, 6; Potter, J. & Wetherell, M. 2001, 199; Pynnönen, A. 2003, 9; Fairhurst, G. T. 2009, 1608; Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 207; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.5 Diskurssi ja moniulotteinen konteksti; Pälli, P. & Lillqvist, E. 2020, 406

seen todellisuuteen. Sosiaalisten prosessien riittävä ymmärtäminen vaatii keskittymistä puheeseen ja tekstiin, sekä diskurssin tuottamaan maailmaan.³⁵ Kieli ja kielenkäyttö nähdään tärkeimpänä ilmiönä, jonka avulla tehdään empiiristä yhteiskunta- ja organisaatiotutkimusta. Kielestä tehdyt havainnot ja data ovat täynnä teoriaa³⁶. Tähän liittyy diskurssi-termi, jota voidaan käyttää laajasti yhteiskuntatieteissä ja organisaatiotutkimuksessa.³⁷ Pietikäisen ja Mäntynen mukaan kielellisestä käänteestä alkoi diskurssintutkimuksen laajentuminen, joka jatkuu edelleen.³⁸ Potterin ja Wetherellin mukaan diskurssintutkimus ja diskurssianalyysi ovat monimuotoisia aloja, joissa on useita erilaisia tyyliuuntia, jotka korostavat eri näkökulmia³⁹.

2.2 Organisaatiomuutos monitarinaisena prosessina

Buchananin ja Dawsonin mukaan monitarinaisessa muutosprosessissa tarinoiden kertojat luovat ymmärrystä menneistä tapahtumista ja pyrkivät vaikuttamaan muutoksen tulevaisuuteen. Tarinat myös muodostavat ja muokkaavat muutostapahtumien sarjaa, muutosprosessia, ja ne rakentavat muutosta kielen ja tekstien kautta. Organisaatiomuutostarina voidaan kirjoittaa ja selittää useasta erilaisesta, kertojasta riippuvasta näkökulmasta. Muutostarinat ovat usein muutoksen jälkeen tehtyjä selvityksiä, jotka pyrkivät järjeistämään monimutkaisen prosessin, vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, oikeuttamaan uusia johtamistekniikoita, sitouttamaan työntekijöitä tai nostamaan tutkija korokkeelle. Nykyhetkestä kertovat muutostarinat muokkaavat ja ovat osa muutosprosessia. Organisaatiomuutosta tulisi tutkia moniäänisenä prosessina, joka koostuu kilpailevista tarinoista.⁴⁰ Tällaisessa lähestymistavassa muutos voidaan määritellä kehkeytyväksi prosessiksi, joka muuttuu dynaamisessa kontekstissa. Organisaatiomuutos rakentuu tarinoiden verkosta, ja muutosta vauhdittaa muutosterventioiden luominen.⁴¹ Hazen korostaa organisaatioiden moniäänisyyttä. Organisaatiomuutoksessa joidenkin toimijoiden äänet ovat voimakkaampia kuin toisten eikä kaikkien toimijoiden ääniä edes kuulla. Organisaatiomuutoksen moniäänisyys perustuu eri toimijoiden äänien kuuntelemiseen.⁴²

³⁵ Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011a, 1122

³⁶ Alvesson, M. & Kärreman, D. 2007, 1267

³⁷ Alvesson, M. & Kärreman, D. 2000b, 1126; Heracleous, L. & Barret, M. 2001, 755–756; Putnam, L. L. & Fairhurst, G. T. 2001, 78

³⁸ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.1 Kieli sosiaalisena toimintana

³⁹ Potter, J. & Wetherell, M. 1987, 6; Burman, E. 1991, 326

⁴⁰ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 669–671

⁴¹ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 682

⁴² Hazen, M. A. 1993, 15–16

Muutosta voidaan tarkastella myös useista muista eri näkökulmista, kuten sosiaalisena saavutuksena, joka tapahtuu toistuvasti, jatkuvana tai ajan myötä. Toisaalta muutos voidaan nähdä episodisena ja teleologisena.⁴³ Weick ja Quinn jakavat muutoksen episodiseen ja jatkuvaan muutokseen. Episodinen muutos on poikkeuksellista, epäsäännöllistä ja intensiivistä. Jatkuva muutos on jatkuvaa, kehittyvää ja kumulatiivista⁴⁴. Episodisen ja jatkuvan muutoksen välinen kontrasti riippuu siitä, tarkastellaanko muutosta mikro- vai makrotasolta⁴⁵. Van de Venin ja Poolen mukaan viimeisten 15–20 vuoden aikana on noussut esiin erilaisia vastakkaisia näkökulmia organisaatiomuutoksen luonteesta: onko muutos episodista vai jatkuvaa, suunniteltua vai suunnittelematonta, inkrementaalista vai radikaalia, erilaisten mekanismien tai toimijoiden laukaisemaa, kehittykö se ajan myötä ja ylläpidetäänkö vakautta tai muutosta.⁴⁶

Eri näkökulmien välinen vuorovaikutus auttaa luomaan kattavamman ymmärryksen organisaation elämästä, koska mikä tahansa teoreettinen näkökulma tarjoaa aina vain osittaisen kuvauksen monimutkaisesta ilmiöstä. Lisäksi eri teoreettisten näkökulmien vastakkain asettaminen tuo esiin erilaisia näkemyksiä maailmasta, yhteiskunnallisesta muutoksesta ja kehityksestä.⁴⁷ Muutos on luonnostaan ajallinen ilmiö. Muutoksen kohde voi olla yksilön työ, työryhmä, organisaatiostrategia, ohjelma, tuote tai koko organisaatio.⁴⁸ Organisaatiot ovat merkityksiä luovia järjestelmiä, joissa todellisuutta rakennetaan⁴⁹. Edellä esitetyt organisaatiomuutoksen teoretisoinnit kuvaavat hyvin ajallisuutta. Huomionarvoista on, että yhteiskunnallisella tasolla muutos näkyy toimijoiden kielen ja tekstien rakentamana todellisuutena.

Grantin ja Marshakin mukaan yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne on johtanut uuden organisaatiodiskurssitutkimuksen alan syntymiseen. Tämä on lisännyt kiinnostusta organisaatiodiskurssin ja organisaatiomuutoksen suhteeseen. Organisaatiomuutos sisältää monimutkaisen joukon viestinnällisiin ja kielellisiin prosesseihin perustuvia lähestymistapoja.⁵⁰ Diskursiiviset lähestymistavat tarjoavat mielenkiintoisen lähtökohdan organisaatiomuutoksen

⁴³ Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 206

⁴⁴ Weick, K. R. & Quinn, R. R. 1999, 366

⁴⁵ Weick, K. R. & Quinn, R. R. 1999, 362

⁴⁶ Poole, M. S. & Van de Ven, A. H. 2021, 2–3

⁴⁷ Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 1995, 510–511

⁴⁸ Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 1995, 512; Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 2021, 1; Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 2005, 1394–1395

⁴⁹ Bartunek, J. M., Putnam, L. L. & Seo, M.-G. 2021, 53

⁵⁰ Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 204

tarkasteluun, koska monitarinaisen muutoksen teksteissä rakentuu useita todellisuuksia menneestä, vallitsevasta ja tulevasta tilanteesta, muutoksen oikeutuksesta ja perusteluista sekä vaikuttamispyrkimyksistä ja vallasta. Tutkielmassani havainnollistan moniäänisyyttä toimijaryhmien tulkintarepertuaareilla, koska niiden avulla muutoksen diskursiivinen rakentuminen tulee näkyväksi mahdollistaen muutoksen tarkastelun pitkällä aikavälillä.

Toimijat hyödyntävät diskursiivisia vaikuttamiskeinoja toiminnan oikeuttamiseen ja perustelemiseen tai kyseenalaistamiseen ja torjumiseen. Tällaisia vaikuttamiskeinoja on tunnistettu retoriikan tutkimuksessa. Tässä työssä en käsittele yksityiskohtaisesti näitä keinoja, mutta tutkielmassani tunnistettuja retorisia keinoja ovat esimerkiksi argumentointi, perustelut, normalisointi, rationalisointi, auktoriteetin argumentit, väistämättömyysväitteet sekä emotionaaliset ja moraaliset perustelut⁵¹. Jokisen mukaan argumentoinnilla vahvistetaan ja puolustetaan omia näkökulmia ja samalla heikennetään ja kritisoidaan muita näkökulmia. Argumentoinnin vakuuttavuutta voidaan lisätä puhujakategorioilla, oikeuttamisella, konsensuksella, asiantuntijalausunnolla, henkilökohtaisella kokemuksella tai argumenttiin liittyvillä tosiasioilla, vaihtoehdottomuudella, yksityiskohdilla ja kvantifioinnilla. Lisäksi toimija voi hyödyntää esimerkkejä, kontrastia ja toistoa⁵². Normalisoinnissa vedotaan käyttäytymisen tai toiminnan luonnollisuuteen. Rationalisoinnissa viitataan toiminnan tai toimintatavan etuihin ja hyötyihin. Auktoriteetin argumentoinnissa käytetään usein vetoamista lakiin, toimintatapaan, institutionaalisessa valta-asemassa oleviin henkilöihin ja perinteisiin. Emotionaalisissa ja moraalisisissa perusteluissa hyödynnetään arvoja, tarinoita ja tunteita.⁵³

Organisaation historiaa ja ajallisuutta voidaan hyödyntää organisaatiomuutoksen osana. Suddabyn, Fosterin ja Quinn-Trankin mukaan retorinen historia -termiä käytetään kuvaamaan tilannetta, jossa menneisyyttä hyödynnetään tärkeimpien sidosryhmien hallitsemiseksi⁵⁴. Taitavat kielen käyttäjät voivat hyödyntää historiallisia faktoja organisaatiomuutoksen retorisisina argumentteina⁵⁵. Organisaation historiaa voidaan tulkita uudelleen rakentamalla retoriikan avulla kategorioita, joissa organisaatiomuutokseen liittyvät tapahtumat luokitellaan muutosta edeltäviin ja sitä seuranneisiin⁵⁶. Menneisyyden uudelleen tulkintaan

⁵¹ Erkama, N. & Vaara, E. 2010, 813, 832–833

⁵² Jokinen, A. 1999, 127, 132–157

⁵³ Vaara, E., Tienari, J. & Laurila, J. 2006, 794, 797–800; Reyes, A. 2011, 781

⁵⁴ Suddaby, R., Foster, W. M. & Quinn-Trank, C. 2010, 157

⁵⁵ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 30–31

⁵⁶ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 31

liittyy myös muistelemisen retorinen keino, jossa organisaatiomuutosta edeltävien ajanjaksojen muistelemisen avulla luodaan mielikuva jatkuvuudesta tai menneisyyden taakse jättämisestä⁵⁷.

Ybeman mukaan nostalgia ja postalgia ovat identiteettimuutospuheen kaksi diskurssia. Nämä ajalliset diskurssit nähdään vahvana samaistumisena joko kaunisteltuun menneisyyteen tai lupaavaan tulevaisuuteen. Nostalginen diskurssi luo identiteettiä palauttamalla tunnesiteen yhteiseen historiaan ja samalla se lisää menettämisen tunnetta osoittamalla, kuinka nykyisyys eroaa menneisyydestä. Postalginen diskurssi taas pyrkii irtautumaan menneisyydestä ja hylkäämään vanhat identiteetit. Poliittisesta näkökulmasta nostalginen ja postalginen diskurssi voidaan nähdä osana valtataistelua, jossa organisaation toimijat joko tukevat tai vastustavat organisaatiomuutosta.⁵⁸

Sillince käsitteli tutkimuksessaan organisaatiomuutosta kielen muotojen, käyttötapojen ja luokittelun avulla. Sillince havainnollisti kvantifioimalla, miten organisaatiomuutoksen eri vaiheissa luokittelut muuttuivat ajan myötä.⁵⁹ Sillincen mukaan muutosprosessin historiallisen ja organisatorisen kontekstin tarkastelemiseksi oli välttämätöntä käyttää muutosprosessin kaikkiin vaiheisiin liittyvää tietoa. Tämä edellytti pitkää ajanjaksoa, jolta tietoja kerättiin vertailukelpoisella ja johdonmukaisella tavalla. Sillince tunnisti sisäpiiriläisten haastattelupohjaisista lainauksista, raporteista ja muistioista AT&T:n ja Chryslerin organisaatiomuutoksen vaiheet ja analysoi muutosten välistä eroa⁶⁰.

AT&T:n organisaatiomuutos oli poikkeuksellinen siinä mielessä, että yritys oli tiennyt useiden vuosien ajan (1973–1982), että hallituksen tukeman sääntelyn purkaminen tapahtuu, mutta yrityksellä ei ollut täydellistä hallintaa lopullisesta päätöksestä. Päätös annettiin vuoden 1982 suostumusasetuksena. Muutoksen voima oli siis ulkoinen ja odotettu mutta hallitsematon. Henkilöstö koki muutoksen pääsääntöisesti positiivisena ja tarpeellisena. Näin ollen negatiiviset muutoskeskustelut olivat episodisia. Muutos oli rakenteellinen ja sen toimeenpani ulkoinen muutossubjekti. Muutokseen oli varattu riittävästi aikaa ja resursseja. AT&T:n luonne muuttui julkisista palveluista markkinasuuntautuneeksi yritykseksi. Muutoksen reflektointi toteutuksen jälkeen koettiin tärkeäksi. Lisäksi AT&T:lla ei ollut lähitule-

⁵⁷ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 32

⁵⁸ Ybema, S. 2010, 495

⁵⁹ Sillince, J. A. A. 1999, 485

⁶⁰ Sillince, J. A. A. 1999, 495–496

vaisuudessa näkyvissä markkinahuolia. Chryslerin muutos oli odottamaton ja seurausta vuoden 1979 yrityssaneerauksesta. Chryslerin henkilöstö pelkäsi muutosta. Negatiiviset muutokeskustelut olivat jatkuvia. Muutos vaikutti koko organisaatioon ja sen toimeenpani ulkoinen muutossubjekti. Muutokseen ei ollut varattu aikaa eikä resursseja sen odottamattoman luonteen takia. Chryslerin luonne muuttui määrän maksimoinnista laatuun. Muutoksen reflektointi toteutuksen jälkeen koettiin merkityksettömäksi. Chryslerilla oli merkittäviä lyhyen aikavälin markkinahuolia.⁶¹

Sillincen tutkimus on yksi harvalukuisista organisaatiomuutostutkimuksista, jossa muutosta tarkastellaan pitkällä aikavälillä. Puolustusvoimauudistuksesta päätettiin hallituksen ohjelmassa, joten vaikka Puolustusvoimat tiesi muutoksesta, se ei voinut vaikuttaa toteuttamis päätökseen. Sillincen tapa tutkia muutosta pitkällä ajanjaksolla luokittelemalla ja laskemalla aineistossa esiintyviä kielen muotoja ja käyttötapoja on monin tavoin yhdenmukainen tutkielmani kanssa. Kuitenkin Sillincen tutkimuksesta poiketen tutkielmani huomioi myös organisaation ulkopuolisten toimijoiden tekstien rakentamat todellisuusversiot organisaatiomuutoksesta. Muutos kielellisenä saavutuksena syntyy kilpailevista tulkinnoista, jolloin poliittisesti vahvimmat ryhmät hallitsevat usein keskustelua. On välttämätöntä saada myös muiden ryhmien äänet esille, sillä kilpailevat todellisuusversiot vaikuttavat muutoksen tulkintoihin⁶². Poliittisesti vähemmän hallitsevilla ryhmillä ei ole muodollista valtaa, mutta ne saattavat kuitenkin vaikuttaa muutoksen toimeenpanoon sen merkityksen muuttamisen kautta. Merkitykset sekä niiden muuttuminen ajan myötä organisaatiotasolla voi auttaa tutkijaa ymmärtämään muutosta laajemmin.⁶³ Puolustusvoimauudistuksesta rakentuneet merkitykset löytyvät teksteistä. Puolustusvoimauudistuskeskusteluun on osallistunut toimijoita ympäri suomalaista yhteiskuntaa, minkä takia on tärkeää huomioida myös ne äänet, joilla ei ole institutionaalista asemaa tai jotka tulevat organisaation ulkopuolelta.

2.2.1 Diskurssit

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että diskurssiteoria tarjoaa huomattavan potentiaalin ymmärtää organisaatiomuutoksen luonnetta ja monimutkaisuutta⁶⁴. Barret, Thomas ja Hocevar

⁶¹ Sillince, J. A. A. 1999, 507–510

⁶² Brown, A. D. & Humphreys, M. 2003, 122–123; Heracleous, L. & Barret, M. 2001, 772–774; Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 675

⁶³ Sonenshein, S. 2010, 478

⁶⁴ Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 209–210

näkevät diskurssin muutosprosessin ytimenä, jonka kautta perusolettamukset järjestäytymisestä syntyvät, säilyvät ja muuttuvat⁶⁵. Diskurssin merkityksen ymmärtäminen suhteessa muutosprosesseihin ja niiden tuloksiin viittaa siihen, että ensisijainen tapa muuttaa yhteiskunnallisia järjestelmiä on muuttaa vallitsevaa diskurssia. Diskurssin muuttaminen edellyttää sen sisällä olevien narratiivien, tarinoiden ja keskustelujen⁶⁶ sekä niiden sisältämien tekstien muuttamista, jotka luovat, ylläpitävät ja tarjoavat mahdollistavan sisällön ja kontekstin vallitsevalla tilanteelle.⁶⁷ Nagaishin mukaan kulttuuriset lähtökohdat vaikuttavat organisaation muutosprosessiin. Muutosprosessiin vaikuttaa hallitsevien diskurssien muuttaminen ja vaihtoehtoisten vastaanottaminen, joka voi johtaa organisaation ja sen jäsenten pitkän aikavälin kehitykseen.⁶⁸ Grant ja Marshak korostavat, että muutosdiskurssit syntyvät jatkuvasta iteratiivisesta ja rekursiivisesta prosessista, joka johtaa ajan myötä muutokseen⁶⁹. Organisaatiodiskurssia ja muutosta koskevat tutkimukset osoittavat, kuinka tiettyä muutostapahtumaa ympäröivä merkityskeskustelu ei etene rationaalisenä ja systemaattisena prosessina vaan pikemminkin sosiaalisesti ja historiallisesti tuotettujen tekstien monimutkaisen vuorovaikutuksen kautta⁷⁰.

Hardyn ja Phillipsin mukaan diskursseilla on organisatorista valtaa, sillä ne muodostavat subjekti- ja objektiasemia⁷¹. Huomionarvoista on, että diskursseilla tuotetaan toimijuutta ja toimija-asemia. Toimija-asema vaikuttaa siihen, millaisia keinoja toimijoilla on vaikuttaa keskusteluun⁷². Toimijoiden valta liittyy toimija-asemaan, joka voi muuttua ajan myötä⁷³. Tämä on havaittavissa esimerkiksi tutkimusaineistossa, kun entisestä opposition kansanedustaja Jussi Niinistöstä tulee puolustusministeri. Toimijat voivat myös vastustaa toimija-asemia, mikäli ne ovat ristiriidassa omien päämäärien kanssa⁷⁴. Organisaatiomuutosdiskursseissa luotujen toimija-asemien ymmärtäminen on tärkeää, sillä ne auttavat ymmärtämään toimijoiden suhdetta muutokseen ja keskusteluihin.

⁶⁵ Barret, F. J., Thomas, G. F. & Hocevar, S. P. 1995, 352

⁶⁶ Lynch, M. 2007, 499

⁶⁷ Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 218

⁶⁸ Nagaishi, M. 2022, 12–13

⁶⁹ Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 228

⁷⁰ Marshak, R. J. & Grant, D. 2008, 13

⁷¹ Hardy, C. & Phillips, N. 2004, 305

⁷² van Langenhove, L. & Harré, R. 1999, 17

⁷³ Harré, R. & van Langenhove, L. 1999, 1–2

⁷⁴ Davies, B. & Harré, R. 1999, 39–40

Diskurssit ovat sekä olennaisia että rakentavia organisaation dynamiikassa ja muutoksessa. Niitä luodaan ja tuetaan sosiaalisesti rakentuvilla prosesseilla, joihin organisaatioiden eri sidosryhmät, intressit ja näkemykset vaikuttavat. Tienari, Vaara ja Björkman osoittavat, että samat toimijat voivat hyödyntää erilaisia, jopa ristiriitaisia diskursseja eri aikoina. Lisäksi eri toimijat voivat vedota vastakkaisilla tavoitteilla samaan diskurssiin legitimoidakseen asemansa ja pyrkiessään päämääriinsä.⁷⁵ Tutkielmani laajentaa tätä näkökulmaa myös yhteiskunnalliseen näkökulmaan tuomalla ilmi organisaation ulkopuolisten toimijoiden todellisuusversiot. Käsitän diskurssin puheen ja tekstin kautta tapahtuvana prosessina, joka muodostaa merkityksiä⁷⁶. Merkitysten tarkoituksena on kuvata sosiaalista vuorovaikutusta tietystä näkökulmasta⁷⁷ ja samalla järjestelmällisesti muokata tietoa sekä rakentaa sosiaalista todellisuutta⁷⁸. Lisäksi diskurssi on laajempi kielellinen yksikkö kuin esimerkiksi keskustelu⁷⁹ tai tulkintarepertuaari⁸⁰. Tutkielmassani analyysin avulla havaitsemieni tulkintarepertuaarien voidaan katsoa kuuluvan laajempaan turvallisuusdiskurssiin⁸¹.

2.2.2 Tulkintarepertuaarit

Tulkintarepertuaari-termi (engl. interpretative repertoire) esiintyi ensimmäisen kerran Gilbert ja Mulkayn tutkimuksessa *Opening Pandora's Box: A sociological analysis of scientists' discourse*, jossa he analysoivat biokemistien tutkimusraportteja, artikkeleita ja haastatteluita. Gilbert ja Mulkay kutsuivat tiettyjä toistuvia, tyylillisiä ja kieliopillisiä piirteitä tulkintarepertuaareiksi.⁸² Potter & Wetherell liittävät tulkintarepertuaarin diskurssianalyttiseen metodologiaan⁸³. Jokinen, Juhila ja Suoninen näkevät diskurssin ja tulkintarepertuaarin rinnakkaiskäsitteinä, jotka rakentavat sosiaalista todellisuutta. Tulkintarepertuaari soveltuu arkisen kielenkäytön tarkasteluun, kun taas diskurssi soveltuu historiallisten ilmiöiden, valtasuhteiden ja institutionaalisten sekä sosiaalisten käytäntöjen tarkasteluun.⁸⁴ Edley korostaa, että termeillä osoitetaan käsitteellisiä ja metodologisia kantoja⁸⁵ diskurssianalyttisessä

⁷⁵ Tienari, J., Vaara, E. & Björkman, I. 2003, 377, 391

⁷⁶ Oswick, C. 2011, 104

⁷⁷ Fairclough, N. 1993, 3; Tieteen termipankki. 2022. Kielitiede: Diskurssi. Tieteentermipankki.fi. (Viitattu 14.4.2022); Mantere, S. & Vaara, E. 2008, 341

⁷⁸ Suoninen, E. 2020. Diskurssianalyysi. Fsd.tuni.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁷⁹ Tieteen termipankki. 2022. Filosofia: Diskurssi. Tieteentermipankki.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁸⁰ Edley, N. 2001, 202

⁸¹ Gilbert ja Mulkay tulkitsivat tutkimuksessaan biokemistien tulkintarepertuaarit osaksi laajempaa tieteen diskurssia. Gilbert, N. G. & Mulkay, M. 1984, 39

⁸² Gilbert, N. G. & Mulkay, M. 1984, 55–56

⁸³ Potter, J. & Wetherell, M. 1987, 168

⁸⁴ Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2016, 34–35; Burr, V. 2015, 188

⁸⁵ Tulkintarepertuaari-termin käytöllä viitataan myös tutkielmani metodologisiin valintoihin osana Loughborough'n koulukuntaa ja diskursiivista psykologiaa (Pälli, P. & Lillqvist, E. 2020, 384).

tutkimuksessa. Diskursseihin verrattuna tulkintarepertuaarit ovat vähemmän monoliittisiä sekä paljon pienempiä ja hajanaisempia kokonaisuuksia. Tulkintarepertuaareja käytetään, kun tutkija haluaa korostaa inhimillistä toimijuutta joustavassa kielenkäytössä.⁸⁶ Tulkintarepertuaarit ovat osa kulttuuria, ja ne esiintyvät tapoina puhua erilaisista esineistä ja tapahtumista⁸⁷. Edwards täsmentää, että tulkintarepertuaarit tarjoavat resursseja, joita ihmiset käyttävät rakentaessaan kielellä todellisuutta⁸⁸.

Burrin mukaan ihmisten puhetta tarkastelemalla on mahdollista havaita kokonaisuuksia, joissa toistuvat metaforat ja kieliopilliset rakenteet. Kokoamalla yhteen havaintoja ihmisten puheesta, tutkija voi tunnistaa niiden liittyvän tiettyyn tulkintarepertuaariin. Vaihtelevuus ja toisto ovat keskeisiä ominaisuuksia, joita tutkija etsii materiaalista.⁸⁹ Edwards korostaa, että tulkintarepertuaarit sopivat käytettäväksi sellaiseen analyysiin, joka pyrkii yhdistämään ihmisten yksityiskohtaiset ja kuvailevat käytännöt laajempiin kokonaisuuksiin⁹⁰.

Tutkielmassani tulkintarepertuaarit koostuvat rajoitetusta termien valikoimasta, joita käytetään tavalla, joka noudattaa tiettyä tyyliä ja kielioppia. Yleensä nämä termit johdetaan yhdestä tai useammasta keskeisestä metaforasta. Tulkintarepertuaarit ilmaistaan usein tietyillä troopeilla tai kielikuvilla, joita käytetään, kun kuvataan tai arvioidaan toimintaa, tapahtumia tai arkipäiväisiä asioita.⁹¹ Näin ollen ymmärrän tulkintarepertuaarit tutkielmassani diskursseja pienempänä kokonaisuutena. Tulkintarepertuaari on looginen valinta tutkielmaani, koska pienemmän kieliyksikön tutkimisella puolustusvoimauudistuksesta on mahdollista muodostaa moniulotteisempi kuva, joka auttaa ymmärtämään organisaatiomuutosta monitavallisena prosessina. Huomionarvoista on myös se, että tulkintarepertuaari soveltuu käytettäväksi diskursiivisessa psykologiassa, jonka diskurssianalyysia käytän analyysimenetelmänä.

⁸⁶ Edley, N. 2001, 202

⁸⁷ Edley, N. 2001, 204

⁸⁸ Edwards, D. 2004a, 266

⁸⁹ Burr, V. 2015, 187–188

⁹⁰ Edwards, D. 2004b, 506

⁹¹ Potter, J. & Wetherell, M. 1987, 138, 149; Wetherell, M. & Potter, J. 1988, 172; Wetherell, M. 1998, 400; Wetherell, M. 1996, 38; Edley, N. 2001, 198

2.3 Aiempi tutkimus puolustusvoimauudistuksesta

Irtautuminen menneisyydestä on kriittistä heräämiselle uuteen todellisuuteen⁹².

Vuonna 2010 Puolustusvoimain komentaja Ari Puheloinen totesi 194. Maanpuolustuskurssin avajaisissa, että Puolustusvoimat on tulossa uuteen tilanteeseen. Tulevaisuudessa nykyisen suuruisten Puolustusvoimien ylläpito muuttuu mahdottomaksi puolustuskyvyn ylläpidon kustannuskehityksen, 2010-luvulla tapahtuvan puolustusmateriaalin laajan vanhenemisen sekä asevelvollisten ikäluokkien pientymisen takia. Puheloisen mukaan tarvitaan perusteellinen Puolustusvoimien uudistus, jossa toiminnot ja rakenteet uusitaan niin, että tulevaisuudessa työtä tehdään uusin tavoin ja uusituissa kokoonpanoissa. Uudistusten pitää tuoda myös pysyviä säästöjä, ja ne on pantava toimeen suurimmalta osin viimeistään vuoden 2015 aikana.⁹³ Vuonna 2011 pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa todettiin, että hallitus käynnistää Puolustusvoimien laajan uudistamisen. Uudistuksen tavoitteena oli Suomen puolustuskyvystä huolehtiminen ja pysyvien kustannussäästöjen aikaansaaminen.⁹⁴ Vuonna 2015 Puolustusvoimat sai päätökseen suurimman uudistuksensa sitten Suomen sotien. Puolustusvoimauudistuksen avulla saavutettiin 123 miljoonan euron vuotuiset säästöt⁹⁵.

Puolustusvoimauudistus sai julkisen nimensä ja samalla ensimmäisen julkisen mainintansa Puolustusvoimain komentaja Ari Puheloisen pitämässä puheessa 20.9.2010⁹⁶. Organisaatiomuutoksen suunnitteluvaiheessa puolustusvoimauudistus-käsitteen sisältö oli vielä epäselvä. Viitasalon mukaan toteutusvaiheessa käsitteen sisällöksi vakiintui puolustusvoimien uudistaminen siten, että Suomen puolustusratkaisun⁹⁷ perusteita ei muuteta. Toisaalta julkisessa keskustelussa puolustusvoimauudistuksen ja puolustusuudistuksen käsitteet sekoittivat osin vahingossa ja osin tahallisesti.⁹⁸ Puolustusvoimauudistuksessa on kyse organisaatiomuutoksesta, josta Puheloinen käyttää sanaa uudistus. Puheloinen pyrkii sanavalinnallaan

⁹² ”Disengaging from the past is critical to awakening to a new reality” (Jick, T. 1993, 197). Tekijän käännös

⁹³ Puheloinen, A. 2010. Puolustusvoimain komentaja kenraali Ari Puheloinen 194. Maanpuolustuskurssin avajaisissa. Eilen.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁹⁴ Valtioneuvoston kanslia. 2011, 23. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Valtioneuvosto.fi. (Viitattu 14.4.2022); Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 2. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁹⁵ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 3, 12. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁹⁶ Puheloinen, A. 2010. Puolustusvoimain komentaja kenraali Ari Puheloinen 194. Maanpuolustuskurssin avajaisissa. Eilen.fi. (Viitattu 14.4.2022)

⁹⁷ Suomen puolustusratkaisulla tarkoitetaan yleistä asevelvollisuutta, sotilaallista liittoutumattomuutta, alueellista puolustusta ja Puolustusvoimien lakisääteisiä tehtäviä (Puheloinen, A. 2010. Puolustusvoimain komentaja kenraali Ari Puheloinen 194. Maanpuolustuskurssin avajaisissa. Eilen.fi. [Viitattu 14.4.2022]).

⁹⁸ Viitasalo, J. 2014, 16–17; Viitasalo, J. 2013, 1

luomaan mielikuvan, jossa olemassa olevaa organisaatiota uudistetaan ja näin ollen siitä luodaan uusi ja parempi versio. Taylorin mukaan kieli ei ole neutraali väline, koska viestintään liittyy aina valinta vaihtoehtoisten sanojen, kieliopin ja rekisterien käytöstä, sillä jokaisella vaihtoehdolla saattaa olla eri merkitys⁹⁹. Johtajat voivat muokata kontekstia hyödyntämällä uusia sanoja tai hylkäämällä vanhoja¹⁰⁰. Koiviston mukaan uudistus luo mielikuvan uudesta, jota ei ole aikaisemmin ollut. Uusi mielletään usein paremmaksi kuin vanha, koska uudessa on yleensä korjattu havaitut puutteet¹⁰¹. Muutos on prosessi, jossa jokin olio, esine, asiantila tai ajatus tulee toiseksi. Muutos voi myös olla tällaisen prosessin lopputulos.¹⁰² Viitasalon mukaan puolustusvoimauudistus on osuva nimi puolustusvoimien rakennemuutokselle, koska se liittyy vuoden 2015 puolustusvoimiin uutuuden myönteisen taustalatauksen¹⁰³.

Pääesikunnan suunnitteluosasto julkaisi puolustusvoimauudistuksen loppuraportin 28.10.2016. Loppuraportti kertoo organisaation virallisen tulkinnan uudistuksen toteutuksesta, ja se sisältää viralliset päivämäärät uudistuspäätöksistä, muutoksien ajankohdista ja keskeisimmistä tunnusluvuista. Aineistoni osoittaa, että eri toimijoiden tulkinnat puolustusvoimauudistuksesta ovat osittain ristiriidassa Puolustusvoimien loppuraportin kanssa.

Hallitus päätti puolustusvoimauudistuksen toimeenpanosta pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa 22.6.2011¹⁰⁴. Pääesikunnan suunnitteluosaston mukaan puolustusvoimauudistuksen taustalla oli pienenevät ikäluokat ja kasvavat kustannuspaineet. Uudistuksen oli tuotettava merkittäviä säästöjä kiinteistö- ja henkilöstökuluissa. Puolustusvoimauudistus toteutettiin vuosien 2012–2015 välisenä aikana. Menorakenteen tasapainottamiseksi asetettiin säästötavoitteita, joita saavutettiin vähentämällä johtamistasoja, lakkauttamalla ja yhdistämällä joukko-osastoja¹⁰⁵, keskittämällä toimintoja sekä lyhentämällä palvelusaikoja. Sodan ajan joukkojen kokonaisvahvuutta vähennettiin 230 000 sotilaaseen aiemmasta 358 000 sotilaasta. Joukkojen vähentämisen taustalla oli sodan ajan materiaalin vanheneminen sekä ikäluokkien pientyminen tulevaisuudessa. Uudet rakenteet olivat valmiina 1.1.2015. Muu-

⁹⁹ Taylor, S. 2013, 18

¹⁰⁰ Barret, F. J., Thomas, G. F. & Hocevar, S. P. 1995, 370

¹⁰¹ Koivisto, I. 2011, 246

¹⁰² Tieteen termipankki. 2022. Nimitys: Muutos. Tieteentermipankki.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁰³ Viitasalo, J. 2013, 89–90

¹⁰⁴ Valtioneuvoston kanslia. 2011, 23. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Valtioneuvosto.fi. (Viitattu 14.4.2022); Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 2. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁰⁵ Katso LIITE 1 Puolustusvoimien organisaatio 1.1.2012 ja LIITE 2 Puolustusvoimien organisaatio 1.1.2015.

toksilla saavutettiin noin 123 miljoonan euron vuotuinen säästö. Säästöjen lisäksi varmistettiin kouluttajien riittävyys, ja lentotunnit palautettiin takaisin vuoden 2010 tasolle. Alusvuorokausien määrässä ei päästy tavoitteeseen, joka johtui aluskaluston alentuneesta käytettävyydestä. Muutoksen ajoittuminen vuosille 2012–2015 mahdollisti henkilöstön sopeuttamisen hyvän työnantajan periaatteita noudattaen ja irtisanomisten lukumäärä minimoiden. Henkilöstövähennykset toimeenpantiin pääosin luonnollista poistumaa hyödyntäen. Puolustusvoimat palkittiin toiminnastaan Valtiokonttorin myöntämällä Kaiku-palkinnolla. Joukko-osastojen lakkauttaminen aiheutti osalle asevelvollisista matkojen pidentymistä. Toisaalta varusmiespalvelus lyheni ja kaikki lomamatkat muuttuivat maksuttomiksi.

Puolustusvoimauudistuksen aikana tapahtui toimintaympäristön muutos, joka lisäsi Suomen sotilaalliselle puolustamiselle asetettuja vaatimuksia. Sotilaallisen painostuksen ja laajamittaisen sotilaallisen hyökkäyksen torjumisen lisäksi Puolustusvoimien tulee kyetä vastaamaan nopeasti kehittyvään sotilaalliseen uhkaan. Puolustusjärjestelmältä tämä edellyttää korkeampaa valmiutta ja kykyä yhteisoperointiin. Puolustusvoimauudistuksen jälkeisessä puolustusjärjestelmän kehittämisessä korostuvat erityisesti organisaation valmius ja hybridiuhkiin vastaaminen. Uudistuksen ratkaisumalli perustui kokonaisrviioon, jossa painottuivat operatiiviset tekijät, toiminnalliset vaikutukset sekä saavutettavat kustannussäästöt.¹⁰⁶ Uudistuksella mahdollistettiin Puolustusvoimien toiminnan tason palauttaminen, varmistettiin kouluttajien riittävyys sekä katettiin määräraahaleikkauksia ja menopaineita¹⁰⁷.

Haasteina mainittiin kulttuurinmuutos palvelutoimintaan ja itsepalveluun liittyvissä asioissa. Keskitettyjen tietojärjestelmien hitaus on vaikeuttanut ja hidastanut uusien toimintatapamallien sujuvuutta.¹⁰⁸ Henkilöstötoimien osalta uudistus jatkui aina vuoteen 2018¹⁰⁹. Uudistuksessa henkilöstömäärän osalta tavoitteena oli 2 100 tehtävän vähennys. Puolustusvoimien tehtäväkokoontapano pieneni 2 408 tehtävällä ja henkilöstön määrä väheni 2 281 henkilöllä¹¹⁰. Vuonna 2015 kouluttajien lukumäärä koulutusjoukkuetta kohden oli 2,5¹¹¹. Lisäksi koulutuskulttuuri ja -ilmapiiiri olivat kehittyneet varusmiespalautteen mukaan¹¹².

¹⁰⁶ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 2–6. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁰⁷ Puolustusministeriö. 2016. Kokonaisrviio puolustusvoimauudistuksesta valmistunut. Vn.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁰⁸ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 7. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁰⁹ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 14. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹¹⁰ Katso LIITE 3 Puolustusvoimien henkilöstön tunnuslukuja 2012–2015.

¹¹¹ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 15. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹¹² Valtion vaikuttavuus ja tuloksellisuusohjelma. 2014. Case: Puolustusvoimauudistuksen henkilöstösuunnittelu. Vm.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Kokonaisuutena katsoen puolustusvoimauudistus toteutti vuonna 2012 annetut tavoitteet. Uudistus toteutettiin suunnitellussa aikataulussa¹¹³.

Huhtinen ja Turjanmaa käsittelivät puolustusvoimauudistusta artikkelissaan *Rakenteista toiminnallisuuteen – pohdintoja puolustusvoimauudistuksen ja puolustusuudistuksen aallokoissa* vuonna 2012. Huhtisen ja Turjanmaan mukaan Puolustusvoimat ja puolustushallinto tuskailevat rakentamiensa rakenteiden kustannuspaineessa, jossa resurssit kuluvat tietojärjestelmiin, rakennuksiin, materiaaliin ja henkilöstöön varsinaisen toiminnan kuten varusmiesten ja reserviläisten koulutuksen sekä kansainvälisten operaatioiden sijasta. Vähenevät resurssit johtavat kestävyysvajeeseen, josta voi selvitä ainoastaan karsimalla tehtäviä. Samalla kuitenkin osa poliitikoista lupasi hintavia parannuksia. Huhtinen ja Turjanmaa toivoivat keskustelua, jossa poliitikot ja kansalaisaktiivit keskustelisivat siitä, miksi Puolustusvoimat yleensä on olemassa, eikä siitä, kuinka paljon rahaa organisaatioon käytetään. Lisäksi he toivovat keskustelua Puolustusvoimien kolmesta päätehtävästä¹¹⁴ ja niihin liittyvistä periaatteista, kuten asevelvollisuudesta, alueellisesta puolustuksesta ja koko maan puolustamisesta. Samalla toivotaan myös käytettävissä olevia keinoja keskustelun piiriin, aluepolitiikan ja työnantajapolitiikan arvioimiseksi organisaatiomuutoksessa. Toiminnan tehostamisessa päällekkäisyydet on karsittu ja reservit on menetetty. Näin ollen Puolustusvoimista on tullut ohut ja äärimmilleen venytetty organisaatio.¹¹⁵ Huhtisen ja Turjanmaan mukaan on huolestuttavaa, että voimakkaimmat intohimot liittyvät yksittäisten varuskuntien kohtaloon eivätkä rajoittamaan leikkauksia toissijaisiin toimintoihin, jotta puolustuskyky säilyisi¹¹⁶.

Viitasalo tutki vuonna 2013 diplomityössään *Puolustusvoimauudistus – analyysi diskurssien näkökulmasta* puolustusvoimauudistuksen merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tutkimuksen päätutkimuskysymys oli: mitä puolustusvoimauudistus merkitsee suomalaisessa yhteiskunnassa¹¹⁷? Viitasalo käytti analyysimenetelmänä kriittistä diskurssianalyysiä, jonka

¹¹³ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 4. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹¹⁴ ”1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, 2) muiden viranomaisten tukeminen, 3) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan” (Laki puolustusvoimista. 2007, 2§. Finlex.fi. [Viitattu 14.4.2022]). Eduskunta hyväksyi päivitetyn lain (28.6.2017/427), jossa Puolustusvoimien tehtävät muutettiin seuraavaan muotoon: ”1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, 2) muiden viranomaisten tukeminen, 3) osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun, aluevalvontayhteistyöhön tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen ja kansainväliseen toimintaan, 4) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa” (Laki puolustusvoimista. 2007, 2§ [28.6.2017/427]. Finlex.fi. [Viitattu 14.4.2022]; Puolustusvoimat. 2022b. Suomen sotilaallinen puolustus. Puolustusvoimat.fi. [Viitattu 14.4.2022]).

¹¹⁵ Huhtinen, A.-M. & Turjanmaa, E. 2012, 54–55

¹¹⁶ Huhtinen, A.-M. & Turjanmaa, E. 2012, 57

¹¹⁷ Viitasalo, J. 2013, 13–14, 114

avulla puolustusvoimauudistukseen liitettyjen merkitysten ja hegemonisten diskurssien määrittäminen oli mahdollista¹¹⁸. Tutkimustuloksista ilmenee, että julkisessa keskustelussa vahvimmin esille nousivat puolustusvoimauudistuksen merkityksellistäminen talouden ja puolustuskyvyn vallitsevien diskurssien avulla. Diskurssien mukaan puolustusvoimauudistuksen tavoitteena oli aikaansaada säästöjä, kustannustehokkuutta ja turvata Suomen puolustuskyky 2020-luvulla.¹¹⁹ Lisäksi puolustusvoimauudistus merkityksellistettiin tasa-arvon, alueiden verotulojen, parlamentarismien, maanpuolustustahdon ja asevelvollisuuden näkökulmista. Mielenkiintoisena havaintona Viitasalo piti sitä, että eri toimijoiden diskursseissa päädyttiin erilaisiin merkityksiin, vaikka lähtökohtatiedot olivat samat.¹²⁰ Johtopäätöksissä Viitasalo toteaa, että uudistus vaatii jatkotutkimusta, koska uudistuksen vaikutukset ovat todennettavissa kokonaisuudessaan vasta vuoden 2015 jälkeen¹²¹.

Viitasalo tarkasteli vuonna 2014 puolustusvoimauudistuksesta käytyä keskustelua artikkelissaan *Puolustusvoimauudistus vai puolustusuudistus?* Hän lähestyi aihetta käsitteiden määrittelyn kautta. Puolustusvoimauudistuksen merkityksellistämässä oli hänen mukaansa kaksi päälinjaa, jotka erosivat toisistaan merkittävästi. Puolustusvoimien ja hallituksen mukaan puolustusvoimauudistuksen tarkoituksena oli mahdollistaa nykyinen puolustusratkaisu ja puolustuskyky myös 2020-luvulla kulurakennetta tervehdyttämällä. Näin ollen sotilaallinen puolustuskyky säilytettäisiin Viitasalon mukaan kustannustehokkaimmin yleisellä asevelvollisuudella, sotilaallisella liittoutumattomuudella ja vallitsevilla lakisääteisillä tehtävillä. Uudistuksen vastustajat, joista merkittävimpana oli eduskunnan oppositio, merkityksellistivät uudistusta puolustusuudistuksen näkökulmasta. Uudistus oli osa kokonaisuutta, jossa Puolustusvoimien kokoa pienentämällä ja varuskuntia lakkauttamalla Suomen puolustuskyky romutetaan, joka johtaa puolustusratkaisun muuttamiseen. Yhteistä toimijoille on ollut se, että puolustusvoimauudistusta on merkityksellistetty talouden ja puolustuskyvyn näkökulmista. Puolustusvoimien rahoituksen tasapainon korjaaminen koetaan tarpeelliseksi, mutta kritisoijien mielestä Puolustusvoimien ratkaisumalli asian korjaamiseksi on väärä. Puolustuskyvyn osalta tavoitteeksi on ilmoitettu puolustuskyvystä huolehtiminen, mutta arvostelijat katsovat seurauksena olevan puolustuskyvyn romahtaminen. Näitä yhdistää se, että kustannustehokkuuden katsotaan olevan edellytys puolustuskyvyn ylläpitämiselle.¹²²

¹¹⁸ Viitasalo, J. 2013, 18–20

¹¹⁹ Viitasalo, J. 2013, 94–97, 103–108, 117–120

¹²⁰ Viitasalo, J. 2013, 117

¹²¹ Viitasalo, J. 2013, 123

¹²² Viitasalo, J. 2014, 16–17

Puolustusvoimauudistusta käsittelevät tutkimukset ovat vähälukuisia. Aiemmin tehty tutkimus antaa kuitenkin tärkeää ajallista ja historiallista ymmärrystä ilmiöstä. Seale korostaa, että yhteiskuntatutkijoiden tulisi suunnitella uusia tutkimuksia, jotka perustuvat kumulatiivisesti aikaisempiin havaintoihin.¹²³ Tutkielmassani voin vertailla tuloksia aikaisemmin tuotettuun tietoon ja selvittää, tukevatko tulokset toisiaan vai onko niiden välillä ristiriitaisuuksia. Metodologisesti vertailukelpoisin työ on Viitasalon diplomityö. Aiemmasta puolustusvoimauudistustutkimuksesta poiketen tutkielmani lisää ymmärrystä useiden eri toimijoiden organisaatiomuutokseen liittyvistä todellisuusversioista pitkällä ajanjaksolla. Lisäksi tutkielmani laajentaa menetelmällistä kokonaisuutta, jolla puolustusvoimauudistusta on tutkittu.

¹²³ Seale, C. 1999, 80

3 TIETEENFILOSOFIA JA METODOLOGIA

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tieteenfilosofiset valinnat, tutkimusmenetelmän, tutkimusaineiston sekä sen keruu- ja analyysimenetelmän. Lisäksi pohdin positiotani tutkijana sekä tutkielmani luotettavuutta. Aloitan käsittelemällä sosiaalista konstruktionismia, joka muodostaa tutkielmani tieteenfilosofisen lähtökohdan. Seuraavaksi käsittelen diskurssintutkimuksen traditiota sekä siihen kohdistettua kritiikkiä. Tämän jälkeen esittelen tutkielmani aineiston, aineiston keräämisen ja analysoinnin. Analysoinnissa kerron soveltamastani diskursiivisen psykologian diskurssianalyysimallista. Lopuksi tarkastelen tutkijan positiotani sekä arvioin tutkielman luotettavuutta.

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Gergenin mukaan sosiaalinen konstruktionismi liittyy useisiin eri tieteenaloihin, kuten sosiologiaan, kirjallisuudentutkimukseen, historiaan, antropologiaan, naistutkimukseen, psykologiaan, viestintään ja kulttuurin tutkimukseen¹²⁴. Sosiaalinen konstruktionismi keskittyy selvittämään vuorovaikutteisia prosesseja, joiden avulla kieli rakentaa todellisuutta¹²⁵. Sosiaalisessa konstruktionismissa maailmaa käsittelevä diskurssi nähdään vuorovaikutuksen tuotteena¹²⁶. Diskurssilla on keskeinen rooli sosiaalisessa konstruktionismissa, koska sen avulla luodaan kuva itsestä ja maailmasta sekä toimitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa¹²⁷. Samalla kielenkäytön perinteet rakentavat käsitystä maailmasta¹²⁸. Burrin mukaan sosiaalinen konstruktionismi kritisoi tapaa, jolla maailma ja perinteinen käsitys tiedosta perustuvat objektiiviseen ja puolueettomaan havainnointiin¹²⁹. Gergen ja Gergen korostavat, että perinteinen käsitys totuudesta ja objektiivisuudesta korvataan tutkimuksen esiin tuomalla tiedolla¹³⁰.

¹²⁴ Gergen, K. J. 2001, 2

¹²⁵ Gergen, K. J. 1985a, 3

¹²⁶ Gergen, K. J. 1985b, 266

¹²⁷ Gergen, K. J. 1999, 60

¹²⁸ Gergen, K. J. & Gergen, M. M. 2007, 462; Potter, J. 2003, 791

¹²⁹ Burr, V. 2015, 2

¹³⁰ Gergen, K. J. & Gergen, M. M. 2007, 463

Bergerin ja Luckmannin mukaan kieli on ihmiskunnan tärkein merkkijärjestelmä ja näin ollen välttämätöntä elämän ymmärtämiselle¹³¹. Sosiaalisessa konstruktionismissa kieli ei heijasta todellisuutta vaan käsitteellistää sitä¹³². Ihmiset rakentavat todellisuuden päivittäisessä vuorovaikutuksessa kielen avulla. Näin ollen kieli on erityinen kiinnostuksen kohde ja toiminnan muoto sosiaalisessa konstruktionismissa.¹³³ Tämä johtuu siitä, että kielen avulla ihmiset voivat ilmaista asioita itsestään ja ympäröivästä maailmasta¹³⁴. Näin ollen tekstien tärkeyden painottaminen johtaa usein laadullisten tutkimusmenetelmien ja kieleen perustuvien analyysien käyttöön¹³⁵.

Burrin mukaan ihmiset rakentavat yhteiskunnalliset ja kulttuuriset versiot todellisuudesta vuorovaikutuksessa. Ihmiset ovat syntyneet maailmaan, jossa kulttuuri, ihmisten käyttämät käsitteelliset viitekehykset ja kategoriat ovat jo olemassa.¹³⁶ Fairhurstin ja Grantin mukaan sosiaalisessa konstruktionismissa tulisi tarkastella niitä todellisuuksia, joita tutkittavat rakentavat ilmiöstä kielen avulla¹³⁷. Tämä johtaa siihen, että useat eri todellisuusversiot voivat kilpailla keskenään totuudesta ja legitimitetistä¹³⁸. Nämä teksteissä ilmenevät todellisuusversiot ovat ajallinen ja paikallinen ilmiö, johon vaikuttavat historia, aika ja konteksti¹³⁹. Toimijoiden muodostamat subjektiiviset kokemukset, tulkinnat, merkitykset ja vaikuttamispyrkimykset rakentuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kielen avulla. Tutkijana tulkitseen todellisuusversioita tekstien välityksellä. Näin ollen ei ole olemassa yhtä oikeaa objektiivista tulkintaa Puolustusvoimauudistuksesta, vaan eri toimijoiden tulkinnat tulevat julki ja rakentavat todellisuusversioita kielen ja tekstien avulla. Todellisuuksia on yhtä monta kuin on tapoja kuvata tai muodostaa se¹⁴⁰.

Tämä johtaa siihen, että samanaikaisesti eri toimijoilla voi olla useita eri todellisuusversioita, jotka voivat olla ristiriidassa keskenään. Valitsemassani tutkimustavassa näitä eri todelli-

¹³¹ Berger, P. L. & Luckmann, T. 1991, 51–52; Giddens, A. 2007, 25, 109, 163

¹³² Berger, P. L. & Luckmann, T. 1991, 13, 33–34, 210–211; Fairhurst, G. T. & Grant, D. 2010, 174; Burr, V. 2015, 28, 71; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 5.5.2 Kohti analyysia – miten diskurssintutkija valitsee tutkimusmenetelmän?; Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. 2018, 6

¹³³ Burr, V. 2015, 4–5, 10–11; Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008, 26

¹³⁴ Burr, V. 2015, 53; Gergen, K. J. 1999, 60; Edley, N. 2001, 190; Hibberd, F. J. 2005, VIII

¹³⁵ Burr, V. 2015, 28; Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. 2018, 6

¹³⁶ Burr, V. 2015, 9–10; Berger, P. L. & Luckmann, T. 1991, 69; Jyväskylän Yliopisto. 2015. Sosiaalinen konstruktionismi. Koppa.jyu.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹³⁷ Fairhurst, G. T. & Grant, D. 2010, 172

¹³⁸ Fairhurst, G. T. & Grant, D. 2010, 174; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 2.1 Diskurssien käsite; Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008, 31

¹³⁹ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.1 Kieli sosiaalisena toimintana; Taylor, S. 2001, 7

¹⁴⁰ Nagel, T. 1979, 211–213

suusversioita ei aseteta objektiiviseen arvojärjestykseen oikeina tai väärinä, vaan niitä tarkastellaan rinnakkaisina. Sosiaalinen konstruktionismi muodostaa tieteenfilosofisen lähtökohdan monitarinaisen organisaatiomuutoksen tutkimiselle. Sosiaalinen konstruktionismi on perusta yhteiskuntatieteiden kielelliselle käänteelle, diskurssintutkimukselle ja diskurssianalyysille, sillä yhdessä ne muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden, jonka avulla tutkimuskysymyksiin vastaaminen on mahdollista.

3.2 Diskurssintutkimus ja diskurssianalyysi

Guban mukaan todellisuus ilmenee subjektiivisessa maailmassa, joka liittyy vuorovaikutukseen ja kokemukseen. Tämä todellisuus on paikallinen ja ajallinen ilmiö, ja sen muoto riippuu tulkinnan tekevästä henkilöstä.¹⁴¹ Tutkielmassani tulkinnat rakentuvat teksteissä ja tutkijana keskityn tulkintojen rakentumisen tarkasteluun tulkintarepertuaarien avulla. Tutkielmani on laadullinen tutkimus, jossa tutkijana olen osa tutkielmaa vuorovaikutuksen ja tulkintojen kautta.

Sosiaalinen maailma ja identiteettimme rakentuu diskurssista. Ilman diskurssia ei ole sosiaalista todellisuutta ja ilman ymmärrystä diskurssista emme voi ymmärtää todellisuuttamme, kokemuksiamme tai itseämme.¹⁴²

Pietikäisen ja Mäntynen mukaan diskurssintutkimus on monitieteellinen ja jatkuvasti kehittyvä tieteenala, koska sitä tehdään humanistisissa ja yhteiskuntatieteissä sekä kasvatus- ja terveystieteissä. Diskurssintutkimuksessa mielenkiinto keskittyy merkityksen sosiaaliseen rakentumiseen sekä kielenkäytön, sosiaalisen toiminnan ja yhteiskunnallisen kontekstin välisiin suhteisiin.¹⁴³ Bakhtinin mukaan ihmisten puhuessa keskustelut täyttyvät ja muodostuvat osittain siitä, mitä muut ovat sanoneet ennen meitä¹⁴⁴. Fairclough & Wodak täydentävät, että diskurssit ovat aina yhteydessä muihin diskursseihin, joista osa on tuotettu aikaisemmin

¹⁴¹ Guba, E. G. 1990, 27

¹⁴² ”The things that make up the social world—including our very identities—appear out of discourse. Without discourse, there is no social reality, and without understanding discourse, we cannot understand our reality, our experiences, or ourselves.” (Phillips, N. & Hardy, C. 2002, 2.) Tekijän käännös

¹⁴³ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, Kirjan käyttäjälle; Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. 2018, 5; Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. 2001b, 3; Hall, S. 1992, 291; Jyväskylän Yliopisto. 2015. Diskurssintutkimus. Koppa.jyu.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁴⁴ Bakhtin, M. M. 1986a, 143–144; Bakhtin, M. M. 1986b, 163, 170; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 4.1 Intertekstuaalisuuden käsite diskurssintutkimuksessa

tai jotka tuotetaan myöhemmin¹⁴⁵. Toisin sanoen kielellinen toiminta ja intertekstuaalisuus¹⁴⁶ paikantuu aina tiettyyn tilanteeseen ja aikaan, jota kehystävät aikaisemmat tilanteet ja niihin kytkeytyvät vakiintuneet sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset merkitykset sekä kontekstit, normit, rutiinit ja arvot¹⁴⁷.

Diskurssintutkimuksesta on tehty useita erilaisia jaotteluja, kuten mikro-, makro-, meso- ja megadiskurssi¹⁴⁸ tai diskurssi pienellä d:llä eli tekstikeskeiset tutkimukset¹⁴⁹ ja diskurssi isolla D:llä eli paradigmaattiset diskurssintutkimukset¹⁵⁰. Tämä kuvastaa hyvin, miten moniulotteisesta tutkimussuuntauksesta on kyse. Tutkielmassani seuraan Pietikäisen ja Mäntynen näkemystä, jossa kielenkäyttö ymmärretään jatkumona, jolloin sitä voidaan tarkastella osana sosiaalista toimintaa. Tämä mahdollistaa kielenkäytön muokkautumisen ja muuttumisen tutkimisen. Tämän näkökulman kiinnostus ei kohdistu siihen, miten totuudellisia eri versiot ovat, vaan pikemminkin erilaisten versioiden painoarvoon, siihen millaiset merkitykset ovat vallalla, millaiset marginaalissa tai loistaako joku poissaolollaan.¹⁵¹

Suuri osa organisaatioiden toiminnasta on ensisijaisesti diskursiivista¹⁵². Näin ollen organisaatioiden tutkiminen on mahdollista tekstin, kontekstin ja symbolisten merkitysten avulla¹⁵³. Diskurssin muutos on osa organisaatiomuutosta, ja organisaatiomuutosta voidaan ymmärtää osittain diskurssin rakentavan vaikutuksen avulla. Organisaatiomuutos ei ole vain muutos diskurssissa vaan myös diskurssin ja muutoksen välisessä suhteessa.¹⁵⁴ Tutkielmani näkökulmasta todellisuus rakentuu toimijoiden teksteissä ja diskursseissa. Nämä diskurssit ovat myös merkitysjärjestelmiä, joiden avulla toimijat muodostavat ajatuksista, sanoista, tunteista, haluista ja teoista koostuvan sosiaalisen todellisuuden¹⁵⁵. Edwards kuvaa hyvin tulkinnallisuuden haasteita, sillä jokaista tapahtumaa seuraa osittain vääristynyt ymmärrys,

¹⁴⁵ Fairclough, N. & Wodak, R. 1997, 277

¹⁴⁶ Intertekstuaalisuus on tekstien merkityksen syntymistä toisten tekstien kautta ja suhteessa niihin sekä suhteessa sosiaalisesti rakennettuun todellisuuteen ja kontekstiin, jossa ne tuotetaan (Phillips, N. & Hardy, C. 2002, 86).

¹⁴⁷ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.1 Kieli sosiaalisena toimintana; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 4.1 Intertekstuaalisuuden käsite diskurssintutkimuksessa; Pynnönen, A. 2003, 14–15

¹⁴⁸ Alvesson, M. & Kärreman, D. 2000b, 1133–1134; Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011a, 1128; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.1 Kieli sosiaalisena toimintana

¹⁴⁹ Engl. Text-focused studies, TFS (Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011a, 1128; Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011b, 1197).

¹⁵⁰ Engl. Paradigm-type Discourse Studies, PDS (Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011a, 1129–1130; Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011b, 1197).

¹⁵¹ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.1 Kieli sosiaalisena toimintana

¹⁵² Grant, D., Hardy, C., Osrick, C. & Putnam, L. 2004, 26

¹⁵³ Marshak, R. J. & Heracleous, L. 2005, 70–71

¹⁵⁴ Fairclough, N. 2005, 930–931

¹⁵⁵ Burr, V. 2015, 100; Phillips, N. & Hardy, C. 2002, 3–4

jota seuraa vääristynyt sanallinen ilmaisu tästä ymmärryksestä¹⁵⁶. Tutkielmassani tekstin myöhempi tulkinta on yhtä autenttinen kuin sen alkuperäinen merkitys.

Sosiaalinen todellisuus ei ole riippuvainen yksittäisestä tekstistä tai edes kaikista tietyssä ympäristössä olevista teksteistä. Sen sijaan tekstit kuuluvat diskursseihin ja strukturoituihin tekstikokoelmiin, jotka muuttuvat merkitykselliseksi, kun niihin liitetään lukuisia muita tekstejä, joilla on sosiaalisessa maailmassa intertekstuaaliset ja monimutkaiset suhteet.¹⁵⁷ Denzinin mukaan ihmiset luovat tekstejä tulkitessaan ja ollessaan vuorovaikutuksessa niiden kanssa¹⁵⁸. Diskurssintutkimuksessa menetelmällisiä valintoja ohjaa ymmärrys tutkimuksen kohteesta, jossa merkitykset rakentuvat diskursseissa¹⁵⁹.

Diskurssianalyysia kuvaillaan parhaiten puheen ja tekstien analysoimiseksi. Se on joukko menetelmiä ja teorioita kielen käytön ja kielen sosiaalisen kontekstin tutkimiseen.¹⁶⁰ Diskurssianalyysien tekemiseen voidaan käyttää monenlaista tietoa¹⁶¹. Sosiaalisessa konstruktionismissa ja diskurssianalyysissa kielenkäyttö ymmärretään tekemisen muotona, jossa ihmiset puhuessaan tai kirjoittaessaan rakentavat sosiaalista maailmaa. Diskurssianalyysin avulla voidaan tehdä näkyväksi, miten tekstit luovat merkityksiä ja rakentavat sosiaalista todellisuutta.¹⁶² Lisäksi diskurssianalyysi tarjoaa työkalut tutkia kokonaisia prosesseja, jotka ovat yksittäisten organisaatioiden ja niiden välisten ilmiöiden taustalla¹⁶³. Wetherellin ja Potterin mukaan diskursseissa ilmenee vaihtelua riippuen siitä, miten henkilö on luonut merkityksiä tapahtumille ja toiminnoille. Tässä vaihtelussa ilmenee kuitenkin säännöllisyyttä. Tulkintarepertuaarit tulevat näkyväksi johdonmukaisten rajoitettujen kielellisten ilmausten välillä.¹⁶⁴

Harperin, O'Connorin, Selfin ja Stevensin mukaan kaikista laadullisista lähestymistavoista diskurssianalyysi on luultavasti yksi monimutkaisimmista¹⁶⁵. Diskurssianalyysi korostaa tapaa, jolla ihmiset rakentavat sosiaalisesti kollektiivisiä versioita maailmasta, yhteiskunnasta,

¹⁵⁶ Edwards, D. 1997, 271

¹⁵⁷ Phillips, N. & Hardy, C. 2002, 86; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.3 Diskurssin dynaaminen käsite; Potter, J. 1996, 107

¹⁵⁸ Denzin, N. 1995, 52

¹⁵⁹ Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. 2018, 5

¹⁶⁰ Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. 2001a, i

¹⁶¹ Goodman, S. 2017, 145

¹⁶² Burr, V. 2015, 11, 28; Suoninen, E. 1999, 17–18; Suoninen, E. 2020. Diskurssianalyysi. Fsd.tuni.fi. (Viitattu 14.4.2022); Jyväskylän Yliopisto. 2015. Diskurssianalyysi. Koppa.jyu.fi. (Viitattu 14.4.2022)

¹⁶³ Phillips, N. & Hardy, C. 2002, 82

¹⁶⁴ Wetherell, M. & Potter, J. 1988, 171–172

¹⁶⁵ Harper, D. J., O'Connor, J., Self, P. & Stevens, P. 2008, 193

tapahtumista ja sisäisistä psykologisista maailmoista¹⁶⁶. Analyysi keskittyy siihen, mitä ihmiset tekevät kielellä sosiaalisissa tilanteissa¹⁶⁷. Analyysi vaatii paljon huolellista lukemista ja uudelleen lukemista¹⁶⁸. Lisäksi tutkijan on liikuttava jatkuvasti teorian ja empiirisen aineiston välillä¹⁶⁹. Tutkija ei voi suoraan soveltaa diskurssintutkimuksessa käytettyjä tutkimusmenetelmiä aineistoonsa, vaan ne ovat lähtökohtia ja kehyksiä, joita täytyy muokata tutkimustehtävään sopivaksi. On myös mahdollista, että tutkimustehtävään vastaaminen vaatii eri menetelmien yhdistämistä tai synteesiä.¹⁷⁰ Toteutin tutkimuksen Goodmanin kahdeksanvaiheisen diskursiivisen psykologian diskurssianalyysimallin avulla, jota sovelsin tutkimustehtäväni näkökulmasta. Diskursiivinen psykologia on saanut vaikutteita keskusteluanalyysista keskittyen puheen, tallenteiden ja tekstimateriaalien analyysiin. Diskursiivinen psykologia tarkoittaa diskurssianalyttisten periaatteiden soveltamista psykologisiin teemoihin ja käsitteisiin. Huolimatta psykologiaan keskittymisestä analyysin sovellusalue on hyvin laaja. Tämä johtuu siitä, että psykologiset teemat ovat yleisiä jokapäiväisessä puheessa ja useissa institutionaalisissa ympäristöissä.¹⁷¹ Toteutin tutkimuksen seuraavasti¹⁷²:

1. Tutkimuskysymysten asettelu
2. Tutkimusaineiston valinta ja keruu
3. Korpuksen luominen
4. Transkriptioiden luominen
5. Korpuksen perehtyminen ja toimintasuuntauksien etsiminen
6. Tutkimustulosten laatiminen, diskursiiviset-, retoriset- ja vuorovaikutteiset strategiat
 - 6.1 Toimijaryhmien muodostaminen sekä tulkintarepertuaarien ja ideologisten dilemmojen etsiminen
 - 6.2 Tulkintarepertuaarien kvantifiointi
 - 6.3 Toimijaryhmien ja tulkintarepertuaarien ajallinen ulottuvuus
7. Tapausten konstruoiminen tulosten tueksi
8. Raportin kirjoittaminen.

¹⁶⁶ Potter, J. 2004, 202; Potter, J. & Wetherell, M. 1998, 143

¹⁶⁷ Potter, J. 1997, 146

¹⁶⁸ Potter, J. & Wetherell, M. 1987, 168

¹⁶⁹ Wodak, R. 2004, 200

¹⁷⁰ Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. 2018, 7; Taylor, S. 2013, 67

¹⁷¹ Edwards, D. 2004a, 266

¹⁷² Mukaillen Goodman, S. 2017, 142, 144–151

3.3 Diskurssintutkimuksen ja diskurssianalyysin kritiikki

Diskurssintutkimusta ja diskurssianalyysia on myös kritisoitu laajasti. Taylor osoittaa keskeiset kriitikoiden esittämät väitteet, joiden mukaan diskurssintutkimukselta puuttuu vahvat käytännön sovellukset, se keskittää liiaksi huomioita vain sanoihin eikä huomioi ihmisiä, sen avulla tuotetaan vain tulkintoja eikä faktoja ja että diskurssianalyysi on menetelmänä vanhentunut.¹⁷³ Burman korostaa, että diskurssianalyysin yksi yleisimmistä ongelmista on keskustelujen abstrakti luonne, minkä takia teoreettiset viitekehykset ja vaikeaselkoiset analyysit voivat muodostua tutkijalle haasteeksi.¹⁷⁴ Tutkielmassani keskustelut liittyvät selkeästi rajattuun kontekstiin, mikä vähentää abstraktien ilmaisujen määrää.

Diskurssianalyysissä muodostetut merkitykset eivät ole puhtaasti analyttisiä keksintöjä, vaan ne nojaavat muualta tuotuihin tulkinnallisiin resursseihin. Näin ollen diskurssianalyysiä suorittava tutkija on peruuttamattomasti sidottu omaan diskursiivisten strategioiden ja tulosten valikoivaan esittelyyn.¹⁷⁵ Tämä tulee näkyväksi myös tässä tutkimuksessa, sillä olen valinnut, mitkä tulokset esittelen raportissani. Olen perustellut tekemäni valinnat, jonka avulla asetan ne lukijan kriittiselle tarkastelulle. Geen mukaan kaikki diskurssianalyysit ovat avoimia lisäkeskustelulle ja kyseenalaistamiselle. Lisäksi analyysien merkittävyys voi ajan myötä nousta tai laskea tieteenalan kehittyessä.¹⁷⁶

Alvesson ja Kärreman kritisoivat diskursiivisen psykologian diskurssianalyysimallia seuraavasti: keskittyminen pelkkään kielenkäyttöön rajaa pois todelliset tapahtumat, minkä lisäksi se erottaa puhujan puhutusta ja mystifioi toimijuuden¹⁷⁷. Vastaan tähän kritiikkiin muokkaamalla diskursiivisen psykologian analyysimallia tutkimustehtävääni paremmin sopivaksi sekä linkittämällä analyysin puolustusvoimauudistuksen kontekstiin. Lisäksi huomioin tutkielmani aikana tapahtuneet yhteiskunnalliset tapahtumat, jotka liittyvät tutkimuksen kontekstiin.

¹⁷³ Taylor, S. 2013, 77, 80–83, 85

¹⁷⁴ Burman, E. 1991, 333

¹⁷⁵ Burman, E. 1991, 339

¹⁷⁶ Gee, J. G. 1999, 94

¹⁷⁷ Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011a, 1128; Kärreman, D. 2014, 204

3.4 Aineiston kerääminen

Aineiston keruun ja sen analyysin esittely ovat keskeisiä metodologiaan liittyviä kokonaisuuksia¹⁷⁸. Tutkimusaineistossa on kysymys Geertzin tulkinnan mukaan subjektiivisesta kokonaisuudesta.

Datamme on loppujen lopuksi meidän tutkijoiden laatima konstruktio muiden ihmisten konstruktioista¹⁷⁹.

Diskurssintutkijat käyttävät yleensä tekstejä aineistona¹⁸⁰. Tutkimusaineistoni koostuu internetin julkisista lähteistä kerätyistä teksteistä. Se sisältää suomenkielisiä asiakirjoja, uutisia, tiedotteita, puheita, lausuntoja, keskusteluja, kommentteja ja muita kirjoituksia, jotka olivat vapaasti saatavilla internetissä. Valitsin kyseisen aineiston, sillä sen avulla on mahdollista vastata tutkimuskysymyksiin. Rajasin aineiston ulkopuolelle äänen, nonverbaalisen viestinnän, kuvat ja videot. Lisäksi tein ajallisen rajauksen käsittämään aikavälin 2011–2021, koska se kattaa puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheen sekä toteutusvaiheen jälkeisen ajan aina tutkimusraportin kirjoitushetkeen saakka. Huomionarvoista on, että muutoksen seuraukset tulevat näkyväksi ajan kuluessa, joten rajausta mahdollistaa uudistusta seuranneiden tekstien analysoinnin. Ilman rajauksia aineisto olisi muodostunut liian laajaksi, eikä sen tehokas analysointi olisi ollut mahdollista käytössäni olleilla resursseilla. Tekemäni rajaukset mahdollistavat organisaatiomuutoksen pitkän aikavälin tarkasteluun vaadittavan laajan aineiston hyödyntämisen.

Julkiset tekstit sisältävät toimijoiden subjektiivisia kokemuksia, tulkintoja, merkityksiä ja vaikuttamispyrkimyksiä puolustusvoimauudistuksesta. Nämä tekstit rakentavat sosiaalista todellisuutta vuorovaikutuksessa. Lincoln, Lynham ja Guba määrittelevät, että ihmiset rakentavat oman todellisuutensa kokemustensa ja muiden ihmisten kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen avulla¹⁸¹. Tutkielmani vahvuus perustuu laajaan ja kattavaan aineistoon, jolla muutosta voidaan tarkastella laaja-alaisesti ja yhteiskunnallisella tasolla. Yhteiskunnallisen tason saavuttamiseksi on keskeistä käsitellä eri foorumeilla julkaistuja tekstejä samanarvoisina.

¹⁷⁸ Billig, M. 1988, 199

¹⁷⁹ ”What we call our data are really our own constructions of other people's constructions...” (Geertz, C. 1973, 9). Tekijän käännös

¹⁸⁰ Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. 2001b, 3; Taylor, S. 2013, 2

¹⁸¹ Lincoln, Y. S., Lynham, S. A. & Guba, E. G. 2018, 115

Guban mukaan tutkija ja tutkittavat ovat osa tutkittavaa ilmiötä, jolloin tutkimustulokset syntyvät vuorovaikutuksessa. Todellisuus ilmenee subjektiivisessa maailmassa, joka liittyy vuorovaikutukseen ja kokemukseen. Tämä todellisuus on paikallinen ja ajallinen ilmiö ja sen muoto riippuu tulkinnan tekevästä henkilöstä.¹⁸² Näin ollen tutkijana olen vaikuttamassa tutkimustuloksiin vuorovaikutuksen ja tulkintojen kautta.

Keräsin aineiston Googlen hakukoneen avulla. Valitsin Googlen hakukoneen, koska Global Statisticsin mukaan vuosina 2011–2021 yli 90 % suomalaisista hakukoneen käyttäjistä käytti Googlen palvelua. Googlen hakukone oli tarkasteluajanjaksona ylivoimaisesti suosituin, sillä seuraavaksi suurin hakukone sai parhaimmillaan vähän yli 5 % osuuden suomalaisista käyttäjistä tarkastelujaksolla.¹⁸³ Myös tämä vaikutti valintaani. Pidänkin todennäköisenä, että Google mahdollisti laajimman, rikkaimman ja ajantasaisimman aineiston.

Aineiston keruun toteutin vuoden 2019 maaliskuussa sekä vuoden 2021 syyskuun ja vuoden 2022 tammikuun välisenä aikana. Keräsin aineiston Googlen hakukoneella käyttämällä seuraavia hakusanoja: *puolustusvoimauudistus*, *puolustusvoimauudistus 2011*, *puolustusvoimauudistus 2012*, *puolustusvoimauudistus 2013*, *puolustusvoimauudistus 2014*, *puolustusvoimauudistus 2015*, *puolustusvoimauudistus 2016*, *puolustusvoimauudistus 2017*, *puolustusvoimauudistus 2018*, *puolustusvoimauudistus 2019*, *puolustusvoimauudistus 2020* ja *puolustusvoimauudistus 2021*. Näillä hakuehdoilla hakukone tuotti 960 tulosta. Valitsin tutkimusaineistoon tekstit, jotka täyttivät seuraavat kriteerit: 1. Tekstin sisältö liittyy puolustusvoimauudistukseen. 2. Tekstissä käsitellään puolustusvoimauudistusta asiapitoisesti tai mielihiteen pohjalta. Tämä rajasi pois sellaisia tekstejä, joissa ainoastaan mainittiin puolustusvoimauudistus ilman tarkempaa käsittelyä. Lisäksi osa teksteistä sisälsi tarkalleen saman tiedon kuin toinen lähde ja näin ollen olivat kopioita. Rajauksien jälkeen tutkimuksen kannalta relevantteja tekstejä oli yhteensä 292 kappaletta, jotka muodostivat korpuksen.

Taulukoin ja tallensin korpuksen 292 tekstiä transkriptiona¹⁸⁴ Microsoft Excel -ohjelman avulla. Taulukointi sisälsi seuraavat tiedot: lähteen numero, subjekti, mikä toimija on kyseessä, milloin tieto on julkaistu, mitä tietoa on julkaistu sekä missä tieto on julkaistu. Aineiston systemaattinen taulukointi osoittautui hyödylliseksi, sillä osa vuonna 2019 kerätystä

¹⁸² Guba, E. G. 1990, 27

¹⁸³ Global Statistics. 2022. Search Engine Market Share Finland. Gs.statcounter.com (Viitattu 14.4.2022)

¹⁸⁴ ”Tekstistä toiseen dokumenttiin tehty jäljennös. Esimerkiksi käsikirjoituksena säilyneen tekstin tai historiallisen dokumentin sisällön kirjoittaminen tiedostoksi tuottaa transkription.” (Tieteen termipankki. 2022. Tekstuaalitieteet: Transkriptio. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022].)

aineistosta ei ollut enää saatavilla vuonna 2021. Arkistoin tutkimusaineiston sitaatteina, mikä mahdollisti kaiken kerätyn aineiston hyödyntämisen tutkimuksessa. Kaikki tutkimukseen liittyvä aineisto on tekijän hallussa. Goodmanin mukaan korpusta¹⁸⁵ ei sisällytetä kokonaisuudessaan tutkimusraporttiin, mutta analyysin perustana olevan materiaalin määrän tulee olla sopiva projektin kokoon nähden¹⁸⁶. Korpukseni osoittautui tutkimuskysymysten näkökulmasta laajaksi ja kattavaksi.

3.5 Aineiston analysointi

Korpus oli valmis 16.1.2022. Tämä helpotti kokonaisuuden hahmottamista, koska jäljellä oli tutkimuksen kannalta ainoastaan relevantti materiaali. Jatkoin korpukseen perehtymistä ja luin sen neljä kertaa, jotta kokonaisuus hahmottuisi ja analyysin tekeminen helpottuisi. Perehtyessäni korpukseen laadin alustavia muistiinpanoja, huomioita ja kysymyksiä Microsoft Excel -työkirjan taulukkoon. Lähestyin aineistoa analyttisesti ja keskityin erityisesti siihen, mitä ja miten puolustusvoimauudistuksesta puhutaan. Kiinnitin huomiota tekstien sisältöön ja rakenteeseen. Kysyin korpuksesta, millaisia tulkintoja puolustusvoimauudistukseen liittyy, miten puolustusvoimauudistuksen tarpeellisuutta tai tarpeettomuutta on perusteltu, miten puolustusvoimauudistuksesta puhutaan, millaisia teemoja uudistukseen liittyy, mitä uudistuksesta seuraa, ketkä puhuvat uudistuksesta, millaisia ristiriitoja uudistuksen tulkintoihin liittyy. Kysymysten avulla pääsin syvemmälle korpukseen ja ymmärrykseni sen tarjoamista mahdollisuuksia muuttui selkeämmäksi.

Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara korostavat tutkittavan ilmiön syvällistä ymmärrystä¹⁸⁷. Lincolnin, Lynhamin ja Guban mukaan analyysi mahdollistaa tutkittavan kohteen laajemman ymmärtämisen¹⁸⁸. Tutkittavan ilmiön laajempi ymmärrys oli välttämätöntä, jotta tutkimustehtävään vastaaminen oli mahdollista. Tulkinnat perustuvat data-analyysin kautta saatuun näyttöön, mutta tämä analyysi jää suurelta osin piiloon. Yksi syy on se, että datan määrää ei voida esittää käytännön pituuden vuoksi tutkimusraportissa.¹⁸⁹ Tämä korostuu erityisesti laajan aineiston tutkimuksissa. Tämän takia raportoin analyysin keskeisten vaiheiden toteuttamisen, jotta lukijalle muodostuu riittävä ymmärrys tekemästäni analyysistä.

¹⁸⁵ Korpus on kokoelma tutkimuksen kielellisestä aineistosta (Tieteen termipankki. 2022. Terminologiaoppi: Korpus. Tieteentermipankki.fi. [Viitattu 14.4.2022]), joka muodostuu tutkielmassani rajatuista teksteistä.

¹⁸⁶ Goodman, S. 2017, 146

¹⁸⁷ Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003, 151–157

¹⁸⁸ Lincoln, Y. S., Lynham, S. A. & Guba, E. G. 2018, 124

¹⁸⁹ Taylor, S. 2013, 71

Analysoin empiirisen aineiston soveltaen Goodmanin diskursiivisen psykologian diskurssi-analyysimallia. Valitsin kyseisen diskurssianalyysimallin, koska se muodostaa tieteenfilosofisten valintojen, teoreettisen viitekehyksen ja tutkimustehtävän kanssa eheän kokonaisuuden. Tutkimustehtäväni takia päätin soveltaa Goodmanin mallia yhdistäen hänen alkuperäiset analyysivaiheensa¹⁹⁰ tutkielmani ensimmäiseksi analyysivaiheeksi 6.1 toimijaryhmien muodostaminen sekä tulkintarepertuaarien ja ideologisten dilemموjen etsiminen. Lisäsin toiseksi analyysivaiheeksi 6.2 tulkintarepertuaarien kvantifioinnin sekä kolmanneksi analyysivaiheeksi 6.3 toimijaryhmien ja tulkintarepertuaarien ajallisen ulottuvuuden. Syrjälän, Ahosen, Syrjäläisen ja Saaren mukaan laadullista aineistoa käsittelevää analyysiä toteutetaan kaikissa vaiheissa, koska sitä ei voi erottaa erilliseksi vaiheeksi tai kokonaisuudeksi¹⁹¹. Olen tutkimuksen aikana palannut useita kertoja tekemäni analyysin pariin varmistaakseni tekemiäni havaintoja ja päätelmiä.

Aloitin ensimmäisen analyysivaiheen vuoden 2022 helmikuussa. Teksteissä oli useita erilaisia ryhmiä ja yksilöitä, jotka osallistuivat keskusteluun. Näiden ryhmien äänet poikkesivat toisistaan: ne keskustelivat teksteissä uudistuksesta toisistaan poikkeavilla tavoilla, nostoen eri teemoja ja perusteluja muutoksen tarkasteluun. Keskustelu oli moniäänistä, sillä löysin poliittisen, Puolustusvoimien, etujärjestöjen sekä kansalaisten äänen¹⁹². Näiden äänien pohjalta muodostin neljä toimijaryhmää, jotka ovat poliittinen johto, Puolustusvoimat, etujärjestöt ja kansalaisaktiivit. Toimijaryhmien muodostamiseen vaikuttivat yhteiskunnalliset positiot, joista puolustusvoimauudistusta tulkittiin. Poliittinen johto -toimijaryhmään sisältyi tasavallan presidentti, hallitus, oppositio, kansanedustajat, ministeriöt ja muu valtion hallinto. Puolustusvoimat-toimijaryhmään sisältyi muutoksen kohteena oleva organisaatio ja siellä palveleva henkilöstö¹⁹³. Etujärjestöt-toimijaryhmään sisältyivät etujärjestöt ja niihin kuuluva henkilöstö. Kansalaisaktiivit-toimijaryhmään sisältyivät kansalaisaktiivit, toimittajat, reserviläiset ja siviilit¹⁹⁴. Teksteissä oli useita eri toimijoita, joten niiden ryhmittely oli

¹⁹⁰ Goodmanin diskursiivisen psykologian diskurssianalyysimallin alkuperäiset vaiheet ovat: 6.1 tulkintarepertuaarit, 6.2 ideologiset dilemmat, 6.3 subjektit ja identiteetit (Goodman, S. 2017, 148–150).

¹⁹¹ Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994, 166

¹⁹² Vertaa moniääninen organisaatiomuutos (Hazen, M. A. 1993, 22–23).

¹⁹³ Huomionarvoista on, että Puolustusvoimat-toimijaryhmän osalta merkittävin osa tekstien toimijoista on korkea-arvoisia upseereja. Tämä voi johtua siitä, että keskusteluun on osallistunut ainoastaan ylin johto tai muu henkilöstö ei ole joko osallistunut keskusteluun tai saanut ääntään kuulluksi.

¹⁹⁴ Tekstiasun selkeyttämiseksi viitataan tutkimusraportissa eri toimijaryhmiin yksinkertaistetusti poliittinen johto, Puolustusvoimat, etujärjestöt ja kansalaisaktiivit -termeillä.

välttämätöntä tutkimustulosten havainnollistamiseksi. Kaaviossa 1 on esitetty tekstien jakautuminen toimijaryhmittäin ja vuosittain. Tämän avulla on helppo hahmottaa tekstien vuosittaista esiintyvyyttä ja jakautumista toimijaryhmittäin.

TOIMIJARYHMÄ					
	Poliittinen johto	Puolustusvoimat	Etujärjestöt	Kansalaisaktiivit	
VUOSI	Tekstien lukumäärä vuosittain				YHT
2011	3	3	3	3	12
2012	34	28	29	16	107
2013	8	6	2	2	18
2014	12	57	3	5	77
2015	3	3	1	7	14
2016	6	5	0	2	13
2017	3	15	4	3	25
2018	2	4	2	3	11
2019	1	2	6	1	10
2020	0	1	0	1	2
2021	0	2	0	1	3
Yht.	72	126	50	44	292

Kaavio 1 Tekstien lukumäärät toimijaryhmän ja julkaisuvuoden mukaan.

Korpuksen tekstit jakautuivat toimijoittain seuraavasti: poliittinen johto 72, Puolustusvoimat 126, etujärjestöt 50 ja kansalaisaktiivit 44. Kaaviosta näkee, että merkittävin osa teksteistä on julkaistu vuosina 2012–2015. Tämä selittyy sillä, että puolustusvoimauudistus toimeenpantiin kyseisinä vuosina. Muutoskeskusteluun osallistuminen oli aktiivisinta vuonna 2012, jolloin kaikki toimijat osallistuivat jatkuvasti keskusteluun. Tämä selittyy sillä, että puolustusvoimauudistuksesta julkaistiin tietoa, joka liittyi tuleviin muutoksiin ja toimenpiteisiin. Vuoden 2014 Puolustusvoimien tekstien määrä on seurausta uudistuksen kohteena olevan organisaation viestinnästä ja tiedottamisesta.

Toimijaryhmien jaottelun jälkeen lisäsin Excel-taulukkoon uusia sarakkeita, joihin kopioin korpuksesta, trooppeja, metaforia, ilmaisuja, muutoksen teemoja ja perusteluja muutoksen tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta. Samalla koodasin aineiston väreillä kokonaisuuden

selkeyttämiseksi ja jatkokäsittelyn helpottamiseksi¹⁹⁵. Puusan näkemyksen mukaan kyseessä on diskurssianalyysin välineenä käytettävä sisällönanalyysi, joka auttaa tiivistämään ja selkeyttämään aineiston kadottamatta informaatiota. Jäsentämisen tavoitteena on muodostaa yhtenäistä informaatiota sisältävä kokonaisuus, joka mahdollistaa johtopäätösten tekemisen tutkittavasta ilmiöstä.¹⁹⁶

Seuraavaksi lisäsin Excel-taulukkoon uuden sarakkeen, jonka nimesin havaintoyksiköiksi. Tähän sarakkeeseen pelkistin muutoksen teemat lyhentämällä virkkeet lyhyiksi ilmauksiksi siten, että asiasisältö säilyi muuttumattomana. Tämän jälkeen lisäsin Excel-taulukkoon taas uuden sarakkeen, johon muodostin tekstistä pelkistettyjä havaintoyksikköjä kuvaavat tulkintarepertuaarit. Samassa tekstissä saattoi olla useampia havaintoyksiköitä, jotka liittyivät samaan tulkintarepertuaariin. Muodostin tulkintarepertuaarin, mikäli havaintoyksiköiden esiintyvyys korpuksessa oli viisi tai enemmän. Noudatin Chasen näkemystä, jonka mukaan aineiston tulkitsemisessa pitäisi välttää liiallista deskriptiivisyyttä ja asioiden ylitulkitsemista. Tärkeintä on tulkita, mitä aineistossa sanotaan ja artikuloida syyt omille tulkintoille.¹⁹⁷ Tulkintarepertuaarien lukumääräksi muodostui 15. Muodostin tulkintarepertuaareiksi henkilöstön, puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden, hyvän työnantajan, politiikan, johtamisen, koulutuksen, asevelvollisuuden, lain, maanpuolustustahdon, turvallisuusympäristön, infrastruktuurin, kustannusten nousun, tieto- ja viestintätekniikan. Tämän avulla vastasin ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Tulkintarepertuaarien muodostamisen jälkeen etsin toimijaryhmien tulkintarepertuaareista ideologisia dilemmoja. Tunnistin analyysin perusteella aineistosta kaksi ideologista dilemmaa, jotka liittyvät puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaareihin. Ideologinen dilemma muodostuu puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin osalta poliittisen johdon hallituksen, Puolustusvoimien ylimmän johdon ja poliittisen johdon opposition välille. Lisäksi ideologinen dilemma muodostuu henkilöstön tulkintarepertuaarin osalta Puolustusvoimien ylimmän johdon ja etujärjestöjen Upseeriliiton välille. Kopioin ideologisia dilemmoja havainnollistavat sitaatit tutkimusraporttiin. Tämän avulla vastasin toiseen tutkimuskysymykseen.

¹⁹⁵ Poliittinen johto, Puolustusvoimat, etujärjestöt, kansalaisaktiivit, tulkintarepertuaarit, perustelut, troopit, metaforat ja ilmaisut sekä tutkimusraporttiin valittu aineisto

¹⁹⁶ Puusa, A. 2011, 117–121

¹⁹⁷ Chase, S. E. 2003, 92–93

Toisessa analyysivaiheessa suoritin tulkintarepertuaareille kvantifioinnin eli laskin muodostettujen tulkintarepertuaarien lukumäärät toimijaryhmittäin ja vuosittain. Toteutin kvantifioinnin kopioimalla analysoidun korpuksen Excel-työkirjan uuteen taulukkoon, jonka jälkeen suoritin laskutoimitukset hyödyntämällä Excel-ohjelman summafunktiota. Potterin mukaan diskurssianalyysi ei estä kvantifiointia, mutta laskenta ja koodaus eivät saa hämärtää puheen ja tekstin toimintaa¹⁹⁸. Sealen mukaan laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää joitain kvantitatiivisia tekniikoita esimerkiksi täsmällisyyden ja hyvän tieteellisen käytännön varmistamiseksi. Aineistosta nousevien mielenkiintoisten havaintojen lukumäärät voidaan laskea ja esittää lukijalle.¹⁹⁹ Noudatan Sealen ohjetta ja olen tehnyt perusteelliset kvantifioinnit²⁰⁰ tukemaan tekemiäni havaintoja. Tämä oli välttämätöntä laajan aineiston vuoksi. Silince käytti tutkimuksessaan kvantifiointia onnistuneesti vastaavalla tavalla²⁰¹. Lisäksi näiden menetelmien yhdistäminen mahdollisti kattavan analysoinnin ja tutkimustulosten esittämisen havainnollistavassa muodossa.

Kolmannessa analyysivaiheessa lisäsin Excel-työkirjaan jokaiselle toimijaryhmälle oman taulukon, johon kopioin toimijaryhmään liittyvät tekstit ja tekemäni analyysit. Lisäsin jokaisen toimijaryhmän taulukkoon tulkintarepertuaarit kronologisessa järjestyksessä alkaen vuodesta 2011 ja päättyen vuoteen 2021. Phillipsin ja Hardyn mukaan tulkitsevan analyysin avulla tekstisisältöä voidaan yhdistää laajempiin diskursiivisiin konteksteihin²⁰². Tämän tulkinnallisuuden avulla oli mahdollista havaita tulkintarepertuaarien muuttuminen ajassa ja vastata kolmanteen tutkimuskysymykseeni. Lisäksi etsin teksteistä retorisia keinoja ja muita vaikuttamispyrkimyksiä, jotta tutkimustuloksissa pystyn havainnollistamaan lukijalle korpuksen sisältöä ja elävöittämään analyysia.

3.6 Tutkijan positio ja luotettavuuden arviointi

Tutkijana minulla on henkilökohtainen suhde tutkimaani organisaatioon ja ilmiöön. Työskentelin Puolustusvoimissa puolustusvoimauudistuksen aikana, mutta en ollut muutoksen kohteena oleva henkilö. Olen analysoinut Puolustusvoimauudistusta Aalto-yliopiston Organisaation kehittäminen -kurssin lopputyössä vuonna 2019, mikä on toiminut innoittajanani

¹⁹⁸ Potter, J. 2004, 203–204

¹⁹⁹ Seale, C. 1999, 132

²⁰⁰ Katso liitteet 4–8.

²⁰¹ Silince, J. A. A. 1999, 485

²⁰² Phillips, N. & Hardy, C. 2002, 9–10

tämän tutkimuksen tekemiseen. Lisäksi olen kiinnostunut johtamis- ja organisaatiotutkimuksesta. Taylorin mukaan tutkijan identiteetti vaikuttaa myös tulkintaan ja analyysiin sen tiedon ja yleisen maailmankuvan kautta, jonka hän tuo aineistoon²⁰³. Tutkijan on kerrottava selvästi, mistä näkökulmasta tutkimus on tehty²⁰⁴. Näin ollen on väistämätöntä, että tutkimuksessa kuuluu tutkijan ääni, joka on henkilökohtaisen historian, kulttuuristen käsitysten ja arvojen muokkaama. Buchanan ja Dawson muistuttavat, että tutkijoilla on myös intressejä, kuten maineen ylläpito ja parantaminen, kriittisen ajattelijan status tai tutkimuksen muuttaminen käytännön neuvoiksi²⁰⁵. Läpinäkyvyyden lisäämiseksi tavoitteeni on tehdä käytettävissä olevilla resursseilla paras mahdollinen tutkielma ja sen avulla saattaa tutkintoni valmiiksi. Laadukkaalla tutkielmalla luon myös mahdollisuuden jatko-opinnoille tulevaisuudessa.

Lincolnin, Lynhamin ja Guban mukaan tutkijan on ymmärrettävä sosiaalista ympäristöä ja kulttuuria, jossa tutkimusaineisto kerätään. Vain siten tutkija voi ymmärtää tutkimusaineistoaan syvällisesti²⁰⁶. Lisäksi tutkijan tulee ymmärtää aineistossa käytettävät termit. Vaikka tutkija ja aineisto puhuvat samaa kieltä, ymmärtämisessä voi olla esteitä esimerkiksi muoto-kielen, tuntemattomien ihmisten tai tapahtumien takia.²⁰⁷ Pälli ja Lillqvist toteavatkin, että diskurssianalyysia hyödyntävän tutkijan tulisi tutkia asioita, joista hänellä on kokemusta. Näin hänen on mahdollista havaita sosiaalisen toiminnan ja kielenkäytön välisiä yhteyksiä²⁰⁸. Kokemukseni ja ymmärrykseni tutkittavasta ilmiöstä auttoivat aineiston analyysissä esimerkiksi terminologian osalta. Huomionarvoista on, että aineistostani tekemät tulkinnat ovat subjektiivisia ja toinen tutkija saattaisi tulkita aineistoa eri tavalla. Raportointini tarkoituksena on mahdollistaa lukijalle oman tulkinnan tekeminen tutkittavasta ilmiöstä.

Pietikäisen ja Mäntysen mukaan tiedon tuottamisen paikat ovat järjestyneet uusiksi. Tämä on johtanut kamppailuun tiedosta, sen luonteesta, uskottavuudesta, historiallisuudesta, oikeellisuudesta ja vastuusta. Kuka tahansa, joka pääsee internetiin, voi näet tuottaa tietoa ja tekstejä haluamastaan näkökulmasta.²⁰⁹ Mielestäni on tärkeää tarkastella aineistoon liittyviä näkökulmia tarkemmin. Ensimmäiseksi haluan kiinnittää huomioita internetistä löytyviin

²⁰³ Taylor, S. 2001, 18; Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.5 Diskurssi ja moniulotteinen konteksti

²⁰⁴ Bryman, A., Bell, E., Mills, A. J. & Yue, A. R. 2011, 131

²⁰⁵ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 674–675

²⁰⁶ Lincoln, Y. S., Lynham, S. A. & Guba, E. G. 2018, 128

²⁰⁷ Taylor, S. 2001, 18

²⁰⁸ Pälli, P. & Lillqvist, E. 2020, 406

²⁰⁹ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 2.2 Diskurssit ja vallanpaikat

julkisiin teksteihin. Toimijat, jotka pääsevät internetiin, voivat luoda puolustusvoimauudistukseen liittyviä tekstejä. Toisaalta Brown huomauttaa, että mahdollisuus kertoa on eräänlaista vallankäyttöä²¹⁰.

Tutkimustuloksiani arvioitaessa tulee huomioida, että median vaikutusvalta on nimenomaan kielellistä ja diskursiivista. Näin ollen median vaikuttavuus syntyy sen vuorovaikutteisuudesta lukijoiden kanssa.²¹¹ Media on vaikuttanut siihen, kenen äänellä on ollut oikeus tulla julkaistuksi puolustusvoimauudistukseen liittyvissä teksteissä. Media ei siis itsessään ole objektiivinen, vaan julkaisussa on havaittavissa median edustamat arvot. Toiseksi merkittävää valtaa käyttävät myös Google ja sen algoritmien kehittäjät²¹². Tutkimusaineistoni muodostumista ovat muokanneet useat algoritmit, jotka liittyvät hakuehtoihin ja annettuihin hakutuloksiin. Käyttämäni julkiset lähteet eivät aiheuttaneet lähdesuojaan liittyviä haasteita. Kolmanneksi kertomukset eivät ole neutraaleja ja tämä koskee sekä toimijoiden tekstejä kuin tutkijan tapaa kirjoittaa²¹³. Tutkijana osallistuin myös tulkintarepertuaarien konstruointiin tehdessäni tutkimustyötä. Aineiston keruuta ja analyysiä koskevat tutkimusvalintani vaikuttivat siihen, mitkä tekstit tulivat näkyviin tutkimuksessa. Aineiston laajuuden takia valintani antoivat äänen osalle teksteistä ja samalla vaimensivat osan.²¹⁴ Kannan täyden vastuun tekemistäni valinnoista.

Pietikäisen ja Mäntysen mukaan esimerkiksi aineiston kääntäminen toiselle kielelle ei ole pelkästään tekninen suorite vaan kieli-ideologinen prosessi, jossa tutkija päättää terminologiasta ja siitä, mitä asioita tehdään näkyväksi ja mitä ei.²¹⁵ Tutkimuksen näkökulmasta merkittävin teoreettinen aineisto oli suurimmilta osin englanninkielistä. Näin ollen olen joutunut kääntämään merkittävän määrän tekstiä suomen kielelle. Epäselvien asiasisältöjen ja termien osalta olen konsultoinut tutkielmani ohjaajia. Huomionarvoista on, että diskurssitutkimuksessa terminologiasta käydään jatkuvasti vilkasta keskustelua tiedeyhteisön sisällä. Lisäksi

²¹⁰ Brown, A. D. 2003, 109

²¹¹ Chen, C.C. & Meindl, J. R. 1991, 522

²¹² Algoritmeissa välittyy väistämättä kehittäjän arvomaailma, oli kyseessä sitten ihminen, kone, koneoppiminen tai tekoäly. Tämä johtuu siitä, että kehittäjä määrittää toimintaparametrit, joilla saadaan aikaan algoritmin haluttu toiminta. Näin ollen jotkut arvot ja kiinnostuksen kohteet asetetaan etusijalle toisiin nähden. (Mittelstadt, B., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S. & Floridi, L. 2016, 1–2.); Macnishin mukaan algoritmin tekijän arvot tulevat väistämättä näkyväksi koodissa, mikä tehokkaasti institutionalisoi nämä arvot, olivat ne sitten tiedostettuja tai tiedostamattomia (Macnish, K. 2012, 158).

²¹³ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 677

²¹⁴ Phillips, N. & Hardy, C. 2002, 2, 84; Juhila, K. & Suoninen, E. 1999, 251

²¹⁵ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.5 Diskurssi ja moniulotteinen konteksti

valitsemani teoreettinen viitekehys ja metodologia ohjaavat näkemään tutkittavan ilmiön tietyllä tavalla²¹⁶.

Heikkilän mukaan tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu jaetaan yleensä validiteettiin ja reliabiliteettiin. Validiteetti²¹⁷ tarkoittaa systemaattisen virheen puuttumista. Reliabiliteetti²¹⁸ tarkoittaa sitä, että tulokset ovat tarkkoja eivätkä sattumanvaraisia.²¹⁹ Erikssonin ja Kovalaisen mukaan tutkimuksen luotettavuutta tulisi tarkastella tutkimuksen lähtökohdista eikä yleisillä luotettavuuden kriteereillä²²⁰. Olen samaa mieltä Erikssonin ja Kovalaisen kanssa, sillä tutkielmani luotettavuudesta ei muodostuisi selkeää kuvaa, mikäli tarkastelisin sitä ainoastaan validiteetin ja reliabiliteetin näkökulmista. Guba ja Lincoln esittävät laadulliselle tutkimuksen arvioinnille erilaista lähestymistapaa, jossa luotettavuutta tarkastellaan uskottavuuden, siirrettävyyden, vahvistettavuuden ja varmuuden kautta²²¹. Näiden avulla arvioin tutkielmani luotettavuutta.

Kuten valokuvaajat päättävät, mitä on kehyksen sisällä, kirjoittajat päättävät, mitä tietoja lukijalle esitetään²²².

Uskottavuus tarkoittaa perehtyneisyyttä aiheeseen, aineiston riittävyttä ja tarkkaa kuvausta sekä loogisia päättelyketjuja havainnoista johtopäätöksiin. Olin osa tutkimuksen kontekstia 2012–2015 välisenä aikana. Perehtymiseni yhteiskuntatieteiden kielelliseen käännteeseen ja monitarinaiseen organisaatiomuutokseen alkoi vuonna 2019. Tutkielmani aineisto on laaja suhteutettuna pro gradu -tutkielman vaatimuksiin. Tutkimusraportissa esitän lukijalle yksityiskohtaisen aineiston kuvauksen. Lisäksi olen perustellut tekemäni havainnot ja päätelmät, mikä antaa lukijalle mahdollisuuden kriittiseen tarkasteluun. Uskottavuutta lisää myös noudattamani hyvä tieteellinen ja tutkimuseettinen käytäntö²²³.

²¹⁶ Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 1.5 Diskurssi ja moniulotteinen konteksti

²¹⁷ Hammersleyn mukaan validiteetilla tarkoitetaan totuutta. Totuutta voidaan tulkita siihen rajaan saakka, kun se kuvaa sosiaalista ilmiötä, johon se viittaa. (Hammersley, M. 1990, 57.); Campbellin ja Fiskeen mukaan validiteetti tarkoittaa pyrkimystä mitata samaa piirrettä maksimaalisesti eri menetelmillä (Campbell, D. T. & Fiske, D. W. 1959, 83).

²¹⁸ Hammersleyn mukaan reliabiliteetti viittaa konsistenssin tasoon, jossa eri havainnot asetetaan samaan kategoriaan (Hammersley, M. 1992, 67.); Campbellin ja Fiskeen mukaan reliabiliteetti tarkoittaa pyrkimystä mitata samaa piirrettä mahdollisimman samankaltaisilla menetelmillä (Campbell, D. T. & Fiske, D. W. 1959, 83).

²¹⁹ Heikkilä, T. 2014, 27–28; Eriksson, P. & Kovalainen, A. 2016, 305

²²⁰ Eriksson, P. & Kovalainen, A. 2016, 309

²²¹ Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. 1989, 236–243

²²² ”As photographers decide what lies inside the frame, authors decide which information to present” (Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 677). Tekijän käännös

²²³ Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2022. Hyvä tieteellinen käytäntö. Tenk.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Siirrettävyys tarkoittaa tutkimustulosten keskustelua aiempien tutkimusten tulosten kanssa, koska tutkimuksen toistaminen toisessa kontekstissa on haasteellista. Vertaan tutkielmani tuloksia aiempien tutkimusten tuloksiin ja käyn keskustelua tulosten välillä. Tämä keskustelu lisää tutkielmani siirrettävyyttä, sillä samaa ilmiötä on tutkittu aiemmin. Toisaalta on huomioitava, että aiempien tutkimusten institutionaalinen ja yhteiskunnallinen konteksti eroavat kirjoitushetkellä vallitsevasta kontekstista. Lisäksi aiempien tutkimusten ja tutkielmani menetelmät ja aineisto eroavat toisistaan. Nämä kokonaisuudet vaikuttavat vertailukelpoisuuteen ja siirrettävyyteen.

Vahvistettavuus tarkoittaa, että tutkimuksen data, tulokset ja johtopäätökset ovat todellisia sekä perusteltuja. Lisäksi nämä esitetään sellaisessa muodossa, että ne ovat lukijan ymmärrettävissä. Tutkielmani aineisto, tulokset ja johtopäätökset ovat perusteellisen tutkimusprosessin tulosta. Tutkielmani ohjaajat ovat tarkastaneet tutkimusprosessini. Vahvistettavuuden lisäämiseksi esitin aineistosta ja tuloksista havainnollistavia kaavioita ja kuvia. Havainnollistamisessa huomioni kiinnittyi siihen, että esittämäni tieto ei vääristy. Lisäksi käytin erillistä kieliasun ja -opin tarkastajaa, jotta tutkimusraportin teksti parantaisi ymmärrettävyyttä.

Varmuus tarkoittaa sitä, että lukijalle esitetään tutkimusprosessi, joka on looginen, jäljitettävä ja hyvin dokumentoitu.²²⁴ Lehden, Haapasen ja Kääntän mukaan diskurssintutkimuksen luonteen takia on erityisen tärkeää, että tutkimusprosessi kuvataan läpinäkyvästi²²⁵. Raportoin tutkimusprosessin ja sen vaiheet tarkasti, jotta lukija voi muodostaa selkeän ja kriittisen kuvan siitä, mitä olen tehnyt missäkin vaiheessa ja miten olen sen tehnyt²²⁶. Tämän avulla lisään tutkielman varmuutta. Raportoin vaiheittain tärkeimmät kokonaisuudet, joita olivat: tutkimuksen kohde, tutkimuksen kesto, aineiston keruumenetelmä, aineiston analyysimenetelmä, tutkijan positio, tutkimuksen luotettavuus, tutkimustulokset ja johtopäätökset. Kaikki tutkimukseen liittyvä materiaali on tekijän hallussa. Lisäksi se on jaettu tutkielmani ohjaajille.

²²⁴ Eriksson, P. & Kovalainen, A. 2016, 308

²²⁵ Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. 2018, 17; Vaara, E., Sonenshein, S. & Boje, D. M. 2016, 550–551

²²⁶ Gergen, K. J. & Gergen, M. M. 2007, 467

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset ja vastaan tutkimuskysymyksiini. Muodostin tekstien toimijoista poliittisen johdon, Puolustusvoimien, etujärjestöjen ja kansalaisaktiivien toimijaryhmät. Analyysin perusteella muodostin henkilöstön, puolustuskyvyn, organisaatiorakenteen, talouden, hyvän työnantajan, politiikan, johtamisen, koulutuksen, asevelvollisuuden, lain, maanpuolustustahdon, turvallisuusympäristön, infrastruktuurin, kustannusten nousun, tieto- ja viestintätekniiikan tulkintarepertuaarit. Olen lisännyt liitteisiin yksityiskohtaisia tietoja, jotka ovat johtaneet tutkimustuloksiin. Tämän avulla pyrin tekemään päättelyni näkyväksi lukijalle ja tarjoamaan mahdollisuuden tutkimustulosteni kriittiseen tarkasteluun. Valitsin tutkimusraporttiin tutkimuskysymysten kannalta keskeisimmät ja mielenkiintoisimmat tulokset. Aloitan esittämällä koonnoksen julkisissa teksteissä rakentuneista tulkintarepertuaareista. Seuraavaksi käsittelen jokaisen toimijaryhmän tulkintarepertuaarit erillisinä kokonaisuuksina. Tämän jälkeen esitän analyysin perusteella havaitut ideologiset dilemmat. Lopuksi käsittelen merkittävimpien tulkintarepertuaarien muuttumista ja toimijaryhmiin painottumista vuosina 2011–2021.

4.1 Tulkintarepertuaarit puolustusvoimauudistuksessa

Tässä alaluvussa vastaan tutkimuskysymykseen: Millaisia tulkintarepertuaareja puolustusvoimauudistuksesta rakentuu julkisissa teksteissä? Kuvien avulla havainnollistan tulkintarepertuaarien esiintyvyyttä sekä niiden välistä suhdetta fonttikoon ja tekstin värin avulla. Suurempi fonttikoko ja tummempi väri merkitsevät suurempaa esiintyvyyttä korpuksessa. Annoin suurimmalle esiintyvyydelle painoarvon 99 ja pienimmälle painoarvon 15 kuvan visualisuuden optimoimiseksi. Skaalasin muut esiintyvyydet suhteessa suurimpaan ja pienimpään arvoon. Käytin kuvien tekemiseen Zygomaticin julkaisemaa WordClouds-internetsivustoa²²⁷, jonka avulla oli mahdollista laatia havainnollistavat sanapilvet. Luotettavuuden parantamiseksi olen myös lisännyt toimijaryhmien tulkintarepertuaarien absoluuttiset esiintyvyydet alaviitteisiin.

²²⁷ Zygomatic. 2022. Free online word cloud generator and tag cloud creator. Wordclouds.com. (Viitattu 14.4.2022)

TULKINTAREPERTUAARIEN ESIINTYVYYS KORPUKSESSA														
henkilöstö	puolustuskyky	organisaatorakenne	talous	hyvä työnantaja	politiikka	johtaminen	koulutus	asevelvollisuus	laki	turvallisuusympäristö	infrastruktuuri	maanpuolustustahto	kustannusten nousu	tieto- ja viestintäteknikka
151	149	110	79	50	45	43	43	24	20	15	9	8	6	6

Kaavio 2 Tulkintarepertuaarien esiintyvyys korpuksessa.

Kaaviossa 2 havainnollistan esiintyvyyssjestyksessä henkilöstön, puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden, hyvän työnantajan, politiikan, johtamisen, koulutuksen, asevelvollisuuden, lain, turvallisuusympäristön, infrastruktuurin, maanpuolustustahtoon, kustannusten nousun sekä tieto- ja viestintäteknikan tulkintarepertuaarit siten, että eniten esiintyvä mainitaan ensin.

Kuva 1 Koonnos toimijoiden hyödyntämistä tulkintarepertuaareista²²⁸.

²²⁸ Henkilöstö ($N=151$), puolustuskyky ($N=149$), organisaatorakenne ($N=110$), talous ($N=79$), hyvä työnantaja ($N=50$), politiikka ($N=45$), johtaminen ($N=43$), koulutus ($N=43$), asevelvollisuus ($N=24$), laki ($N=20$), turvallisuusympäristö ($N=15$), infrastruktuuri ($N=9$), maanpuolustustahto ($N=8$), kustannusten nousu ($N=6$), tieto- ja viestintäteknikka ($N=6$).

Henkilöstön tulkintarepertuaari painottuu kaikkien toimijoiden teksteissä. Henkilöstön tulkintarepertuaaria havainnollistaa puolustusvoimauudistuksen henkilöstövähennykset ja -siirrot. Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon jälkeen henkilöstön tulkintarepertuaari näkyy henkilöstön jaksamisen ja riittämättömän henkilöstön havaintoyksiköiden kautta. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaari painottuu kaikkien toimijoiden teksteissä. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaaria havainnollistaa sodan ajan reservin vahvuuden pienentäminen, koko maan puolustaminen, maastovuorokausien, lentotuntien ja alusvuorokausien lukumäärät. Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon jälkeen puolustuskyvyn tulkintarepertuaari näkyy valmiuden korostumisen ja uusien suorituskykyjen kehittämisen havaintoyksiköiden kautta. Organisaatorakenteen tulkintarepertuaari painottuu kaikkien toimijoiden teksteissä. Organisaatorakenteen tulkintarepertuaaria kuvastaa toimijoiden tekstit, joissa hallitsevina havaintoyksiköinä ovat joukko-osastojen lakkauttaminen ja yhdistäminen sekä toimintojen keskittäminen ja tehostaminen. Talouden tulkintarepertuaari painottuu kaikkien toimijoiden teksteissä. Talouden tulkintarepertuaaria havainnollistaa kustannussäästöt ja budjettileikkaukset.

Hyvän työnantajan tulkintarepertuaari painottuu puolustusvoimien ja etujärjestöjen teksteissä. Hyvän työnantajan tulkintarepertuaaria havainnollistaa hyvän työnantajan periaatteiden noudattaminen. Poliitiikan tulkintarepertuaari painottuu poliittisen johdon ja kansalaisaktiivien teksteissä. Poliitiikan tulkintarepertuaaria havainnollistaa puolustusvoimauudistukseen kohdistunut poliittinen ohjaus, joka tulee näkyväksi varuskuntien lakkauttamisessa tai säilyttämisessä. Johtamisen tulkintarepertuaari painottuu Puolustusvoimien, poliittisen johdon ja kansalaisaktiivien teksteissä. Johtamisen tulkintarepertuaaria havainnollistaa johtamistasojen vähentäminen ja sotilasläänien lakkauttaminen. Koulutuksen tulkintarepertuaari painottuu puolustusvoimien, poliittisen johdon ja etujärjestöjen toimijaryhmissä. Koulutuksen tulkintarepertuaaria havainnollistaa koulutus- ja harjoitustoiminnan palauttaminen puolustusvoimauudista edeltävälle tasolle sekä resurssien kohdentaminen koulutukseen.

Asevelvollisuuden tulkintarepertuaari painottuu poliittisen johdon ja puolustusvoimien teksteissä. Asevelvollisuuden tulkintarepertuaaria havainnollistaa yleinen asevelvollisuus ja varusmiespalveluksen palvelusajan lyhentäminen. Lain tulkintarepertuaari painottuu Puolustusvoimien, poliittisen johdon ja etujärjestöjen teksteissä. Lain tulkintarepertuaaria havainnollistaa lakisääteiset tehtävät. Turvallisuusympäristön tulkintarepertuaari painottuu kaik-

kien toimijoiden teksteissä, vaikka esiintyminen on vähäistä. Turvallisuusympäristön tulkintarepertuaaria havainnollistaa turvallisuusympäristön muutos ja Euroopan turvallisuustilanteen heikentyminen.

Infrastruktuurin tulkintarepertuaari painottuu Puolustusvoimien ja poliittisen johdon teksteissä, vaikka esiintyminen on vähäistä. Infrastruktuurin tulkintarepertuaaria havainnollistaa tarpeettomasta infrastruktuurista luopuminen ja toimitilojen kustannustehokkuus. Maanpuolustustahdon tulkintarepertuaari painottuu poliittisen johdon ja kansalaisaktiivien toimijaryhmissä, vaikka esiintyminen on vähäistä. Maanpuolustustahdon tulkintarepertuaaria havainnollistaa vapaaehtoinen maanpuolustus. Kustannusten nousun tulkintarepertuaari painottuu kaikkien toimijoiden teksteissä, vaikka esiintyminen on vähäistä. Kustannusten nousun tulkintarepertuaaria havainnollistaa puolustusmateriaalin ja toiminnan hinnan nousu. Tieto- ja viestintätekniiikan tulkintarepertuaari painottuu Puolustusvoimien, etujärjestöjen ja kansalaisaktiivien teksteissä, vaikka esiintyminen on vähäistä. Tieto- ja viestintätekniiikan tulkintarepertuaaria havainnollistaa tietojärjestelmiin liittyvät hankkeet.

4.1.1 Poliittinen johto

Analyysi osoittaa poliittisen johdon merkittävimmiksi tulkintarepertuaareiksi puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden, politiikan ja henkilöstön. Kyseiset tulkintarepertuaarit toistuivat teksteissä vuosina 2011–2021. Poliittinen johto keskittyi julkisissa teksteissä käsittelemään puolustusvoimauudistusta näiden tulkintarepertuaarien avulla. Tekstit sisälsivät erilaisia ja ristiriitaisia näkemyksiä puolustusvoimauudistuksesta.

Kuva 2 Poliittisen johdon hyödyntämät tulkintarepertuaarit²²⁹.

Kuvan 2 avulla havainnollistan poliittisen johdon tulkintarepertuaarien esiintyvyyttä teksteissä. Keskityn tuloksissa merkittävimpiin tulkintarepertuaareihin eli puolustuskykyyn, organisaatorakenteeseen, talouteen, politiikkaan ja henkilöstöön. Liitteessä 4 esitän yksityiskohtaisesti poliittisen johdon tulkintarepertuaarit ja havaintoyksiköt, joiden perusteella merkittävimmät tulkintarepertuaarit valikoituivat. Alla olevat sitaatit olen poiminut korpuksesta havainnollistaviksi esimerkeiksi, joiden avulla teen merkittävimmät tulkintarepertuaarit näkyväksi.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan politiikan tulkintarepertuaaria, joka korostui poliittisen johdon teksteissä vuonna 2012. Tämä johtui siitä, että puolustusministeri Wallin oli ohjannut Puolustusvoimia säilyttämään Dragsvikin varuskunnan ja Uudenmaan prikaatin ruotsinkielistä koulutusta antavana joukko-osastona²³⁰. Tämän johti aktiiviseen opposition ja hallituksen keskusteluun.

Puolustusvoimien toiminta perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja yleiseen asevelvollisuuteen. Nyt valmisteilla oleva puolustusvoimauudistus nojaa myös näihin periaatteisiin. Toteuttaminen edellyttää rohkeaa priorisointia, luopumista ja uudelleen kohdentamista. Edessämme on vaikeita päätöksiä, joiden työntäminen tulevaisuuteen ei ole enää

²²⁹ Puolustuskyky ($N=61$), organisaatorakenne ($N=30$), talous ($N=29$), politiikka ($N=25$), henkilöstö ($N=23$), asevelvollisuus ($N=14$), johtaminen ($N=11$), koulutus ($N=10$), hyvä työnantaja ($N=7$), laki ($N=4$), maanpuolustustahto ($N=4$), turvallisuusympäristö ($N=3$), infrastruktuuri ($N=2$), kustannusten nousu ($N=2$). Liitteessä 4 on yksityiskohtainen kuvaus tulkintarepertuaarien havaintoyksiköistä.

²³⁰ ”Puolustusvoimien joukko-osastojen kieli on suomi. Vähintään yksi joukko-osasto on kuitenkin ruotsinkielinen.” (Kielilaki. 2003, 39§. Finlex.fi. [Viitattu 14.4.2022].)

mahdollista. Materiaalihankkeista leikkaaminen voi kuulostaa helpolta, nopealta yksinkertaiselta säästämiskeinolta, mutta sen vaikutukset olisivat puolustusvoimiemme tulevaisuuden suorituskykyyn kannalta kestäättömät. Lisäksi on muistettava, ettei Suomea enää puolusteta rauhan ajan ”linna-varuskunnista”.²³¹

Puolustusministeri Stefan Wallinin teksti korostaa, että puolustusvoimauudistus ei muuta puolustuksen perusratkaisuja. Tällä luodaan mielikuva, että muutos sisältää jotain totuttua ja turvallista. Muutos on toteutettava nyt, koska sitä ei ole aiemmin toteutettu. Tässä korostuu muutoksen tarpeen kehittyminen ajan myötä. Wallin hyödyntää vastakkainasettelua, jossa materiaalihankkeista leikkaaminen ei ole mahdollista, joten vaihtoehdoksi esitetään varuskuntien lakkauttamista. Wallin vähättelee varuskuntien merkitystä Suomen puolustukselle rauhan ajan ”linna-varuskunta” [sic] -metaforalla. Tämän avulla Wallin pyrkii luomaan muutoksesta tarpeellisen ja positiivisen mielikuvan.

Julkisessa keskustelussa on arvioitu Suomen puolustuksen ja maanpuolustustahdon mahdollisesti jopa romahtavan edessä olevan puolustusvoimauudistuksen toimenpiteiden myötä. Tällainen epäilyksen varjo on aiheeton.²³²

Wallinin teksti pyrkii vakuuttamaan, että muutokseen liitetyt negatiiviset tulkinnat ovat perusteettomia. Tällä pyritään luomaan muutosvalmiutta sekä tekemään muutoksen kilpaileva tulkinta perusteettomaksi. Wallinin tekstit edustavat hallituksen näkökulmaa, joka on tehnyt poliittisen päätöksen puolustusvoimauudistuksen toteuttamisesta.

Keskustan puheenjohtaja Mari Kiviniemi vaatii puolustusvoimauudistuksen valmistelusta uudelleen. Hallitus on päätöksillään luopumassa alueellisesta puolustuksesta ja koko maan puolustamisesta. Suomessa isot uudistukset on perinteisesti valmisteltu opposition kanssa yhdessä, mutta tämä hallitus ei muita kuuntele, vaan sanelee.²³³

Keskustan puheenjohtaja Mari Kiviniemen teksti pyrkii luomaan negatiivisen tulkinnan uudistuksesta luomalla mielikuvaa, että tulevaisuudessa Suomea ei tulla puolustamaan kokonaisuudessaan. Kiviniemi vetoaa totuttuun tekemisen tapaan muutoksen toteuttamisessa. Poolen ja Van de Venin mukaan uudistus voidaan nähdä radikaalina, koska siinä luovutaan perinteisistä malleista ja toimintatavoista²³⁴. Lisäksi Kiviniemen teksti hyödyntää Ybeman

²³¹ Wallin, S. 2011. Puolustusministeri Stefan Wallinin puhe Varsinais-Suomen Maanpuolustusyhdistyksen syyskokouksessa. Eilen.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²³² Wallin, S. 2012. Wallin: Suorituskykyyn panostetaan. Defmin.fi. (Viitattu 23.3.2019)

²³³ Kiviniemi, M. 2012. Kiviniemi: Puolustusvoimauudistus käsiteltävä uudelleen. Yle.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²³⁴ Poole, M. S. & Van de Ven, A. H. 2021, 2–3

kuvaamaa nostalgiadiskurssia palauttamalla tunnesiteen yhteiseen historiaan²³⁵ kohdassa ”Suomessa isot uudistukset on perinteisesti valmisteltu opposition kanssa yhdessä”. Kiviniemen teksti edustaa opposition näkökulmaa, jossa muutos toteutetaan ilman huolellista valmistelua. Tällä pyritään luomaan negatiivinen mielikuva muutosprosessista.

Puolustusvoimauudistuksesta ei saa tulla suuri työn yksityistämishanke²³⁶.

Ulkoministeri Erkki Tuomiojan teksti tuo muutoskeskusteluun ideologisen ulottuvuuden, joka korostaa, että muutoksesta huolimatta toimintojen tulisi pysyä valtion hallinnassa ulkopuolisten yritysten sijasta. Tuomiojan teksti havainnollistaa myös muutokseen liittyvää puoluepoliittista ajattelua.

Puolustusvoimauudistuksen valmistelussa on sattunut tyylivirhe. Puolustusministeri Wallin olisi voinut selkeämmin tuoda esille ne perusteet ja sen valmisteluprosessin, jonka tuloksena puolustusvoimauudistuksessa päädyttiin säilyttämään nimenomaan Dragsvikin varuskunta ruotsinkielisen koulutuksen antopaikkana. Nyt on liian paljon tulkintoja ja epäselvyyksiä ilmassa, eikä se ole hyväksi näin suurelle uudistukselle.²³⁷

Elinkeinoministeri Jan Vapaavuori kritisoi tekstissään muutoksen valmistelua ja puolustusministeri Wallinia läpinäkyvyyden puutteesta, joka johtaa siihen, että luottamus muutokseen heikentyy. Vapaavuori pyrkii tekemään eroa Walliniin ja puolustusvoimauudistukseen osallistumalla keskusteluun ulkopuolisen tarkkailijan äänellä.

Kaikille puolueille on annettava mahdollisuus vaikuttaa säilytettäviin varuskuntiin, jos Dragsvikin kohdalla on toimittu niin²³⁸.

SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja Jouni Backman vaatii tasa-arvoista poliittista vaikuttamismahdollisuutta muutoksessa säilytettävien varuskuntien osalta. Hallituspuolueeseen kuuluvan Backmanin vaatimus toimii myös viestinä muille hallituspuolueille, että SDP

²³⁵ Ybema, S. 2010, 495

²³⁶ Tuomioja, E. 2012a. Puolustusvoimauudistuksella suuria vaikutuksia myös siviilityöpaikkoihin. Tuomioja.org. (Viitattu 14.4.2022)

²³⁷ Vapaavuori, J. 2012. Vapaavuori: Puolustusvoimauudistuksen valmistelussa tyylivirhe. Kokoomus.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²³⁸ Backman, J. 2012. Backman: Hallituksen selvitettävä puolustusvoimauudistuksen tapahtumaketju. Mtvuutiset.fi. (Viitattu 14.4.2022)

haluaa toimia aktiivisena muutossubjektina²³⁹. Tämä sopii van Langehoven ja Harrén havaintoon, jossa diskurssilla pyritään toimija-asemaan²⁴⁰.

Minusta tämä ei ole ollut asiallista. Sekä utvassa²⁴¹ että muissa keskusteluissa on selkeästi todettu, että asiantuntijat eli sotilaat ovat valmistelleet maanpuolustusuudistuksen. Nyt on kuitenkin käynyt ilmi, että poliittista ohjausta on annettu. Minä ministerinä en ole tiennyt siitä etukäteen, eli ei tätä asiallisena toimintana voi pitää.²⁴²

Valtiovarainministeri Jutta Urpilainen käyttää puolustusvoimauudistuksesta termiä maanpuolustusuudistus, joka voi viitata siihen, että muutos ei ole Urpilaiselle tuttu tai että puolustusvoimauudistus-termi ei tule Urpilaiselle mieleen. Urpilaisen teksti korostaa, että hän ei ollut tietoinen siitä, että muutoksen valmistelussa oli annettu poliittista ohjausta. Retorisena keinona Urpilainen käyttää moraalista perustelua ”en ole tiennyt siitä etukäteen, eli ei tätä asiallisena toimintana voi pitää” ja vetoaa näin ollen lukijan käsitykseen oikeudenmukaisuudesta. Tämän avulla Urpilainen tekee eroa mahdollisiin negatiivisiin mielikuviin ja seurauksiin, joita poliittinen ohjaus voi aiheuttaa. Urpilaisen teksti tuomitsee virheellisen menettelytavan ja pyrkii tekemään etäisyyttä siihen.

Nyt tässä näyttää käyneen niin, että muuten oli asiantuntijoiden valmisteleva esitys, mutta Wallin ja RKP ainoana puolueena lähti siihen vaikuttamaan poliittisesti, ja tämä ei ole oikein. Tässä nyt on tapahtunut kömmähdys ja nyt se on syytä korjata. Pelaamalla ikään kuin kaksin kortein Wallin on kyllä tehnyt hallaa tälle kielikysymykselle. Näin ei vaan pitäisi toimia.²⁴³

SDP:n puoluesihteerin Mikael Jungnerin teksti syyttää Wallinia ja RKP:ta virheellisestä toiminnasta. Retorisena keinona Jungner käyttää moraalista perustelua ”...tämä ei ole oikein. Tässä nyt on tapahtunut kömmähdys ja nyt se on syytä korjata” ja vetoaa näin ollen lukijan käsitykseen oikeudenmukaisuudesta. Jungnerin teksti pyrkii esittämään Wallinin toiminnan negatiivisessa valossa ja korostaa, että toiminta on vaikuttanut myös kielipoliittiseen keskusteluun. Samalla Jungner pyrkii puhumaan tarkkailijan asemasta korostamalla muutoksen valmistelussa tapahtuneen virheen korjaamista.

²³⁹ Hardy, C. & Phillips, N. 2004, 305

²⁴⁰ van Langenhove, L. & Harré, R. 1999, 17

²⁴¹ Utva tarkoittaa ulko- ja turvallisuuspoliittista ministerivaliokuntaa (Valtioneuvosto. 2022. Ministerivaliokunnat. Valtioneuvosto.fi. [Viitattu 14.4.2022]).

²⁴² Urpilainen, J. 2012. Jutta Urpilainen: Wallinin toiminta ei ole ollut asiallista. Hs.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁴³ Jungner, M. 2012. Jungner: Puolustusvoimauudistus uuteen käsittelyyn asiantuntijapohjalta. Yle.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan henkilöstön ja talouden tulkintarepertuaareja. Ne esiintyvät keskusteluissa vielä tätä kirjoitettaessa, kun puhutaan työaikalain päivittämisestä tai lisähenkilöstön palkkaamisesta.

Valtaosa irtisanottavista on matalapalkkaisia, päälle viisikymppisiä naisia, jotka ovat palvelleet Puolustusvoimissa yli 30 vuotta. He ovat luottaneet työnsä pysyvyyteen ja koulutaneetkin itseään juuri Puolustusvoimien tarpeita silmällä pitäen. Kiitoksena pitkästä urastaan valtio passittaa nämä naiset kilometritehtaalle. Hämmästyttävää on, että asia ei tunnu kiinnostavan edes tasa-arvoasioita valvovia viranomaisia.²⁴⁴

Opposition kansanedustaja ja eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö kritisoi muutoksen henkilöstövähennyksiä epätasa-arvoisuuden takia. Hän vetoaa tunteisiin ”Kiitoksena pitkästä urastaan valtio passittaa nämä naiset kilometritehtaalle” ja pyrkii esittämään siviilityöntekijät muutosobjektin²⁴⁵ ja uhrin asemassa. Niinistö käyttää retorisenä keinona metaforaa ja vastakkainasettelua. Niinistö pyrkii edistämään omia päämääriään vetoamalla tasa-arvoasioita valvoviin viranomaisiin, jotta he puuttuisivat muutokseen. Tekstilään Niinistö pyrkii ylläpitämään ja vahvistamaan opposition negatiivista muutostulkintaa.

Puolustusvoimien koko on vuoden 2014 jälkeen minimitasolla. Puolustusvoimauudistus on korjannut kustannusrakenteen, mutta puolustusmateriaalin osalta rahoitus jää liian pieneksi. Sodan ajan joukkojen suorituskyky, erityisesti materiaalin määrä ja laatu, on minimi tasolla. Puolustusvoimien tehtävien toteuttaminen edellyttää erityisesti nykyistä korkeampaa toimintavalmiutta ja taistelukestävyyttä. Joukkojen korkean toimintavalmiuden merkitys on viimeaikaisten tapahtumien valossa saamassa uudenlaisen painoarvon Euroopassa. Puolustusvoimien nykyrahoituksella ei ole mahdollista parantaa joukkojen valmiutta nykytasosta.²⁴⁶

Ilkka Kanervan johtama parlamentaarinen selvitysryhmä luo kuvaa tilanteesta, jossa toisaalta muutos on onnistunut mutta siitä huolimatta rahoitus ei riitä puolustuskyvyn edellyttämiin materiaalihankintoihin. Retorisena keinona selvitysryhmä käyttää vaihtoehtomuutta, jolla se luo radikaalia mielikuvaa nykyisen rahoituksen riittämättömyydestä valmiu-

²⁴⁴ Niinistö, J. 2012c. Puolustusvoimauudistus ja tasa-arvo. Puheenvuoro.uusisuomi.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁴⁵ Hardy, C. & Phillips, N. 2004, 305

²⁴⁶ Parlamentaarinen selvitysryhmä. 2014, 33. Puolustuksen pitkän aikavälin haasteet. Eduskunta.fi. (Viitattu 14.4.2022)

den parantamiseen. Selvitysryhmä tuo ilmi muuttuneen kontekstin, viittaamalla Venäjän toteuttamaan Krimin niemimaan miehitykseen vuonna 2014. Tällä pyritään vahventamaan valmiuden korostumisen argumenttia ja korostamaan lisärahoituksen tarpeellisuutta.

Henkilöstö on hyvin motivoitunutta, mutta huolta on siitä, miten henkilöstö jaksaa puolustusvoimauudistuksen takia vähentyneellä henkilöstömäärällä. On tärkeää tarkastella kriittisesti, vastaako uudistus puolustusvoimien toiminnallisia tarpeita.²⁴⁷

Jussi Niinistö valittiin puolustusministeriksi vuonna 2015. Niinistön yhteiskunnallisen aseman muutos heijastuu hänen tapansa puhua puolustusvoimauudistuksesta. Puolustusministerillä hänellä on keskusteluun uudenlaista valtaa. Hän omaksuu puheissaan uuden toimijaseman²⁴⁸, joka näkyy hänen tavassaan osallistua keskusteluun²⁴⁹. Puolustusministerinä Niinistö jatkoi aktiivista osallistumistaan muutoskeskusteluihin. Uutena puolustusministerinä Niinistö korostaa motivoitunutta henkilöstöä ja esittää huolensa henkilöstön jaksamisesta, jolla hän pyrkii luomaan positiivisen mielikuvan Puolustusvoimien henkilöstön silmissä. Niinistö korostaa, että uudistuksen toteutusvaiheen päätyttyä on tärkeää tarkastella tehtyjä muutoksia. Fordin, Fordin ja D'Amelion mukaan vastarinta auttaa ylläpitämään negatiivista muutoskeskustelua²⁵⁰. Niinistö pyrkii ylläpitämään mielikuvaa kriittisestä suhtautumisesta muutokseen ja näin ollen luomaan itsestään kuvan johdonmukaisena toimijana, joka ei ole luopunut linjastaan, vaikka poliittinen asema on muuttunut.

Puolustusvoimauudistuksessa menivät kuitenkin valitettavasti puurot ja vellit sekaisin, kun Kataisen hallituksen ohjelmassa määritellyt pakkosäästöt yhdistettiin suunniteltuun uudistukseen. On vaikea sanoa esimerkiksi varuskuntien lakkautukseen liittyen, mitkä niistä tapahtuivat suunnitellusti ja mitkä säästöpainneiden alla.²⁵¹

Puolustusministerinä Niinistö käyttää tehokeinona metaforaa syyttäessään Kataisen hallitusta pakkosäästöjen ja puolustusvoimauudistuksen yhdistämisestä. Niinistö pyrkii ylläpitämään muutokseen liittyvää negatiivista tulkintaa ja luomaan mielikuvan siitä, että hallitus naamioi pakkosäästöt uudistukseksi. Niinistö esittää epäilyksen siitä, että muutoksessa lakkautetuista varuskunnista osa olisi tehty ilman suunnitelmaa säästöpainneiden alla. Niinistö

²⁴⁷ Niinistö, J. 2015. Puolustusministeri Niinistö: Puolustusvoimauudistuksen tulokset kriittiseen tarkasteluun. Yle.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁴⁸ Harré, R. & van Langenhove, L. 1999, 1–2

²⁴⁹ van Langenhove, L. & Harré, R. 1999, 17

²⁵⁰ Ford, J. D., Ford, L. W. & D'Amelio, A. 2008, 367–368

²⁵¹ Niinistö, J. 2016. ”Puurot ja vellit sekaisin”. Yle.fi; Beta.demokraatti.fi; Varusmieslehti.fi; Blogit.iltalehti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

pyrkii osoittamaan, että hän on ollut olosuhteiden pakosta sivustaseuraaja, joka pyrkii nyt korjaamaan tehdyt virheet.

Väkeä on menetetty valtava määrä. Puolustusministeriö tavoittelee ensi viikon budjettiriihessä rahaa sadalle uudelle tehtävälle. Niiden hintalappu olisi 5,8 miljoonaa euroa ensi vuoden budjettiin. Olen uhannut ja kiristänyt. Tavoite on saada rahoitus kuntoon, enkä lähde tässä asiassa leikkimään huutokauppakeisaria. Erityisesti on pulaa aliupseeristosta, mutta tarvetta on kaikissa henkilöstöryhmissä. Tarvetta on lisähenkilöstöön niin sotilaskuin siviilitehtävissä ja kaikissa puolustushaaroissa. Tarve olisi suurempi kuin sata. Ne ovat vain laastaria pahimpaan hätään.²⁵²

Puolustusministeri Jussi Niinistö korostaa, miten organisaatiomuutoksessa menetettiin paljon henkilöstöä. Niinistön tekstissä on edelleen havaittavissa negatiivinen tulkinta puolustusvoimauudistuksesta. Niinistö pyrkii näyttäytymään maanpuolustuksen pelastajana, joka pyrkii hankkimaan resurssit 100 uudelle tehtävälle. Niinistö korostaa rikkoneensa jopa lakia saadakseen lisärahoituksen. Tässä on havaittavissa Buchananin ja Dawsonin kuvaama vaikuttamispyrkimys, jossa järkeistämisen avulla pyritään vaikuttamaan poliittiseen päätökseen tekoon²⁵³. Niinistö käyttää retorisenä keinona ”huutokauppakeisari”-metaforaa ja korostaa, että tarve olisi enemmän kuin 100 tehtävää. Tämän avulla hän pyrkii luomaan lukijalle kompromissihakuisen ja reilun kuvan itsestään.

Poliittisen johdon teksteissä esiintyy merkittävimminä tulkintarepertuaareina puolustuskyky, organisaatorakenne, talous, politiikka ja henkilöstö. Keskeisenä tuloksena on se, että poliittinen johto korostaa politiikan tulkintarepertuaaria merkittävästi muita toimijoita enemmän. Tämä johtuu siitä, että poliittisen johdon teksteissä puolustusvoimauudistusta tarkasteltiin poliittisena tapahtumana, jossa varuskuntien lakkauttaminen tai säilyttäminen liittyivät puolustus-, alue-, talous- ja puoluepolitiikkaan. Huomionarvoista on myös se, että poliittisen johdon keskusteluissa näkyy selkeästi toimijoiden väliset ristiriidat ja näkemuserot. Hallituksen ja opposition tulkinnat puolustusvoimauudistuksesta muodostavat ideologisen dilemman. Hallitus näkee puolustusvoimauudistuksen parantavan puolustuskykyä, kun taas oppositio näkee sen heikentävän sitä. Hallitus pyrkii liittämään puolustusvoimauudistukseen positiivisen tulkinnan ja mielikuvan sekä korostaa muutoksen suunnitelmallisuutta. Oppositio pyrkii vahvistamaan puolustusvoimauudistuksen negatiivista tulkintaa ja mielikuvaa sekä

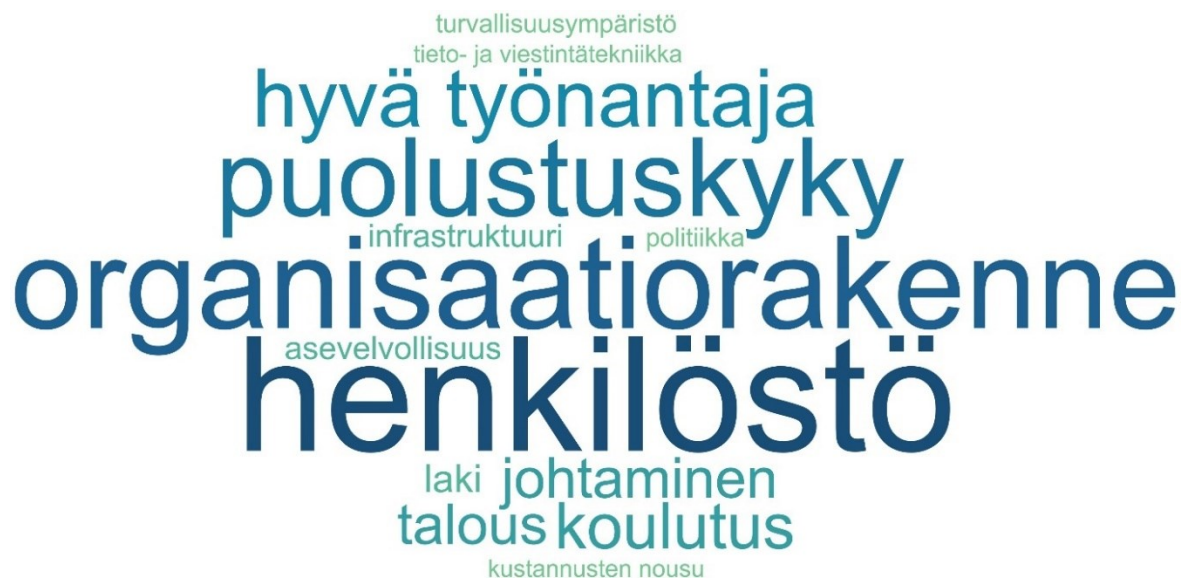
²⁵² Niinistö, J. 2018. ”Armeija ei taistele kukkakaalipirtelön voimalla” – Puolustusvoimien kasvisruokalinjaus tuli täytenä yllätyksenä puolustusministeri Jussi Niinistölle. Aamulehti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁵³ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 669–671

korostaa muutoksen suunnittelemattomuutta. Toimintaympäristössä vuonna 2014 tapahtunut muutos vaikutti muutoskeskusteluun. Toimijat hyödyntävät toimintaympäristön muutosta lisärahoituksen perusteluna.

4.1.2 Puolustusvoimat

Analyysi osoittaa Puolustusvoimien merkittävimmiksi tulkintarepertuaareiksi henkilöstön, organisaatorakenteen, puolustuskyvyn, hyvän työnantajan ja koulutuksen. Kyseiset tulkintarepertuaarit toistuivat toimijoiden teksteissä vuosina 2011–2021. Puolustusvoimat keskittyi julkisissa teksteissä käsittelemään puolustusvoimauudistusta näiden tulkintarepertuaarien avulla.

Kuva 3 Puolustusvoimien hyödyntämät tulkintarepertuaarit²⁵⁴.

Kuvan 3 avulla havainnollistan tulkintarepertuaarien esiintyvyyttä Puolustusvoimien teksteissä. Keskityn tuloksissa merkittävimpiin tulkintarepertuaareihin eli puolustuskykyyn, organisaatorakenteeseen, talouteen, politiikkaan ja henkilöstöön. Liitteessä 5 esitän yksityiskohtaisesti Puolustusvoimien tulkintarepertuaarit ja havaintoyksiköt, joiden perusteella merkittävimmät tulkintarepertuaarit valikoituivat. Alla olevat sitaatit olen poiminut korpuksesta

²⁵⁴ Henkilöstö ($N=75$), organisaatorakenne ($N=59$), puolustuskyky ($N=50$), hyvä työnantaja ($N=30$), koulutus ($N=22$), johtaminen ($N=21$), talous ($N=20$), laki ($N=9$), asevelvollisuus ($N=6$), infrastruktuuri ($N=6$), politiikka ($N=5$), turvallisuusympäristö ($N=5$), tieto- ja viestintätekniikka ($N=4$), kustannusten nousu ($N=2$). Liitteessä 5 on yksityiskohtainen kuvaus tulkintarepertuaarien havaintoyksiköistä.

havainnollistaviksi esimerkeiksi, joiden avulla teen merkittävimmät tulkintarepertuaarit näkyväksi.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan henkilöstön ja organisaatorakenteen tulkintarepertuaareja.

Ilmavoimien komentaja Lauri Puranen arvioi, että satoja henkilöitä joutuu siirtymään töiden perässä toiselle paikkakunnalle. Ilmavoimiin kohdistuvat säästövaateet ovat kovat. Ikävintä on, että muutosten jälkeen kaikille ei ole tarjolla työtä puolustusvoimissa. Muutos on kenraalimajuri Purasen mielestä kuitenkin välttämätön. Erityisen huolissaan Puranen on henkilöstöön ja heidän perheisiinsä kohdistuvista muutosvaikutuksista, joita Puolustusvoimauudistuksen päätösten toteuttaminen aiheuttaa. Hän toivookin koko henkilöstön puhaltavan yhteen hiileen ja löytävän ratkaisuja uudistuksen haittavaikutuksen pienentämiseksi. Tämä on ilmavoimalaisille yhteinen prosessi.²⁵⁵

Ilmavoimien komentaja Lauri Puranen luo lukijalle vaihtoehdottomuuden tunteen korostamalla muutoksen välttämättömyyttä. Puranen osoittaa empaattisuutta olemalla huolissaan muutoksen aiheuttamista vaikutuksista henkilöstöön ja perheisiin. Puranen pyrkii vaikuttamaan henkilöstön muutosmyönteisyyteen käyttäen näin valtaa muutosobjekteihin²⁵⁶ siten, että he suhtautuisivat myönteisesti myös haittavaikutuksiin. Puranen käyttää retorisenä keinona me-hengen nostattamista ”koko henkilöstön puhaltavan yhteen hiileen” -kohdassa.

Turvallisuusympäristön muutos on heijastunut Puolustusvoimien toimintaan ja henkilöstön valmiuden korostumisena. Muuttunut tilanne on nostanut esille huolen henkilöstön jaksamisesta. Puolustusvoimauudistuksessa henkilöstöä kohdennettiin kouluttajatehtäviin, mutta kokonaisuutena henkilöstöä vähennettiin. Samanaikaisesti kertausharjoitusten määrää kasvatettiin. Yhdessä toimintaympäristön muutoksen kanssa nämä ovat vaikuttaneet siihen, että henkilöstö on kokenut työpaineen lisääntyneen. Henkilöstöpäällikkönä jaan tämän järjestöjenkin esiin tuoman huolen jaksamisesta. Junttilan mukaan työssäjaksamista sekä työn ja perheen yhteensovittamista on pyritty tukemaan työaikajärjestelyillä. Hän painottaa myös työyksiköiden sisäisiä toimenpiteitä tilanteen helpottamiseksi. Tärkeää olisi löytää yhdessä ratkaisuja, joilla annetut tehtävät voitaisiin täyttää ja samalla säilyttää henkilöstön työkyky ja terveys.²⁵⁷

²⁵⁵ Puranen, L. 2012, 16–18. Ilmavoimissa painotetaan avoimuutta ja oikeudenmukaisuutta. Paallystoliitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁵⁶ Hardy, C. & Phillips, N. 2004, 305

²⁵⁷ Junttila, T. 2017a, 15. Haasteellisia tehtäviä osaaville insinööreille. Bin.yhdistysavain.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö Timo Junttila käyttää tekstissään retorisenä keinona tosiasioilla argumentointia, jossa valmiuden korostuminen aiheuttaa haasteita työssäjaksamisessa henkilöstövähennysten takia. Junttilan teksti luo kuvaa organisaatiomuutoksesta, jossa korostetaan asioiden alkuperäisen tilan muuttumista toiseksi ja siitä aiheutuneita seurauksia organisaatiolle. Junttila osoittaa empaattisuutta ollessaan huolissaan muutoksen vaikutuksista työssäjaksamiseen. Junttila pyrkii tarjoamaan ratkaisua työssäjaksamisen ongelmaan. ”Työssäjaksamista sekä työn ja perheen yhteensovittamista on pyritty tukemaan työaikajärjestelyillä” -kohdassa on havaittavissa Buchananin ja Dawsonin kuvaama työntekijöiden sitouttamispyrkimys organisaation toimintaan²⁵⁸. Junttila pyrkii luomaan positiivisen kuvan Puolustusvoimista työnantajana.

Puolustusvoimaudistuksessa Maavoimien rakenne muuttui merkittävästi. Valmius on nyt etusijalla. Madaltunut ja suoraviivaistunut organisaatio täyttää asetetut tavoitteet ja mahdollistaa Maavoimien keskittymisen päätehtäviinsä.²⁵⁹

Maavoimien komentaja Seppo Toivonen kuvaa muutosta perinteisellä muutostulkinnalla, jossa muutokselle asetetaan tavoitteet. Jos tavoitteet saavutetaan, muutos mielletään onnistuneeksi. Toivosen teksti havainnollistaa Ybeman kuvaamaa postalgiaiskurssia, jossa pyritään irtautumaan menneisyydestä²⁶⁰. Hän luo yksinkertaistetun ja positiivisen kuvan muutoksesta, eikä huomioi muutoksen negatiivisia vaikutuksia.

Puolustusvoimat on palkkaamassa satoja työntekijöitä lisää. Lisätyövoiman tarve on noin 500 henkilöä. Jos Puolustusvoimat saa hallitukselta haluamansa rekrytointirahat, työllistäisi se 2030-luvulle tultaessa noin 13 000 ihmistä. Tarpeemme [Puolustusvoimien] kohdistuvat laajasti eri tehtäviin, joiden ylläpito vaatii lisäpanostuksia. Esimerkkinä voin mainita kyberpuolustuksen, sotilastiedustelun sekä valmiuden ylläpidon tehtävät. Hänen [Kivinen] mukaansa rekrytoinneilla paikattaisiin osittain vajetta, joka syntyi puolustusvoimaudistuksessa vuosina 2012–2015.²⁶¹

Puolustusvoimain komentaja Timo Kivinen vetoaa tekstillään yhteiskunnalliseen hyötyyn työllisyyden lisäämisellä. Kivinen korostaa muutostarvetta ja hyödyntää luettelemista argumentointinsa retorisenä tukena. Kivinen ottaa kantaa muutoksessa syntyneisiin negatiivisiin

²⁵⁸ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 669–671

²⁵⁹ Toivonen, S. 2017, 15. Maavoimat valmiutta ja suorituskykyä. Kylkirauta.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁶⁰ Ybema, S. 2010, 495

²⁶¹ Kivinen, T. 2021. Kenraali KSML:lle: Venäjän asevoimien operointikyky parantunut merkittävästi. Verkko-uutiset.fi. (Viitattu 14.4.2022)

henkilöstövaikutuksiin. Tekstin henkilöstöä ja lisätyövoiman tarvetta käsittelevissä virkkeissä on havaittavissa Buchananin ja Dawsonin kuvaama vaikuttamispyrkimys poliittiseen päätöksentekoon²⁶². Kivinen pyrkii järjeistämään esittämiään havaintoja.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan puolustuskyvyn tulkintarepertuaaria.

Hän [Puheloinen] toteaa kuitenkin, että viimeistään vuosikymmenen vaihteessa niiden [kustannustehokkaiden Puolustusvoimien] suorituskyky uhkaa jäädä puolustusmateriaalin puolesta riittämättömäksi suhteessa tehtäviin. Kenraali Puheloinen totesi puolustusvoimien joutuneen tinkimään joukkojen varustamisesta jo vuosien ajan. Joukkojen varustuksesta tinkimiselle on kuitenkin oma rajansa, jonka alle ei voida mennä ilman että puolustusvoimien kyky suoriutua tehtävistään vaarantuu. Tämän rajan tiedostaminen päätöksenteossa on oleellista tehtäessä puolustuksen tulevaisuuden linjauksia käynnissä olevassa valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon työssä.²⁶³

Puolustusvoimain komentaja Ari Puheloinen käyttää tekstissään vahvistussanoja tehokeinona. Puheloinen esittää vaihtoehdottomuuden keinoin muutosvaatimuksen, sillä suorituskyvystä tinkiminen vaarantaa hänen mukaansa Puolustusvoimien kyvyn suoriutua lakisääteisistä tehtävistään. Näin hän pyrkii luomaan asetelman, jossa vaihtoehtoina ovat puolustusmateriaaliin investointi tai lakisääteisten tehtävien muuttaminen osana valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa. Puheloinen teksti havainnollistaa Suddabyn, Fosterin ja Quinn-Trankin retorista historiaa, jossa hyödynnetään menneisyyttä sidosryhmiin vaikuttamiseksi²⁶⁴ kohdassa ”puolustusvoimien joutuneen tinkimään joukkojen varustamisesta jo vuosien ajan”. Lisäksi Puheloinen tekstin kahdessa viimeisessä virkkeessä on havaittavissa Buchananin ja Dawsonin kuvaama vaikuttamispyrkimys, jossa järjeistämisen avulla pyritään vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon²⁶⁵.

Kokonaisuudessaan uudistus on kuitenkin mahdollistanut Merivoimien alusvuorokausien lisäämisen sekä asevelvollisten maasto- ja kertausharjoitusvuorokausien palauttamisen paremmalle tasolle kuin vuosiin. Uudistukseen ollaan Merivoimissa tyytyväisiä.²⁶⁶

²⁶² Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 669–671

²⁶³ Puheloinen, A. 2012b. Puheloinen huolissaan puolustuskyvyn säilymisestä Ts.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁶⁴ Suddaby, R., Foster, W. M. & Quinn-Trank, C. 2010, 157

²⁶⁵ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 669–671

²⁶⁶ Taipalus, V. 2017, 19. Itämeri tänään - meripuolustus huomenna. Kylkirauta.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Merivoimien komentaja Veijo Taipalus käyttää metonymia, jossa hän esittää oman näkemysensä koko Merivoimien henkilöstön näkemyksenä. Lisäksi hän nojaa organisaatiomuutostulkintaan, jossa verrataan muutoksen jälkeistä tilaa menneeseen. Taipaluksen koko teksti havainnollistaa Suddabyn ja Fosterin kuvaamaa epäjatkuvuutta menneen ja nykyisen välillä, jossa muutosta edeltävä aika esitetään negatiivisessa valossa²⁶⁷ ja samalla havainnollistaa Ybeman kuvaamaa postalgista diskurssia²⁶⁸.

Puolustusvoimissa on nyt eletty kaksi vuotta suuren uudistuksen jälkeistä aikaa. Kun sitä vuosikymmenen alkupuolella ryhdyttiin suunnittelemaan, ympäröivä tilanne oli tyystin erilainen. Muutos käynnistyi Ukrainasta ja Krimiltä. Voidaan todeta, että puolustusvoimauudistus tehtiin menneeseen maailmaan, rauhalliseen Eurooppaan. Tilanne muuttui ennen uudistuksemme loppuun saattamista. Puolustusvoimauudistuksessa väkeä vähennettiin vajaalla 2500 henkilöllä. Nyt tällä määrällä tehdään sama tulos kuin ennen uudistusta. Henkilöstö on kokenut tämän kiireen ja työpaineen lisääntymisenä. Komentajan [Lindberg] mukaan henkilöstön jaksamiseen liittyvät ongelmat eivät ole laajamittaisia. Kaikkien työkyvyn säilymisestä halutaan kuitenkin pitää huolta.²⁶⁹

Puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindberg korostaa tekstissään puolustusvoimauudistuksen merkitystä. Tekstissä on havaittavissa, että organisaatiomuutos on Lindbergin mukaan suunniteltu ja episodinen. Hän korostaa kontekstin ajallista ulottuvuutta, elävöittää tekstiään metaforin sekä emotionaalisin ja moraalisin perusteluin, kuten kohdassa ”väkeä vähennettiin vajaalla 2500 henkilöllä. Nyt tällä määrällä tehdään sama tulos kuin ennen uudistusta”. Lindbergin näkemyksessä on ristiriita henkilöstön kokemukseen verrattuna. Lindberg pyrkii viestimään lukijalle, että Puolustusvoimat pitää huolta henkilöstöstä. Lindbergin tekstin kohdassa ”puolustusvoimauudistus tehtiin menneeseen maailmaan, rauhalliseen Eurooppaan” muistellaan historiaa ja sen muuttunutta tilaa, mikä havainnollistaa Suddabyn ja Fosterin kuvaamaa tekniikkaa, jossa retorista historiaa tuotetaan kielellisesti²⁷⁰.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan hyvän työnantajan ja koulutuksen tulkinta-repertuaareja.

²⁶⁷ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 31

²⁶⁸ Ybema, S. 2010, 495

²⁶⁹ Lindberg, J. 2017, 5. Tulokset tehdään yhdessä. Bin.yhdistysavain.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁷⁰ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 32

Puolustusvoimauudistuksen henkilöstösuunnittelu on pitänyt sisällään myös koko puolustusvoimien henkilöstöä koskevan sijoitushalukkuuskartoituksen²⁷¹.

Jääkäriprikaatin komentaja Petteri Koskisen tekstin perusteella muutokseen on sisältynyt suunnitelmallinen kokonaisuus, jossa organisaation henkilöstö on huomioitu yksilöinä eikä pelkkinä muutosobjekteina.

Puolustusvoimat maksaa yhden vuoden palkan, jos joku työnantaja työllistää meidän työntekijän toiseksi vuodeksi. Toivotaan, että tällä saadaan sitten pitkäaikaistyöllistetty.²⁷²

Pääesikunnan päällikkö Juha Rannikko esittää tekstissään tarjouksen. Hän käyttää retorisenä keinona rationalisointia. Rannikko pyrkii luomaan kuvan Puolustusvoimista reiluna työnantajana.

Kokonaisuus on mennyt kiitettävästi ja henkilöstö on sitoutunut muutokseen. Henkilöstöasioita on toteutettu vaiheittain ja johdonmukaisesti hyvässä yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa. Koulutusta on annettu kaikille tarvelähtöisesti—Yli [sic] 300 esimiestä on valmennettu muutoksen läpivientiin.²⁷³

Puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö Sakari Honkamaa hyödyntää organisaatiomuutostulkintaa, jossa muutos on onnistunut. Honkamaa tekee yleistyksen henkilöstön sitoutumisesta. Lisäksi hän korostaa, että Puolustusvoimat on antanut valmennusta muutoksen läpiviemiseksi, mutta valmennusta on annettu tekstin mukaan ainoastaan muutossubjekteille.

Toiminnan tason palauttaminen ei kuitenkaan tarkoita vain määrää, lisääntyneitä harjoitusvuorokausia, vaan tavoitteena on myös koulutuksen parempi laatu. Siihen pyritään muun muassa kouluttamalla palkattua henkilökuntaa, lisäämällä simulaattoriavusteista koulutusta ja lisäksi koulutuskokonaisuuksia on entistä enemmän myös reserviläisten saatavilla puolustusvoimien PV-Moodle-oppimisympäristössä.²⁷⁴

Merivoimien komentaja Veijo Taipaluksen teksti korostaa koulutusjärjestelmän²⁷⁵ muutoksen laajuutta ja suunnitelmallisuutta. Taipalus käyttää organisaatiomuutostulkintaa, jossa

²⁷¹ Koskinen, P. 2012. Puolustusvoimauudistus tuo uusia työpaikkoja Jääkäriprikaatiin. Sodankylanverkko-lehti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁷² Rannikko, J. 2013. Irtisanominen uhkaa noin viittäsataa Puolustusvoimissa. Ts.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁷³ Honkamaa, S. 2014. Puolustusvoimauudistuksen tavoitteet ja lopputulos - henkilöstöalan näkökulma MTS:n seminaari Kenraaliluutnantti Sakari Honkamaa. Docplayer.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁷⁴ Taipalus, V. 2016. Merivoimien komentaja Veijo Taipalus: ”Reservi on osa valmiutta”. Merivoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁷⁵ Puolustusvoimat. 2022a. Koulutus 2020 -ohjelma. Puolustusvoimat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

koulutusjärjestelmän laatua parannetaan muutoksella. Tämä havainnollistaa Ybeman kuvaamaa postalgista diskurssia, jossa pyritään irtautumaan menneisyydestä²⁷⁶. Lisäksi hän ulottaa koulutusjärjestelmän muutoksen koskemaan normaaliolojen henkilöstön lisäksi poikkeusolojen henkilöstöä.

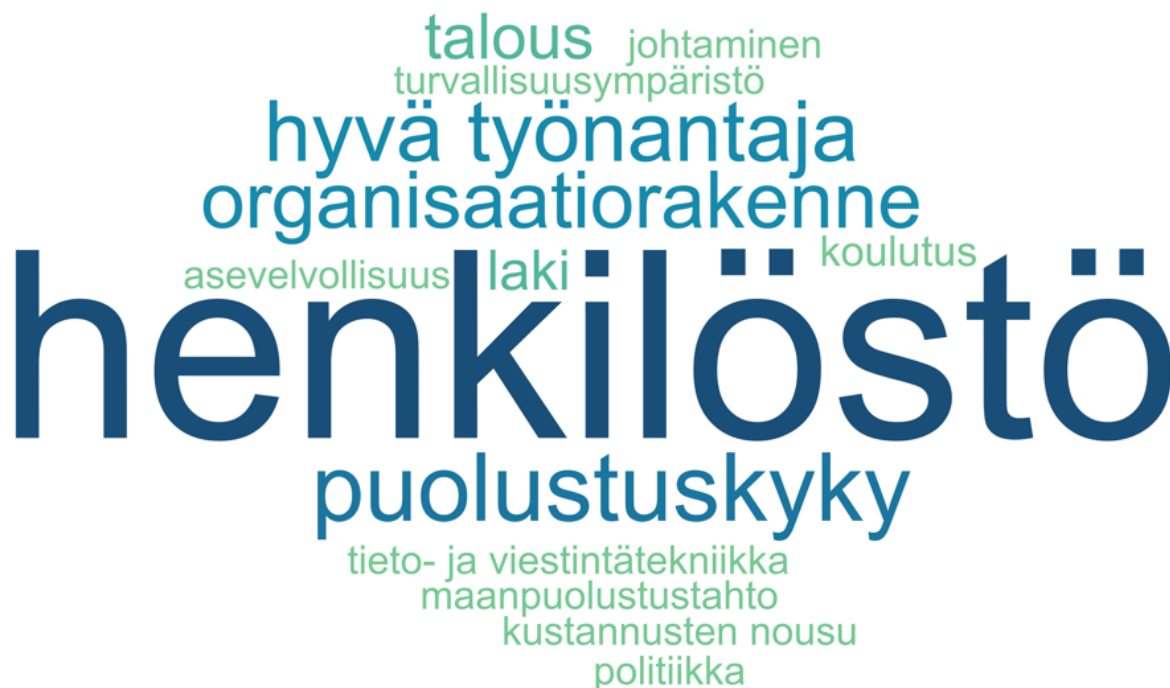
Puolustusvoimien teksteissä äänessä on lähes ainoastaan ylin johto. Ylin johto edustaa työnantajan näkökulmaa, joka on havaittavissa vaikuttamispyrkimyksissä ja postalgiaiskursseissa. Muutoksen sävy on teksteissä pääosin positiivinen. Retorisia keinoja on käytetty kuvaamaan muutoksen välttämättömyyttä, negatiivisia vaikutuksia ja onnistumista. Suurin osa teksteistä keskittyy organisaation sisäiseen näkökulmaan. Joissain teksteissä tarkastelu yltää yhteiskunnalliselle tasolle. Teksteissä muutos esitetään episodisena ja suunnitelmallisena. Keskeisenä tuloksena on se, että Puolustusvoimat korostaa merkittävästi henkilöstön tulkintarepertuaaria. Huomionarvoista on myös se, että talouden tulkintarepertuaari jäi suhteessa pienemmälle huomiolle verrattuna muihin toimijaryhmiin. Lisäksi puolustuskyky-tulkintarepertuaarissa korostui käsitys, jonka perusteella materiaallinen suorituskyky menetetään 2020-luvulle tultaessa, mikäli toimenpiteisiin ei ryhdytä. Tässä on havaittavissa vaihtoehdottomuuden retorinen keino. Puolustusvoimat hyödynsi muita toimijaryhmiä enemmän organisaatiomuutoksen tulkinnoissa historiaa osana retoriikkaa²⁷⁷.

4.1.3 Etujärjestöt

Analyysi osoittaa etujärjestöjen merkittävimmiksi tulkintarepertuaareiksi henkilöstön, puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden ja hyvän työnantajan. Kyseiset tulkintarepertuaarit toistuivat toimijoiden teksteissä vuosina 2011–2021. Etujärjestöt keskittyivät julkisissa teksteissä käsittelemään puolustusvoimauudistusta näiden tulkintarepertuaarien avulla.

²⁷⁶ Ybema, S. 2010, 495

²⁷⁷ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 31–32

Kuva 4 Etujärjestöjen hyödyntämät tulkintarepertuaarit²⁷⁸.

Kuvan 4 avulla havainnollistan tulkintarepertuaarien esiintyvyyttä etujärjestöjen teksteissä. Keskityn tuloksissa merkittävimpiin tulkintarepertuaareihin eli henkilöstöön, puolustuskykyyn, organisaatorakenteeseen, talouteen ja hyvään työnantajaan. Liitteessä 6 esitän yksityiskohtaisesti etujärjestöjen tulkintarepertuaarit ja havaintoyksiköt, joiden perusteella merkittävimmät tulkintarepertuaarit valikoituivat. Alla olevat sitaattit olen poiminut korpuksesta havainnollistaviksi esimerkeiksi, joiden avulla teen merkittävimmät tulkintarepertuaarit näkyväksi.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan henkilöstön ja organisaatorakenteen tulkintarepertuaareja.

²⁷⁸ Henkilöstö ($N=36$), puolustuskyky ($N=12$), hyvä työnantaja ($N=11$), organisaatorakenne ($N=10$), talous ($N=10$), laki ($N=7$), koulutus ($N=7$), politiikka ($N=4$), turvallisuusympäristö ($N=4$), johtaminen ($N=3$), asevelvollisuus ($N=1$), maanpuolustustahto ($N=1$), tieto- ja viestintäteknikka ($N=1$), kustannusten nousu ($N=1$). Liitteessä 6 on yksityiskohtainen kuvaus tulkintarepertuaarien havaintoyksiköistä.

Irtisanomisen kohteeksi joutuu 865 työntekijää. Näistä siviilejä on 735 ja sotilaita 130. STTK:n pääsihteeri Leila Kostiainen pitää suhdelukua huomiota herättävän epätasa-arvoisena. Käytännössä irtisanomiset koskevat ainoastaan siviileitä, joista valtaosa on pitkän uran puolustusvoimissa tehneitä, yli 50-vuotiaita naisia.²⁷⁹

STTK:n pääsihteeri Leila Kostiaisen teksti tekee organisaatiomuutoksesta tasa-arvokysymyksen. Retorisena keinona Kostiainen luo vastakkainasettelua sekä sukupuolten että siviilien ja sotilaiden välille. Siviilit hän pyrkii esittämään organisaatiomuutoksen subjekteina ja uhreina. Kahdessa viimeisessä virkkeessä Kostiainen hyödyntää retorisia keinoja emotionaalisia ja moraalisia perusteluja.

Yleinen käsitys on, että leikkausten kohteena on ollut siviilihenkilöstö mutta vähemmän tunnettua, että myös ammattisotilaiden määrää vähennettiin noin 700 sotilaalla. Henkilöstömäärä ei ole kuitenkaan ainoa henkilöstöön vaikuttava muuttuja puolustusvoimissa. Joukko-osastorakenteen rankka supistaminen, joukko-osastojen tehtävien muutokset, lähes kaikkien toimintojen enemmän tai vähemmän tapahtunut uudelleenjärjestely, ulkoistamiset ja kumppanuudet, eläkejärjestelmän muutokset, opistoupseeripoistuman vaikutukset, uudet suorituskyvyt kuten kyberpuolustus, kansainvälistymisen uudet ja vanhat velvoitteet ja turvallisuusympäristön vaatimusten muutokset sekä valmiuden korostaminen toiminnassa ovat tekijöitä, joiden kumulatiivisten keskinäisvaikutusten huomioonottaminen on osoittautunut henkilöstöresurssin osalta lähes mahdottomaksi ennakkoon arvioida. Puolustusvoimauudistuksessa toteutettu henkilöstömitoitus on monilta osin ilmiselvästi alimitoitettu. Henkilöstö ei riitä vaadittaviin tehtäviin. Tämä on tullut esille niin henkilöstön ja heidän edustajiensa suunnalta mutta yhtä säännönmukaisesti joukko-osastojen työnantajien ja esimiesten taholta. Jos vuoden tässä vaiheessa ylityökertymät ovat jo 55 000 tuntia, kuten ilmavoimissa, niin mitä se on koko puolustusvoimissa. Puolustusvoimissa on usean sadan henkilön alimitoitus asetettuihin vaatimuksiin nähden.²⁸⁰

Aliupseeriliiton puheenjohtaja Mika Oranen korostaa, että siviilien ohella myös osalla sotilaita on organisaatiomuutoksen uhreja. Retorisena keinona hän käyttää luetteloa, jonka avulla korostetaan organisaatiomuutoksen laajamittaisuutta ja kompleksisuutta. Toisena retorisenä keinona Oranen käyttää tarkkoja lukuja (faktoja), joilla hän pyrkii lisäämään uskottavuutta lukijan silmissä. Tekstissä on myös havaittavissa polarisointia.

²⁷⁹ Kostiainen, L. 2012. STTK:n pääsihteeri Leila Kostiainen: Puolustusvoimauudistus rikkoo räikeästi sukupuolten välistä tasa-arvoa. Sttk.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁸⁰ Oranen, M. 2017. Puolustusvoimien henkilömäärä ei riitä nykyvelvoitteisiin. Ammattisotilas.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Joukko-osaston henkilöstömäärä on vähentynyt noin 30 henkilöllä. Samaan aikaan uusia töitä on käsketty noin 25 henkilötyövuodella lisää. Erotus on 55 henkilötyövuotta. Sihteerien rajua vähennystä puolustusvoimauudistuksessa ei kompensoitu mitenkään, vaan matkojen, varausten ja työaikojen yms. hoito kaadettiin työntekijöille itselleen eli lisättiin työmäärää. Kiireisimmät reissaavat eniten eli heille tulee sitä kautta enemmän hallinnollista työtä. Koska rahankäyttöä vartioidaan tarkasti Puolustusvoimissa, täytyy hallinnon määräksiä syynätä jatkuvasti, ettei tule viivoittimesta näpeille. Henkilöstöä on alati kasvavissa määrin sairaslomalla uupumisen vuoksi, säännöllinen työaika riittää vain ani harvalla työtehtävien hoitamiseen; osa kirjaa ylityöt, osa tekee harmaita ja osa jättää "merkityksettömämpiä" töitä tekemättä.²⁸¹

Upseeriliiton pääsihteeri Hannu Sipilä käyttää faktaperusteista argumentointia, toisin sanoen tarkkoja lukuja ja kvantifiointia retorisisina keinoina, joilla pyritään lisäämään uskottavuutta lukijan silmissä. Hän esittää henkilöstön organisaatiomuutoksen subjektina ja uhrina, joiden työtehtäviä muutos on lisännyt. Lisäksi hän käyttää retorisisena keinona liioittelua ja metaforaa kohdassa ”työaika riittää vain ani harvalla työtehtävien hoitamiseen; osa kirjaa ylityöt, osa tekee harmaita”.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaareja.

Puolustusvoimien henkilöstö oli ennakolta valmistautunut sitoutumaan puolustusvoimauudistukseen, koska piti sitä tarpeellisena ja perusteita ymmärrettävinä. Henkilöstöllä oli luottamus siihen, että uudistuksen myötä päästään hetkeksi rauhaan jatkuvilta muutoksilta. Mutta oliko peli reilua? Muutos ei perustunutkaan täysin maanpuolustuksellisiin lähtökohtiin. Lisäksi on todettu, että päätökset koskevat vain tätä hallituskautta. Eli onko jatkoa luvassa heti seuraavalla hallituskaudella.²⁸²

Päällystöliiton puheenjohtaja Antti Kuivalainen esittää henkilöstön organisaatiomuutoksen uhrina. Tekstin sanomaa tuetaan kärjistämällä. Retorisisena keinona Kuivalainen käyttää myös vastaanottajan puhuttelua kohdassa ”uudistuksen myötä päästään hetkeksi rauhaan jatkuvilta muutoksilta”. Organisaatiomuutoksia hän kuvaa jatkuviksi.

Puolustukseemme uskotaan vain, jos meillä on riittävästi nykyaikaista aseistusta, hyvin koulutettuja sotilaita ja luja maanpuolustustahto. Joukkojen pitää harjoitella maastossa,

²⁸¹ Sipilä, H. 2019, 29. Yksittäistapauksia. Varauskalenteri.upseeriliitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁸² Kuivalainen, A. 2012, 2. Osataanko pelata reilua peliä? Paallystöliitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

sota-alusten miehistöjen merellä ja hävittäjälentäjien ilmassa. Uskottavuus ei siis ole pelkkä ilmoitusasia eikä tosiasioita voi kikkailuilla muuksi muuttaa. Jakamalla sotilaille kahta kokoa pienempiä univormuja, joukoistamme ei tule pelottavampia ja suorituskykyisempiä - ellei sitten strategiana ole tappaa vihollista nauruun. Jos keisarilla ei ole vaatteita, ei niitä vain ole, vaikka uutta tiukkaa kostyymia kuinka ihasteltaisiin. Leikkauksien seurauksena varusmiehet nyhjäävät kasarmeilla, sota-alukset lilluvat satamissa ja hävittäjät pölyntyvät kentillä, kertausharjoituksia ei järjestetä ja tarpeellisia hankintoja jätetään tekemättä. Puolustuskyky rapautuu joka nurkasta.²⁸³

Päällystöliiton vakituinen avustaja Antti Kymäläinen käyttää tekstissään useita retorisia keinoja, kuten kolmen kohdan luettelo, metaforaa, liioittelua, toistoa ja huumoria. Huumorin avulla Kymäläinen pyrkii asettamaan organisaatiomuutoksen naurunalaiseksi. ”Keisarin vaate” -metaforalla Kymäläinen puolestaan pyrkii kyseenalaistamaan puolustusvoimauudistuksen positiivisen tulkinnan. Kahdessa viimeisessä virkkeessä on havaittavissa Ybeman kuvaama nostalgiadiskurssi, jossa korostetaan menetyksen tunnetta.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan talouden, hyvän työnantajan ja henkilöstön tulkintarepertuaareja.

Näemme MPK:ssa puolustusvoimauudistuksessa enemmänkin mahdollisuuksia vapaaehtoiselle maanpuolustuskoulutukselle kuin uhkia. Toivon, että väheneviä kertausharjoituksia voidaan korvata vapaaehtoisilla harjoituksilla, sillä MPK tuottaa nämä harjoitukset puolta halvemmalla kuin puolustusvoimat.²⁸⁴

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen puheenjohtaja Harri Kainulainen pyrkii esittämään positiivisen tulkinnan organisaatiomuutoksesta. Hän vetoaa tekstissään rationalisoinnin retorisella keinolla yhteiseen taloudelliseen etuun. Kainulaisen viimeinen virke on esimerkki Sillicen kuvaamasta vetoamisen kielimuodosta²⁸⁵.

Valtion ja hallituksen on näytettävä omaa esimerkkiä, miten työuria toden teolla pidennetään. On huolehdittava siitä, että mahdollisimman moni uudistuksen kouriin joutunut henkilö löytää uutta työtä puolustusvoimista, muualta julkiselta sektorilta tai yrityksistä. Nyt on näytön paikka.²⁸⁶

²⁸³ Kymäläinen, A. 2012, 11. Uskomaton puolustus. Paallystöliitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁸⁴ Kainulainen, H. 2011, 5. MPK talousuhkien edessä. Reservinsanommat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁸⁵ Sillicen, J. A. A. 1999, 509–510

²⁸⁶ Porokari, P. 2012. JIL ja UIL reagoivat puolustusvoimauudistuksen henkilöstövaikutuksiin. Jil.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Uuden insinööriliiton puheenjohtaja Pertti Porokari esittää tekstissään vetoomuksen Suomen valtiolle. Hän korostaa vetoomustaan liioittelulla ja esittää organisaatiomuutoksen objektit uhreina. Porokarin ensimmäinen virke on esimerkki Sillincen kuvaamasta vetoomuksen kielimuodosta²⁸⁷.

Mitä useampi työttömyysuhan alla oleva saadaan työllistettyä korvaavaan työpaikkaan puolustusvoimissa, muualla valtionhallinnossa tai yrityksissä, sitä vähemmän puolustusvoimauudistuksesta tulee valtiolle kustannuksia. Samaan aikaan valtiolta siirtyy eläkkeelle noin 13 000 henkilöä, joten 1 200:n puolustusvoimista irtisanottavan työllistymisen valtiolle pitäisi olla mahdollista.²⁸⁸

Palkansaajajärjestö Pardian puheenjohtaja Antti Palola käyttää kahdessa ensimmäisessä virkkeessä rationalisointia retorisenä keinona. Hän vahvistaa faktoihin perustuvaa argumenttiaan tarkoilla numeerisilla luvuilla viimeisessä virkkeessä.

Upseeriliitto ja Aliupseeriliitto vaativat valtion budjettiin lisärahaa puolustusvoimien henkilökunnan lisäämiseksi. Etujärjestöjen mukaan työuupumus on yleistä ja uhkaa lisääntyä nyt, kun valmiutta tehostetaan ja kertausharjoitusten määrä kasvaa. Venymisen tie on kuljettu loppuun.²⁸⁹

Upseeriliiton puheenjohtaja Jari Rantala ja Aliupseeriliiton puheenjohtaja Petteri Leino esittävät muutosvaatimuksen. Heidän mukaansa tekemättä jättäminen huonontaa asioiden tilaa. Retorisena keinona he käyttävät ”venymisen tie on kuljettu loppuun” -metaforaa.

Huomionarvoista on, että etujärjestöt käyttävät enemmän retorisia keinoja muihin toimijaryhmiin verrattuna. Tämä voi olla seurausta siitä, että etujärjestöjen tehtävänä on edunvalvonta, johon vaikuttamispyrkimykset keskeisesti liittyvät. Tätä tukee myös se havainto, että etujärjestöt käyttävät Sillincen kuvaamista kielimuodoista vetoomusta²⁹⁰ muita toimijaryhmiä enemmän. Etujärjestöt esittävät muutosobjektina olevan henkilöstön organisaatiomuutoksen uhrina²⁹¹. Kuvaamalla henkilöstö uhrina pyritään herättämään kuulijoissa myötätuntoa, ja näin vastustamaan muutossubjekteja ja niiden toimijuutta, koska ne ovat ristiriidassa

²⁸⁷ Sillince, J. A. A. 1999, 509–510

²⁸⁸ Palola, A. 2012. Puolustusvoimauudistuksessa on huolehdittava henkilöstön työllistymisestä. Stinfo.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁸⁹ Rantala, J. & Leino, P. 2017. KSML: Sotilaat työskentelevät ääri rajoillaan, työuupumus yleistä – ”venymisen tie kuljettu loppuun”. Mtvuutiset.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁹⁰ Sillince, J. A. A. 1999, 509–510

²⁹¹ Hardy, C. & Phillips, N. 2004, 305

etujärjestöjen päämäärien kanssa²⁹². Etujärjestöjen tekstit kuvaavat organisaatiomuutosta pääsääntöisesti negatiivisessa valossa. Etujärjestöjen osalta tuloksena voin todeta, että henkilöstön tulkintarepertuaari korostuu. Tämä on luonnollista, sillä kyse on henkilöstön etuja ajavista toimijoista. Lisäksi korpus sisältää ainoastaan vähäisiä ristiriitoja toimijaryhmän sisällä. Vuoden 2017 turvallisuusympäristön muutoksen jälkeen keskusteluissa nousee vahvasti esille henkilöstön ja puolustuskyvyn tulkintarepertuaarit. Tässä keskustelussa on havaittavissa henkilöstön tulkintarepertuaariin liittyvä ideologinen dilemma Puolustusvoimien ja etujärjestöjen välillä.

4.1.4 Kansalaisaktiivit

Analyysi osoitti kansalaisaktiivien merkittävimiksi tulkintarepertuaareiksi puolustuskyvyn, talouden, henkilöstön, organisaatorakenteen ja politiikan. Kyseiset tulkintarepertuaarit toistuivat toimijoiden teksteissä vuosina 2011–2021. Kansalaisaktiivit keskittyivät julkisissa teksteissä käsittelemään puolustusvoimauudistusta näiden tulkintarepertuaarien avulla.

²⁹² Davies, B. & Harré, R. 1999, 39–40

Kuva 5 Kansalaisaktiivien hyödyntämät tulkintarepertuaarit²⁹³.

Kuvan 5 avulla havainnollistan tulkintarepertuaarien esiintyvyyttä kansalaisaktiivien teksteissä. Keskityn tuloksissa merkittävimpiin tulkintarepertuaareihin eli puolustuskykyyn, talouteen, henkilöstöön, organisaatorakenteeseen ja politiikkaan. Liitteessä 7 esitän yksityiskohtaisesti kansalaisaktiivien tulkintarepertuaarit ja niiden havaintoyksiköt, joiden perusteella merkittävimmät tulkintarepertuaarit valikoituivat. Alla olevat sitaatit olen poiminut korpuksesta havainnollistaviksi esimerkeiksi, joiden avulla teen merkittävimmät tulkintarepertuaarit näkyväksi.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan puolustuskyvyn ja talouden tulkintarepertuaareja.

On vaikea ymmärtää, miksi nykyisessä maailmantilanteessa pitää ylläpitää vanhan maailman väkivalta- ja pakkokoneistoa. Armeijan kaltainen pakkotyö ei kuulu sivistyneeseen yhteiskuntaan vaikka täytyy myöntää, että onhan meillä toki oppivelvollisuus.²⁹⁴

²⁹³ Puolustuskyky ($N=26$), talous ($N=20$), henkilöstö ($N=17$), organisaatorakenne ($N=11$), politiikka ($N=11$), johtaminen ($N=8$), koulutus ($N=4$), asevelvollisuus ($N=3$), maanpuolustustahto ($N=3$), turvallisuusympäristö ($N=3$), hyvä työnantaja ($N=2$), infrastruktuuri ($N=1$), kustannusten nousu ($N=1$), tieto- ja viestintäteknikka ($N=1$). Liitteessä 7 on yksityiskohtainen kuvaus tulkintarepertuaarien havaintoyksiköistä.

²⁹⁴ Stranius, L. 2012. Puolustusvoimauudistus: Voisiko asevelvollisuuden lakkauttaa? Leostranius.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Leo Stranius käyttää retorisena keinona polarisaatiota uuden ja vanhan välillä. Hän korostaa tekemäänsä argumenttia liioittelulla ja vertauksella. Tekstillään hän pyrkii kyseenalaistamaan asevelvollisuuden tarpeellisuuden.

Eduskunnan olisi pitänyt ottaa isännän ääni. Maavoimia ajetaan alas. Sitä on tehty jo 15 vuotta. Jääköhän lopulta edes hiirelle liivejä. Suomessa on tehty joukko erittäin lyhytjänteisiä supistamispäätöksiä, joiden seurauksena on ollut puolustusvoimiemme nopea romahdaminen monilla aloilla. Kettusen mielestä Venäjän varustautumisen vähättelijät lymyävät niissä piireissä, jotka vaativat vielä suurempia leikkauksia puolustusbudjettiin.²⁹⁵

Ossi Kettunen käyttää ironiaa retorisena tehokeinona. Hän pyrkii luomaan lukijalle mielikuvan, että aiemmat organisaatiomuutokset ovat epäonnistuneet ja vahvistaa näin negatiivista tulkintaa organisaatiomuutoksesta. Lisäksi Kettunen pyrkii luomaan vastakkainasettelua perustelun keinoin. Kettusen tekstin toinen ja neljäs virke havainnollistavat Suddabyn ja Fosterin kuvaamaa tekniikkaa, jossa retorisesti jaetaan muutos edeltäneisiin ja sitä seuranneisiin tapahtumiin²⁹⁶.

Ohjuskauppojen ja leikkausneuvotteluiden osuminen samaan lähimuistisykliin herätti luonnollisesti kysymyksiä. Se vaati myös oppositiolta hankalia akrobatiatemppeja. Ensin piti paheksua sitä, että hallitus haluaa kurjistaa kansalaisten elämää, sitten sitä, että se haluaa tuhota kansalaisten maanpuolustustahdon ja maamme maanpuolustuskyvyn säästämällä armeijasta – siitä kaikkein pyhimmästä. Vielä tämän jälkeen piti yhtäältä päivitellä, että pysyihin kyllä riittää leikkausten keskellä rahaa, ja toisaalta riemuita siitä, että Suomi on päättänyt ostaa lisää pysyjiä. Ideologisessa paniikissa tehdyt leikkaukset eivät lisää kenkään turvallisuutta.²⁹⁷

Jussi Förbom käyttää argumentointia retorisena keinona. Lisäksi hän korostaa argumenttiaan vetoamalla lukijan tunteisiin. Luomalla epäjohdonmukaisen mielikuvan oppositiosta esimerkkien avulla, hän pyrkii kyseenalaistamaan opposition esittämän kritiikin.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaareja.

²⁹⁵ Kettunen, O. 2012. Evp-upseerit sivaltavat puolustusvoimauudistusta: Valmistelu salamyhkäistä, uhkia ei kartoitettu, eduskunta syrjäytettiin. Suomenkuvalehti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁹⁶ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 31

²⁹⁷ Förbom, J. 2012. Pääkirjoitus: Turvallisuuden puolustukseksi. Pax.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Pitäisi olla selvyys siitä, millaisia tehtäviä ja vastuita tulevaisuuden puolustusvoimilla on. Vasta sitten voitaisiin arvioida, paljonko tarvitaan ihmisiä, suorituskykyä, varuskuntia. Hän [Limnell] toki ymmärtää presidentti Halosta, jonka mukaan valtio maksaa palkkaa väärille ihmisille, ellei se usko ammattisotilaiden näkemyksiin puolustusvoimien kehittämissuunnasta. Toinen puoli kokonaisuudesta on se, että monet poliitikot luottavat liikaa kenraalien sanaan.²⁹⁸

Jarno Limnell pyrkii tekstillään luomaan mielikuvaa, jossa organisaatiomuutoksella ei ole johdonmukaista tavoitetta. Hän käyttää retorisenä keinona valta-asemassa olevan auktoriteetin argumenttia²⁹⁹ ”ymmärtää presidentti Halosta, jonka mukaan valtio maksaa palkkaa väärille ihmisille” -kohdassa. Hän pyrkii kyseenalaistamaan asioiden vallitsevan tilan yleis­­tämällä.

Tosiasiahan on, että maattamme ei puolusteta varuskunnista, mutta varuskunnissa luodaan edellytykset maamme puolustamiseen. Varuskunnat ovat myös osa yhteiskunnan rakennetta luoden työpaikkoja.³⁰⁰

Veijo Rautio käyttää normalisointia retorisenä keinona. Hän pyrkii vaikuttamaan lukijan mielikuvaan varuskuntien merkityksestä. Lisäksi hän hyödyntää me-hengen nostattamisen retorista keinoa puhutellessaan lukijaa ”maamme puolustamiseen” -kohdassa.

Puolustusvoimauudistus viedään loppuun vuoden vaihteeseen mennessä, jolloin yli 100000 nykyisin puolustusvoimien sodanajankokoonpanoihin sijoitettua reserviläistä vapautuu varattavaksi yhteiskuntamme muiden viranomaisten poikkeusolojen tehtäviin. Eri viranomaisten tulisi olla tarpeeksi valveutuneita ymmärtääkseen tämän ainutlaatuisen tilanteen tarjoamat mahdollisuudet vahvistaa omaa poikkeusolojen toimintakykyään varaamalla vapautuvia, hyvin koulutettuja ja motivoituneita reserviläisiä omiin poikkeusolojen muodostelmiinsa.³⁰¹

Juha Parkkosen tekstissä korostuu organisaatiomuutoksen episodinen luonne. Hän käyttää retorisia keinoja rationalisointia ja vahvistussanoja. Lisäksi hän pyrkii asettumaan asian­­tuntijan asemaan ja näin vakuuttamaan lukijan.

²⁹⁸ Limnell, J. 2012. Evp-upseerit sivaltavat puolustusvoimauudistusta: Valmistelu salamyhkäistä, uhkia ei kartoitettu, eduskunta syrjäytettiin. Suomenkuvalehti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

²⁹⁹ Vaara, E., Tienari, J. & Laurila, J. 2006, 794, 797–800; Reyes, A. 2011, 781

³⁰⁰ Rautio, V. 2012, 15. Reserviläiset tyrmäävät armeijauudistuksen. Reservinsanommat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³⁰¹ Parkkonen, J. 2014. Muutosten vuosi 2014. Reservinsanommat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan politiikan ja organisaatorakenteen tulkinta-repertuaareja.

Puolustusvoimauudistuksen suurin puute ei ole siinä, että joukko-osastoja lakkautetaan eikä siinäkään, mitkä niistä lakkautetaan, vaan siinä, että se ei ole todellinen uudistus. Aito uudistus tarkoittaa muutosta. Mutta Puolustusvoimia ei uudisteta, vaikka maailma ympärillämme muuttuu. Uudistuksen nimellä meille tarjoillaan vain kokoelmaa keskenään osin epäjohdonmukaisia vastauksia hallituksen leikkausohjelmaan. Maanpuolustus olisi uudistuksen tarpeessa. Sotilaat eivät kuitenkaan kyenneet muutokseen, koska poliittinen johto ei antanut poliittista ohjausta eli strategista linjausta. Oikea poliittinen ohjaus on jotain ihan muuta kuin sitä, että kukin ministeri vuorollaan ajaa oman poliittisen taustaryhmänsä intressejä ja sekaantuu poliittisesti esimerkiksi siihen, missä Puolustusvoimilla on toimipisteitä.³⁰²

Jaakko Puuperä käyttää tekstissään retorisenä keinona negatiota, jossa muutos esitetään pysyvänä negatiivisen olotilan osoituksena. Näin hän pyrkii vaikuttamaan lukijaan ja vahvistamaan negatiivista organisaatiomuutostulkintaa. Retorisina keinoina hän hyödyntää yksinkertaistusta ja argumentaatiota, joita tehostetaan puhuttelemalla lukijaa ”meille tarjoillaan”-kohdassa. Lukijan hän pyrkii vakuuttamaan esittämällä syy-seuraussuhteita absoluuttisina faktoina. Lisäksi hän liioittelee retorisenä keinona, jolla lukijalle luodaan mielikuvaa epäpätevästä poliittisesta johdosta.

Politrukit määränneet ennenkin - Puolustusvoimien poliittinen ohjaus on ollut esillä keskustelussa. Ilmiö ei ole uusi, vaan sitä on tehty jatkuvasti. Ohjaus on parlamentaariseen demokratiaan kuuluvaa, joskin puolustusvoimissa ollaan varmasti aiheestakin nyreissään siitä, että alue- ja työllisyyspolitiikka, eli vaalitaktiikka, ovat estäneet järkevät muutokset, kuten tarpeettomien varuskuntien lakkautukset ennen taloudellista pakkoa, ja aikaansaaneet vähemmän järkeviä muutoksia, kuten maavoimaesikunnan sijoituksen epätarkoituksenmukaisesti ja taannoisen Kotkan Rannikkoalueen supistamisen pieneksi, vähämerkitykselliseksi pataljoonaksi.³⁰³

Veikko Luomi käyttää retorisia keinoja emotionaalisia ja moraalisia perusteluja, joilla hän pyrkii luomaan negatiivista mielikuvaa poliittisesta ohjauksesta. Lisäksi hän pyrkii vakuuttamaan lukijan käyttämällä organisaatiomuutoksen historiallista kontekstia. Tämän avulla Luomi viittaa organisaatiomuutoksen ajallisuuteen. Luomen viimeinen virke havainnollistaa

³⁰² Puuperä, J. 2012. Tuuliajolla. Suomensoilas.fi. (Viitattu 23.3.2019)

³⁰³ Luomi, V. 2012, 14. Puolustusvoimauudistus - jatkuva prosessi. Reservinsanommat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Suddabyn, Fosterin ja Quinn-Trankin retorista historiaa, jota käytetään hyödynnettäessä menneisyyttä sidosryhmiin vaikuttamiseksi.

Kansalaisaktiivit käyttävät teksteissään retorisia keinoja. Organisaatiomuutosta tulkitaan laajasti eri näkökulmista, ja sitä kuvataan pääsääntöisesti negatiivisessa valossa. Kansalaisaktiivit hyödynsivät myös historiaa osana retoriikkaansa³⁰⁴. He kommentoivat muutosta osana laajempaa yhteiskunnallista muutosta, joka erosi Puolustusvoimien sisäisestä tarkastelunäkökulmasta. Kansalaisaktiivien tulkintarepertuaarit jakautuivat toimijaryhmistä kaikkein tasaisimmin. Toisaalta kansalaisaktiivien teksteissä tulee selkeästi ilmi keskusteluissa vallitsevat ristiriidat ja toimijoiden väliset näkemyserot. Kansalaisaktiivit kommentoivat erityisen jyrkin sanakääntein puolustusvoimauudistukseen kohdistunutta poliittista ohjausta. Tämä saattaa johtua yleisestä asevelvollisuudesta ja siihen rinnastettavasta korkeasta maanpuolustustahdosta.

4.2 Ideologiset dilemmat

Tässä alaluvussa vastaan tutkimuskysymykseen: Millaisia ideologisia dilemmoja toimijaryhmien tulkintarepertuaarien välillä on havaittavissa? Analyysin perusteella korpuksesta on havaittavissa kaksi ideologista dilemmaa, jotka liittyvät puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaareihin. Ideologinen dilemma muodostuu puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin osalta poliittisen johdon hallituksen, Puolustusvoimien ylimmän johdon ja poliittisen johdon opposition välille. Henkilöstön tulkintarepertuaarin osalta ideologinen dilemma muodostuu Puolustusvoimien ylimmän johdon ja etujärjestöjen Upseeriliiton välille. Ideologiset dilemmat tulevat näkyväksi organisaatiomuutoksen eri vaiheissa. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaarissa dilemma esiintyy puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheen aikana. Henkilöstö-tulkintarepertuaarin ideologinen dilemma näkyy puolustusvoimauudistuksen toteutusvaiheen jälkeisissä teksteissä, jolloin organisaatiomuutoksen vaikutukset ovat nähtävissä.

4.2.1 Puolustuskyky-tulkintarepertuaarin ideologinen dilemma

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan puolustuskyvyn tulkintarepertuaaria poliittisen johdon hallituksen näkökulmasta.

³⁰⁴ Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017, 31–32

Puolustusvoimien uudistuksen lähtökohta on sodan ajan puolustuksen tarpeet³⁰⁵.

Suomen sotien jälkeisen historian suurin puolustusvoimauudistus ei tarkoita puolustuksemme peruslinjausten muuttumista³⁰⁶.

Vähemmän huomiota on kiinnitetty siihen, että uudistuksen ensisijaisena tarkoituksena on ylläpitää riittävä kansallinen puolustuskyky myös tulevaisuudessa³⁰⁷.

Yksi asia on varmaa. Emme voi antaa tavoitetilaa ja resurssien välisen kuilun revetä avoimeksi. Sillä siihen kuiluun tippuisi turvallisuuspolitiikkamme uskottavuuskin.³⁰⁸

Tällainen uudistus ei vielä ole kovin dramaattinen ja jää vielä vaatimattomammaksi kuin useissa Euroopan maissa tehdyt muutokset. Tällaisena se vastaa ennakoitavissa olevia tarpeita, tehtäviä ja uhkakuvia, joita ei enää pidä pälyillä vuoden 1939 maailmasta vaan 2000-luvun kasvavan keskinäisriippuvuuden maailman ja sen laaja-alaiseen turvallisuuteen kohdistuvien haasteiden valossa.³⁰⁹

Puolustusministeri Stefan Wallin pyrkii lisäämään luottamusta puolustusvoimauudistukseen rationalisoimalla, että uudistus toteutetaan sodan ajan tarpeiden pohjalta. Kansanedustaja Sofia Vikman korostaa uudistuksen kokoluokkaa vertaamalla sitä suurimmaksi uudistukseksi sitten Suomen sotien. Toisaalta Vikman tuo ilmi, että vaikka kyseessä on merkittävän kokoluokan uudistus, se ei kuitenkaan muuta puolustusratkaisun perustaa. Tasavallan presidentti Sauli Niinistö korostaa, että puolustusvoimauudistuksen tarkoituksena on ylläpitää puolustuskyky, joka menetettäisiin tulevaisuudessa ilman uudistusta. Lisäksi Niinistö käyttää metaforaa verratessaan puolustuskyvyn ja resurssien välistä suhdetta, joka on hänen mukaansa johtamassa uskottavan turvallisuuspolitiikan menettämiseen. Ulkoministeri Erkki Tuomioja vertaa puolustusvoimauudistusta muualla Euroopan maissa tehtyihin muutoksiin. Tuomioja korostaa, että puolustusvoimauudistus vastaa tulevaisuuden uhkakuviin menneisyyden sijasta. Poliittisen johdon sitaatit havainnollistavat näkökulmaa, jossa puolustusvoimauudistuksen tavoitteena on puolustuskyvyn ja puolustusratkaisun ylläpitäminen. Lisäksi tekstit havainnollistavat Ybeman kuvaamaa postalgiadiskurssia, jossa pyritään hylkäämään

³⁰⁵ Wallin, S. 2011. Puolustusministeri Stefan Wallinin puhe Varsinais-Suomen Maanpuolustusyhdistyksen syyskokouksessa. Eilen.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³⁰⁶ Vikman, S. 2011. Puolustusvoimia uudistetaan. Sofiavikman.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³⁰⁷ Niinistö, S. 2012b. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe Puolustusvoimain lippujuhlan päivän paraatissa Helsingissä 4.6.2012. Presidentti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³⁰⁸ Niinistö, S. 2012a. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe 203. maanpuolustuskurssin avajaistilaisuudessa 5.11.2012. Presidentti.fi (Viitattu 14.4.2022)

³⁰⁹ Tuomioja, E. 2012b. Puolustusvoimauudistus. Tuomioja.org. (Viitattu 14.4.2022)

vanhat identiteetit ja tukemaan organisaatiomuutosta³¹⁰. Toimijat esittävät puolustusvoima-uudistuksen myönteisessä valossa, mikä on luonnollista, sillä toimijat ovat olleet muutossubjektin asemassa kuuluessaan puolustusvoima-uudistuksesta päättäneisiin hallituspuolueisiin. Tasavallan presidentti puolestaan on Puolustusvoimien ylipäällikkö. Poliittisen johdon hallituksen esittämät tekstit sisältävät positiivisen tulkinnan organisaatiomuutoksesta.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan puolustuskyvyn tulkintarepertuaaria Puolustusvoimien ylimmän johdon näkökulmasta.

Puolustusvoimain komentaja Ari Puheloinen luottaa, että rakenneuudistuksen jälkeen puolustusvoimat kykenee hoitamaan omat tehtävänsä³¹¹.

Puolustusvoima-uudistus on sen sijaan myönteinen kokonaisuus, jolla mahdollistetaan toiminnan tason palauttaminen kestäväälle pohjalle³¹².

Rauhan- ja sodan organisaatioita on sopeutettava vastaamaan käyttöön annettuja resursseja, jotta puolustusvoimat kykenee säilyttämään tulevaisuudessakin olemassa olon tarkoituksensa - sodan ajan suorituskyvyn³¹³.

Puolustusvoimain komentaja Ari Puheloinen käyttää retorisenä keinona normalisointia argumentoidessaan, että uudistus ei vaaranna Puolustusvoimien kykyä suoriutua lakisääteisistä tehtävistään. Puheloinen pyrkii oikeuttamaan uudistuksen esittämällä sen myönteisessä valossa. Lisäksi hän argumentoi uudistuksen palauttavan Puolustusvoimien toiminnan taloudellisesti kestäväälle tasolle. Etelä-Suomen sotilasläänin komentaja Pertti Laatikainen jakaa Puheloinen näkemyksen, jossa puolustusvoima-uudistus mahdollistaa sodan ajan suorituskyvyn säilyttämisen tulevaisuudessa. Näin ollen hän käyttää auktoriteettiin vetoamista argumentoinnissaan. Puolustusvoimien mukaan puolustusvoima-uudistus on välttämätön tehtävien täyttämiseksi ja sodan ajan suorituskyvyn varmistamiseksi. Samalla tekstit havainnollistavat Ybeman kuvaamaa postalgia-diskurssia, jossa pyritään hylkäämään vanhat identiteetit ja tukemaan organisaatiomuutosta³¹⁴. Tämä on luonnollista, koska Puheloinen mukaan Puolustusvoimien tekemää puolustusvoima-uudistusesitystä ei tarvinnut muuttaa poliittisten

³¹⁰ Ybema, S. 2010, 495

³¹¹ Puheloinen, A. 2012c. Puolustusvoimat perää maanpuolustustahtoa. Yle.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³¹² Puheloinen, A. 2012a, 5. Henkilöstön sijoittuminen selvillä ensi keväänä. Paallystoliitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³¹³ Laatikainen, P. 2012, 5. Komentajan tervehdys. Reservinsanommat.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³¹⁴ Ybema, S. 2010, 495

päättäjien toimesta³¹⁵. Näin ollen on loogista, että Puolustusvoimien ylin johto pyrkii luomaan uskoa uudistuksen ratkaisuihin. Puolustusvoimien ylimmän johdon esittämät tekstit sisältävät positiivisen tulkinnan organisaatiomuutoksesta.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan puolustuskyvyn tulkintarepertuaaria poliittisen johdon opposition näkökulmasta.

Suomea puolustetaan tulevaisuudessa pienemmillä joukoilla. Kertausharjoitukset käytännössä lopetetaan, varusmiesten maastovuorokausia vähennetään, Hornetit pysyvät hangareissa ja merivoimien alukset satamissa. Käsittämätön määrä varuskuntia lakkautetaan tai yhdistetään. Sotilassoitto soi yhä harvemmin. Lisäksi Puolustusvoimien henkilöstöstä ja materiaalihankinnoista leikataan tavalla, joka koettelee itsenäisen puolustusratkaisumme uskottavuutta. Puolustusvoimauudistus on suurin sitten jatkosodan päättymisen. Eduskunnasta ei saa tehdä kumileimasinta, kun puolustuskykymme merkittävästi murennetaan.³¹⁶

Hallitus on ajamassa Suomen ulkoisen turvallisuuden lopullisen kuihtumisen tielle. Tuon tien päässä on Naton pakkojäsenyys. Jos teemme niin kuin hallitus tahtoo, liu’umme Ruotsin tielle, ja se tässä uudistuksessa eniten huolettaa. Ruotsin tie ei ole meidän tiemme. Kansainvälistä yhteistyötä kannattaa tehdä, mutta on turha haaveilla liikojäsenyyttä ulkopuolisesta avusta. Suomella pitää aina olla oma, oloihimme muokattu suunnitelma, puolustusdoktriini, muuten olemme osa muiden suunnitelmaa. Ja olla osa muiden suunnitelmaa, se ei ole hyvä asia, siitä meillä on historiasta riittävästi ikäviä kokemuksia.³¹⁷

Puolustusvoimauudistuksen jälkeen lähitulevaisuudessa hämmöttäneenä puolustusuudistus, jossa ryhdytään tinkimään yleisestä asevelvollisuudesta ja koko maan puolustuksesta. Puolustusvoimien johto kokee olevansa pakotettu aloittamaan puolustusuudistuksen suunnittelun. Tämä on seurausta Kataisen hallituksen ryhdittömyydestä, linjattomuudesta ja oman maan puolustuksen tulevaisuutta koskevasta piittaamattomuudesta.³¹⁸

Maanpuolustus ei ole vain tahdon asia, vaan siihen tarvitaan materiaalisia voimavaroja. Puolustusratkaisumme kulmakivien – yleisen asevelvollisuuden, koko maan puolustamisen ja sotilaallisen liittoutumattomuuden – kestävyyttä koetellaan. Onko puolustusvoimauudis-

³¹⁵ Katso lisätietoja Puheloinen, A. 2012a, 5. Henkilöstön sijoittuminen selvillä ensi keväänä. Paallysto-liitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³¹⁶ Niinistö, J. 2012d. Puolustusvoimauudistus puhuttaa. Puheenvuoro.uusisuomi.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³¹⁷ Niinistö, J. 2012a. Perussuomalaiset: Puolustusvoimauudistus on vastuuton. Facebook.com. (Viitattu 14.4.2022)

³¹⁸ Niinistö, J., Oinonen, P. & Soukola, I. 2012. Puolustusvoimauudistuksen jälkeen puolustusuudistus? Suomen uutiset.fi. (Viitattu 14.4.2022)

tuksen jälkeen vuorossa puolustus uudistus? Pystyykö Puolustusvoimat uudistuksen ja säästöjen jälkeen säilyttämään itsenäisen ja uskottavan puolustuksen koko valtakunnan alueella vai vajoammeko osin turvallisuusvajeeseen?³¹⁹

Opposition kansanedustaja ja eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö käyttää metaforia ja väistämättömyysväitteitä puolustusvoimauudistukseen liittyvissä teksteissään. Hän korostaa puolustusvoimauudistukseen liittyviä leikkauksia ja sitä, mitä uudistuksessa menetetään. Näin ollen hän käyttää emotionaalisia ja moraalisia perusteluja tekstissään. Puolustusvoimauudistus johtaa hänen mukaansa puolustusratkaisun uskottavuuden menettämiseen. Niinistö tuo myös esille eduskunnan sivuuttamisen puolustusvoimauudistuksen valmistelussa. Niinistön mukaan Puolustusvoimauudistus on ohjaava askel kohti Nato³²⁰-jäsenyyttä. Niinistö käyttää metaforana ”Ruotsin tietä”, joka viittaa puolustus uudistukseen ja asevelvollisuudesta luopumiseen³²¹. Niinistö pyrkii vetoamaan tunteisiin ”olla osa muiden suunnitelmaa, se ei ole hyvä asia” -metaforalla, josta Suomella on historiasta ikäviä kokemuksia. Tulkitsen Niinistön viittaavan Saksan ja Neuvostoliiton väliseen hyökkäämättömyyssopimukseen, jonka salaisessa lisäpöytäkirjassa Suomi luovutettiin Neuvostoliiton etupiiriin³²².

Opposition kansanedustaja ja eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö sekä opposition kansanedustajat ja eduskunnan puolustusvaliokunnan jäsenet Pentti Oinonen ja Ismo Soukola siirtyvät puolustusvoimauudistuksesta puolustus uudistuskeskusteluun, jossa he arvioivat, että puolustusvoimauudistus johtaa puolustus uudistukseen. He pyrkivät vetoamaan lukijaan emotionaalisilla ja moraalisisilla perusteluilla ”ryhdytään tinkimään yleisestä asevelvollisuudesta ja koko maan puolustuksesta” -kohdassa. Niinistö, Oinonen ja Soukola syyttävät Kataisen hallitusta ja luovat näin vastakkainasettelun. Niinistö pitää negatiivista puolustusvoimauudistuskustelua yllä liittämällä puolustusvoimauudistuksen säästöt puolustus uudistukseen. Poliittisen johdon oppositio näkee puolustusvoimauudistuksen johtavan Suomen uskottavan puolustuksen heikentymiseen, puolustus uudistukseen ja

³¹⁹ Niinistö, J. 2013. Puolustusvoimauudistus on suuri leikkausohjelma – vaarana Ruotsin tie. Verkko uutiset.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³²⁰ Pohjois-Atlantin puolustusliitto (engl. North Atlantic Treaty Organization, NATO) (Nato. 2020. Mikä on Nato? Nato.int. [Viitattu 14.4.2022]).

³²¹ Ruotsi luopui asevelvollisuudesta 2010 ja palautti asevelvollisuuden 2017 (Heikel, K. 2022. Analyysi: Ruotsin esimerkki osoittaa, miten paljon puolustuskyvyn palauttaminen maksaa. Yle.fi. [Viitattu 14.4.2022]).

³²² Tieteen termipankki. 2022. Historia: Molotov–Ribbentrop-sopimus. Tieteentermipankki.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Nato-jäsenyyteen³²³. Opposition tekstit havainnollistavat Ybeman kuvaamaa nostalgiadis-kurssia, jossa pyritään luomaan tunneside yhteiseen historiaan ja vastustamaan organisaatiomuutosta³²⁴. Opposition esittämät tekstit sisältävät negatiivisen tulkinnan organisaatiomuutoksesta.

Huomionarvoista on, miten puolustuskyvyn tulkintarepertuaarista muodostuu ideologinen dilemma. Toimijaryhmät ovat yhtä mieltä puolustuskyvyn tärkeydestä, mutta yhdestä näkökulmasta organisaatiomuutos turvaa puolustuskyvyn ja toisesta heikentää sitä. Sitaateista on havaittavissa, että vallalla oleva poliittinen johto tuo ilmi, että puolustusratkaisu säilyy ennallaan puolustusvoimauudistuksessa. Poliittisen johdon oppositio tulkitsee, että puolustusvoimauudistus johtaa nimenomaan puolustusratkaisun muutokseen. Lisäksi Puolustusvoimien ylin johto korostaa, että puolustusvoimauudistus toteutetaan puolustuskyvyn turvaamiseksi. Poliittisen johdon oppositio tulkitsee puolustusvoimauudistuksen päinvastoin heikentävän puolustuskykyä. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaarissa ideologinen dilemma muodostuu toimijaryhmien välille sekä toimijaryhmän sisälle. Keskustelu on käyty puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheen aikana. Näin ollen eri toimijaryhmien tekstit voidaan nähdä vaikuttamispyrkimyksinä. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin ideologiassa dilemmassa toimijat pyrkivät vaikuttamaan muutokseen subjektiivisista lähtökohdista edistäen näin omia intressejään.

4.2.2 Henkilöstö-tulkintarepertuaarin ideologinen dilemma

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan henkilöstön tulkintarepertuaaria Puolustusvoimien ylimmän johdon näkökulmasta.

Komentajan [Lindberg] mukaan henkilöstön jaksamiseen liittyvät ongelmat eivät ole laajamittaisia. Kaikkien työkyvyn säilymisestä halutaan kuitenkin pitää huolta. Olemme antaneet ohjeet siitä, että erityisesti keskijohdon tulee seurata sitä, etteivät liian tunnolliset ja työteliäät tee liikaa työtä. Tämä on jatkuvan seurannan kohde.³²⁵

2020-luvulla aliupseeristo tulee olemaan puolustusvoimien suurin ammattisotilaiden ryhmä. Tavoitteena on, että suurin osa opistoupseerien tehtävistä siirtyy aliupseereille. Vaativimpien tehtävien osalta myös muut henkilöstöryhmät tulevat saamaan uusia vastuita.

³²³ Vertaa Viitasalo, J. 2014, 16–17; Viitasalo, J. 2013, 1

³²⁴ Ybema, S. 2010, 495

³²⁵ Lindberg, J. 2017, 5. Tulokset tehdään yhdessä. Bin.yhdistysavain.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Kun siirtymä toteutuu, merkittävä osa puolustusvoimien osaamisesta on Junttilan mukaan aliupseeriston käsissä.³²⁶

Puolustusvoimain komentaja [Lindberg] myöntää, että kiristynyt turvallisuuspoliittinen tilanne Itämerellä on lisännyt armeijan tehtäviä. Samalla on pitänyt selvittää puolustusvoimiin kohdistuneista säästöistä. Komentaja [Lindberg] myöntää, että tekemistä on ollut, että väki riittäisi kaikkiin valmius- ja varallaolotehtäviin. Ainahan löytyy yksittäistapauksia, joissa voi olla ei-toivottuja seurauksia. Ehkä niitä ei kannata yleistää. Se ei ole tietenkään normaali toimintatapa. Komentajan [Lindberg] mukaan ei ole merkkejä siitä, että jännitteinen turvallisuuspoliittinen tilanne olisi vienyt puolustusvoimien henkilöstön jaksamisen ääri rajoille. Tulokset armeijan henkilökunnan työilmapiirikyselyssä ovat hyviä. Pääsääntöisesti kykenemme puolustusvoimissa suorittamaan meidän tehtävämme tällä henkilöstömäärällä.³²⁷

Ei ole havaittu tarvetta tällä hetkellä kadettikurssien vahvuuksien nostamiseen. Puolustusvoimat on laskenut, että upseerien määrä kasvaa lähivuosina, sillä eläkeiän myötä työurat pitenevät ja toisaalta ennenaikaiset eroamiset ovat vähentyneet. Mattson ei suoraan tyrmää tarvetta palkata lisää upseereita, mutta hän muistuttaa, että tilannetta katsotaan kokonaisuutena. Me katsotaan [sic] tätä puolustusvoimien suunnasta, niin että kaikkia henkilöstöryhmiä tarvitaan. Tässä mennään nyt ilmeisesti upseerit edellä. Mattssonin mukaan parhaillaan selvitetään henkilöstön lisätarvetta. ...Mattsson on kuitenkin samaa mieltä Lindbergin kanssa siitä, että työaikoihin liittyvät ongelmat ovat poikkeustapauksia. Kaiken kaikkiaan nämä ovat yksittäisiä tapauksia [sic] kun katsotaan uudistuksesta eli vuodesta 2015 lähtien. Jaksaminen ja työmotivaatio ovat kohentuneet, puhumattakaan esimiestyöstä.³²⁸

Puolustusvoimain komentajan Jarmo Lindberg argumentoi, että Puolustusvoimien henkilöstön jaksamiseen liittyvät ongelmat ovat yksittäistapauksia. Hän korostaa, että jokaisen työntekijän työkyvyn säilymisestä halutaan pitää huolta. Lisäksi hän tuo ilmi, että Lindberg käyttää auktoriteetin argumentointia vetoamalla toimintatapaan, jossa ”erityisesti keskijohdon tulee seurata sitä, etteivät liian tunnolliset ja työteliäät tee liikaa työtä”. Toisaalta tämä on myös nähtävissä vastuun siirtämisenä keskijohdolle. Puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö

³²⁶ Junttila, T. 2017b. Määrää, osaamista ja riittävästi rahaa. Ammattisotilas.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³²⁷ Lindberg, J. 2018. Puolustusvoimien komentaja ei kaipaa kaikkia naisia armeijaan: Sodan ajan joukot saadaan nykymallilla kasaan. Yle.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³²⁸ Mattsson, K. 2019. Kiistely upseerien työajoista kiihtyy – 18 tunnin työpäivästä merkitään työajaksi noin 8 tuntia. Yle.fi; Verkko uutiset.fi; Upseeriliitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Timo Junttila käyttää normalisointia ensimmäisessä ja viimeisessä virkkeessä. Puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindberg käyttää normalisointia korostamalla, että turvallisuuspoliittinen tilanne ja säästöt ovat vaikuttaneet Puolustusvoimien toimintaan. Lindberg argumentoi ja perustelee henkilöstön työssäjaksamista hyvillä työilmapiirikyselyn tuloksilla. Pääesikunnan komentopäällikkö Kim Mattsson korostaa, että Puolustusvoimat ei ole havainnut tarvetta nostaa upseerien määrää ja perustelee argumenttiaan eläkeiän nostamisen myötä tapahtuvalla upseerien määrän kasvulla. Mattsson argumentoi, että upseereja voitaisiin palkata lisää, mutta muissa henkilöstöryhmissä rekrytointitarve on suurempi. Mattsson käyttää auktoriteetin argumentointia vetoamalla valta-asemassa olevaan henkilöön jakamalla Lindbergin näkemyksen, jossa työssä jaksamisen ongelmat ovat ”yksittäistapauksia”.

Puolustusvoimien ylimmän johdon sitaatit ajoittuvat organisaatiomuutoksen toteutusvaiheen jälkeiseen aikaan. Puolustusvoimien toimijoiden mukaan henkilöstön jaksamiseen liittyvät ongelmat ovat yksittäistapauksia, vaikka työtehtävien määrä on lisääntynyt. Puolustusvoimien ylin johto keskittyy teksteissään työssä jaksamiseen. Toisaalta vastuu jaksamisen seuraamisesta ja ylläpitämisestä on delegoitu keskijohdolle. Tekstien avulla pyritään ylläpitämään kuvaa hyvästä työnantajasta. Teksteissä esiintyy useasti normalisoinnin retorinen keino. Puolustusvoimien ylimmän johdon esittämät tekstit sisältävät positiivisen tulkinnan organisaatiomuutoksesta.

Alla esitettyjen sitaattien avulla havainnollistan henkilöstön tulkintarepertuaaria etujärjestöjen Upseeriliiton näkökulmasta.

Tämä on myös rekrytointikysymys: tärkeimpiin sodan ajan tehtäviin tulee olla edelleen perustana upseerikoulutus. Suunnitelman muutokseen on syynä vain palkkarahan puute eli häntä heiluttaa koiraa. Ei ole olemassa vajetta vaan suoranainen upseeripula. Puolustusvoimissa on tällä hetkellä 200 upseerin lisätarve. Näissä vaativissa rauhan ajan tehtävissä toimivat ammattiupseerit ovat reserviupseerien sodan ajan esimiehinä. Tällaiseen tehtävään soveltuu vain korkeakoulutettu upseeri.³²⁹

Ongelmien taustalta löytyy kolme syytä: vuoden 2015 puolustusvoimauudistus, lisääntynyt kansainvälinen yhteistyö ja valmiuden korostuminen. Puolustusvoimauudistuksessa muun muassa lakkautettiin osa varuskunnista ja sotilasläänit, joiden tehtävät siirtyivät muihin yk-

³²⁹ Viita, V. & Halkilahti, M. 2018. Mieliä: Puolustuskykyä ollaan rapauttamassa. Aamuset.fi; Epressi.com. (Viitattu 14.4.2022)

siköihin. Muutoksessa ei lisätty merkittävästi henkilöstön määrää. Silloin oli aivan erilainen kansainvälinen tilanne. Nyt valmius on noussut kaikissa puolustushaaroissa, myös maavoimissa, missä on kaikista suurin määrä henkilöstöä ja asevelvollisia. Valmiusorganisaatiotehtävät ovat tulleet täysin uusina.³³⁰

Vuoden 2015 puolustusvoimauudistuksessa Puolustusvoimien henkilöstömäärää leikattiin reippaasti. Henkilöstötarvetta lisää korkean valmiuden ylläpitäminen. Myös uusi tiedustelulaki ja muu kyberkyvykkyyden parantaminen lisäävät upseerien töitä. Lisäksi vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen lisää työmäärää ja myös poistuvat opistoupseerit pitää korvata. Näiden lisäksi Suomen pitää jatkossakin olla tiiviisti mukana kansainvälisessä toiminnassa, joka lisääntyy ja sitoo henkilöstöä aiempaa enemmän. Edellä mainitut syyt ovat Upseeriliiton mielestä johtamassa jo siihen, ettei kaikelle uudelle kalustollekaan välttämättä riitä käyttäjiä. ...Upseeriliitto on pettynyt tuoreeseen hallitusohjelmaan Puolustusvoimien henkilöstön osalta. Puolustusvoimien esitys oli lisätä 605 työntekijää, mutta hallitusohjelman mukaan tulossa on vain 100 uutta työntekijää. Puolustusvoimille tulee kuitenkin paljon enemmän lisää tehtävää. ...Mikään ei muutu, jos Puolustusvoimien vanhaa työaikalakia ei päivitetä vastaamaan uutta yleistä työaikalakia, joka tulee voimaan vuonna 2020. Vain tätä kautta saadaan todellista työsuojelua ja jaksamista.³³¹

Upseeriliiton puheenjohtaja Ville Viidan ja Reserviupseeriliiton puheenjohtajan Mikko Halkilahden mukaan Puolustusvoimissa on 200 upseerin lisätarve. Viita ja Halkilahti korostavat, että tehtäviin voi palkata ainoastaan korkeakoulutettuja upseereja. Retorisina keinoina he käyttävät ”häntä heiluttaa koiraa” -metaforaa ja argumentointiin liittyviä yksityiskohtia. Viita pyrkii perustelemaan yksityiskohdilla, että lisätarpeen syy on puolustusvoimauudistuksen lisäämät tehtävät ja turvallisuustilanteen muutos. Viita käyttää vaihtoehdottomuutta kohdassa ”Mikään ei muutu, jos Puolustusvoimien vanhaa työaikalakia ei päivitetä”. Etujärjestöjen Upseeriliitto vaatii lisähenkilöstön palkkaamista Puolustusvoimiin sekä puolustuslaitoksen virkamiesten työaikalain muuttamista. Upseeriliiton mukaan puolustusvoimauudistuksen leikkaukset yhdistettynä turvallisuusympäristön muutokseen ja tehtävien lisääntymiseen ovat johtaneet ongelmiin henkilöstön työssä jaksamisessa. Etujärjestöjen Upseeriliiton sitaatit ajoittuvat organisaatiomuutoksen toteutusvaiheen jälkeiseen aikaan. Upseeriliitto

³³⁰ Viita, V. 2019a. Kiistely upseerien työajoista kiihtyy – 18 tunnin työpäivästä merkitään työajaksi noin 8 tuntia. Yle.fi; Verkko uutiset.fi; Upseeriliitto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³³¹ Viita, V. 2019b. Upseerit vaativat itselleen uutta työaikalakia: ”Vuodessa jopa tuhat tuntia enemmän työtä kuin tavallisessa työpaikassa”. Iltalehti.fi. (Viitattu 14.4.2022)

näkee organisaatiomuutoksen osana henkilöstön työssä jaksamisen ongelmaa. Upseeriliiton esittämät tekstit sisältävät negatiivisen tulkinnan organisaatiomuutoksesta.

Keskustelu Puolustusvoimien henkilöstön lukumäärästä ja työssä jaksamisesta aktivoitui Euroopan turvallisuustilanteen kiristymisen ja uusien lakisääteisten tehtävien jälkeen vuonna 2017. Tämä johti Puolustusvoimien ylimmän johdon ja etujärjestöjen Upseeriliiton väliseen henkilöstön tulkintarepertuaarin ideologiseen dilemmaan. Vuonna 2019 Upseeriliitto, Päälystöliitto ja Aliupseeriliitto vaativat Puolustusvoimilta puolustuslaitoksen virkamiesten työaikalain uudistamista. Molemmat toimijaryhmät pitävät riittävää henkilöstöä ja henkilöstön työssä jaksamista tärkeänä. Toisaalta ratkaisuehdotukset ovat ristiriitaisia. Puolustusvoimien ylin johto korostaa, että henkilöstön työssä jaksamisen ongelmat ovat yksittäistapauksia. Lisäksi henkilöstössä suurin tarve on aliupseereille. Etujärjestöjen Upseeriliitto korostaa, että tarvetta on korkeakoulutetuille upseereille. Ei ole yllättävää, että henkilöstöjärjestö ajaa oman henkilöstöryhmänsä etua. Toisaalta Puolustusvoimien ylimmän johdon näkökulmasta työaikalain muuttaminen ja upseerien palkkaaminen muodostaisi epätasapainon kolmannesperiaatteelle, jossa puolustusbudjetti jakautuu materiaalin, toiminnan ja palkkojen kesken. Toisaalta tilanne voidaan nähdä organisaatiomuutokselle tunnusomaisena kehityksenä, jossa henkilöstövähennyksien, turvallisuustilanteen muutoksen, uusien lakisääteisten tehtävien ja käytettävissä olevien resurssien väliset ristiriidat tulevat näkyväksi. Toimijat asemoivat tilanteen omista, subjektiivisista lähtökohdistaan. Tilanteen ratkaisuksi esitetään omia näkökulmia tukevia vaihtoehtoja. Toisaalta on myös perusteltua pohtia millaisia mielipiteitä viran puolesta julkiseen keskusteluun osallistuva henkilö voi ilmaista.

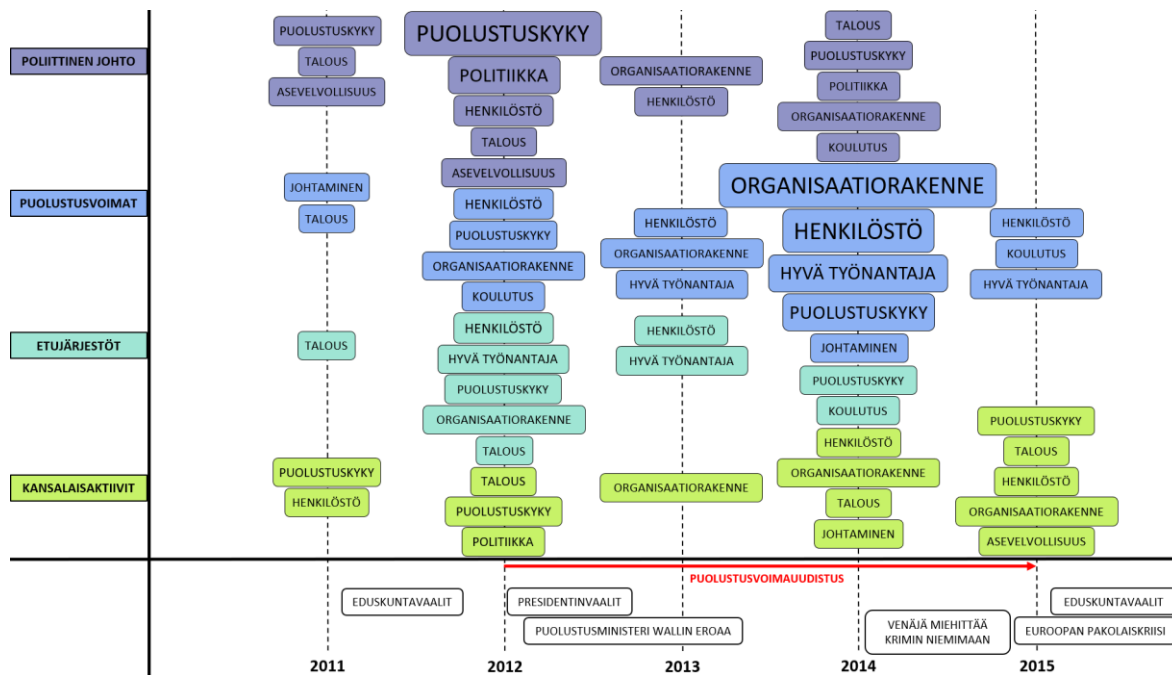
4.3 Toimijaryhmien tulkintarepertuaarien painottuminen 2011–2021

Tässä alaluvussa vastaan tutkimuskysymykseen, miten eri toimijaryhmien merkittävimmät tulkintarepertuaarit muuttuvat puolustusvoimauudistusta käsittelevissä julkisissa teksteissä 2011–2021? Havainnollistan kaikkien tulkintarepertuaarien esiintyvyyttä kaavion avulla. Tämän avulla autan lukijaa hahmottamaan kokonaisuuden. Kokonaisuuden hahmottamisen jälkeen vertaan eri toimijaryhmien merkittävimpien tulkintarepertuaarien muutosta ajan yli.

TULKINTAREPERTUAARIEN AJALLINEN ESIINTYVYYS 2011–2021											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
henkilöstö	6	38	18	42	7	5	13	6	11	0	5
puolustuskyky	9	59	2	30	4	13	19	4	3	1	5
organisaatorakenne	2	20	11	47	2	8	11	3	1	1	4
talous	10	26	2	17	5	6	10	1	2	0	0
hyvä työnantaja	0	14	10	20	2	3	1	0	0	0	0
politiikka	2	29	2	5	0	3	0	2	2	0	0
koulutus	1	11	2	15	4	4	3	1	0	0	2
johtaminen	5	6	2	14	1	4	7	2	2	0	0
asevelvollisuus	3	9	1	6	2	1	0	1	0	1	0
laki	0	5	0	6	0	1	2	1	5	0	0
turvallisuusympäristö	1	3	0	0	0	2	6	0	2	0	1
infrastruktuuri	0	1	0	5	1	1	1	0	0	0	0
maanpuolustustahto	3	3	0	0	0	0	1	0	1	0	0
kustannusten nousu	2	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0
tieto- ja viestintäteknikka	0	1	0	2	1	2	0	0	0	0	0

Kaavio 3 Tulkintarepertuaarien ajallinen esiintyvyys 2011–2021.

Kaaviossa 3 havainnollistan kaikkien tulkintarepertuaarien ajallista esiintyvyyttä korpuk- sessa. Tulkintarepertuaarit on esitetty esiintyvyyssjärjestyksessä siten, että eniten esiintyvä mainitaan ensin. Tämän avulla luon kokonais kuvan siitä, miten tulkintarepertuaarien esiin- tyvyys on vaihdellut vuosina 2011–2021. Tutkimuskysymykseen vastaaminen edellyttää ra- jausta, joten olen valinnut merkittävimmät tulkintarepertuaarit toimijaryhmittäin niiden vuo- sittaisen esiintyvyyden perusteella. Rajaan merkittävimpien tulkintarepertuaarien lukumää- rän korkeintaan viiteen jokaista toimijaryhmää kohden. Jätän pois sellaiset tulkintarepertu- aarit, jotka ovat esiintyneet ainoastaan kerran vuoden aikana. Analyysin perusteella muo- dostan kaksi kuvaa, joiden avulla havainnollistan merkittävimpien tulkintarepertuaarien pai- nottomista 2011–2021 välisenä ajanjaksona sekä tulkintarepertuaarien painottomista toimi- jaryhmittäin. Jaan kuvat ajallisesti vuosiin 2011–2015 eli organisaatiomuutoksen valmis- telu- ja toteutusvaiheeseen ja vuosiin 2016–2021 eli organisaatiomuutoksen toteutusvaiheen jälkeiseen aikaan. Kuvassa 6 havainnollistan merkittävimpiä tulkintarepertuaareja puolus- tusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheen aikana vuosina 2011–2015. Kuvassa 7 havainnollista merkittävimpiä tulkintarepertuaareja puolustusvoimauudistuksen toteutusvai- heen jälkeisenä aikana vuosina 2016–2021. Lisäksi olen lisännyt kuvien alareunaan keskus- teluissa esiintyneitä yhteiskunnallisesti merkityksellisiä tapahtumia.

Kuva 6 Tulkintarepertuaarien muuttuminen 2011–2015³³².

Poliittisen johdon vuoden 2011 teksteissä painottuvat puolustuskyvyn, talouden ja asevelvollisuuden tulkintarepertuaarit. Puolustusvoimien vuoden 2011 teksteissä painottuvat johtamisen ja talouden tulkintarepertuaarit. Etujärjestöjen vuoden 2011 teksteissä painottuu talouden tulkintarepertuaari. Kansalaisaktiivien teksteissä painottuvat puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaarit. Tulkintarepertuaarit liittyvät puolustusvoimauudistuksen julkistamisen yhteydessä käytyyn keskusteluun puolustuskyvyn ja yleisen asevelvollisuuden säilyttämisestä sekä budjettileikkauksista. Puolustusvoimien osalta johtamisen tulkintarepertuaarin esiintyminen teksteissä selittyy johtamistasojen vähentämisen ja esihenkilötyön korostumisen seurauksena.

Puolustusvoimauudistuksen käynnistyessä vuonna 2012 organisaatiomuutokseen liittyvä julkinen keskustelu lisääntyi voimakkaasti. Lisäksi vuosi 2012 sisälsi eniten puolustusvoimauudistukseen liittyviä tekstejä koko korpuksessa. Poliittisen johdon teksteistä valtaosa liittyy puolustuskyvyn tulkintarepertuaariin, joka kasvaa merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Poliitikka ja henkilöstö ovat tulkittavissa uusina tulkintarepertuaareina teksteissä. Talouden ja asevelvollisuuden tulkintarepertuaarien esiintyvyys kasvaa hieman edellisestä

³³² Liitteessä 8 on yksityiskohtainen kuvaus toimijaryhmien tulkintarepertuaarien jakautumisesta 2011–2021. Katso myös Kaavio 1 Tekstien lukumäärät toimijaryhmän ja julkaisuvuoden mukaan (s. 39).

vuodesta. Puolustusvoimien teksteissä painottuvat henkilöstö, puolustuskyky, organisaatiorakenne ja koulutus uusina tulkintarepertuaareina. Edellisenä vuonna esiintynyt johtamisen tulkintarepertuaari on kadonnut teksteistä lähes kokonaan. Etujärjestöjen teksteissä uusina tulkintarepertuaareina painottuvat henkilöstö, hyvä työnantaja, puolustuskyky ja organisaatiorakenne. Edellisenä vuonna esiintynyt talouden tulkintarepertuaari kasvaa hieman. Kansalaisaktiivien teksteissä painottuvat talous ja politiikka uusina tulkintarepertuaareina. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin esiintyvyys kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna.

Edellä mainitut havainnot ovat todennäköisesti seurausta puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon aloittamisesta. Poliittisen johdon ja kansalaisaktiivien toimijaryhmissä esiintynyt politiikan tulkintarepertuaari on mahdollisesti seurausta puolustusvoimauudistukseen liittyneestä poliittisesta ohjauksesta, jonka seurauksena puolustusministeri Stefan Wallin erosi. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaari on havaittavissa kaikkien toimijaryhmien teksteissä. Tämä johtunee siitä, että puolustuskyvyn säilyttäminen ja turvaaminen tai vaihtoehtoisesti alasajo ja rapauttaminen hallitsivat organisaatiomuutokseen liittyviä keskusteluja. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaari osoittaa, että puolustusvoimauudistuksen tavoitteesta ollaan yhtä mieltä, mutta toimijat ovat eri mieltä keinoista. Erityisesti siitä, johtavatko tehdyt ratkaisut puolustuskyvyn säilyttämiseen. Vain radikaaleimmat toimijat saattavat ehdottaa puolustuskyvyn alasajoa tavoiteltavana asiana. Huomionarvoista on, että kaikki toimijaryhmät osallistuvat tekstien perusteella aktiivisesti julkiseen keskusteluun.

Vuonna 2013 toimijaryhmien tekstien lukumäärä vähenee merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä saattaa olla seurausta puolustusvoimauudistukseen liittyvän keskustelun laantumisesta. Poliittisen johdon toimijaryhmän osalta puolustuskyvyn tulkintarepertuaari katoaa lähes kokonaan teksteistä. Uutena tulkintarepertuaarina teksteissä painottuu organisaatiorakenne. Lisäksi henkilöstön tulkintarepertuaari säilyy teksteissä, vaikka esiintyvyys laskee. Puolustusvoimien teksteissä säilyvät henkilöstön ja organisaatiorakenteen tulkintarepertuaarit. Uutena tulkintarepertuaarina esiintyy hyvä työnantaja. Etujärjestöjen teksteissä säilyvät henkilöstön ja hyvän työnantajan tulkintarepertuaarit. Kansalaisaktiivien teksteissä organisaatiorakenne painottuu uutena tulkintarepertuaarina. Organisaatiorakenteen ja hyvän työnantajan tulkintarepertuaarien esiintyminen selittyy sillä, että ensimmäiset joukko-

osastot lakkautettiin vuonna 2013³³³. Mielenkiintoista on, että puolustuskyvyn tulkintarepertuaari katoaa lähes kokonaan kaikkien toimijaryhmien teksteistä. Tämä selittynee sillä, että puolustusvoimauudistukseen liittyvä keskustelu siirtyy henkilöstöön, varuskuntiin ja joukko-osastoihin.

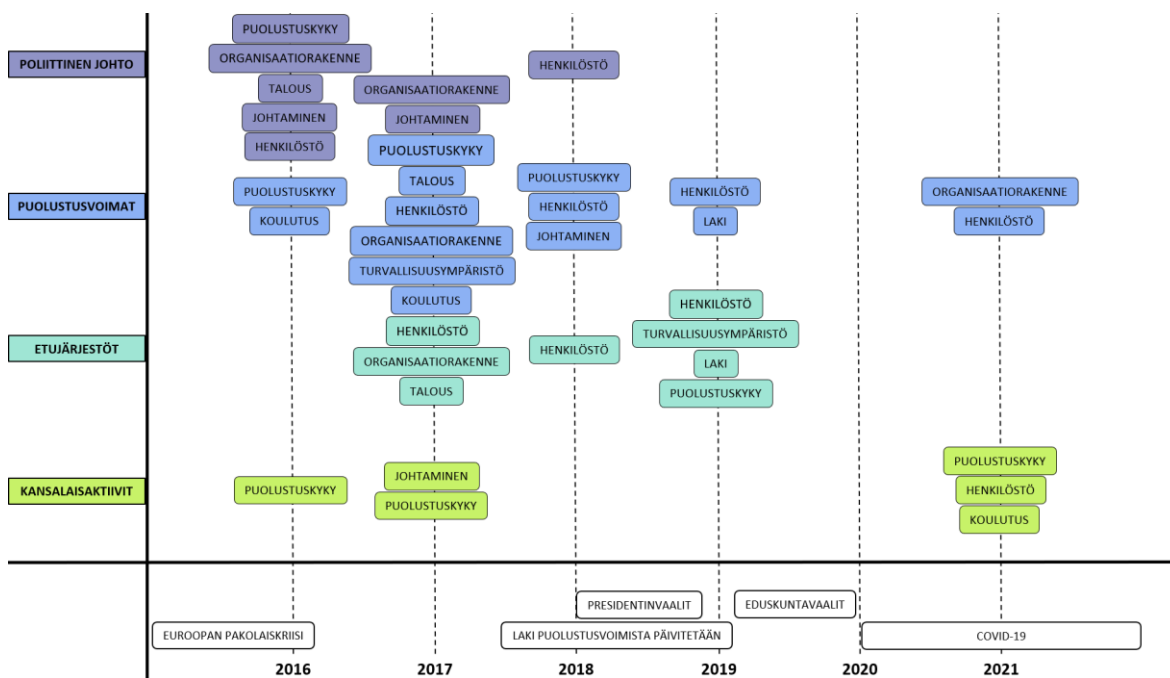
Vuonna 2014 tekstien määrä kasvaa merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Vuosi 2014 sisälsi toiseksi eniten tekstejä korpuksessa. Poliittisen johdon osalta talouden, puolustuskyvyn ja politiikan tulkintarepertuaarit palaavat teksteihin. Organisaatorakenteen tulkintarepertuaari säilyy teksteissä. Lisäksi uutena tulkintarepertuaarina painottuu koulutus. Puolustusvoimien tekstien lukumäärä kasvaa erittäin merkittävästi. Organisaatorakenteen, henkilöstön ja hyvän työnantajan tulkintarepertuaarit säilyvät teksteissä ja niiden merkitys korostuu. Puolustuskyvyn ja johtamisen tulkintarepertuaarit palaavat takaisin teksteihin. Etujärjestöjen osalta puolustuskyvyn tulkintarepertuaari palaa teksteihin. Lisäksi uutena tulkintarepertuaarina painottuu koulutus. Kansalaisaktiivien osalta organisaatorakenteen tulkintarepertuaari säilyy teksteissä. Henkilöstön ja talouden tulkintarepertuaarit palaavat teksteihin. Lisäksi uutena tulkintarepertuaarina painottuu johtaminen. Organisaatorakenteen, henkilöstön, hyvän työnantajan ja puolustuskyvyn tulkintarepertuaarit selittynevät useiden joukko-osastojen lakkauttamisella, yhdistämisellä ja perustamisella³³⁴. Lisäksi puolustuskyvyn esiintyvyyteen vaikuttanee myös Krimin niemimaan miehittäminen. Puolustusvoimien tekstit korostuvat, koska puolustusvoimauudistuksesta viestitään aktiivisesti. Poliittinen johto on lähes ainoa, jonka teksteissä korostuu politiikan tulkintarepertuaari.

Vuonna 2015 tekstien lukumäärä laskee merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Vuosi 2015 on ainoa vuosi, jolloin korpuksessa eniten kansalaisaktiivien tekstejä verrattuna muihin toimijaryhmiin. Poliittisen johdon ja etujärjestöjen teksteissä ei esiintynyt lainkaan tulkintarepertuaareja. Puolustusvoimien osalta henkilöstön ja hyvän työnantajan tulkintarepertuaarit säilyvät teksteissä, vaikka esiintyvyys laskee. Lisäksi koulutuksen tulkintarepertuaari palaa

³³³ Lakkautettuja joukko-osastoja olivat: Pohjois-Karjalan prikaati, Kotkan rannikkopataljoona, Merivoimien tutkimuslaitos ja Ilmavoimien teknillinen koulu (Pääsikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 9–10).

³³⁴ Lakkautettuja joukko-osastoja olivat: Hämeen rykmentti, Pioneerirykmentti, Maavoimien materiaalilaitos, Maavoimien tutkimuslaitos, Suomenlahden meripuolustusalue, Saaristomeren meripuolustusalue, Merivoimien materiaalilaitos, Ilmavoimien materiaalilaitos ja Lentosotakoulu. Yhdistettäviä joukko-osastoja 1.1.2015 olivat: Lapin ilmatorjuntarykmentti liitettiin Jääkäriprikaatiin, Tykistörikaati liitettiin Porin prikaatiin, Viestirykmentti liitettiin Panssariprikaatiin ja Reserviupseerikoulu liitettiin Maasotakouluun. Perustettavia joukko-osastoja olivat: Puolustusvoimien tutkimuslaitos (1.1.2014), Puolustusvoimien tiedustelulaitos (1.5.2014), Puolustusvoimien palvelukeskus (1.1.2015), Puolustusvoimien logistiikkalaitos (1.1.2015), Rannikkolaivasto (1.1.2015) ja Rannikkoprikaati (1.1.2015). (Pääsikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 9–11.)

teksteihin. Kansalaisaktiivien osalta henkilöstön, talouden ja organisaatorakenteen tulkintarepertuaarit säilyvät teksteissä. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaari palaa teksteihin. Lisäksi uutena tulkintarepertuaarina painottuu asevelvollisuus. Vuoden 2015 alussa Puolustusvoimat aloittaa toimintansa puolustusvoimauudistuksen jälkeisellä organisaatiolla. Tekstien määrän vähentyminen on todennäköisesti tämän seurausta.

Kuva 7 Tulkintarepertuaarien muuttuminen 2016–2021³³⁵.

Vuonna 2016 tekstien lukumäärä pysyy lähes samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Etujärjestöjen osalta korpuksessa ei ole yhtään tekstiä. Poliittisen johdon osalta teksteihin palaavat puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden ja henkilöstön tulkintarepertuaarit. Lisäksi uutena tulkintarepertuaarina teksteissä painottuu koulutus. Puolustusvoimien teksteissä säilyy koulutuksen tulkintarepertuaari. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaari palaa teksteihin. Kansalaisaktiivien osalta puolustuskyvyn tulkintarepertuaari säilyy teksteissä, vaikka esiintyvyys laskee. Poliittisen johdon tulkintarepertuaarit korostuvat vuonna 2016. Tämä johtune siitä, että puolustusministeri Jussi Niinistö ylläpitää organisaatiomuutokseen liittyvää keskustelua, joka keskittyy uudistusta seuranneisiin lisäleikkauksiin. Lisäksi puolustuskyvyn tulkintarepertuaari korostuu teksteissä. Tämä saattaa olla seurausta Euroopan

³³⁵ Liitteessä 8 on yksityiskohtainen kuvaus toimijaryhmien tulkintarepertuaarien jakautumisesta 2011–2021. Katso myös Kaavio 1 Tekstien lukumäärät toimijaryhmän ja julkaisuvuoden mukaan (s. 39).

pakolaiskriisistä, joka on välillisesti seurausta Syyrian sisällissodasta ja sodasta Islamilaista valtiota³³⁶ vastaan Irakissa ja Syyriassa.

Vuonna 2017 tekstien määrä kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna. Korpuksessa on eniten Puolustusvoimien tekstejä. Poliittisen johdon teksteissä säilyvät organisaatorakenteen ja johtamisen tulkintarepertuaarit, vaikka keskustelu aiheista vähenee. Puolustusvoimien osalta teksteissä säilyvät puolustuskyvyn ja koulutuksen tulkintarepertuaarit. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin esiintyvyys kasvaa merkittävästi. Lisäksi teksteihin palaavat talouden, henkilöstön ja organisaatorakenteen tulkintarepertuaarit. Uutena tulkintarepertuaarina teksteissä painottuu turvallisuusympäristö. Etujärjestöjen osalta teksteihin palaa henkilöstön, organisaatorakenteen ja talouden tulkintarepertuaarit. Kansalaisaktiivien osalta puolustuskyvyn tulkintarepertuaari säilyy teksteissä, vaikka sen esiintyvyys laskee. Lisäksi teksteihin palaa johtamisen tulkintarepertuaari. Tekstien kasvu selittyy sillä, että puolustusmäärärahojen lisäleikkauksista käydään aktiivista keskustelua. Lähialueen valtiot nostavat puolustusbudjettejaan turvallisuusympäristön muutoksen takia. Turvallisuusympäristön muutokseen vaikuttanee edelleen Krimin niemimaan miehitys, Syyrian sisällissota ja sota Islamilaista valtiota vastaan Irakissa ja Syyriassa.

Vuonna 2018 tekstien määrä vähenee merkittävästi edellisestä vuodesta. Korpuksessa ei esiinny merkittäviä kansalaisaktiivien tulkintarepertuaareja. Poliittisen johdon teksteihin palaa henkilöstön tulkintarepertuaari. Puolustusvoimien teksteissä säilyvät puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaarit, vaikka esiintyvyys laskee merkittävästi. Lisäksi johtamisen tulkintarepertuaari palaa teksteihin. Etujärjestöjen teksteissä säilyy henkilöstön tulkintarepertuaari, vaikka esiintyvyys laskee. Henkilöstön tulkintarepertuaarin esiintyminen kolmella toimijaryhmällä johtunee siitä, että vuonna 2018 puolustusvoimauudistuksen toteutuksen jälkeen henkilöstön työssä jaksaminen ja työaikalain päivittäminen nousivat julkiseen keskusteluun.

Vuonna 2019 tekstien lukumäärä pysyy lähes samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Poliittisen johdon osalta korpuksessa ei ole yhtään tekstiä. Kansalaisaktiivien osalta teksteissä ei esiintynyt merkittäviä tulkintarepertuaareja. Etujärjestöjen tekstien lukumäärä kas-

³³⁶ Islamic State, (IS); The Islamic State of Iraq and the Levant, (ISIL); Islamic State in Iraq and Syria, (ISIS); al-Dawla al-Islamiya fil Iraq wa al-Sham, (DAESH) (Irshaid, F. 2015. Isis, Isil, Is or Daesh? One group, many names. Bbc.com. [Viitattu 14.4.2022]).

vaa merkittävästi. Kyseinen vuosi on ainoa, jolloin etujärjestöillä on eniten tekstejä korpuk- sessa. Puolustusvoimien osalta henkilöstön tulkintarepertuaari säilyy teksteissä ja esiinty- vyyksy pysyy samana. Keskusteluun liittyy uusi tulkintarepertuaari, laki. Etujärjestöjen osalta henkilöstön tulkintarepertuaari säilyy teksteissä ja esiintyvyys kasvaa merkittävästi. Puolus- tuskyvyn tulkintarepertuaari palaa teksteihin. Lisäksi uusina tulkintarepertuaareina esiinty- vät turvallisuusympäristö ja laki. Vuonna 2019 Puolustusvoimien ja etujärjestöjen toimijoi- den välinen keskustelu Puolustusvoimien henkilöstön työssä jaksamisesta ja työaikalain päi- vittämisestä jatkui aktiivisena. Tätä keskustelua kuvastanee henkilöstön ja lain tulkintare- pertuaarin esiintyminen molemmilla toimijaryhmillä.

Vuonna 2020 ja 2021 tekstien lukumäärä laskee merkittävästi. Vuoden 2020 osalta korpuk- sessa ei ole havaittavissa merkittäviä tulkintarepertuaareja. Voisiko tällä olla yhteys Covid- 19-pandemiaan, jossa muut keskustelut jäävät ajankohtaisempien yhteiskunnallisten keskus- telujen varjoon? Toisaalta voisiko puolustusvoimauudistuksen toteutuksesta kulunut aika se- littää keskustelun laantumisen? Vuonna 2021 organisaatorakenteen ja henkilöstön tulkinta- repertuaarit palaavat Puolustusvoimien teksteihin. Kansalaisaktiivien teksteihin palaavat puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaarit. Lisäksi uutena tulkintarepertuaarina esiintyy koulutus. Tulkintarepertuaarit liittyvät Valtioneuvoston puolustuselonteossa määritettyihin uhkiin ja erityisesti laaja-alaiseen vaikuttamiseen vastaamiseen. Puolustusse- lonteossa todetaan, että tavoitteena on kasvattaa puolustusvoimien henkilöstömäärää 500 henkilötyövuodella asteittain 2020-luvun loppuun mennessä, jotta se vastaa velvoitteiden edellyttämää tarvetta³³⁷.

Poliittinen johto osallistuu keskusteluihin aktiivisesti vuosina 2012, 2013, 2014 ja 2016. Tä- män perusteella totean, että poliittisen johdon tekstit painottuvat puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheeseen. Poliittisen johdon teksteissä merkittävimminä tulkintare- pertuaareina painottuvat puolustuskyky, organisaatorakenne, talous, politiikka ja henki- löstö. Puolustusvoimat osallistuu aktiivisesti keskusteluihin vuosina 2012, 2013, 2014, 2016, 2017, 2018 ja 2021. Tämän perusteella totean, että Puolustusvoimien tekstit ovat läsnä kai- kissa organisaatiomuutoksen vaiheissa. Puolustusvoimien teksteissä merkittävimminä tulkin- tarepertuaareina painottuvat henkilöstö, organisaatorakenne, puolustuskyky, hyvän työnan- taja ja koulutus.

³³⁷ Valtioneuvosto. 2021, 9–10, 51. Valtioneuvoston puolustuselonteko. Valtioneuvosto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

Etujärjestöt osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin vuosina 2012, 2017 ja 2019. Tämän perusteella totean, että etujärjestöjen tekstit painottuvat puolustusvoimauudistuksen toimenpiteiden julkistamiseen ja toteutusvaiheen jälkeiseen aikaan. Etujärjestöjen teksteissä merkittävimpinä tulkintarepertuaareina painottuvat henkilöstö, puolustuskyky, organisaatorakenne, talous ja hyvä työnantaja. Kansalaisaktiivit osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin vuosina 2012, 2014, 2015 ja 2018. Tämän perusteella totean, että kansalaisaktiivien tekstit painottuvat puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheeseen. Kansalaisaktiivien teksteissä hallitsevina tulkintarepertuaareina painottuvat puolustuskyky, talous, henkilöstö, organisaatorakenne ja politiikka.

Kaikki toimijaryhmät painottavat korpuksen teksteissä henkilöstön, puolustuskyvyn ja organisaatorakenteen tulkintarepertuaareja. Poliittisen johdon, etujärjestöjen ja kansalaisaktiivien teksteissä painottuu talouden tulkintarepertuaari. Poliittisen johdon ja kansalaisaktiivien teksteissä painottuu politiikan tulkintarepertuaari. Puolustusvoimien ja etujärjestöjen teksteissä painottuu hyvän työnantajan tulkintarepertuaari. Puolustusvoimat ainoana toimijana painottaa koulutusta merkittävimmissä tulkintarepertuaareissa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KESKUSTELU

Tässä luvussa käsittelen merkittävimpiä tutkimustuloksiani ja teen niiden pohjalta johtopäätökset. Lisäksi tarkastelen tuloksiani aikaisempien tutkimustulosten valossa ja liitän ne osaksi laajempaa tieteellistä keskustelua. Lopuksi pohdin, löytyykö puolustusvoimauudistuksen osalta jatkotutkimustarpeita ja -mahdollisuuksista.

5.1 Merkittävimmät tulkintarepertuaarit ja ideologiset dilemmat

Puolustusvoimauudistuksesta on keskusteltu laajasti julkisissa teksteissä. Analyysin avulla tunnistin toimijoiden julkisista teksteistä henkilöstön, puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden, hyvän työnantajan, politiikan, johtamisen, koulutuksen, asevelvollisuuden, lain, turvallisuusympäristön, infrastruktuurin, maanpuolustustahdon, kustannusten nousun sekä tieto- ja viestintätekniikan tulkintarepertuaarit. Tulkintarepertuaarien painotukset vaihtelevat eri toimijaryhmissä. Poliittinen johto painottaa puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden, politiikan ja henkilöstön tulkintarepertuaareja. Puolustusvoimat painottaa henkilöstön, organisaatorakenteen, puolustuskyvyn, hyvän työnantajan ja koulutuksen tulkintarepertuaareja. Etujärjestöt painottavat henkilöstön, puolustuskyvyn, hyvän työnantajan, organisaatorakenteen ja talouden tulkintarepertuaareja. Kansalaisaktiivit painottavat puolustuskyvyn, talouden, henkilöstön, organisaatorakenteen ja politiikan tulkintarepertuaareja.

Toimijaryhmät hyödyntävät tulkintarepertuaareja omien päämääriensä edistämiseen. He käyttävät tekstien vaikuttamispyrkimyksissä useita retorisia keinoja. Poliittinen johto käyttää retorisisena keinona moraalista perustelua, jossa hyödynnetään arvoja, tarinoita ja tunteita³³⁸. Lisäksi poliittisen johdon opposition teksteissä esiintyy muita toimijaryhmiä useammin Ybeman kuvaamaa nostalgiadiskurssi, jossa pyritään luomaan tunneside yhteiseen historiaan ja vastustamaan organisaatiomuutosta³³⁹. Puolustusvoimat hyödyntää retorisisena keinona normalisointia, jossa vedotaan käyttäytymisen tai toiminnan luonnollisuuteen³⁴⁰. Puolustusvoimat käyttävää muita toimijaryhmiä useammin Ybeman kuvaamaa postalgiadiskurssia jossa pyritään hylkäämään vanhat identiteetit ja tukemaan organisaatiomuutosta³⁴¹. Etujärjestöt ovat aktiivisimpia retoristen keinojen käyttäjiä kaikista toimijaryhmistä. Tämä voi

³³⁸ Vaara, E., Tienari, J. & Laurila, J. 2006, 794, 797–800; Reyes, A. 2011, 781

³³⁹ Ybema, S. 2010, 495

³⁴⁰ Vaara, E., Tienari, J. & Laurila, J. 2006, 794, 797–800; Reyes, A. 2011, 781

³⁴¹ Ybema, S. 2010, 495

olla seurausta siitä, että etujärjestöjen tehtävänä on edunvalvonta, johon vaikuttamispyrkimykset keskeisesti liittyvät. Tätä tukee myös se havainto, että etujärjestöt käyttävät Sillincen kuvaamista kielimuodoista vetoomusta³⁴² muita toimijaryhmiä enemmän. Etujärjestöt esittävät muutosobjektina olevan henkilöstön organisaatiomuutoksen uhrina³⁴³.

Kaikki toimijaryhmät painottavat henkilöstön, puolustuskyvyn ja organisaatorakenteen tulkintarepertuaareja. Johtopäätöksenä voin todeta, että toimijat ovat aktiivisesti osallistuneet puolustusvoimauudistukseen liittyvään keskusteluun näiden tulkintarepertuaarien osalta. Tämän perusteella totean näiden olleen puolustusvoimauudistuksen merkittävimmät tulkintarepertuaarit, joiden varaan keskustelut ovat rakentuneet. Huomionarvoista on, että korpuksen tekstit muodostuvat pitkälti yhteiskunnallisesti merkittävien ja julkisuuden henkilöiden sekä johtajien äänistä kaikissa toimijaryhmissä. Tämä voi johtua siitä, että internetistä kerätyssä aineistossa pääosin vain yhteiskunnallisesti merkittävien ja julkisuuden henkilöiden sekä johtajien äänet tulevat julkaistuiksi. Lisäksi korpuksen tekstien perusteella puolustusvoimauudistuksesta keskustelleista henkilöistä miehiä oli 272 ja naisia 20. Tämä voi johtua siitä, että asevelvollisuus koskee vain miehiä. Toisaalta tämä voi kertoa myös siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa miehiä on enemmän yhteiskunnallisesti merkittävässä valta-asemissa.

Tutkimustuloksissa esittelin kaksi ideologista dilemmaa, jotka liittyvät puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaareihin. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin ideologinen dilemma muodostuu poliittisen johdon hallituksen ja Puolustusvoimien ylimmän johdon sekä poliittisen johdon opposition välille. Hallitus ja Puolustusvoimat tulkitsevat puolustusvoimauudistuksen palauttavan 2020-luvulla heikkenevän puolustuskyvyn, kun taas oppositio tulkitsee puolustusvoimauudistuksen romahduttavan sen kokonaan.

Henkilöstö-tulkintarepertuaarin ideologinen dilemma muodostuu Puolustusvoimien ylimmän johdon ja etujärjestöjen Upseeriliiton välille. Molemmat toimijaryhmät tunnustavat, että henkilöstöä tarvitaan lisää, mutta tarvittavan henkilöstön lukumäärästä ja ammattiryhmistä ollaan eri mieltä. Puolustusvoimien ylin johto painottaa 100 uutta aliupseerin tehtävää, kun taas Upseeriliitto painottaa 600 uutta tehtävää ja upseerien määrän lisäämistä. Ideologiset dilemmat näkyvät uudistuksen eri vaiheissa. Puolustuskyvyn ideologinen dilemma esiintyy valmistelu- ja toteutusvaiheessa. Henkilöstö-tulkintarepertuaarin ideologinen dilemma

³⁴² Sillince, J. A. A. 1999, 509–510

³⁴³ Hardy, C. & Phillips, N. 2004, 305

näkyä puolustusvoimauudistuksen toteutusvaiheen jälkeen, jolloin muutoksen vaikutukset ovat havaittavissa. Puolustusvoimauudistukseen liittyvissä teksteissä eri toimijaryhmät esittävät puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaareissa erilaisia tulkintoja uudistuksen vaikutuksista. Aiemmat tutkijat ovat todenneet, että organisaation eri ryhmät tuovat muutokeskusteluun omaa todellisuutta tuottavia tarinoita ja kertomuksia, joilla he haluavat vaikuttaa käsityksiin muutoksesta. Tämä voi johtaa kilpaileviin, ristiriitaisiin todellisuusversioihin.³⁴⁴

Puolustusvoimauudistuksen kaltaisessa organisaatiomuutoksessa väistämättä esiintyy kilpailevia todellisuusversioita. Tämä johtuu siitä, että toimijaryhmät pyrkivät vaikuttamaan organisaatiomuutokseen julkisissa keskusteluissa sekä sanoittamalla muutoksen palvelemaan omia intressejään. Toimijaryhmän intressejä voi palvella myös se, että keskustelu vaiennetaan tai osallistutaan yhteiskunnan näkökulmasta merkittävämpiin keskusteluihin. Vuonna 2020 puolustusvoimauudistuksesta ei keskusteltu aktiivisesti. Keskustelut keskittyivät Covid-19 pandemiaan. Olisiko puolustusvoimauudistuksesta keskusteleminen hyödyttänyt yhtäkään toimijaryhmää?

Vuonna 2022 pääministeri Sanna Marinin hallitus päätti kohdentaa puolustusmäärärahoihin lisärahoitusta 2,2 miljardia euroa vuosille 2023–2026. Vuodelle 2023 määrärahoja lisätään 788 miljoonaa euroa.³⁴⁵ Tämä lisärahoitus saa puolustusvoimauudistuksen 123 miljoonan euron vuotuiset säästöt näyttämään pieniltä, vaikka säästöt saavutettiin vähentämällä 2281 henkilöä, supistamalla sodan ajan kokonaisvahvuutta 128 000 henkilöllä, muuttamalla Puolustusvoimien organisaatorakenne kolmiportaiseksi sekä lakkauttamalla hallintoyksiköitä ja joukko-osastoja eri puolilla Suomea. Puolustusvoimauudistuksen julkistamisen ja vuoden 2022 lisärahoituksen myöntämisen välillä on ehtinyt kulua vähän yli 10 vuotta, mutta sinä aikana tapahtuneet muutokset turvallisuusympäristössä ovat olleet merkittäviä. Tämä on myös tehnyt näkyväksi sen, että toimijat tulkitsevat ja antavat uusia merkityksiä menneelle

³⁴⁴ Marshak, R. J. & Grant, D. 2008, 11; Brown, A. D. & Humphreys, M. 2003, 121; Dopson, S. 2005, 1137; Shotter, J. 1993, 17

³⁴⁵ Puolustusministeriö. 2022. Maanpuolustuksen määrärahoja korotetaan huomattavasti. Defmin.fi. (Viitattu 14.4.2022)

organisaatiomuutokselle nykyisyyden kontekstista³⁴⁶. Vallitsevassa turvallisuusympäristössä toimijaryhmät kannattavat lisärahoituksen myöntämistä. Tähän saattaa vaikuttaa myös korkea maanpuolustustahto, joka on seurausta yleisestä asevelvollisuudesta ja Suomen valtion historiasta. Lisärahoituksen vastustamisella julkisessa keskustelussa saattaisi olla negatiivisia vaikutuksia toimijaryhmän subjektiivisten päämäärien saavuttamiselle. Puolustusvoimauudistuksesta käydään edelleen julkista keskustelua ja se, että keskusteluja käydään organisaation ulkopuolella, korostaa organisaatiomuutoksen yhteiskunnallista merkitystä.

5.2 Merkittävimpien tulkintarepertuaarien painottuminen 2011–2021

Vuonna 2011 toimijaryhmät painottavat talouden, puolustuskyvyn, henkilöstön ja johtamisen tulkintarepertuaareja. Vuonna 2012 toimijaryhmät painottavat puolustuskyvyn, henkilöstön, politiikan, talouden, organisaatorakenteen, hyvän työnantajan ja koulutuksen tulkintarepertuaareja. Vuonna 2013 toimijaryhmät painottavat henkilöstön, organisaatorakenteen ja hyvän työnantajan tulkintarepertuaareja. Vuonna 2014 toimijaryhmät painottavat organisaatorakenteen, henkilöstön, puolustuskyvyn, hyvän työnantajan, talouden, koulutuksen ja johtamisen tulkintarepertuaareja. Vuonna 2015 toimijaryhmät painottavat henkilöstön, talouden, puolustuskyvyn ja koulutuksen tulkintarepertuaareja.

Vuonna 2016 toimijaryhmät painottavat puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden ja henkilöstön tulkintarepertuaareja. Vuonna 2017 toimijaryhmät painottavat puolustuskyvyn, henkilöstön, organisaatorakenteen, talouden ja johtamisen tulkintarepertuaareja. Vuonna 2018 toimijaryhmät painottavat henkilöstön ja puolustuskyvyn tulkintarepertuaareja. Vuonna 2019 toimijaryhmät painottavat henkilöstön ja lain tulkintarepertuaareja. Vuonna 2021 toimijaryhmät painottavat puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaareja.

Puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheen aikana toimijaryhmät painottavat henkilöstön, puolustuskyvyn, organisaatorakenteen, talouden, hyvän työnantajan, politiikan, koulutuksen ja johtamisen tulkintarepertuaareja. Puolustusvoimauudistuksen toteutus-

³⁴⁶ Vertaa ”...puolustusvoimauudistus tehtiin menneeseen maailmaan, rauhalliseen Eurooppaan. Tilanne muuttui ennen uudistuksemme loppuun saattamista.” (Lindberg, J. 2017, 5. Tulokset tehdään yhdessä. Bin.yhdistysavain.fi. [Viitattu 14.4.2022].); ”Tarpeemme [Puolustusvoimien] kohdistuvat laajasti eri tehtäviin, joiden ylläpito vaatii lisäpanostuksia. Esimerkkinä voimain kyberpuolustuksen, sotilastiedustelun sekä valmiuden ylläpidon tehtävät. Hänen [Kivinen] mukaansa rekrytoinneilla paikattaisiin osittain vajetta, joka syntyi puolustusvoimauudistuksessa vuosina 2012–2015.” Kivinen, T. 2021. Kenraali KSML:lle: Venäjän asevoimien operointikyky parantunut merkittävästi. Verkkouutiset.fi. [Viitattu 14.4.2022].)

vaiheen jälkeen toimijaryhmät painottavat puolustuskyvyn, henkilöstön, organisaatorakenteen tulkintarepertuaareja. Johtopäätöksenä totean, että vuosina 2011–2021 puolustusvoimauudistukseen liittyvässä keskustelussa merkittävimmit tulkintarepertuaareiksi muodostuvat henkilöstö, puolustuskyky ja organisaatorakenne.

Poliittinen johto osallistuu aktiivisesti keskusteluihin vuosina 2012, 2013, 2014 ja 2016. Tämän perusteella totean, että poliittisen johdon tekstit painottuvat puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheeseen. Puolustusvoimat osallistuu aktiivisesti keskusteluihin vuosina 2012, 2013, 2014, 2016, 2017, 2018 ja 2021. Tämän perusteella totean, että Puolustusvoimien tekstit painottuvat kaikissa puolustusvoimauudistuksen vaiheissa. Etujärjestöt osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin vuosina 2012, 2017 ja 2019. Tämän perusteella totean, että etujärjestöjen tekstit painottuvat puolustusvoimauudistuksen toimenpiteiden julkistamiseen ja toteutusvaiheen jälkeiseen aikaan. Kansalaisaktiivit osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin vuosina 2012, 2014, 2015 ja 2018. Tämän perusteella totean, että kansalaisaktiivien tekstit painottuvat puolustusvoimauudistuksen valmistelu- ja toteutusvaiheeseen. Johtopäätöksenä totean, että tekstien perusteella toimijaryhmien osallistuminen puolustusvoimauudistukseen liittyvään keskusteluun vaihtelee ajan myötä. Toimijaryhmät osallistuvat aktiivisemmin keskusteluun, jos organisaatiomuutoksen vaihe koskee kyseistä toimijaryhmää tai sen intressejä.

Tutkimustulokset osoittavat, että ulkoiset tekijät ovat vaikuttaneet puolustusvoimauudistukseen. Yhteiskunnallisesti merkittävät tapahtumat vaikuttavat siihen, miten toimijaryhmät jäsentävät muutosta. Puolustusministeri Wallinin toteuttama poliittinen ohjaus nosti politiikan tulkintarepertuaarin julkiseen keskusteluun. Krimin niemimaan miehitys, Syyrian sisällissota, sota Islamilaista valtiota vastaan ja Euroopan pakolaiskriisi nostivat puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin organisaatiomuutoskeskusteluun. Covid-19-pandemia oli todennäköinen syy keskustelun siirtymiseen muihin yhteiskunnallisesti merkittäviin aiheisiin vuonna 2020. Huomionarvoista on, että toimijaryhmät hyödyntävät yhteiskunnallisesti merkittäviä tapahtumia omien päämääriensä saavuttamiseen organisaatiomuutoskeskusteluissa. Lisäksi toimijaryhmät jäsentävät organisaatiomuutosta kulloinkin vallitsevien kontekstien kautta. Toimijaryhmät tulkitsevat uudelleen organisaatiomuutoksen menneitä tapahtumia ja antavat niille uusia merkityksiä.

Johtopäätöksenä totean, että puolustusvoimauudistus organisaatiomuutoksena ei ole vain organisaation sisäinen episodinen muutos. Organisaatiomuutoskeskusteluihin liittyy useita toimijoita ympäri suomalaista yhteiskuntaa. Keskustelut liittyvät kulttuurihistorialliseen kontekstiin, jonka kautta toimijat tulkitsevat muutosta. Organisaatiomuutokseen liittyvät keskustelut ja tulkinnat muuttuvat ajan myötä. Tämä korostaa organisaatiomuutoksen ajallista ulottuvuutta. Puolustusvoimauudistus toteutettiin vuosina 2012–2015 episodisena organisaatiomuutoksena. Tämä johtuu tarkastelunäkökulmasta³⁴⁷, sillä mikäli huomio kiinnitetäisiin esimerkiksi organisaation henkilöstöön tai puolustuskykyyn, olisi mahdollista havaita, että näitä kehitetään ja ylläpidetään koulutuksella, hankkeilla ja organisaation päivittäisellä toiminnalla. Näin ollen episodinen muutos saattaa kätkeä alleen myös jatkuvaa muutosta. Organisaatiomuutoksesta keskustellaan edelleen tätä tutkimusta kirjoittaessani vuonna 2022. Tämä korostaa organisaatiomuutoksen yhteiskunnallista merkitystä.

5.3 Kontribuutio suhteessa muutosdiskurssi- ja puolustusvoimauudistuskeskusteluun

Marshakin ja Grantin mukaan organisaatiodiskurssia ja muutosta koskevat tutkimukset osoittavat, kuinka tiettyä muutostapahtumaa ympäröivä keskustelu ei etene rationaalisena systemaattisena prosessina vaan pikemminkin sosiaalisesti ja historiallisesti tuotettujen tekstien monimutkaisen vuorovaikutuksen kautta³⁴⁸. Tutkielmani vahvistaa tämän Marshakin ja Grantin havainnon, sillä toimijat tulkitsevat organisaatiomuutosta intertekstuaalisesti, jolloin tekstejä tulkitaan ja tuotetaan osana aiemmin luotuja tekstejä. Tekstit liittyvät yhteiskunnalliseen kontekstiin, joka vaikuttaa siihen, miten organisaatiomuutosta tulkitaan. Tutkielmani perusteella monitoimijaisen organisaatiomuutoksen tarkastelu pitkällä ajanjaksolla osoittaa, että organisaatiomuutokselle annetut tulkinnat voivat olla ristiriitaisia ja teytyjä tulkintoja voidaan merkityksellistää uudelleen nykyisyyden kontekstista.

Grant ja Marshak korostavat, että muutosdiskurssit syntyvät jatkuvasta iteratiivisesta ja rekursiivisesta prosessista, joka johtaa ajan myötä muutoksiin³⁴⁹. Tutkielmani osoittaa, että puolustusvoimauudistuskeskusteluun osallistuneet toimijat pyrkivät teksteissään toimimaan

³⁴⁷ Episodisen ja jatkuvan muutoksen välinen kontrasti riippuu siitä, tarkastellaanko muutosta mikro- vai makrotasolta (Weick, K. R. & Quinn, R. R. 1999, 362).

³⁴⁸ Marshak, R. J. & Grant, D. 2008, 13

³⁴⁹ Grant, D. & Marshak, R. J. 2011, 228

tarkoitushakuisesti. Puolustusvoimauudistus on yhteiskunnallisesti merkittävä monitarinainen muutos, jossa muutokseen vaikuttavat useat eri toimijat. Eri näkökulmien välinen vuorovaikutus auttaa luomaan kattavamman ymmärryksen organisaatiomuutoksesta, koska mikä tahansa teoreettinen näkökulma tarjoaa aina vain osittaisen kuvauksen monimutkaisesta ilmiöstä³⁵⁰. Puolustusvoimauudistukseen liittyvien tekstien moniäänisyys osoittaa, että organisaatiomuutos etenee dialektisesti. Dialektisuus tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että muutoksen sisällöstä ja toteutuksesta neuvotellaan keskustelujen avulla. Muutos toteutuu keskustelussa esitettävien argumenttien ja vasta-argumenttien seurauksena syntyvien synteesien tuotoksena. Tämä on osittain ristiriidassa teleologisten organisaatiomuutosteorioiden³⁵¹ kanssa, joissa ajatellaan muutoksen tavoitteiden olevan kiinnitettyjä muutokseen lähettäessä.

Diskurssit mahdollistavat merkitysten rakentumisen osana historiallisia, kulttuurisia ja poliittisia prosesseja. Aihepiiriä tai tapahtumaa voi tarkastella useista eri näkökulmista ja merkityksellistää eri tavoin.³⁵² Tutkielmassani olen soveltanut diskurssianalyysia perinteisestä poikkeavalla tavalla, sillä hyödynsin kattavaa aineistoa, joka sisälsi useita eri toimijoita yhteiskunnallisesti merkittävän organisaatiomuutoksen pitkän aikavälin tutkimiseksi. Sovelsin diskursiivisen psykologian diskurssianalyysimallia laajaan korpuksen. Lisäksi korpuksen koon takia päätin käyttää myös kvantifointia, jotta tutkimuskysymyksiin vastaaminen oli mahdollista. Yksityiskohtainen raportointini tutkielmassa ja sen liitteissä osoittavat, että diskurssianalyysia voi hyödyntää myös organisaatiomuutosten tutkimisessa, jotka sisältävät laajan aineiston pidemmältä tarkastelujaksolta. Lisäksi hyödynsin organisaatiomuutoksen tulkintojen kuvaamiseen harvemmin käytettyjä tulkintarepertuaareja. Tulkintarepertuaarien avulla pystyin osoittamaan toimijaryhmien rakentamat tulkinnat organisaatiomuutoksesta sekä, miten toimijaryhmien tulkintarepertuaarit muuttuivat ajassa.

Sillincen AT&T:n ja Chryslerin organisaatiomuutoksiin keskittyvä tutkimus on yksi harvaelukuisista organisaatiomuutostutkimuksista, jossa muutosta tarkastellaan kielen muotojen, käyttötapojen ja luokittelun avulla pitkällä aikavälillä. Sillince hyödynsi kvantifointia laajan aineiston kielen luokittelujen tarkasteluun organisaatiomuutoksen eri vaiheissa ajan

³⁵⁰ Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 1995, 510–511

³⁵¹ Vertaa Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 1995, 515–517

³⁵² Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020, 2.1 Diskurssien käsite

myötä³⁵³. Tämä on lähellä muutoksen ajallisen ulottuvuuden kuvaamiseen käyttämäni menetelmää.

AT&T:n organisaatiomuutosta ja puolustusvoimauudistusta yhdistää se, että organisaatiot tiesivät muutoksesta, mutta niillä ei ollut täydellistä hallintaa muutoksen toimeenpanon päättämisestä³⁵⁴. Kaikki kolme organisaatiomuutosta käynnistyivät ulkoisen muutossubjektin toimesta ja olivat luonteeltaan episodisia. AT&T:n tapauksessa henkilöstö koki muutoksen pääsääntöisesti positiivisena, kun taas Chryslerilla henkilöstö pelkäsi muutosta. Tutkielmani perusteella suhtautuminen puolustusvoimauudistukseen vaihteli toimijoiden teksteissä. AT&T:n negatiiviset muutoskeskustelut olivat episodisia, kun taas Chryslerilla ne olivat jatkuvia. Puolustusvoimauudistuksen osalta sekä positiiviset että negatiiviset tulkinnat muutoksesta esiintyvät edelleen keskusteluissa. AT&T ja Chryslerin muutoskeskustelut tavoitteista olivat ristiriitaisia, kun taas puolustusvoimauudistuksessa tavoitteisiin liittyvä keskustelu oli varsin yhdenmukaista. Toimijaryhmien keskuudessa vallitsi konsensus puolustuskyvyn säilyttämisestä, mutta ei sen saavuttamiseen vaadittavista keinoista.

AT&T:n ja Puolustusvoimien organisaatiomuutos oli rakenteellinen. Molempiin oli varattu riittävästi aikaa ja resursseja toisin kuin Chryslerin muutoksessa. AT&T:lla ei ollut lyhyen aikavälin markkinahuolia, kun taas Chryslerilla oli. Molempien yritysten luonne muuttui organisaatiomuutoksessa toimintaympäristön takia. Puolustusvoimauudistuksessa toimintaympäristö muuttui muutoksen aikana, mutta keskusteluihin se nousi vasta muutoksen jälkeen. Tämä oli havaittavissa toimijaryhmien puolustuskyvyn, henkilöstön ja turvallisuusympäristön tulkintarepertuaareissa. Muutoksen jälkeinen reflektointi AT&T:lla koettiin tärkeäksi toisin kuin Chryslerilla. Puolustusvoimauudistuksen osalta keskustelut jatkuvat edelleen, joten toimijat pitävät reflektointia tärkeänä.³⁵⁵

Huomionarvoista on, että Sillincen tutkimus huomioi organisaatioiden sisäpiiriläisten äänet. Sillincen tutkimuksesta poiketen tutkielmani huomioi myös organisaation ulkopuolisten toimijoiden teksteissä rakentuneet todellisuudet organisaatiomuutoksesta. Näin ollen tutkielmani keskeinen kontribuutio on laajentaa harvalukuisten monitarinallisten organisaatiomuutostutkimusten keskustelua, jossa muutos rakentuu diskursiivisesti useampien sidosryhmien tulkinnoista pitkällä aikavälillä.

³⁵³ Sillince, J. A. A. 1999, 485

³⁵⁴ Sillince, J. A. A. 1999, 507

³⁵⁵ Sillince, J. A. A. 1999, 507–510

Huhtinen ja Turjanmaa toivoivat vuonna 2012 keskustelua, jossa poliitikot ja kansalaisaktiivit keskustelisivat siitä, miksi Puolustusvoimat yleensä on olemassa, eikä siitä, kuinka paljon rahaa organisaatioon käytetään. Korpukseni perusteella voin todeta, että vuoden 2012 jälkeen Puolustusvoimien olemassaolon perusteista on käyty julkista keskustelua. Keskustelut ovat keskittyneet puolustuskyvyn säilyttämiseen, johon on liittynyt vahvasti taloudellinen ulottuvuus. Lisäksi julkiseen keskusteluun ovat osallistuneet laajasti eri toimijat. Huhtinen ja Turjanmaa havaitsivat, että voimakkaimmat intohimot liittyivät yksittäisten varuskuntien kohtaloon³⁵⁶. Tämä havainto korostaa sitä, että puolustusvoimauudistuksessa tehdyt päätökset ovat väistämättä osa puolue-, talous-, alue-, ja puolustuspolitiikkaa. Tutkielmani perusteella organisaatorakenteen ja politiikan tulkintarepertuaarit tukevat sitä, että varuskuntien ja joukko-osastojen lakkauttaminen esiintyi usein puolustusvoimauudistukseen liittyvissä julkisissa teksteissä.

Viitasalo toteaa tutkimustuloksissaan, että julkisessa keskustelussa vahvimmin esille nousivat puolustusvoimauudistuksen merkityksellistäminen talouden ja puolustuskyvyn vallitsevien diskurssien avulla. Diskurssien mukaan puolustusvoimauudistuksen tavoitteena oli aikaansaada säästöjä, kustannustehokkuutta ja turvata Suomen puolustuskyky 2020-luvulla.³⁵⁷ Tutkimustulokseni vahvistavat Viitasalon tulokset puolustuskyvyn ja talouden tulkintarepertuaarien osalta. Korpukseni tekstit kattavat myös Viitasalon tutkimusta seuranneet seuraavat kahdeksan vuotta. Talouden tulkintarepertuaarin merkitys laskee, mitä lähemmäksi tullaan kirjoitushetkeä. Toisaalta, jos tarkastelussa olisi mukana vuosi 2022, silloin talouden tulkintarepertuaari todennäköisesti taas korostuisi vuosille 2023–2026 tulevan lisärahoituksen myötä. Huomionarvoista on, että Viitasalo tarkastelee laajempaa kielellistä yksikköä, joten osa tunnistamistani tulkintarepertuaareista sisältynee Viitasalon diskursseihin. Analyysini perusteella vuoden 2013 puolustuskyvyn tulkintarepertuaari on säilynyt julkisessa keskustelussa.

Merkittävin ero tutkimustemme tuloksissa on henkilöstön tulkintarepertuaarin painottuminen. Henkilöstön tulkintarepertuaari esiintyy keskusteluissa aina kirjoitushetken saakka. Tämä selittynee sillä, että puolustusvoimauudistuksen pidemmän aikavälin vaikutukset näkyvät henkilöstössä. Viitasalo piti mielenkiintoisena yksityiskohtana sitä, että toimijoiden diskursseissa päädyttiin erilaisiin merkityksiin, vaikka lähtökohtatiedot olivat samat. Hän

³⁵⁶ Huhtinen, A.-M. & Turjanmaa, E. 2012, 57

³⁵⁷ Viitasalo, J. 2013, 94–97, 103–108, 117–120

toteaa esimerkkeinä tuloksissa mainitun puolustuskyvyn ja talouden diskurssit. Viitasalon havaintojen perusteella merkittävimmät erot vallitsevat hallituksen ja opposition välillä.³⁵⁸

Päädyin osittain samaan johtopäätökseen Viitasalon kanssa. Tulosteni perusteella puolustuskyvyn ja henkilöstön tulkintarepertuaarit sisältävät ideologisen dilemman, jossa toimijaryhmät tulkitsevat asioita ristiriitaisesti. Puolustuskyvyn tulkintarepertuaarin osalta poliittisen johdon hallitus ja Puolustusvoimien ylin johto päätyvät erilaiseen tulkintaan puolustusvoimauudistuksen vaikutuksesta puolustuskykyyn kuin poliittisen johdon oppositio. Lisäksi tulosteni perusteella on havaittavissa uusi ideologinen dilemma, jota ei ollut Viitasalon tuloksissa. Tämä selittynee sillä, että henkilöstön tulkintarepertuaari on ollut havaittavissa viime vuosina puolustusvoimauudistukseen liittyvissä keskusteluissa. Henkilöstön tulkintarepertuaarin osalta Puolustusvoimien ylimmän johdon ja etujärjestöjen Upseeriliiton välillä on havaittavissa ristiriitaisia tulkintoja.

5.4 Jatkotutkimustarpeet ja -mahdollisuudet

Jatkotutkimustarpeita ja -mahdollisuuksia tukee vallitseva turvallisuusympäristö ja siihen liittyvä keskustelu. Organisaatiot ovat joutuneet muuttamaan toimintaansa Covid-19-pandemian ja Venäjään kohdistuneiden taloudellisten pakotteiden seurauksena. Lisäksi Suomessa kohdennetaan puolustusmäärärahoihin merkittävä lisärahoitus vuosille 2023–2026. Näin ollen organisaatiomuutokseen ja Puolustusvoimiin liittyvä jatkotutkimus olisi erittäin ajankohtaista. Tutkimustulosteni ja johtopäätösteni perusteella keskeinen jatkotutkimuskohde olisi, miten eri toimijoiden puolustusvoimauudistustulkinnat ovat muuttuneet Venäjän hyökättyä Ukrainaan vuonna 2022. Toisaalta puolustusratkaisun näkökulmasta Suomessa eletään jännittäviä aikoja, sillä puolustusvoimauudistuksessa korostettu sotilaallinen liittoutumattomuus on asetettu kyseenalaiseksi vallitsevassa turvallisuuspoliittisessa keskustelussa. Perusteltua olisi tutkia diskursiivisesti sitä, miksi ja miten suomalainen turvallisuuspoliittinen keskustelu ja myös varsinainen politiikka muuttui vuoden 2022 sodan vaikutuksesta. Miten Nato-optiosta edettiin hyvin nopeasti Nato-hakemukseen ja miten tämä merkittävä muutos manifestoitui julkisessa keskustelussa. Tämä strategia- ja politiikkamuutos olisi äärimmäisen kiinnostava tutkimuksen kohde. Lisäksi lisärahoituksen näkökulmasta olisi ajankohtaista tutkia, miten lisärahoitus vaikuttaa puolustusvoimauudistuksessa tehtyyn organisaatiomuutokseen ja turvallisuuspoliittiseen keskusteluun.

³⁵⁸ Viitasalo, J. 2014, 16–17; Viitasalo, J. 2013, 117

Organisaatiomuutoksen pitkän aikavälin vaikutuksia puolustusvoimauudistuksen kontekstissa tulisi lähestyä myös toisella tieteenfilosofisella paradigmalla, teoreettisella viitekehysellä tai vaihtoehtoisilla tutkimusmenetelmillä. Tämä mahdollistaisi tutkielmani luoman ymmärryksen laajentamisen. Jatkotutkimuksen avulla olisi mahdollista muodostaa laajempaa ymmärrystä yhteiskunnallisesi merkittävästä organisaatiomuutoksesta. Monitarinaisen ja monitoimijaisen organisaatiomuutoksen tutkiminen myös muissa konteksteissa olisi perusteltua olemassa olevan tutkimuksen vähäisen määrän takia. Tutkielmani tuottaa tietoa yhdestä organisaatiomuutoksesta, joten olisi mielenkiintoista laajentaa ymmärrystä myös useampiin organisaatiomuutoksiin.

5.5 Lopuksi

Buchananin ja Dawsonin mukaan muutuskertomukset kilpailevat keskenään, koska ne ovat henkilökohtaisia, sisältävät poliittisia motiiveja ja perustuvat usein vain osittaiseen tietoon siitä, mitä todella tapahtui³⁵⁹. Puolustusvoimauudistus on organisaatiomuutos, johon liittyviä tapahtumia ei voida julkisten tekstien avulla kuvata kokonaisuudessaan. Tämä johtuu siitä, että puolustusvoimauudistukseen liittyy turvaluokiteltua materiaalia, johon on pääsy vain valituilla henkilöillä. Lisäksi uudistukseen liittyy poliittisen johdon ja johtavien virkamiesten välisiä keskusteluja, joita ei ole tarkoitettu laajan yleisön kuultaviksi. Toisaalta ihmiset rakentavat todellisuusversioita ympäröivästä maailmasta tulkitsemalla tietoa ja tapahtumia. Näin ollen julkisten tekstien tuottama käsitys puolustusvoimauudistuksesta on todellisuutta meille, joilla ei ole pääsyä tarkempaan aineistoon.

Tutkielmani on tuonut lisää tietoa siitä, miten eri toimijat ovat Suomessa tulkinneet puolustusvoimauudistusta julkisissa teksteissä. Nämä tulkinnat eivät ole tapahtuneet irrallaan ajasta tai vallitsevista konteksteista. Puolustusvoimauudistukseen ovat vaikuttaneet myös historiallinen ja yhteiskunnallinen konteksti, jotka ovat myös alisteisia ajalle ja erilaisille tulkintoille. Menneisyyden saavuttaminen ja yritys ymmärtää sitä nykyisyydestä käsin perustuu aina tulkintoihin.

Suomessa vallitsee korkea maanpuolustustahto, joka juontaa juurensa maamme historiasta ja puolustusratkaisusta, jonka perustana on yleinen asevelvollisuus. Vallitsevassa turvallisuusympäristössä ja poliittisessa ilmapiirissä on erittäin tärkeää, että turvallisuuden ja maanpuolustuksen osalta käydään aktiivista julkista keskustelua eri näkökulmista. Tutkielmani

³⁵⁹ Buchanan, D. & Dawson, P. 2007, 670

tarjoaa synteessin käydystä keskustelusta ja myös omalta osaltaan tuo pienen lisän nykyiseen ja tulevaan keskusteluun.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan vuonna 2022 turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyvä keskustelu ja siihen osallistumisen tärkeys ovat korostuneet. Maailman turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos on johtanut siihen, että puolustusvoimauudistuksessa tehtyjä leikkauksia on tarkasteltu kriittisesti vallitsevan turvallisuusympäristön valossa³⁶⁰. Lisäksi puolustusvoimauudistuksessa korostettu sotilaallinen liittoutumattomuus väistyneenä lähitulevaisuudessa Nato-jäsenyyden tieltä³⁶¹. Toisaalta Suomen hallitusohjelmissa on puolustusvoimauudistuksesta lähtien ollut kirjaus, jonka perusteella on ylläpidetty mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä³⁶². Toivon, että tutkielmani kannustaa osallistumaan Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen dialogiin.

Päätän tutkimusraporttini siteeraamalla Paul Watzlawickia:

Uskomus siitä, että oma näkemys todellisuudesta on ainoa todellisuus, on harhakuvisa kaikkein vaarallisin³⁶³.

³⁶⁰ Katso esimerkiksi Valtioneuvosto. 2021, 51. Valtioneuvoston puolustusselonteko. Valtioneuvosto.fi. (Viitattu 14.4.2022); Puolustusministeriö. 2022. Maanpuolustuksen määrärahoja korotetaan huomattavasti. Defmin.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³⁶¹ Katso esimerkiksi Ulkoministeriö. 2022. Suomi hakee Naton jäsenyyttä. Um.fi. (Viitattu 15.5.2022); Kuukkanen, T. 2022. Presidentti ja hallitus linjasivat: Suomi hakee Naton jäsenyyttä. Yle.fi. (Viitattu 15.5.2022); Ristamäki, J. 2022. Tässä on historiallinen lause: Näin Suomi hakee Natoon. Iltalehti.fi. (Viitattu 15.5.2022)

³⁶² Valtioneuvosto. 2015, 32. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelma 29.5.2015. Valtioneuvosto.fi. (Viitattu 14.4.2022); Valtioneuvosto. 2019, 56. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019. Valtioneuvosto.fi. (Viitattu 14.4.2022)

³⁶³ ”The belief that one’s own view of reality is the only reality is the most dangerous of all delusions” (Watzlawick, P. ks. Adler, R. B. & Proctor II, R. F. 2010, 116). Tekijän käännös

LÄHTEET

Adler, R. B. & Proctor II, R. F. 2010. *Looking Out Looking In*. (13th ed.) Boston: Wadsworth.

Alvesson, M. & Kärreman, D. 2000a. Taking the Linguistic Turn in Organizational Research: Challenges, Responses, Consequences. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 36(2), 136–158.

Alvesson, M. & Kärreman, D. 2000b. Varieties of Discourse: On the Study of Organizations through Discourse Analysis. *Human Relations*, 53(9), 1125–1149.

Alvesson, M. & Kärreman, D. 2007. Constructing Mystery: Empirical Matters in Theory Development. *Academy of Management Review*, 32(4), 1265–1281.

Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011a. Decolonializing discourse: Critical reflections on organizational discourse analysis. *Human Relations*, 64(9), 1121–1146.

Alvesson, M. & Kärreman, D. 2011b. Organizational discourse analysis – well done or too rare? A reply to our critics. *Human relations*, 64(9), 1193–1202.

Bakhtin, M. M. 1986a. From Notes Made in 1970–71. *Teoksessa: Emerson, C. & Holquist, M. (toim.) Speech Genres and Other Late Essays*, s. 132–158. Austin: University of Texas Press.

Bakhtin, M. M. 1986b. Toward Methodology for the Human Sciences. *Teoksessa: Emerson, C. & Holquist, M. (toim.) Speech Genres and Other Late Essays*, s. 159–172. Austin: University of Texas Press.

Barret, F. J., Thomas, G. F. & Hocevar, S. P. 1995. The Central Role of Discourse in Large-Scale Change: A Social Construction Perspective. *Journal of Applied Behavioral Science*, 31(3), 352–372.

Bartunek, J. M., Putnam, L. L. & Seo, M.-G. 2021. Dualisms and Dualities in the Ongoing Development of Organization development. *Teoksessa: Poole, M. S. & Van de Ven, A. H. (toim.) The Oxford Handbook of Organizational Change and Innovation (2nd ed.)*, s. 50–76. Oxford: Oxford University Press.

- Berger, P. L. & Luckmann, T. 1991. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin Books Ltd.
- Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D. & Radley, A. 1988. *Ideological Dilemmas: A Social Psychology of Everyday Thinking*. London: Sage.
- Billig, M. 1988. Methodology and scholarship in understanding ideological explanation. Teoksessa: Antaki, C. (toim.) *Analysing Everyday Explanation: A Casebook of Methods*, s. 199–228. London: Sage.
- Boje, D. M. 2001. *Narrative Methods for Organizational and Communication Research*. London: Sage.
- Brown, A. D. & Humphreys, M. 2003. Epic and Tragic Tales: Making Sense of Change. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 39(2), 121–144.
- Brown, A. D. 2003. Authoritative sensemaking in a public inquiry report. *Organization Studies*, 25, 95–112.
- Bryman, A., Bell, E., Mills, A. J. & Yue, A. R. 2011. *Business Research Methods*. Ontario: Oxford University Press.
- Buchanan, D. & Dawson, P. 2007. Discourse and audience: Organizational change as a multistory process. *Journal of Management Studies*, 44(5), 669–686.
- Burman, E. 1991. What discourse is not. *Philosophical Psychology*, 4(3), 325–342.
- Burr, V. 2015. *Social Constructionism*. (3rd ed.) London: Routledge.
- Campbell, D. T. & Fiske, D. W. 1959. Convergent and Discriminant Validation by the Multitrait-Multimethod Matrix. *Psychological Bulletin*, 56(2), 81–105.
- Chase, S. E. 2003. Learning to listen: Narrative principles in a qualitative research methods course. Teoksessa: Josselson, R., Lieblich, A. & McAdams, D. P. (toim.) *Up close and personal: The teaching and learning of narrative research*, s. 79–99. Washington: American Psychological Association.

- Chen, C.C. & Meindl, J. R. 1991. The Construction of Leadership Images in the Popular Press: The Case of Donald Burr and People Express. *Administrative Science Quarterly*, 36(4), 521–551.
- Davies, B. & Harré, R. 1999. Positioning and personhood. Teoksessa: Harré, R. & van Langenhove, L. (toim.) *Positioning Theory: Moral Context of Intentional Action*, s. 32–52. Oxford: Blackwell.
- Deetz, S. 2003. Reclaiming the Legacy of the Linguistic Turn. *Organization*, 10(3), 421–429.
- Denzin, N. 1995. Symbolic interactionism. Teoksessa: Smith, J. A., Harré, R. & Van Langenhove, L. (toim.) *Rethinking Psychology*, s. 43–58. London: Sage Publications Ltd.
- Dopson, S. 2005. The diffusion of medical innovations: can figurational sociology contribute? *Organization Studies*, 26, 1125–1144.
- Edley, N. 2001. Analysing masculinity: interpretative repertoires, ideological dilemmas and subject positions. Teoksessa: Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. (toim.) *Discourse as data: a guide for analysis*, s. 189–228. London: Sage.
- Edwards, D. 1997. *Discourse and Cognition*. London: Sage Publications Ltd.
- Edwards, D. 2004a. Discourse Analysis. Teoksessa: Lewis-Beck, M. S., Bryman, A. & Futing Liao, T. (toim.) *The SAGE encyclopedia of social science research methods*, s. 265–268. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Edwards, D. 2004b. Interpretative Repertoire. Teoksessa: Lewis-Beck, M. S., Bryman, A. & Futing Liao, T. (toim.) *The SAGE encyclopedia of social science research methods*, s. 506–507. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Eriksson, P. & Kovalainen, A. 2016. *Qualitative methods in business research. A practical guide to social research*. (2nd ed.) London: Sage.
- Erkama, N. & Vaara, E. 2010. Struggles Over Legitimacy in Global Organizational Restructuring: A Rhetorical Perspective on Legitimation Strategies and Dynamics in a Shutdown Case. *Organization Studies*, 31(7), 813–839.

Fairclough, N. & Wodak, R. 1997. Critical discourse analysis. Teoksessa: van Dijk, T. A. (toim.) *Discourse as social interaction: Discourse studies: Vol. 2-A. Multidisciplinary introduction*, s. 258–284. London: Sage.

Fairclough, N. 1993. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, N. 2005. Peripheral Vision: Discourse Analysis in Organization Studies: The Case for Critical Realism. *Organization Studies*, 26(6), 915–939.

Fairhurst, G. T. & Grant, D. 2010. The Social Construction of Leadership: A Sailing Guide. *Management Communication Quarterly*, 24(2), 171–210.

Fairhurst, G. T. 2009. Considering context in discursive leadership research. *Human Relations*, 62(11), 1607–1634.

Ford, J. D., Ford, L. W. & D'Amelio, A. 2008. Resistance to Change: The Rest of the Story. *Academy of Management Review*, 33(2), 362–377.

Gee, J. G. 1999. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. London: Routledge.

Geertz, C. 1973. Thick Description: Toward an Interpretive theory of culture. Teoksessa: Geertz, C. (toim.) *The Interpretation of Cultures*, s. 3–32. New York: Basic Books.

Gergen, K. J. & Gergen, M. M. 2007. Social Constructionism and Research methodology. Teoksessa: Outhwaite, W. & Turner, S. P. (toim.) *The SAGE Handbook of Social Science Methodology*, s. 461–478. London: Sage Publications Ltd.

Gergen, K. J. 1985a. Social Constructionist Inquiry: Context and Implications, s. 3–18. Teoksessa: Gergen, K. J. & Davis, K. E. 1985. *The Social Construction of the Person*. New York: Springer-Verlag.

Gergen, K. J. 1985b. The social constructionist movement in modern psychology. *American Psychologist*, 40(3), 266–275.

Gergen, K. J. 1999. *An Invitation to Social Construction*. London: Sage.

Gergen, K. J. 2001. *Social Construction in Context*. London: Sage Publications Ltd.

Giddens, A. 2007. *New rules of sociological method* (2nd ed.) Cambridge: Polity Press.

Gilbert, N. G. & Mulkey, M. 1984. *Opening Pandora's Box: A sociological analysis of scientist scientists' discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.

Global Statistics. 2022. Search Engine Market Share Finland. Verkossa: <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2011>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2013>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2014>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2015>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2016>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2017>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2018>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2019>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2020>; <https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/finland/2021>. (Viitattu 14.4.2022).

Goodman, S. 2017. How to conduct a psychological discourse analysis. *Critical Approaches to Discourse Analysis across Disciplines* 9(2), 142–153.

Grant, D. & Marshak, R. J. 2011. Toward a Discourse-Centered Understanding of Organizational Change. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 47(2), 204–235.

Grant, D., Hardy, C., Oswick, C. & Putnam, L. 2004. Introduction: Organizational Discourse: Exploring the Field. Teoksessa: Grant, D., Hardy, C., Oswick, C. & Putnam, L. (toim.) *Handbook of Organizational Discourse*, s. 1–36. London: Sage.

Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. 1989. *Fourth Generation Evaluation*. London: Sage.

Guba, E. G. 1990. *The paradigm dialog*. Thousand Oaks: Sage.

Hall, S. 1992. The west and the rest. Teoksessa: Hall, S. & Gieben, B. (toim.) *Formations of Modernity*, s. 275–331. Cambridge: Polity Press.

Hammersley, M. 1990. *Reading Ethnographic Research: A Critical Guide*. London: Longman.

Hammersley, M. 1992. What's wrong with Ethnography? *Methodological Explorations*. London: Routledge.

- Hardy, C., Lawrence, T. & Grant, D. 2005. Discourse and collaboration: The role of conversations and collective identity. *Academy of Management Review*, 30, 58–77.
- Hardy, C. & Phillips, N. 2004. Discourse and Power. Teoksessa: Grant, D., Hardy, C., Os-
wick, C. & Putnam, L. (toim.) *The SAGE handbook of organizational discourse*, s. 299–316.
London: Sage Publications Ltd.
- Harper, D. J., O'Connor, J., Self, P. & Stevens, P. 2008. Learning to use discourse analysis
on a professional psychology training programme: Accounts of supervisees and a supervisor.
Qualitative Research in Psychology, 5(3), 192–213.
- Harré, R. & van Langenhove, L. 1999. The Dynamics of Social Episodes. Teoksessa: Harré,
R. & van Langenhove, L. (toim.) *Positioning Theory: Moral Context of Intentional Action*,
s. 1–13. Oxford: Blackwell.
- Hazen, M. A. 1993. Towards Polyphonic Organization. *Journal of Organizational Change
Management*, 6(5), 15–26.
- Heikel, K. 2022. Analyysi: Ruotsin esimerkki osoittaa, miten paljon puolustuskyvyn palaut-
taminen maksaa. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-12352988>. (Viitattu 14.4.2022).
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Heracleous, L. & Barret, M. 2001. Organizational Change as Discourse: Communicative
Actions and Deep Structures in the Context of Information Technology Implementation.
Academy of Management Journal, 44(4), 755–778.
- Hibberd, F. J. 2005. *Unfolding Social Constructionism*. New York: Springer.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Huhtinen, A.-M. & Turjanmaa, E. 2012. Rakenteista toiminnallisuuteen – pohdintoja puo-
lustusvoimauudistuksen ja puolustusuudistuksen aallokoissa. *Tiedepolitiikka* 2/2012, 51–
58.
- Irshaid, F. 2015. Isis, Isil, Is or Daesh? One group, many names. Verkossa:
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27994277>. (Viitattu 14.4.2022).

Jick, T. 1993. Implementing change. Teoksessa: Jick, T. (toim.) *Managing change*, s. 192–201. Homewood: Irwin.

Jokinen, A. 1999. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 126–159. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi – teorian, peruskäsitteet ja käyttö*, s. 25–50. Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. & Suoninen, E. 1999. Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 233–252. Tampere: Vastapaino.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Diskurssianalyysi. Verkossa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/diskurssianalyysi>. (Viitattu 14.4.2022).

Jyväskylän yliopisto. 2015. Diskurssitutkimus. Verkossa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/diskurssitutkimus>. (Viitattu 14.4.2022).

Jyväskylän yliopisto. 2015. Sosiaalinen konstruktionismi. Verkossa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntauokset/sosiaalinen-konstruktionismi>. (Viitattu 14.4.2022).

Kielilaki. 2003. 6.6.2003/423. Verkossa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>. (Viitattu 14.4.2022).

Koivisto, I. 2011. Hyvän hallinnon muunnelmat - Julkisoikeudellinen tutkimus. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, A-sarja N:o 304, Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.

Kuortti, J. 1998. *Fictions to live in: Narration as an argument for fiction in Salman Rushdie's novels*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008. Kielen rakennustelineillä: kielellisen ja yhteiskunnallisen käänteen merkitys. *Tiedotustutkimus*, 31(3), 25–37.

Kuukkanen, T. 2022. Presidentti ja hallitus linjasivat: Suomi hakee Naton jäsenyyttä. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-12043017/64-3-77790>. (Viitattu 15.5.2022).

Kärreman, D. 2014. Understanding organizational realities through discourse analysis: the case for discursive pragmatism. *Journal of Business Anthropology*, 3(2) 201–215.

Laki puolustusvoimista. 2007. 11.5.2007/551 (28.6.2017/427). Verkossa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070551>. (Viitattu 14.4.2022).

Laki puolustusvoimista. 2007. 11.5.2007/551. Verkossa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070551?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=551%2F2007>. (Viitattu 14.4.2022).

Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. 2018. Diskurssitutkimus – monitieteinen ja monimenetelmäinen ala. Teoksessa: Haapanen, L. Kääntä, L. & Lehti, L. (toim.) *Diskurssitutkimuksen menetelmistä. On the methods in discourse studies*, s. 4–19. *Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2018/n:o 11*. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys. AFinLA.

Lincoln, Y. S., Lynham, S. A. & Guba, E. G. 2018. Paradigmatic Controversies, Contradictions, and Emerging Confluences, Revisited. Teoksessa: Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (toim.) *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, s. 108–150. (5th ed.) Thousand Oaks: Sage Publications Inc.

Lynch, M. 2007. Discourse Analysis. Teoksessa: Outhwaite, W. & Turner, S. P. (toim.) *The SAGE Handbook of Social Science Methodology*, s. 499–515. London: Sage Publications Ltd.

Macnish, K. 2012. Unblinking eyes: The ethics of automating surveillance. *Ethics and Information Technology* 14(2), 151–167.

Mantere, S. & Vaara, E. 2008. On the problem of participation in strategy: A critical discursive perspective. *Organization Science*, 19(2), 341–358.

Marshak, R. J. & Grant, D. 2008. Organizational Discourse and New Organization Development Practices. *British Journal of Management*, Vol. 19, 7–19.

- Marshak, R. J. & Heracleous, L. 2005. A discursive approach to organization development. *Action Research*, 3(1), 69–88.
- Mittelstadt, B., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S. & Floridi, L. 2016. The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, July-December, 1–21.
- Nagaishi, M. 2022. Exploring discourse-based organizational change in Japan: practicing between dominant and alternative discourses. *SN Business & Economics*, 2(2), 1–24.
- Nagel, T. 1979. Subjective and objective. Teoksessa: Nagel, T. (toim.) *Mortal questions*, s. 196–214. New York: Cambridge University Press.
- Nato. 2020. Mikä on Nato? Verkossa: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/6/pdf/What_is_NATO_fin_20200507.pdf. (Viitattu 14.4.2022).
- Oswick, C. 2011. Discourse. Teoksessa: Tadjewski, M., Maclaran, P., Parsons, E. & Parker, M. (toim.) *Key Concepts in Critical Management Studies*, s. 104–107. London: Sage.
- Phillips, N. & Hardy, C. 2002. *Discourse Analysis: Investigating Processes of Social Construction*. SAGE University Papers Series on Qualitative Research Methods, Vol. 50. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2020. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino. EPUB.
- Potter, J. & Wetherell, M. 1987. *Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behaviour*. London: Sage Publications Ltd.
- Potter, J. & Wetherell, M. 1998. Social representations, discourse analysis, and racism. Teoksessa: Flick, U. (toim.) *The psychology of the social*, s. 138–155. Cambridge: Cambridge University Press.
- Potter, J. & Wetherell, M. 2001. *Unfolding Discourse Analysis*. Teoksessa: Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. (toim.) *Discourse Theory and Practice: A Reader*, s. 198–209. London: Sage.
- Potter, J. 1996. *Representing Reality. Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: Sage.

Potter, J. 1997. Discourse analysis as a way of analysing naturally occurring talk. Teoksessa: Silverman, D. (toim.) *Qualitative research*, s. 144–160. London: Sage.

Potter, J. 2003. Discursive psychology: between method and paradigm. *Discourse & Society*, 14(6), 783–794.

Potter, J. 2004. Discourse analysis as a way of analysing naturally occurring talk. Teoksessa: Silverman, D. (toim.) *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*, s. 200–221. (2nd ed.) London: Sage Publications.

Puheloinen, A. 2010. Puolustusvoimain komentaja kenraali Ari Puheloinen 194. Maanpuolustuskurssin avajaisissa. Verkossa: <https://www.eilen.fi/fi/973/?language=fi>. (Viitattu 14.4.2022).

Puolustusministeriö. 2016. Kokonaisarvio puolustusvoimauudistuksesta valmistunut. Verkossa: <https://valtioneuvosto.fi/-/kokonaisarvio-puolustusvoimauudistuksesta-valmistunut>. (Viitattu 14.4.2022).

Puolustusministeriö. 2021. Puolustusministeriön hallinnonalan menojen osuus BKT:sta (%). Verkossa: https://www.defmin.fi/files/5215/TAE_2022_BKT-osuus_27.9.2021.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Puolustusministeriö. 2022. Maanpuolustuksen määrärahoja korotetaan huomattavasti. Verkossa: https://www.defmin.fi/ajankohtaista/tiedotteet_ja_uutiset/maanpuolustuksen_maara-rahoja_korotetaan_huomattavasti.12611.news#e0e81957. (Viitattu 14.4.2022).

Puolustusvoimat. 2022a. Koulutus 2020 -ohjelma. Verkossa: <https://puolustusvoimat.fi/koulutus2020>. (Viitattu 14.4.2022).

Puolustusvoimat. 2022b. Suomen sotilaallinen puolustus. Verkossa: <https://puolustusvoimat.fi/asevelvollisuus/suomen-sotilaallinen-puolustus>. (Viitattu 14.4.2022).

Puolustusvoimat. 2022c. Tietoa meistä. Verkossa: <https://puolustusvoimat.fi/tietoa-meista>. (Viitattu 14.4.2022).

Putnam, L. L. & Fairhurst, G. T. 2001. Discourse Analysis in Organizations: Issues and Concerns. Teoksessa: Jablin, F. M. & Putnam, L. (toim.) 2001. *The New Handbook of Organizational Communication*, s. 78–136. Thousand Oaks: Sage Publications.

Puusa, A. 2011. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa: Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan, s. 114–125. Vantaa: Hansaprint.

Pynnönen, A. 2003. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Kauppakorkeakoulun Working Paper Nro 379.

Pälli, P. & Lillqvist, E. 2020. Diskurssianalyysi. Teoksessa: Luodonpää-Manni, M., Hamunen, M., Konstenius, R., Miestamo, M., Nikanne, U. & Sinnemäki, K. (toim.). Kielentutkimuksen menetelmiä II, s. 374–411. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Pääesikunta Henkilöstöosasto. 2016. Puolustusvoimien henkilöstötilinpäätös 2016. Verkossa: https://puolustusvoimat.fi/documents/1948673/2267037/PEVIESTOS_Henkil%C3%B6st%C3%B6tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+2016.pdf/8e59a66f-8a66-47fa-b990-9e30aae2394e/PEVIESTOS_Henkil%C3%B6st%C3%B6tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+2016.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2013. Puolustusvoimat - kirjanpitoyksikön toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2012. Verkossa: <https://puolustusvoimat.fi/documents/1948673/2314880/PEVIESTOS-toimintakertomus-ja-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset-2012-20160413/0159c968-da8c-4f7a-b959-9b464f5585a6/PEVIESTOS-toimintakertomus-ja-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset-2012-20160413.pdf>. (Viitattu 14.4.2022).

Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2014. Puolustusvoimat - kirjanpitoyksikön toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2013. <https://puolustusvoimat.fi/documents/1948673/2314880/PEVIESTOS-toimintakertomus-ja-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset-2014-20160413/f6035b4f-c3b8-4d53-a8f2-9e8e722e042c/PEVIESTOS-toimintakertomus-ja-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset-2014-20160413.pdf>. (Viitattu 14.4.2022).

Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2015. Puolustusvoimat - kirjanpitoyksikön toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2014. <https://puolustusvoimat.fi/documents/1948673/2314880/PEVIESTOS-toimintakertomus-ja-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset-2015-20160413/403ddf7d-7a77-4546-b2de-38efedd4c8b2/PEVIESTOS-toimintakertomus-ja-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset-2015-20160413.pdf>2015. (Viitattu 14.4.2022).

Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016a. Puolustusvoimat - kirjanpitoyksikön toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2015. https://puolustusvoimat.fi/documents/1948673/2314880/PEVIESTOS_Puolustusvoimien+toimintakertomus+ja+tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+2016.pdf/e130a49b-d413-4781-8964-a143a626602c/PEVIESTOS_Puolustusvoimien+toimintakertomus+ja+tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+2016.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Reyes, A. 2011. Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions. *Discourse and Society*, 22(6), 781–807.

Ristamäki, J. 2022. Tässä on historiallinen lause: Näin Suomi hakee Natoon. Verkossa: <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/146c3c30-0a0e-4376-95c8-f46a3bfdbcf8>. (Viitattu 15.5.2022).

Seale, C. 1999. *The Quality of Qualitative Research*. London: Sage.

Shotter, J. 1993. *Conversational Realities: Constructing Life Through Language*. London: Sage Publications.

Sillince, J. A. A. 1999. The Role of Political Language Forms and Language Coherence in the Organizational Change Process. *Organization Studies*, 20(3), 485–518.

Sonenshein, S. 2010. We're Changing – Or Are We? Untangling the Role of Progressive, Regressive, and Stability Narratives During Strategic Change Implementation. *Academy of Management Annals*, 53(3), 477–512.

Suddaby, R., Foster, W. M. & Quinn-Trank, C. 2010. Rhetorical history as a source of competitive advantage. *Advances in Strategic Management*, 27, 147–173.

Suddaby, R. & Foster, W. M. 2017. History and Organizational Change. *Journal of Management*, 43(1), 19–38.

Suoninen, E. 1999. Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa: Jokinen, A. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 17–36. Tampere: Vastapaino.

Suoninen, E. 2020. Diskurssianalyysi. Teoksessa: Vuori, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Verkossa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehukset/diskurssianalyysi/>. (Viitattu 14.4.2022).

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. *Laadullisen tutkimuksen työtapoja*. Rauma: Kirjapaino West Point Oy.

Taylor, S. 2001. Locating and Conducting Discourse Analytic Research. Teoksessa: Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. (toim.) *Discourse as Data: A Guide for Analysis*, s. 5–48. London: Sage.

Taylor, S. 2013. *What is Discourse Analysis?* London: Bloomsbury.

Tieteen termipankki. 2022. Filosofia: Diskurssi. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:diskurssi>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Filosofia: Teksti. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:teksti>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Historia: Molotov–Ribbentrop-sopimus. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Historia:Molotov%E2%80%93Ribbentrop-sopimus>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Kielitiede: Arkikeskustelu. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:arkikeskustelu>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Kielitiede: Diskurssi. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:diskurssi>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Kielitiede: Konteksti. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:konteksti>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Kirjallisuuden tutkimus: Konteksti. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:konteksti>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Nimitys: Muutos. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:muutos>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Selkokielen tutkimus: Epäsymmetrinen keskustelu. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:arkikeskustelu>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Tekstuaalitieteet: Transkriptio. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Tekstuaalitieteet:transkriptio>. (Viitattu 14.4.2022).

Tieteen termipankki. 2022. Terminologiaoppi: Korpus. Verkossa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Terminologiaoppi:korpus>. (Viitattu 14.4.2022).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2022. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>. Verkossa: Tenk.fi. (Viitattu 14.4.2022).

Ulkoministeriö. 2022. Suomi hakee Naton jäsenyyttä. Verkossa: <https://um.fi/suomi-hakeenaton-jasenytyta>. (Viitattu 15.5.2022).

Vaara, E., Sonenshein, S. & Boje, D. M. 2016. Narratives as Sources of Stability and Change in Organizations: Approaches and Directions for Future Research. *Academy of Management Annals*, 10(1), 495–560.

Vaara, E., Tienari, J. & Laurila, J. 2006. Pulp and Paper Fiction: On the Discursive Legitimation of Global Industrial Restructuring. *Organization Studies*, 27(6), 789–810.

Valtioneuvosto. 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelma 29.5.2015. Verkossa: https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Hallitusohjelma_27052015.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Valtioneuvosto. 2019. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019. Verkossa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallistava_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Viitattu 14.4.2022).

Valtioneuvosto. 2021. Valtioneuvoston puolustuselonteko. Verkossa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163405/VN_2021_78.pdf?sequence=4&isAllowed=y. (Viitattu 14.4.2022).

Valtioneuvosto. 2022. Ministerivaliokunnat. Verkossa: <https://valtioneuvosto.fi/tietoa/ministerivaliokunnat>. (Viitattu 14.4.2022).

Valtioneuvoston kanslia. 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Verkossa: <https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/147449/Kataisen+hallituksen+ohjelma/81f1c20f-e353-47a8-8b8f-52ead83e5f1a>. (Viitattu 14.4.2022).

Valtiovarainministeriö. 2014. Talousarvioesitys 2014. Puolustusministeriön hallinnonala. Verkossa: <https://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2014&lang=fi&maindoc=/2014/aky/aky.xml&opennode=0:1:11:269:515:>. (Viitattu 14.4.2022).

Valtiovarainministeriö. 2015. Talousarvioesitys 2015. Puolustusministeriön hallinnonala. Verkossa: <https://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2015&lang=fi&maindoc=/2015/aky/aky.xml&opennode=0:1:11:269:517:>. (Viitattu 14.4.2022).

Valtiovarainministeriö. 2016. Talousarvioesitys 2016. Puolustusministeriön hallinnonala. Verkossa: <https://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2016&lang=fi&maindoc=/2016/aky/aky.xml&opennode=0:1:11:265:519:>. (Viitattu 14.4.2022).

Valtiovarainministeriö. 2017. Talousarvioesitys 2017. Puolustusministeriön hallinnonala. Verkossa: <https://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2017&lang=fi&maindoc=/2017/aky/aky.xml&opennode=0:1:11:259:517:>. (Viitattu 14.4.2022).

Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 1995. Explaining Development and Change in Organizations. *Academy of Management Review*, 20(3), 510–540.

Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 2005. Alternative Approaches for Studying Organizational Change. *Organization Studies*, 26(9), 1377–1404.

Van de Ven, A. H. & Poole, M. S. 2021. Introduction: Central Issues in the Study of Organizational Change and Innovation. Teoksessa: Poole, M. S. & Van de Ven, A. H. (toim.) *The Oxford Handbook of Organizational Change and Innovation*, s. 1–20. (2nd ed.) Oxford: Oxford University Press.

van Langenhove, L. & Harré, R. 1999. Introducing Positioning Theory. Teoksessa: Harré, R. & van Langenhove, L. (toim.) *Positioning Theory: Moral Context of Intentional Action*, s. 14–31. Oxford: Blackwell.

Viitasalo, J. 2013. *Puolustusvoimauudistus - Analyysi diskurssien näkökulmasta*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. YEK-diplomityö.

Viitasalo, J. 2014. Puolustusvoimauudistus vai puolustusuudistus? *Kylkirauta* 1/2014, 16–17.

Weick, K. R. & Quinn, R. R. 1999. Organizational Change and Development. *Annual Review of Psychology*, Vol. 50, 361–386.

Wetherell, M. & Potter, J. 1988. Discourse analysis and the identification of interpretative repertoires. Teoksessa: Antaki, C. (toim.) *Analysing everyday explanation: A casebook of methods*, s. 168–183. London: Sage.

Wetherell, M. 1996. Fear of Fat: interpretative repertoires and ideological dilemmas. Teoksessa: Maybin, J. & Mercer, N. (toim.) *Using English: From Conversation to Canon*. The English Language Series, s. 36–41. London, Routledge.

Wetherell, M. 1998. Positioning and Interpretative Repertoires: Conversation Analysis and Post-Structuralism in Dialogue, *Discourse and Society*, 9(3), 387–412.

Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. 2001a. Introduction. Teoksessa: Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. (toim.) *Discourse as Data: A Guide for Analysis*, s. i–iii. London: Sage.

Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. 2001b. Introduction. Teoksessa: Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. (toim.) *Discourse Theory and Practice: A Reader*, s. 1–8. London: Sage.

Wodak, R. 2004. Critical discourse analysis. Teoksessa: Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J. F. & Silverman, D. (toim.) *Qualitative research practice*, s. 197–213. London: Sage.

Wood, L. A. & Kroger, R. O. 2000. *Doing Discourse Analysis: Methods for Studying Action in Talk and Text*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Ybema, S. 2010. Talk of change: Temporal contrasts and collective identities. *Organization Studies*, 31(4), 481–503.

Zygomatic. 2022. Free online word cloud generator and tag cloud creator. Verkossa: <https://www.wordclouds.com/>. (Viitattu 14.4.2022).

AINEISTOLÄHTEET

Backman, J. 2012. Backman: Hallituksen selvitettävä puolustusvoimauudistuksen tapahtumaketju. Verkossa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/backman-hallituksen-selvitettava-puolustusvoimauudistuksen-tapahtumaketju/1879872#gs.ww8exx>. (Viitattu 14.4.2022).

Förbom, J. 2012. Pääkirjoitus: Turvallisuuden puolustukseksi. Verkossa: <https://www.pax.fi/2012-01/paakirjoitus-turvallisuuden-puolustukseksi>. (Viitattu 14.4.2022).

Honkamaa, S. 2014. Puolustusvoimauudistuksen tavoitteet ja lopputulos - henkilöstöalan näkökulma MTS:n seminaari Kenraaliluutnantti Sakari Honkamaa. Verkossa: <https://docplayer.fi/16343503-Puolustusvoimauudistuksen-tavoitteet-ja-lopputulos-henkilostoalan-nakokulma-mts-n-seminaari-8-9-2014-kenraaliluutnantti-sakari-honkamaa.html>. (Viitattu 14.4.2022).

Jungner, M. 2012. Jungner: Puolustusvoimauudistus uuteen käsittelyyn asiantuntijapohjalta. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-5077227>. (Viitattu 14.4.2022).

Junttila, T. 2017a. Haasteellisia tehtäviä osaaville insinööreille. Verkossa: <https://bin.yhdistysavain.fi/1557380/IuiGZS9hAURpn7MJLPE90RjTG6/MPI%2050%20V%20JUHLA-JULKAISU.pdf>. (Viitattu 14.4.2022).

Junttila, T. 2017b. Määrää, osaamista ja riittävästi rahaa. https://www.ammattisotilas.fi/asl/lehdet/4_2017/maaraa_osaamista_ja_riittavasti_rahaa. (Viitattu 14.4.2022).

Kainulainen, H. 2011. MPK talousuhkien edessä. Verkossa: http://reservinsanomat.fi/wp-content/uploads/reservinsanomat_2011_10_web.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Kettunen, O. 2012. Evp-upseerit sivaltavat puolustusvoimauudistusta: Valmistelu salamyhkäistä, uhkia ei kartoitettu, eduskunta syrjäytettiin. Verkossa: <https://suomenkuvalehti.fi/juttu/kotimaa/evp-upseerit-sivaltavat-puolustusvoimauudistusta-valmistelu-salamyhkaista-uhkia-ei-kartoitettu-eduskunta-syrjaytettiin/>. (Viitattu 14.4.2022).

Kivinen, T. 2021. Kenraali KSML:lle: Venäjän asevoimien operointikyky parantunut merkittävästi. Verkossa: <https://www.verkkouutiset.fi/a/kenraali-ksmlle-venajan-asevoimien-operointikyky-parantunut-merkittavasti/#0e8b7405>. (Viitattu 14.4.2022).

Kiviniemi, M. 2012. Kiviniemi: Puolustusvoimauudistus käsiteltävä uudelleen. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-5096988>. (Viitattu 14.4.2022).

Koskinen, P. 2012. Puolustusvoimauudistus tuo uusia työpaikkoja Jääkäriprikaatiin. Verkossa: <http://sodankylanverkkolehti.fi/2012/10/01/puolustusvoimauudistus-tuo-uusia-tyopaikkoja-jaakariprikaatiin/>. (Viitattu 14.4.2022).

Kostiainen, L. 2012. STTK:n pääsihteeri Leila Kostiaainen: Puolustusvoimauudistus rikkoo räikeästi sukupuolten välistä tasa-arvoa. Verkossa: <https://www.sttk.fi/2012/10/04/sttkn-paasihteeri-leila-kostiainen-puolustusvoimauudistus-rikkoo-raikeasti-sukupuolten-valista-tasa-arvoa/>. (Viitattu 14.4.2022).

Kuivalainen, A. 2012. Osataanko pelata reilua peliä? Verkossa: https://www.paallysto-liitto.fi/site/assets/files/6134/pl212_web.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Kymäläinen, A. 2012. Uskomaton puolustus. Verkossa: https://www.paallysto-liitto.fi/site/assets/files/6134/pl212_web.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Laatikainen, P. 2012. Komentajan tervehdys. Verkossa: http://reservinsanomat.fi/wp-content/uploads/reservinsanomat_2012_03.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Limnell, J. 2012. Evp-upseerit sivaltavat puolustusvoimauudistusta: Valmistelu salamyhkäistä, uhkia ei kartoitettu, eduskunta syrjäytettiin. Verkossa: <https://suomenkuvalehti.fi/juttu/kotimaa/evp-upseerit-sivaltavat-puolustusvoimauudistusta-valmistelu-salamyhkaista-uhkia-ei-kartoitettu-eduskunta-syrjaytettiin/>. (Viitattu 14.4.2022).

Lindberg, J. 2017. Tulokset tehdään yhdessä. Verkossa: <https://bin.yhdistysavain.fi/1557380/IuiGZS9hAURpn7MJLPE90RjTG6/MPI%2050%20V%20JUHLAJUL-KAISU.pdf>. (Viitattu 14.4.2022).

Lindberg, J. 2018. Puolustusvoimien komentaja ei kaipaa kaikkia naisia armeijaan: Sodan ajan joukot saadaan nykymallilla kasaan. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-10558332>. (Viitattu 14.4.2022).

Luomi, V. 2012. Puolustusvoimauudistus - jatkuva prosessi. Verkossa: http://reservinsanommat.fi/wp-content/uploads/reservinsanommat_2012_03.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Mattsson, K. 2019. Kiistely upseerien työajoista kiihtyy – 18 tunnin työpäivästä merkitään työajaksi noin 8 tuntia. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-10580541>; <https://www.verkkouutiset.fi/a/yle-kiista-armeijan-tyoajoista-syvenee/#0e8b7405>; https://upseeriliitto.fi/uutiset/julkiset_tiedotteet/ei_yksittaistapauksia_-_upseerit_kertoivat_totuuden.5954.news. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2012a. Perussuomalaiset: Puolustusvoimauudistus on vastuuton. Verkossa: <https://www.facebook.com/181063060685/posts/perussuomalaiset-puolustusvoimauudistus-on-vastuuton-hallitus-vastaa-perussuomal/10150562250595686/>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2012b. Perussuomalaiset: Vedä jo johtopäätökset Wallin. Verkossa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/perussuomalaiset-veda-jo-johtopaatokset-wal-lin/1890900#gs.ip2eay>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2012c. Puolustusvoimauudistus ja tasa-arvo. Verkossa: <https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/jussiniinisto/121612-puolustusvoimauudistus-ja-tasa-arvo/>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2012d. Puolustusvoimauudistus puhuttaa. Verkossa: <https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/jussiniinisto/97675-puolustusvoimauudistus-puhuttaa/>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2013. Puolustusvoimauudistus on suuri leikkausohjelma – vaarana Ruotsin tie. Verkossa: <https://www.verkkouutiset.fi/a/puolustusvoimauudistus-on-suuri-leikkausohjelma-vaarana-ruotsin-tie-11168/#0e8b7405>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2015. Puolustusministeri Niinistö: Puolustusvoimauudistuksen tulokset kriittiseen tarkasteluun. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-8239574>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2016. "Puurot ja vellit sekaisin". Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-9263574>; <https://www.beta.demokraatti.fi/niinisto-syyttaa-kataisen-hallitusta-puolustusvoimauudistuksessa-puurot-ja-vellit-sekaisin>; <https://varusmieslehti.fi/jussi-niinisto-kyseenalaistaa-puolustusvoimauudistuksen/>; <https://blogit.iltalehti.fi/jussi-niinisto/2016/10/31/kokonaisarvio-puolustusvoimauudistuksesta/>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J. 2018. "Armeija ei taistele kukkakaalipirtelön voimalla" – Puolustusvoimien kasvihuokalinjaus tuli täytenä yllätyksenä puolustusministeri Jussi Niinistölle. Verkossa: <https://www.aamulehti.fi/uutiset/art-2000007558876.html>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, J., Oinonen, P. & Soukola, I. 2012. Puolustusvoimauudistuksen jälkeen puolustus-uudistus? Verkossa: <https://www.suomenuutiset.fi/puolustusvoimauudistuksen-jalkeen-puolustus-uudistus/>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, S. 2012a. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe 203. maanpuolustuskurssin avajaistilaisuudessa 5.11.2012. Verkossa: <https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-203-maanpuolustuskurssin-avajaistilaisuudessa-5-11-2012/>. (Viitattu 14.4.2022).

Niinistö, S. 2012b. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe Puolustusvoimain lippujuhlan päivän paraatissa Helsingissä 4.6.2012. Verkossa: <https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-puolustusvoimain-lippujuhlan-paivan-paraatissa-helsingissa-4-6-2012/>. (Viitattu 14.4.2022).

Oranen, M. 2017. Puolustusvoimien henkilömäärä ei riitä nykyvelvoitteisiin. Verkossa: https://www.ammattisotilas.fi/asl/lehdet/5_2017/puolustusvoimien_henkilostomaara_ei_riita_nykyvelvoitteisiin. (Viitattu 14.4.2022).

Palola, A. 2012. Puolustusvoimauudistuksessa on huolehdittava henkilöstön työllistymisestä. Verkossa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/puolustusvoimauudistuksessa-on-huolehdittava-henkiloston-tyollistymisesta-?publisherId=3403&releaseId=56736>. (Viitattu 14.4.2022).

Parkkonen, J. 2014. Muutosten vuosi 2014. Verkossa: <http://reservinsanommat.fi/etusivu-814/muutosten-vuosi-2014/>. (Viitattu 14.4.2022).

Parlamentaarinen selvitysryhmä. 2014. Puolustuksen pitkän aikavälin haasteet. Verkossa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/ekj_3+2014.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Porokari, P. 2012. JIL ja UIL reagoivat puolustusvoimauudistuksen henkilöstövaikutuksiin. Verkossa: <https://www.jil.fi/?x103997=134872>. (Viitattu 14.4.2022).

Puheloinen, A. 2012a. Henkilöstön sijoittuminen selvillä ensi keväänä. Verkossa: https://www.paallystoliitto.fi/site/assets/files/6134/pl212_web.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Puheloinen, A. 2012b. Puheloinen huolissaan puolustuskyvyn säilymisestä. Verkossa: <https://www.ts.fi/uutiset/388461>. (Viitattu 14.4.2022).

Puheloinen, A. 2012c. Puolustusvoimat perää maanpuolustustahtoa. Verkossa: <https://yle.fi/uutiset/3-5066486>. (Viitattu 14.4.2022).

Puranen, L. 2012. Ilmavoimissa painotetaan avoimuutta ja oikeudenmukaisuutta. Verkossa: https://www.paallystoliitto.fi/site/assets/files/6134/pl212_web.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

Puuperä, J. 2012. Tuuliajolla. Verkossa: <https://www.suomensotilas.fi/paakirjoitus/tuuliajolla/>. (Viitattu 23.3.2019).

Pääsikunta Suunnitteluosasto. 2016b. Puolustusvoimauudistuksen loppuraportti. Verkossa: https://puolustusvoimat.fi/documents/1948673/2015387/Puolustusvoimauudistuksen_loppuraportti_julk.pdf/1d14751d-8457-4d18-8911-e570bb05ab14/Puolustusvoimauudistuksen_loppuraportti_julk.pdf?t=1477910059000. (Viitattu 14.4.2022).

Rannikko, J. 2013. Irtisanominen uhkaa noin viittäsatua Puolustusvoimissa. Verkossa: <https://www.ts.fi/uutiset/469580>. (Viitattu 14.4.2022).

Rantala, J. & Leino, P. 2017. KSML: Sotilaat työskentelevät ääri rajoillaan, työuupumus yleistä – ”venymisen tie kuljettu loppuun”. Verkossa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/ksml-sotilaat-tyoskentelevat-aarirajoillaan-tyouupumus-yleista-venymisen-tie-kuljettu-loppuun/6316274#gs.it4uli>. (Viitattu 14.4.2022).

Rautio, V. 2012. Reserviläiset tyrmäävät armeijauudistuksen. Verkossa: http://reservinsanommat.fi/wp-content/uploads/reservinsanommat_2012_03.pdf. (Viitattu 14.4.2022).

- Sipilä, H. 2019. Yksittäistapauksia. Verkossa: https://varauskalenteri.upseeriliitto.fi/sotilas-aikakauslehti/1_2019/paasihteerin_palsta. (Viitattu 14.4.2022).
- Stranius, L. 2012. Puolustusvoimauudistus: Voisiko asevelvollisuuden lakkauttaa? Verkossa: <https://leostranius.fi/2012/02/puolustusvoimauudistus-voisiko-asevelvollisuuden-lakkauttaa/>. (Viitattu 14.4.2022).
- Taipalus, V. 2016. Merivoimien komentaja Veijo Taipalus: ”Reservi on osa valmiutta”. Verkossa: <https://merivoimat.fi/-/reservi-on-osa-valmiutta->. (Viitattu 14.4.2022).
- Taipalus, V. 2017. Itämeri tänään - meripuolustus huomenna. Verkossa: https://kylkيراuta.fi/wp-content/uploads/2020/01/kr1_17.pdf. (Viitattu 14.4.2022).
- Tienari, J., Vaara, E. & Björkman, I. 2003. Global Capitalism Meets National Spirit: Discourses in Media Texts on a Cross-Border Acquisition. *Journal of Management Inquiry*, 12(4), 377–393.
- Toivonen, S. 2017. Maavoimat valmiutta ja suorituskykyä. Verkossa: https://kylkيراuta.fi/wp-content/uploads/2020/01/kr1_17.pdf. (Viitattu 14.4.2022).
- Tuomioja, E. 2012a. Puolustusvoimauudistuksella suuria vaikutuksia myös siviilityöpaikkoihin. Verkossa: <https://tuomioja.org/blogi/2012/05/puolustusvoimauudistuksella-suuria-vaikutuksia-myo-siviilityopaikkoihin/>. (Viitattu 14.4.2022).
- Tuomioja, E. 2012b. Puolustusvoimauudistus. Verkossa: <https://tuomioja.org/blogi/2012/02/puolustusvoimauudistus/>. (Viitattu 14.4.2022).
- Urpilainen, J. 2012. Jutta Urpilainen: Wallinin toiminta ei ole ollut asiallista. Verkossa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002524013.html>. (Viitattu 14.4.2022).
- Valtion vaikuttavuus ja tuloksellisuusohjelma. 2014. Case: Puolustusvoimauudistuksen henkilöstösuunnittelu. Verkossa: https://verkkojulkaisut.vm.fi/wp-content/uploads/2015/04/7_VATU_case_PV.pdf. (Viitattu 14.4.2022).
- Vapaavuori, J. 2012. Vapaavuori: Puolustusvoimauudistuksen valmistelussa tyylivirhe. Verkossa: <https://www.kokoomus.fi/vapaavuori-puolustusvoimauudistuksen-valmistelussa-tyylivirhe/>. (Viitattu 14.4.2022).

Viita, V. & Halkilahti, M. 2018. Mielipide: Puolustuskykyä ollaan rapauttamassa. Verkossa: <https://aamuset.fi/artikkeli/4140035>; <https://www.epressi.com/tiedotteet/maanpuolustus/puolustuskykyä-olla-an-rapauttamassa.html>. (Viitattu 14.4.2022).

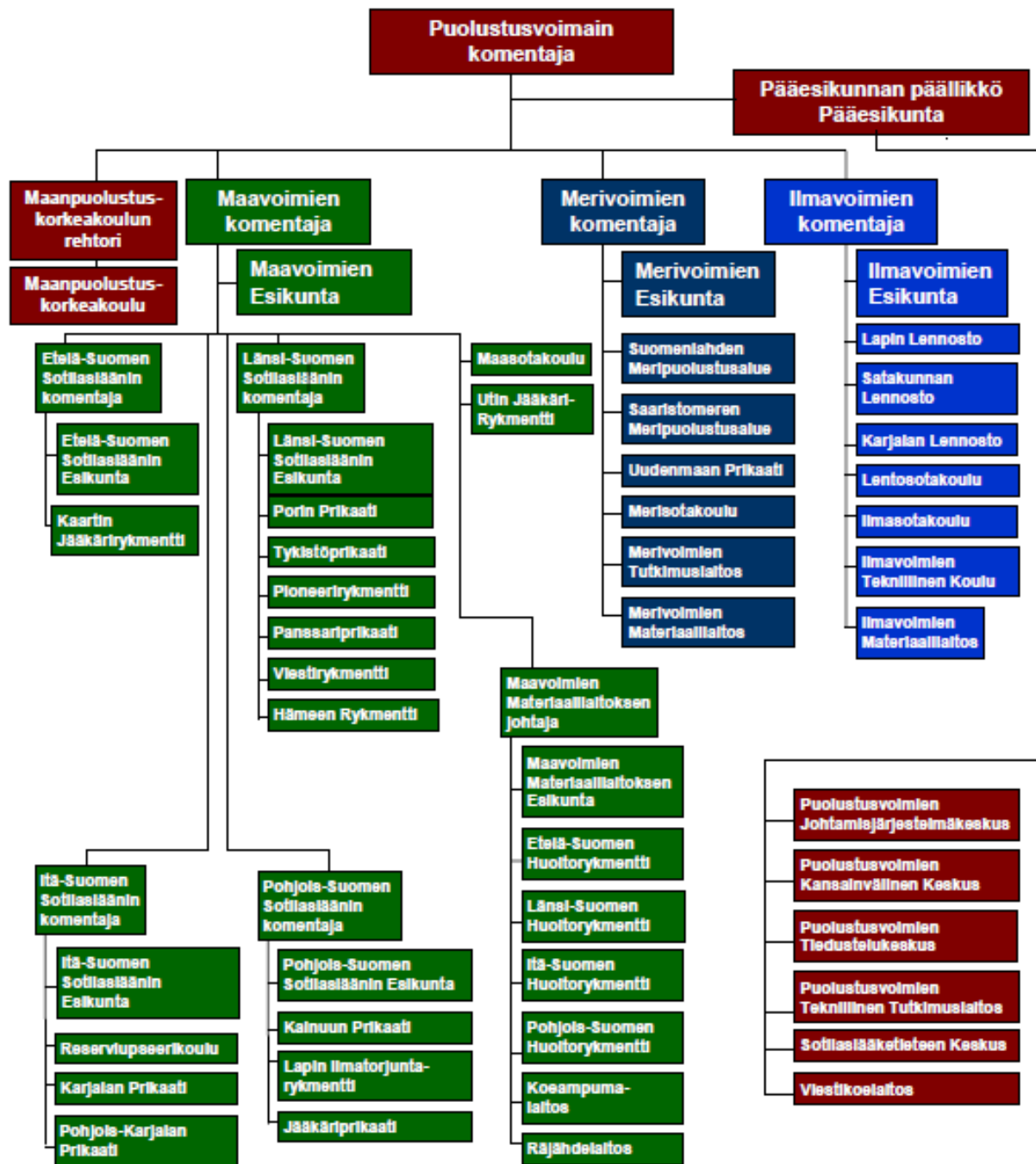
Viita, V. 2019a. Kiistely upseerien työajoista kiihtyy – 18 tunnin työpäivästä merkitään työajaksi noin 8 tuntia. <https://yle.fi/uutiset/3-10580541>; https://www.upseeriliitto.fi/uutiset/julkiset_tiedotteet/ei_yksittaistapauksia_-_upseerit_kertoivat_totuuden.5954.news. (Viitattu 14.4.2022).

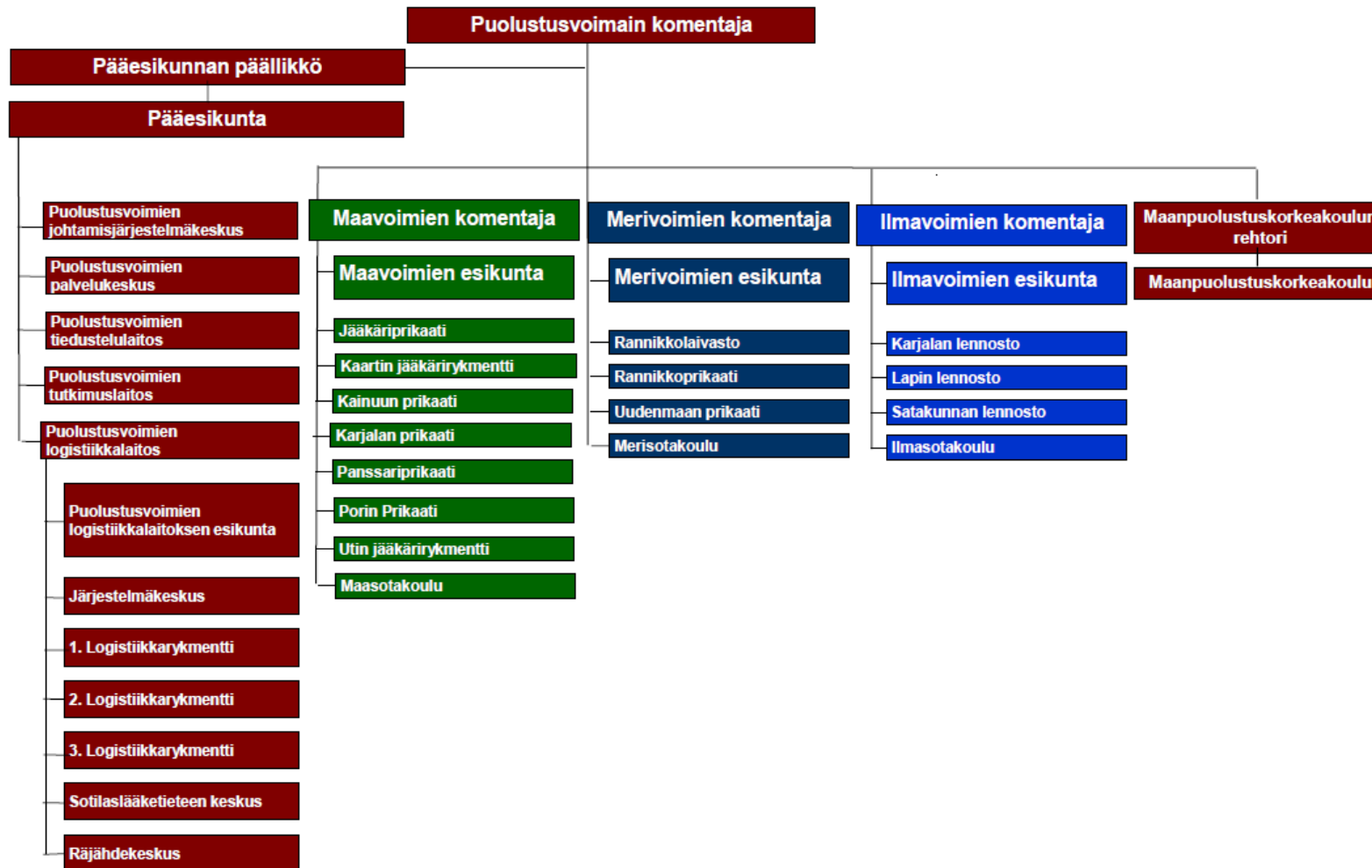
Viita, V. 2019b. Upseerit vaativat itselleen uutta työaikalakia: ”Vuodessa jopa tuhat tuntia enemmän työtä kuin tavallisessa työpaikassa”. Verkossa: <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/3da26ced-a57f-475a-96a0-6c711f521808>. (Viitattu 14.4.2022).

Vikman, S. 2011. Puolustusvoimia uudistetaan. Verkossa: <https://www.sofiavikman.fi/2011/12/20/puolustusvoimia-uudistetaan-2020-luvun-haasteisiin/>. (Viitattu 14.4.2022).

Wallin, S. 2011. Puolustusministeri Stefan Wallinin puhe Varsinais-Suomen Maanpuolustusyhdistyksen syyskokouksessa. Verkossa: <https://www.eilen.fi/fi/964/?language=fi>. (Viitattu 14.4.2022).

Wallin, S. 2012. Wallin: Suorituskykyyn panostetaan. Verkossa: https://www.defmin.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2012/wallin_suorituskykyyn_panostetaan.4913.news (Viitattu 23.3.2019).

LIITE 1 PUOLUSTUSVOIMIEN ORGANISAATIO 1.1.2012³⁶⁴³⁶⁴ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, LIITE 21

LIITE 2 PUOLUSTUSVOIMIEN ORGANISAATIO 1.1.2015³⁶⁵

³⁶⁵ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, LIITE 22

LIITE 3 PUOLUSTUSVOIMIEN HENKILÖSTÖN TUNNUSLUKUJA 2012–2015³⁶⁶

Toteutunut henkilöstön määrä vuosina 2012 - 2015	
3/2012	14330
2012	14046
2013	13728
2014	13513
2015	12049

Toteutuneet henkilötyövuodet vuosina 2012 - 2015	
2012	13845
2013	13585
2014	13482
2015	12012

Toteutuneiden sairauspoissaolovuorokausien osuus (%) PV henkilötyövuosista 2012 - 2015	
2012	8,4
2013	8,4
2014	7,5
2015	7,3

Toteutuneet kiinteät henkilöstömenot vuosina 2012 - 2015 (milj. euroa)	
2012	737,4
2013	744,6
2014	757,0
2015	692,5

³⁶⁶ Pääesikunta Suunnitteluosasto. 2016b, 16–18

Puolustusvoimat 3/2012 (14 400)		Toimenpiteet 2014 - 2015	Puolustusvoimat 2015 (11 992)	
8700 sotilaat	5700 siviilit	Oman toiminnan kehittäminen Kumppanuus - KUPI15 364 Organisaation pieneneminen - TKP supistui 1 869 - TUVE 175	7969 sotilaat	4023 siviilit

LIITE 4 POLIITTISEN JOHDON HAVAINTOYKSIKÖT PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUKSEN TULKINTAREPERTUAAREISSA

Puolustuskyky (N=61) sisältäen sodan ajan reservin vahvuuden laskeminen 350 000 sotilaasta 230 000 sotilaaseen ($n=9$), koko maan puolustaminen ($n=6$), materiaalin vanhentuminen ($n=5$), uudistuksen toteuttaminen maanpuolustuksen lähtökohdista ($n=3$), kertausharjoitusten vähentäminen ($n=2$), maastovuorokausien, lentotuntien ja alusharjoitusten vähentäminen ($n=2$), materiaali- ja koulutusvaje ($n=2$), materiaalihankintojen supistaminen ($n=2$), materiaalihankintojen turvaaminen ($n=2$), meri- ja ilmapuolustuksen heikkeneminen 2020-luvulla ($n=2$), puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen ($n=2$), sodan ajan tarpeet ($n=2$), sotilaallinen liittoutumattomuus ($n=2$), 2020-luvun alkuun mennessä puolustushaarojen tärkeimpien joukkojen keskeinen materiaali vanhenee ja suorituskyky heikkenee alle tehtävien vaatiman tason ($n=1$), alueellisen puolustuksen kehittäminen ($n=1$), harjoitusten, alusvuorokausien ja lentotuntien vähentäminen ($n=1$), kehitetty alueellinen puolustus ($n=1$), kertausharjoitusten tason palauttaminen ($n=1$), koko maan puolustamisesta luopuminen ($n=1$), kustannustehokkuus ($n=1$), materiaalihankinnat ($n=1$), materiaalihankkeiden viivyttäminen ($n=1$), paikallisjoukkojen perustaminen ($n=1$), perustehtävien turvaaminen ($n=1$), puolustuksen tavoittilan ja resurssien välinen epätasapaino ($n=1$), riittävät materiaaliset resurssit ($n=1$), sotilaallinen liittoutumattomuus ($n=1$), toiminnan, koulutuksen ja harjoitusten karsiminen ($n=1$), uskottava puolustus ($n=1$), ($n=1$), varustukseen ja koulutukseen panostaminen ($n=1$), vuonna 2020 kalustohankintoihin menee 150 miljoonaa euroa nykyistä enemmän ($n=1$), välttämättömien materiaali-investointien turvaaminen ($n=1$).

Organisaatorakenne (N=30) sisältäen joukko-osastojen lakkauttaminen ja yhdistäminen ($n=10$), toimintojen keskittäminen ja tehostaminen ($n=4$), rakenteiden ja toimintatapojen uudelleenjärjestely ($n=3$), virkoja vähennetään 2100 ($n=3$), materiaalitoimintojen keskittäminen Puolustusvoimien logistiikkalaitokseen ($n=2$), palveluiden keskittäminen ($n=2$), tiedustelun, logistiikan ja tutkimustoiminnan keskittäminen omiksi kokonaisuuksiksi ($n=2$), 2400 tehtävän vähentäminen ($n=1$), hallintoyksiköiden määrää supistetaan noin 40 % ($n=1$), organisaation uudistaminen ($n=1$), tukitoimintojen yhdistäminen isommiksi kokonaisuuksiksi, kumppanuus järjestelyiden hyödyntäminen ja ulkoistaminen ($n=1$).

Talous (N=29) sisältäen pysyvien kustannussäästöjen aikaansaaminen ($n=3$), vuonna 2015 saavutettiin 123 miljoonan euron vuotuinen säästö ($n=3$), budjettitasapainon saavuttaminen ($n=2$), lyhyellä aikavälillä puolustusvoimauudistus tasapainottaa kustannusrakenteen ja

muodostaa jatkokehittämisen perustan ($n=2$), määrärahojen vähentyminen ($n=2$), puolustusbudjettia leikataan 10% ($n=2$), 130–150 miljoonaa euron vuosittaiset säästöt ($n=1$), 250 miljoonan euron säästöt puolustushankinnoista ($n=1$), ennustettavuus rahoituksen tasoon ($n=1$), kasvavat kustannuspaineet ($n=1$), kokonaistalouden laiminlyönti ($n=1$), materiaalihankkeiden taloudellisen arvioinnin ja seurannan kehittäminen ($n=1$), tehostanut toimintaa ja säästänyt kustannuksia ($n=1$), materiaalmäärärahojen kasvattaminen tulevissa menokehyksissä 50–150 miljoonalla eurolla vuoteen 2020 mennessä ($n=1$), materiaalirahoituksen supistaminen rahoitustasoon pääsemiseksi ja muutoksen rahoittamiseksi ($n=1$), palkkarahoja säästyy 90 miljoonaa ($n=1$), puolustusmateriaalin ja resurssien välinen epätasapaino ($n=1$), rakenneuudistus rahoituksen vapauttamiseksi ($n=1$), vuonna 2016 on tulossa 50 miljoonaa euroa lisää ($n=1$), vuonna 2016 rahoituksen lisätarve noin 50 miljoonaa euroa ja vuoteen 2020 mennessä asteittain 150 miljoonaa euroa indeksikorotusten lisäksi ($n=1$), yli 100 miljoonan euron säästöt vuosittain ($n=1$).

Politiikka (N=25) sisältäen varuskuntien lakkauttaminen ($n=10$), poliittinen ohjaus varuskuntien säilyttämiseksi ($n=6$), alueen työpaikkojen lisääminen ($n=1$), menettelyvirhe ($n=1$), muutosten kohteena olevien kuntien ja maakuntien kuunteleminen ($n=1$), parlamentaarisen valmistelun puute ($n=1$), suunnittelun vaikeuttaminen ($n=1$), turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon ohittaminen ($n=1$), uudistuksen toteuttaminen ilman poliittista ohjausta ($n=1$), uudistus on leikkausohjelma ($n=1$), vaikutukset kuntiin ja maakuntiin ($n=1$).

Henkilöstö (N=23) sisältäen henkilöstön vähentäminen ($n=9$), henkilöstövoimavarojen kohdentaminen kriittisiin sodan ajan suorituskykyihin ($n=2$), kouluttajien määrän lisääminen ($n=2$), henkilöstön huomioiminen ($n=1$), henkilöstön jaksaminen puolustusvoimauudistuksen takia vähentyneellä henkilöstömäärällä ($n=1$), henkilöstön määrä väheni 2281 henkilöllä ($n=1$), henkilöstön työssä jaksaminen on iso ongelma ($n=1$), henkilöstön vähennystarve on 2100 ($n=1$), henkilöstövoimavarojen kohdentaminen varusmieskoulutukseen ($n=1$), henkilöstövähennykset toteutetaan kattavana kokonaisratkaisuna ($n=1$), irtisanomisuhan alla on 865 henkilöä ($n=1$), palveluspaikkakunnan vaihtaminen ($n=1$), tolkuton määrä ylityötunteja ($n=1$).

Asevelvollisuus (N=14) sisältäen yleisen asevelvollisuuden säilyttäminen ($n=4$), varusmiespalveluksen lyhentäminen ($n=2$), yleisen asevelvollisuuden heikentäminen ($n=2$), ase-

velvollisten osaamisen hyödyntäminen ($n=1$), asevelvollisuuden toimivuuden varmistaminen ($n=1$), valikoivampi asevelvollisuus ($n=1$), varusmiesten palvelusajan lyhentäminen ($n=1$), yleinen asevelvollisuus ($n=1$), yleisen asevelvollisuuden kehittäminen ($n=1$).

Johtaminen (N=11) sisältäen johtamistasojen vähentäminen ($n=5$), sotilasläänien lakkauttaminen ($n=2$), esimies- ja vuorovaikutusvalmennus ($n=1$), johtamisrakenteen muutos ($n=1$), toimintatapojen uudistaminen ($n=1$), toimintojen keskittäminen ($n=1$).

Koulutus (N=10) sisältäen resurssien kohdentaminen varusmiesten ja reserviläisten koulutukseen ($n=2$), koulutus- ja harjoitustoiminnan palauttaminen koulutusvaatimusten edellyttämälle tasolle ($n=2$), kouluttajaresurssin lisääminen ($n=1$), koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen ($n=1$), panostaminen henkilöstön täydennys- ja jatkokoulutukseen ($n=1$), panostaminen varusmieskoulutukseen ($n=1$), tavoitteena on kouluttaa 18000 reserviläistä vuosittain ($n=1$), vapaaehtoisen maanpuolustustyön kehittäminen ($n=1$).

Hyvä työnantaja (N=7) sisältäen henkilöstön yhdenmukaisen kohtelun varmistaminen ($n=1$), hyvän työnantajan periaatteiden noudattaminen ($n=1$), irtisanomiskorvausten ja kumppanuusjärjestelyiden hyödyntäminen ($n=1$), irtisanomisten minimointi eläkepoistumalla ja ylivahvuudella ($n=1$), luonnollisen poistuman hyödyntäminen ($n=1$), ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntäminen ($n=1$), yhteistoiminta henkilöstöjärjestöjen kanssa ($n=1$).

Laki (N=4) sisältäen ruotsinkielisen varusmieskoulutuksen turvaaminen ($n=2$), puolustusvoimauudistuksen edellyttämät muutokset ilmatilan käyttöön ($n=1$), siviili-, sotilas- ja valtion ilmailun tarpeiden yhteensovittaminen ilmatilassa ($n=1$).

Maapuolustustahto (N=4) sisältäen maanpuolustustahdon vaaliminen ($n=1$), vapaaehtoinen maanpuolustus ($n=1$), vapaaehtoinen maanpuolustustyö tukee suorituskykyistä reserviä ($n=1$), maanpuolustustahto puolustuksen perustana ($n=1$).

Turvallisuusympäristö (N=3) sisältäen turvallisuusympäristön muutos ($n=2$), Euroopan yleisen turvallisuustilanteen heikentyminen ($n=1$).

Infrastruktuuri (N=2) sisältäen tarpeettomasta infrastruktuurista luopuminen ($n=2$).

Kustannusten nousu (N=2) sisältäen puolustusmateriaalin hinnan nousu ($n=1$), sisäiset kustannuspaineet ($n=1$).

LIITE 5 PUOLUSTUSVOIMIEN HAVAINTOYKSIKÖT PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUKSEN TULKINTAREPERTUAAREISSA

Henkilöstö (N=75) sisältäen henkilöstön vähentäminen ($n=6$), henkilöstön siirtäminen joukko-osastojen välillä ($n=5$), 1500 henkilöä siirtyy toiselle paikkakunnalle ($n=3$), osaamisen kehittäminen ($n=2$), Puolustusvoimien henkilöstömäärä väheni 2100 henkilöllä ($n=2$), vuoden 2014 alussa irtisanomisuhan alaisia henkilöitä oli 358 ($n=2$), 126 henkilön irtisanominen ($n=1$), 136 henkilöä irtisanottiin ($n=1$), 172 henkilöä otti vastaan irtisanomiskorvauksen ($n=1$), 2500 henkilön irtisanominen ($n=1$), aliupseerien rekrytointia vähennettiin suunnitelmallisesti ($n=1$), aliupseeriksi rekrytoitavien määrä pidettiin alhaisella tasolla ($n=1$), henkilöstön kohdentaminen kouluttajatehtäviin ($n=1$), henkilöstön lisääminen ($n=1$), henkilöstön osaamisen siirtäminen uuteen organisaatioon ($n=1$), henkilöstön vähentäminen vajaalla 2500 henkilöllä ($n=1$), henkilöstösuunnittelun tavoitteena oli varmistaa Puolustusvoimien tarpeisiin perustuva osaava ja toimintakykyinen henkilöstö ($n=1$), Ilmavoimissa irtisanomisuhan alla on vajaat 90 työntekijää, joista suurin osa on siviilejä ($n=1$), Ilmavoimissa oma-aloitteisesti lähteneitä on 23 henkilöä ($n=1$), irtisanomisuhan alle jää noin 500 henkilöä ($n=1$), irtisanomisuhanalaiseksi jäi suunnittelun edetessä alle puolet vähennystarpeesta ($n=1$), irtisanomisuhka ei koske upseereita eikä opistoupseereita ($n=1$), irtisanomisuhka koskee lähinnä siviilityöntekijöitä ($n=1$), irtisanottavien määrä tulee jäämään selvästi alle 400 ($n=1$), Karjalan lennoston henkilökunta kasvoi noin 80 henkilöllä ($n=1$), kiireen ja työpaineen lisääntyminen ($n=1$), kouluttajaresurssin turvaamista on hankaloittanut aliupseeriston rekrytoinnin rajoittaminen ($n=1$), lisätyövoiman tarve on noin 500 henkilöä ($n=1$), lähes tuhat henkilöä siirtyi joukko-osastosta toiseen ($n=1$), muutoksen kohteena on 865 henkilöä ($n=1$), muutos on painottunut siviileihin, koska sotilaita voidaan vähentää luontaisella poistumalla ($n=1$), määräaikaisten työsuhteiden vakinaistaminen ($n=1$), noin 1500 ihmistä siirtyi toiselle paikkakunnalle ($n=1$), noin 2300 työntekijän vähentäminen ($n=1$), osaavan ja motivoituneen henkilöstön säilyttäminen ($n=1$), puolustusvoimauudistuksen valmistelun ja toimeenpanon aikana yleisimpiä irtisanoutumisen syitä olivat liian pitkät työmatkat ja siirtymisvelvollisuus ($n=1$), riittämätön muutosturva ($n=1$), sairauspoissaolojen vähentyminen ($n=1$), sopimussotilaiden määrän lisääminen ($n=1$), sosiaalisen median hyödyntäminen upseerien rekrytointiin ($n=1$), tutkimus- ja kehittämistoiminnassa on saavutettava 15 % henkilöstösäästöt ($n=1$), työmäärän kasvaminen ($n=1$), upseerien hakijamäärä oli viiden vuoden tarkastelujakson korkeimmalla tasolla ($n=1$), upsee-

rien rekrytointi Kadettikouluun onnistui hyvin ($n=1$), uudistuksen toteuttaminen ja puolustuksen lähtökohdista ($n=1$), uudistuksen yhteydessä puolustusvoimien henkilöstön määrä väheni 2281 henkilöllä ($n=1$), uudistus johtaa 500 henkilön irtisanomiseen ($n=1$), Varsinais-Suomessa irtisanomiset kohdistuvat 54 henkilöön ($n=1$), asevelvollisuuden ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen ($n=1$), vuoden 2013 alussa muutoksen kohteena olevia oli noin 900 henkilöä ($n=1$), vuoden 2014 aikana irtisanottiin 83 henkilöä ($n=1$), vuoden 2014 aikana irtisanottiin 83 henkilöä ($n=1$), vuonna 2013 irtisanomisuhanalaisia oli 358 henkilöä ($n=1$), vuonna 2013 palkatun henkilöstön henkilötyövuosia kertyi 13585 henkilötyövuotta ($n=1$), vuonna 2014 henkilöstöstä jäi eläkkeelle 507 henkilöä ($n=1$), vuonna 2014 kouluttajia oli keskimäärin 1,9 kouluttajaa koulutusjoukkuetta kohden ($n=1$), vuonna 2014 määräaikaisuuksia päättyi 1175 ($n=1$), vuonna 2014 yleisimpinä irtisanoutumisen syinä olivat liian pitkät työmatkat, pakkosiirrot tai irtisanomisista johtuvat syyt ($n=1$), yleisimmät irtisanoutumisen syyt muuttuivat yksilöön liittyvistä syistä yksikön lakkauttamiseen tai sen uhkaan liittyviin syihin ($n=1$), yleisimmät irtisanoutumisen syyt olivat yksikön lakkautus, sen uhka tai muu työpaikan epävarmuus ($n=1$), yleisin irtisanoutumisen syy oli liian pitkät työmatkat ja siirtymisvelvollisuus ($n=1$).

Organisaatorakenne ($N=59$) sisältäen joukko-osastojen lakkauttaminen ja yhdistäminen ($n=21$), 2400 tehtävän vähentäminen ($n=4$), Merivoimien huoltotoiminnot kohdistetaan Puolustusvoimien logistiikkalaitokseen ($n=2$), Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen perustaminen ($n=2$), Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen perustaminen ($n=2$), Puolustusvoimista vähennetään 2100 tehtävää, joista 1430 on siviilitehtäviä ja 670 sotilastehtäviä ($n=2$), 2100 tehtävän vähentäminen ($n=1$), asiantuntijaorganisaatioksi muuttuminen ($n=1$), hallintopalveluita keskitetään Puolustusvoimien palvelukeskukseen ($n=1$), Ilmavoimien kunnossapidon, ylläpidon ja hankintavastuiden keskittäminen Logistiikkalaitokseen ($n=1$), joukko-osastojen rakenteen muokkaaminen ($n=1$), Kansainvälisen keskuksen liittäminen Maanpuolustuskorkeakouluun ($n=1$), Maisteriosaston perustaminen Maanpuolustuskorkeakouluun ($n=1$), Merivoimien esikunnassa vahvuus kasvaa 70 hengellä ($n=1$), muutos koulutusorganisaatiosta kohti pysyvässä valmiudessa olevaa joukko-osastoa ($n=1$), puolustushaarat säilyttävät omiin erityispiirteisiin liittyvät tutkimus- ja kehittämistoiminnot ($n=1$), Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskuksen kokoonpano vahvistettiin ($n=1$), Puolustusvoimien koon pienentäminen ($n=1$), Puolustusvoimien palvelukeskuksen perustaminen ($n=1$), Puolustusvoimien palvelukeskus tuottaa jokaiselle työntekijälle henkilöstö-, talous-

ja matkapalvelut ($n=1$), Puolustusvoimien palvelukeskus vastaa keskitetystä siviilien, ali-upseerien ja erikoisupseerien rekrytoinnista ($n=1$), Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen perustaminen ($n=1$), rakenteen ja toimintatapojen uudistaminen ($n=1$), Sotataidon laitoksen perustaminen yhdistämällä kolme ainelaitosta Maanpuolustuskorkeakoulussa ($n=1$), tuki- ja palvelutoimintojen keskittäminen yhteen johtoon suuremmiksi yksiköiksi ($n=1$), tulosityksikön perustaminen ($n=1$), turvallisuusalan uudelleen organisointi ($n=1$), tutkimustoiminnan keskittäminen Tutkimuslaitokseen ($n=1$), viisi sotilassoittokuntaa ($n=1$), voimakkaimmat leikkaukset kohdennettiin tuki- ja palvelutoimintoihin ($n=1$), vuonna 2013 esikuntien henkilötyövuosimäärä on laskenut vähemmän suhteessa muihin hallintoyksiköihin ($n=1$), Yksi yhdistetty varusmiessoittokunta ($n=1$).

Puolustuskyky ($N=50$) sisältäen maastovuorokausien, lentotuntien ja alusvuorokausien määrän kasvu ($n=3$), toiminnan tason palauttaminen ($n=3$), kertausharjoitusten määrän lisääminen ($n=2$), kertausharjoitusten määrä on noussut säästövuosia edeltäneelle tasolle ($n=2$), Maavoimat on muuttunut asevelvollisten kouluttajasta aidoksi valmius- ja koulutusorganisaatioksi ($n=2$), sodan ajan vahvuuden pienentäminen 120000 sotilaalla ($n=2$), sotilaallinen liittoutumattomuus ($n=2$), varusmiesten ampuma- ja taisteluharjoitukset lisääntyivät merkittävästi ($n=2$), 12 000 tehtävää on puolustusvoimien vähimmäistarve ($n=1$), 230000 sotilaan joukkorakenteen pitäminen varusteltuna ($n=1$), harjoitusmäärien kasvu ($n=1$), henkilöstön siirtäminen ($n=1$), kertausharjoitusvuorokausia kertyisi vuonna 2015 yhteensä 90000, kun vuonna 2014 niitä oli 2500 ($n=1$), koko maan puolustaminen ($n=1$), kyberpuolustus, sotilastiedustelu ja valmiuden ylläpito ($n=1$), kyky täyttää tehtävät ($n=1$), maanpuolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja reserviarmeijaan ($n=1$), Maavoimien ja Ilmavoimien taistelutapojen uudistaminen ($n=1$), materiaali-investointien riittämätön taso ($n=1$), materiaalin ja taistelutapojen uudistaminen ($n=1$), materiaalin siirtäminen ($n=1$), parantunut sodan ajan joukkojen suorituskyky ($n=1$), puolustuskyvyn rapautuminen ($n=1$), puolustusmateriaalin uusiminen ($n=1$), puolustusvoimauudistus mahdollisti Maavoimien keskittymisen päätehtäviin ($n=1$), reserviläisten vastuun kasvattaminen ($n=1$), sodan ajan joukkojen kokonaisvahvuuden pienentäminen ($n=1$), sodan ajan joukkojen vahvuus on 280000 sotilasta ($n=1$), sodan ajan joukkorakenteen supistaminen ($n=1$), sodan ajan vahvuus on 230000 taistelijaa ($n=1$), suorituskyky suhteessa tehtäviin ($n=1$), suorituskykylähtöinen muutos ($n=1$), tehtävien edellyttämä materiaali ($n=1$), toiminnan kehittäminen ($n=1$), toimintavalmiuden ylläpitäminen ($n=1$), uudistetun taistelutavan, uusien ase- ja

johtamisjärjestelmien käyttöönotto ($n=1$), uudistuksen painopiste on rauhan ajan toiminoissa ($n=1$), uusien suorituskykyjen kehittäminen ($n=1$), varusmiesten ja reserviläisten harjoitusmäärien lisääminen ($n=1$), varusmiesten sotaharjoitusmäärän nostaminen 35 vuorokautteen ($n=1$).

Hyvä työnantaja ($N=30$) sisältäen luontaisen poistuman ja henkilöstön tukitoimien hyödyntäminen ($n=3$), vuoden 2015 alussa ylivahvuuteen ja mentorointitehtäviin jäi 207 henkilöä ($n=3$), hyvän työnantajan periaatteiden noudattaminen ($n=1$), työhyvinvointia sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen tukeminen työaikajärjestelyillä ja hajautetulla työllä ($n=2$), Eläköitymisen, työllistymistä tukevien toimien ja uudelleen sijoittamisen hyödyntäminen ($n=2$), henkilöstön systemaattinen tukeminen monipuolisilla keinoilla ($n=1$), henkilöstön tukeminen muutoksessa ($n=1$), henkilöstön yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden huomioiminen ($n=1$), henkilöstösijoitusten oikeudenmukaisuus ja läpinäkyvyys ($n=1$), henkilöstövähennysten ja henkilöstöjärjestelyjen seuraaminen yhteistoimintaelimissä ($n=1$), hyvänä työpaikkana säilyminen ($n=1$), Ilmavoimat on käyttänyt 450000 euroa muutoksen kohteena olevien henkilöiden tukitoimiin ($n=1$), irtisanomiskorvauksia maksettiin noin 1,3 miljoonaa euroa ($n=1$), irtisanomiskorvaus on myönnetty 87 henkilölle ($n=1$), irtisanottavat ovat etusijalla rekrytoinnissa ($n=1$), jokaisessa joukko-osastossa muutoksen kohteena olevia auttaa tukikoordinaattori ($n=1$), Pääesikunnan koordinoimaa tukirahaa on jaossa noin 70 miljoonaa euroa ($n=1$), siirtymistä uudelle paikkakunnalle on pyritty tukemaan erityistuilla ja tutustuttamalla työntekijöitä perheineen uusiin palveluspaikkoihin ($n=1$), siirtyneen henkilöstön tukeminen ($n=1$), sosiaalikirjasto ja sotilaspapit ovat tuoneet henkilöstöä HR- ja tukikoordinaattoreiden lisäksi ($n=1$), tukimuotojen tarjoaminen henkilöstölle ($n=1$), yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperiaatteiden huomioiminen suunnittelussa ja toimeenpanossa ($n=1$), yhteistoiminta henkilöstöjärjestöjen kanssa ($n=1$), yhteistyö sosiaali- ja henkilöstöalan, sotilaspapin, terveydenhuoltohenkilöstön sekä eri toimipisteiden esimiesten välillä ($n=1$).

Koulutus ($N=22$) sisältäen koulutuksen keskittäminen ($n=3$), 2,5 kouluttajaa peruskoulutuskauten koulutusjoukkuetta kohden ($n=2$), koulutuksen uudistaminen ja informaatioteknologian tehokkaampi käyttö ($n=2$), hallinnollisten määräysten vähentäminen ($n=1$), laadukas varusmiesten ja reserviläisten koulutus ($n=1$), ohjeiden ja normien päivittäminen ($n=1$), toimialakohtainen täydennyskoulutus ($n=1$), turvallisuustoiminnan ja riskienhallin-

nan integroiminen kiinteäksi osaksi toimintaa ($n=1$), työn tuottavuutta lisäävien menetelmien käyttöönotto ($n=1$), uudet yhteistyökumppanit ($n=1$), vapaaehtoisissa harjoituksissa koulutetaan noin 1000 reserviläistä ($n=1$), varusmieskoulutuksen kehittäminen nykyistä kiinnostavammaksi ($n=1$), vuoden 2016 tavoite on kouluttaa 1700 reserviläistä ($n=1$), vuonna 2014 peruskoulutuskauden koulutusjoukkuetta kohden oli keskimäärin 1,9 kouluttajaa ($n=1$), vuonna 2015 Merivoimissa koulutettiin 1582 reserviläistä ($n=1$), vuonna 2016 Kainuun prikaati koulutti 4000 reserviläistä, kun 2014 vastaava luku oli vajaat 700 ($n=1$), vuosittain on koulutettava 18000 reserviläistä ($n=1$), yleisen asevelvollisuuden ja koulutuksen vaatimukset ($n=1$).

Johtaminen (N=21) sisältäen sotilasläänien lakkauttaminen ($n=3$), avoimuus ($n=1$), hallintoprosessien uudistaminen ($n=1$), hallintoyksiköiden määrä vähenee, mutta yhteistointiosaapuolten määrä säilyy ennallaan ($n=1$), jaksamisen, työmotivaation ja esimiestyön kohentuminen ($n=1$), johtajien tukeminen ($n=1$), johtamisrakenteen muutos ($n=1$), johtamistasojen vähentäminen ($n=1$), johtosuhteet mahdollistavat suoraviivaisen, yhtenäisen ja tehokkaan johtamisen ($n=1$), kolmitasoinen johtamisrakenne ($n=1$), muutoksen välittäminen eteenpäin ($n=1$), muutosvalmius ($n=1$), sitoutuminen ($n=1$), sotilasläänien tehtävät siirretään lähes sellaisenaan joukko-osastojen vastuulle ($n=1$), tehtäväaktiikka ($n=1$), toimivaltuuksien siirto ($n=1$), uusien hallintoprosessien toimivuus ($n=1$), vastuiden selkeys, toiminnan yhtenäisyys ja sisäisen valvonnan toimivuus ovat korostuneet uudistuksessa ($n=1$), yli 300 esimiestä on valmennettu muutoksen läpivientiin ($n=1$).

Talous (N=20) sisältäen puolustusbudjetin 10 % leikkaus ($n=2$), 123 miljoonan euron vuotuiset säästöt ($n=2$), kustannustehokkuus ($n=2$), budjettileikkaukset ($n=1$), budjettitasapainon säilyttäminen ($n=1$), kustannusten leikkaaminen ($n=1$), lakkaavien yksiköiden pienentynyt maksullinen toiminta ($n=1$), puolustusmateriaalin rahoituksen riittämätön taso ($n=1$), pysyvät menosäästöt ($n=1$), taloudellisten resurssien rajallisuus on haaste ($n=1$), uudistukseen liittyvät virkamatkat kasvattivat matkakuluja 2,2 miljoonaa euroa ($n=1$), valmiuden ylläpito ja muut kohoavat kustannukset edellyttävät lisää määrärahoja ($n=1$), varojen taloudellinen käyttö ($n=1$), vuonna 2014 Puolustusvoimien varsinaisten palkkojen ja sivukulujen kustannukset olivat 768,8 miljoonaa euroa ($n=1$), vuonna 2015 saavutettiin 123 miljoonan euron vuotuinen säästö ($n=1$), vuonna 2017 määrärahat kasvavat 50 miljoonaa ($n=1$), vuoteen 2020 mennessä määrärahat kasvavat 150 miljoonaa ($n=1$).

Laki (N=9) sisältäen lakisääteiset tehtävät ($n=2$), Ilmavoimien lentotoimintaan liittyvien

määräysten ja normien tarkastaminen ($n=1$), joukko-osaston virka-aputehtävät yli kaksinkertaistuivat vajaasta neljästäkymmenestä tehtävästä lähes sataan tehtävään vuonna 2016 ($n=1$), lainsäädännön uudistaminen vastaamaan turvallisuusympäristöä ($n=1$), Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen perustamisen viivästyminen keväälle 2014, lainsäädäntötyön siirtymisen johdosta ($n=1$), STUVE Oy:lle suunniteltua liikkeenluovutusta siirrettiin lakien viivästyminen johdosta ($n=1$), työaikalain tarkasteleminen ($n=1$), työaikalain uudistaminen ($n=1$).

Asevelvollisuus ($N=6$) sisältäen yleisen asevelvollisuuden vahvistaminen ($n=2$), yleisen asevelvollisuuden säilyttäminen ($n=2$), asevelvollisuuden laajentaminen koskemaan naisia ei ole tarpeellista ($n=1$), varusmiesten palvelusajan lyhentäminen 15 vuorokaudella ($n=1$).

Infrastrukturi ($N=6$) sisältäen energiatehokkuuden huomioiminen ($n=1$), käytössä olevien palvelussuhdeasuntojen kustannustehokkuuden parantaminen ($n=1$), tilahallinnan ja ympäristönsuojelun kehittäminen ($n=1$), tiloista ja alueista luopuminen ($n=1$), toimitilojen riittävyys ($n=1$), toimitilojen tila- ja kustannustehokkuuden kehittäminen ($n=1$).

Politiikka ($N=5$) sisältäen varuskuntien lakkauttaminen ($n=3$), hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan poliittisen harkintaan perustuva linjaus ($n=1$), kaupunkien tukeminen sopeuttamistoimilla ($n=1$).

Turvallisuusympäristö ($N=5$) sisältäen turvallisuusympäristön muutos ($n=3$), turvallisuuspoliittisen ympäristön muutos ja valmiuden korostuminen ($n=1$), turvallisuusympäristön huomioiminen ($n=1$).

Tieto- ja viestintäteknikka ($N=4$) sisältäen hankintaprosessin käynnistysvaikeudet ($n=1$), tietojärjestelmäpalveluiden hanke ($n=1$), toiminnanohjauksen tietojärjestelmän (PVSAP) hyödyntäminen ($n=1$), uusi järjestelmä aiheutti hämmennystä ja kitkaa työntekijöiden virkamatkojen matkanhallinnassa ($n=1$).

Kustannusten nousu ($N=2$) sisältäen kustannuspaineiden hallinta ($n=1$), puolustusmateriaalain hinnannousu ($n=1$).

LIITE 6 ETUJÄRJESTÖJEN HAVAINTOYKSIKÖT PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUKSEN TULKINTAREPERTUAAREISSA

Henkilöstö (N=36) sisältäen henkilöstön vähentäminen ($n=5$), henkilöstön siirtäminen paikkakunnalta toiselle ($n=2$), henkilöstön vähentämien yli 2000 henkilöllä ($n=2$), Ilma-voimissa on tehty yli 55000 ylityötuntia ($n=2$), noin 500 siviilityöntekijää uhkaa irtisanominen ($n=2$), irtisanomisuhan alaisten henkilöjen muutosturvan suppeus ($n=1$), sodan ajan vaatimukset henkilöstösuunnittelun lähtökohtana ($n=1$), henkilöstön osaamisen säilyttäminen ja kohdentaminen ($n=1$), eläkejärjestelmän muutokset ($n=1$), hallitusohjelman mukaan tulossa on 100 uutta työntekijää ($n=1$), henkilöstö ei riitä vaadittaviin tehtäviin ($n=1$), henkilöstön irtisanominen ja siirtäminen paikkakunnalta toiselle ($n=1$), henkilöstön osaaminen ($n=1$), henkilöstön osaamisen kehittämiseen panostaminen ($n=1$), henkilöstövaje ($n=1$), henkilövahvuuden pienentäminen ($n=1$), mahdollisesti irtisanottavien määrä on noin 1200 henkilöä ($n=1$), puolustusvoimauudistuksessa ammattisotilaita vähennettiin 700 ($n=1$), puolustusvoimien esitys oli lisätä 605 työntekijää ($n=1$), Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen henkilöstöt tuskailevat jaksamisen, ylitöiden ja uusien suorituskykyhankkeiden parissa ($n=1$), riittämättömät henkilöstön tukitoimet ($n=1$), riittämätön henkilöstöresurssi ($n=1$), työmäärän lisääntyminen ($n=1$), työn määrän ja kiireen lisääntyminen ($n=1$), työntekijöiden siirtäminen valtionhallinnon sisällä ($n=1$), työuupumus on yleistä ja uhkaa lisääntyä, kun valmiutta tehostetaan ja kertausharjoitusten määrä kasvaa ($n=1$), työuupumusten lisääntyminen ($n=1$), yksilöperusteisen irtisanomisen johdosta jäädyään ilman muutosturvaa ($n=1$).

Puolustuskyky (N=12) sisältäen SA-tehtävien tarjoutumien puolustusvoimien paikallisojoukoissa ($n=2$), ammattitaitoisen henkilöstön menettämisen vaikutukset puolustuskykyyn ($n=1$), kansainvälisen yhteistoiminnan lisääntyminen ($n=1$), kehittämishankkeiden yhdistäminen uudistukseen ($n=1$), kyberkyvykkyyden parantaminen ($n=1$), kyberpuolustus ($n=1$), puolustuskyvyn vaarantuminen ($n=1$), reserviläisten kertausharjoitusten vähentäminen ($n=1$), uudistukset on tehty puolustusvoimien ehdoilla huomioimatta varusmiehiä ($n=1$), valmiuden ylläpitäminen ($n=1$), varusmiesten maastovuorokausien vähentäminen ($n=1$).

Hyvä työnantaja (N=11) sisältäen henkilöstöryhmien tasapuolinen kohtelu ($n=2$), muutoksen kohteena olevien henkilöiden ja perheiden tukeminen ($n=2$), ensisijainen tavoite on työllistää henkilöstö uusiin tehtäviin ($n=1$), hyvän työnantajan periaatteiden noudattaminen

($n=1$), henkilöstö- ja tukikoordinaattoreiden nimeäminen ($n=1$), henkilöstövähennysten toteuttaminen luonnollisen poistuman kautta ($n=1$), kollektiiviperustainen irtisanominen muutosturvan takaamiseksi ($n=1$), työvoima ja koulutuspalveluiden tarjoaminen ($n=1$), uudistus on tehtävä hyvää henkilöstöpolitiikka harjoittaen ($n=1$).

Organisaatorakenne ($N=10$) sisältäen joukko-osastojen lakkauttaminen ($n=3$), joukko-osastojen yhdistäminen ($n=1$), tehtävien siirtyminen paikkakunnalta toiselle ($n=1$), toimintojen uudelleen järjestely ($n=1$), ulkoistamiset ja kumppanuudet ($n=1$), uudistuksen liian nopea aikataulu heikentää organisaatiouudistuksen toimivuuden ($n=1$), uudistuksessa vähennettiin reilu 2000 tehtävää ($n=1$), vähennettäviä tehtäviä on 2400 ($n=1$).

Talous ($N=10$) sisältäen 10 % leikkaukset rahoituksesta ($n=2$), budjettileikkaukset ($n=1$), kustannustehokkuus ($n=1$), rahoituskehyksen supistuminen ($n=1$), resurssit ovat liian pienet tehtäviin nähden ($n=1$), säästäminen ($n=1$), kertausharjoitusten korvaaminen vapaaehtoisilla harjoituksilla ($n=1$), tarvittavan tukirahoituksen varaaminen ($n=1$), valtion budjettiin lisärahaa puolustusvoimien henkilökunnan lisäämiseksi ($n=1$).

Laki ($N=7$) sisältäen työaikalain päivittäminen ($n=3$), lakisäätteiset tehtävät pysyvät ennallaan ($n=1$), uusi tiedustelulaki ($n=1$), virkavelvollisuuden laiminlyönti ($n=1$), yhteistointitalain noudattamatta jättäminen ($n=1$).

Koulutus ($N=7$) sisältäen reservin vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämissuunnitelma ($n=2$), MPK:n toiminnan sopeuttaminen ($n=1$), muutoksen vaatiman esimiestyön tukeminen koulutuksella ($n=1$), henkilöstö- ja tukikoordinaattoreille sekä luottamusmiehille järjestetty henkilöstötuen koulutustilaisuus ($n=1$), kouluttajien määrän lisääminen ($n=1$), varusmieskoulutuksen keskittäminen ($n=1$).

Politiikka ($N=4$) sisältäen varuskuntien lakkauttaminen ($n=2$), kaikkien hallinnonalojen sitouttaminen tukemaan puolustushallintoa ($n=1$), korkean poliittisen tason seurantaryhmän asettaminen ($n=1$).

Turvallisuusympäristö ($N=4$) sisältäen lisääntynyt kansainvälinen yhteistyö ja valmiuden korostaminen ($n=1$), tehtävien määrän nousu ($n=1$), turvallisuusympäristön muutos ($n=1$), turvallisuusympäristöön sopivat Puolustusvoimat ($n=1$).

Johtaminen ($N=3$) sisältäen johtamisen tehostaminen ja johtamistasojen vähentäminen ($n=1$), onnistunut tiedottaminen ja viestintä ($n=1$), sotilasläänien lakkauttaminen ($n=1$).

Asevelvollisuus (N=1) sisältäen yleisen asevelvollisuuden säilyttäminen ($n=1$).

Maanpuolustustahto (N=1) sisältäen vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen ($n=1$).

Tieto- ja viestintäteknikka (N=1) sisältäen turvallisuusverkkohanke (TUVE) ($n=1$).

Kustannusten nousu (N=1) sisältäen materiaalin, henkilöstön ja toiminnan kallistuminen ($n=1$).

LIITE 7 KANSALAISAKTIIVIEN HAVAINTOYKSIKÖT PUOLUSTUSVOIMAUUDISTUKSEN TULKINTAREPERTUAAREISSA

Puolustuskyky (N=26) sisältäen sodan ajan reservin vahvuuden laskeminen 350000 sotilaasta 230000 sotilaaseen ($n=3$), sodan ajan vahvuuden pienentäminen ($n=2$), heikko ennaltaehkäisykyky ($n=1$), kansainvälinen yhteistoiminta ($n=1$), keskeneräiset materiaalihankinnat ($n=1$), koko maan puolustaminen ($n=1$), kyber-, avaruus- ja informaatioasuorituskykyjen kehittämisen tarve ($n=1$), kyky tehtävien täyttämiseen ($n=1$), maastovuorokausien, lentotuntien ja alusharjoitusten vähentäminen ($n=1$), materiaalihankinnat ($n=1$), paikallisyksiköiden perustaminen ($n=1$), puolustuskyvyn säilyttäminen ($n=1$), puolustusmäärärahojen parempi kohdentaminen puolustuskyvyn ylläpitämiseen ja kehittämiseen ($n=1$), Puolustusvoimat lähettää yhteensä 900000 reserviläiskirjettä ($n=1$), Rahoitus- ja henkilöstöressurssien kohdentaminen sodan ajan toimintoihin ($n=1$), reservin käytön tehostaminen ($n=1$), SA-joukkojen määrää supistettiin noin 120000 sotilaalla ($n=1$), sodan ajan joukkojen vahvuus ($n=1$), sodan ajan meri- ja rannikopuolustuksen tarpeet ($n=1$), toiminnan tason palauttaminen ($n=1$), uusien suorituskykyjen kehittäminen ($n=1$), valmiuden ylläpito ($n=1$), varusmiesten maastovuorokausien vähentäminen 35:stä 30:een vuodesta 2017 alkaen ($n=1$).

Talous (N=20) sisältäen ilmatilan reittien avulla saavutettavat polttoaineen ja ajan kokonaissäästöt sekä hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ($n=2$), puolustushankintojen määrärahojen pieneminen ($n=2$), 10 % leikkaukset ($n=1$), 200 miljoonan säästötarve ($n=1$), hankintaosaamisen merkityksen korostuminen ($n=1$), henkilöstökuluihin saadaan lähes 100 miljoonan säästöt ($n=1$), henkilöstöleikkauksilla säästetään 90 miljoonaa euroa vuodessa ($n=1$), henkilöstömenoihin tavoitellaan 60 miljoonan euron säästöjä vuosina 2016–2020 ($n=1$), liikunnan tukemisesta leikataan 100000 euroa ($n=1$), materiaalimäärärahojen vähentyminen ($n=1$), organisaation mitoittaminen pieneneviin määrärahoihin ($n=1$), puolustusmäärärahojen parempi kohdentaminen ($n=1$), puolustusvoimauudistuksen kokonaissäästöt ovat noin 250 miljoonaa euroa vuodessa ($n=1$), puolustusvoimilta leikattiin valtiontalouden tasapainottamisen vuoksi 400 miljoonaa euroa ($n=1$), resurssien vähentyminen ($n=1$), soittokunnilta leikataan 100 000 euroa ($n=1$), supistusohjelma ($n=1$), toiminnan sopeuttaminen ($n=1$).

Henkilöstö (N=17) sisältäen henkilöstön vähentäminen ($n=3$), 1500 henkilöä siirtyy toiselle paikkakunnalle ($n=2$), irtisanottavat ovat lähes yksinomaan siviilihenkilöstöä ($n=2$),

126 henkilön irtisanominen ($n=1$), 172 henkilöä otti vastaan irtisanomiskorvauksen ($n=1$), 2300 työntekijän vähentäminen ($n=1$), 500 henkilötyövuoden lisääminen ($n=1$), 500 henkilöä on joutumassa irtisanomisuhan alle, jotka ovat kaikki siviilihenkilöitä ($n=1$), henkilöstön osaamisen hyödyntäminen ($n=1$), palkatun henkilöstön määrä aleni runsaalla 2000 hengellä ($n=1$), satoja virkoja ja tehtäviä jätetään täyttämättä niin, että viranhoitajan vaihtuessa ei heti nimitetä uutta ($n=1$), SLMEPA:lla henkilöstöä on vähennetty vajaa 50 henkeä, joista vain pari oli irtisanomisista ($n=1$), uudistus kasvatti Jääkäriprikaatin kokonaishenkilöstömäärää ($n=1$).

Organisaatiorakenne ($N=11$) sisältäen joukko-osastojen lakkauttaminen ja yhdistäminen ($n=5$), logistiikan uudistaminen ($n=1$), materiaalityöimintöjen yhdistäminen logistiikkalaitokseksi ($n=1$), Merivoimien henkilöstön tehtävät vähentyivät 1975 tehtävästä 1413 tehtävään ($n=1$), puolustusvoimauudistus vähensi asepalveluksen suorituspaikkoja ($n=1$), Puolustusvoimista vähennetään 2100 tehtävää, joista 1430 on siviilitehtäviä ja 670 sotilastehtäviä ($n=1$), toiminnan tehokkuuden parantaminen ($n=1$).

Politiikka ($N=11$) sisältäen varuskuntien lakkauttaminen ($n=2$), avoin keskustelu leikkauksista ja puolustusvoimauudistuksesta ($n=1$), maakuntien kehitys ($n=1$), parlamentaarisen ohjauksen puute ($n=1$), poliittinen ohjaus maanpuolustusjärjestelmän kehittämiseksi ($n=1$), poliittinen ohjaus varuskuntien säilyttämiseksi ($n=1$), Puolustusvoimien tehtäviä tulisi asettaa hallituksen kärkiprioriteetiksi ($n=1$), satojen työpaikkojen siirtäminen eri paikkakunnille ($n=1$), siviilipalveluksen lyhentäminen ($n=1$), turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon ohittaminen ($n=1$).

Johtaminen ($N=8$) sisältäen henkilöstön mukaan ottaminen varhaisessa vaiheessa ($n=1$), hyvä suunnittelu ($n=1$), johtamisrakenteen muutos ($n=1$), sotilaslääniä esikuntien lakkauttaminen ($n=1$), sotilaslääniä lakkauttaminen ($n=1$), uudistuksen jälkeen lisääntynyt byrokratia ($n=1$), yhteistyökumppaneiden määrän ja tason kasvu sekä toiminnan laajeneminen ($n=1$), yhteistyöverkoston siirtyminen sotilaslääniä esikunnista joukko-osastoihin ($n=1$).

Koulutus ($N=4$) sisältäen asevelvollisten kouluttaminen ($n=1$), puutteellinen koulutus ($n=1$), reserviläisten ja viranomaisyhteistyön roolin kasvaminen ($n=1$), vuosittain koulutettavien reserviläisten määrä on suunniteltu olevan noin 18000 vuodessa ($n=1$).

Asevelvollisuus (N=3) sisältäen alokkaiden määrä ei ole aiemmasta merkittävästi pienentynyt ($n=1$), asevelvollisuuden kehittämien ($n=1$), asevelvollisuusrekisterin toimivuuden testaaminen ($n=1$).

Maanpuolustustahto (N=3) sisältäen maanpuolustustahdon säilyttäminen ($n=1$), vapaaehtoisten ottaminen mukaan valmiuden kehittämiseen ($n=1$), vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen ($n=1$).

Turvallisuusympäristö (N=3) sisältäen Euroopan yleisen turvallisuustilanteen heikentyminen ($n=1$), toimintaympäristön muutos ($n=1$), turvallisuusympäristöön suhteutetut suorituskykyiset puolustusvoimat ($n=1$).

Hyvä työnantaja (N=2) sisältäen eläköitymisen, työllistymistä tukevien toimien ja uudelleen sijoittamisen hyödyntäminen ($n=1$), hyvä yhteistyö henkilöstöjärjestöjen kanssa ($n=1$).

Infrastrukturi (N=1) sisältäen tiloihin liittyvillä sopeutuksilla pyritään 5–27 miljoonan euron säästöihin ($n=1$).

Kustannusten nousu (N=1) sisältäen materiaalikustannusten nousu ($n=1$).

Tieto- ja viestintäteknikka (N=1) sisältäen Puolustusvoimat on avannut reserviläiskirjeelle omat nettisivut ($n=1$).

LIITE 8 TOIMIJARYHMIEN TULKINTAREPERTUAARIEN JAKAUTUMINEN 2011–2021

POLIITTINEN JOHTO												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	YHT
puolustuskyky	7	36	1	8	0	8	1	0	0	0	0	61
talous	4	8	2	9	1	4	1	0	0	0	0	29
henkilöstö	2	11	3	1	1	3	0	2	0	0	0	23
maanpuolustustahto	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
asevelvollisuus	3	8	1	1	0	1	0	0	0	0	0	14
politiikka	0	18	1	4	0	2	0	0	0	0	0	23
organisaatorakenne	2	6	6	5	0	8	2	1	0	0	0	30
turvallisuusympäristö	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	3
kustannusten nousu	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
koulutus	0	4	2	4	0	0	0	0	0	0	0	10
johtaminen	0	2	2	1	0	4	2	0	0	0	0	11
laki	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	4
hyvä työnantaja	0	3	2	0	0	2	0	0	0	0	0	7
tieto- ja viestintäteknikka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
infrastrukturi	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2

PUOLUSTUSVOIMAT												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	YHT
puolustuskyky	0	10	0	18	0	3	15	3	0	0	1	50
talous	2	3	0	5	1	1	6	1	1	0	0	20
henkilöstö	1	11	10	36	3	1	6	2	2	0	3	75
maanpuolustustahto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
asevelvollisuus	0	0	0	5	0	0	0	1	0	0	0	6
politiikka	1	2	0	1	0	0	0	1	0	0	0	5
organisaatorakenne	0	7	3	37	0	0	6	1	0	1	4	59
turvallisuusympäristö	0	1	0	0	0	0	4	0	0	0	0	5
kustannusten nousu	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
koulutus	0	4	0	8	3	3	3	1	0	0	0	22
johtaminen	5	1	0	10	0	0	2	2	1	0	0	21
laki	0	0	0	4	0	1	2	0	2	0	0	9
hyvä työnantaja	0	2	5	19	2	1	1	0	0	0	0	30
tieto- ja viestintäteknikka	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	4
infrastruktuuri	0	0	0	5	0	0	1	0	0	0	0	6

KANSALAISAKTIIVIT												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	YHT
puolustuskyky	2	8	1	1	4	2	2	1	0	1	4	26
talous	1	10	0	3	3	1	1	0	1	0	0	20
henkilöstö	2	2	1	5	3	1	0	0	1	0	2	17
maanpuolustustahto	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3
asevelvollisuus	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	3
politiikka	1	6	1	0	0	1	0	1	1	0	0	11
organisaatorakenne	0	2	2	4	2	0	0	1	0	0	0	11
turvallisuusympäristö	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3
kustannusten nousu	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
koulutus	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2	4
johtaminen	0	1	0	3	1	0	3	0	0	0	0	8
laki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
hyvä työnantaja	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
tieto- ja viestintäteknikka	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
infrastruktuuri	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1